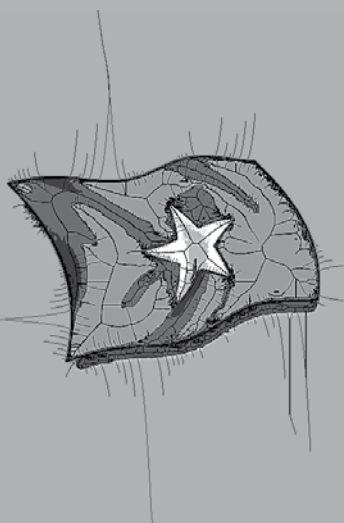

Publikace *Bossové, vojáci a zrnka rýže* je věnována komplexní analýze aktivit vietnamského podsvětí v České republice a jeho mezinárodním vazbám. Na úvod jsou přiblížena teoretická východiska a použita metodologie, druhá kapitola uvádí problematiku vietnamské diaspory do mezinárodního kontextu, třetí se zabývá historickým vznikem a vývojem vietnamské komunity v Československu, čtvrtá je věnována situaci v České republice od roku 1989 do současnosti a další vlně vietnamské imigrace. Pátý oddíl, představující vlastní jádro publikace, je zaměřen na analýzu vietnamského podsvětí, resp. vietnamských kriminálních sítí, a na jejich vztah k nekriminální sféře. V šesté kapitole jsou popsány a rozebrány hlavní typy kriminálních aktivit páchaných příslušníky vietnamské komunity v České republice a na závěr se autoři zabývají vzájemnými vztahy vietnamských a čínských kriminálních sítí a spoluprací vietnamských pachatelů s českým podsvětím.

Publikace se pokouší identifikovat kriminální struktury v rámci vietnamské imigrantské komunity v České republice a popsat jejich fungování nejen v českém, nýbrž i v širším mezinárodním kontextu. Důraz je přitom kladen na způsoby koexistence legální a ilegální sféry v životě vietnamské diaspory, a to v historické perspektivě, v procesech formování vietnamské přistěhovalecké komunity v bývalém Československu i v její současné každodenní existenci na území České republiky. Popsané modely by měly umožnit bezpečnostním složkám efektivněji zasahovat proti nelegálním aktivitám ve vietnamské diaspoře a současně se vyhnout její kriminální stigmatizaci jako celku.

Knihu doplňuje anglické shrnutí, bibliografie a osobní a místní rejstřík.

ISBN 978-80-86791-88-3

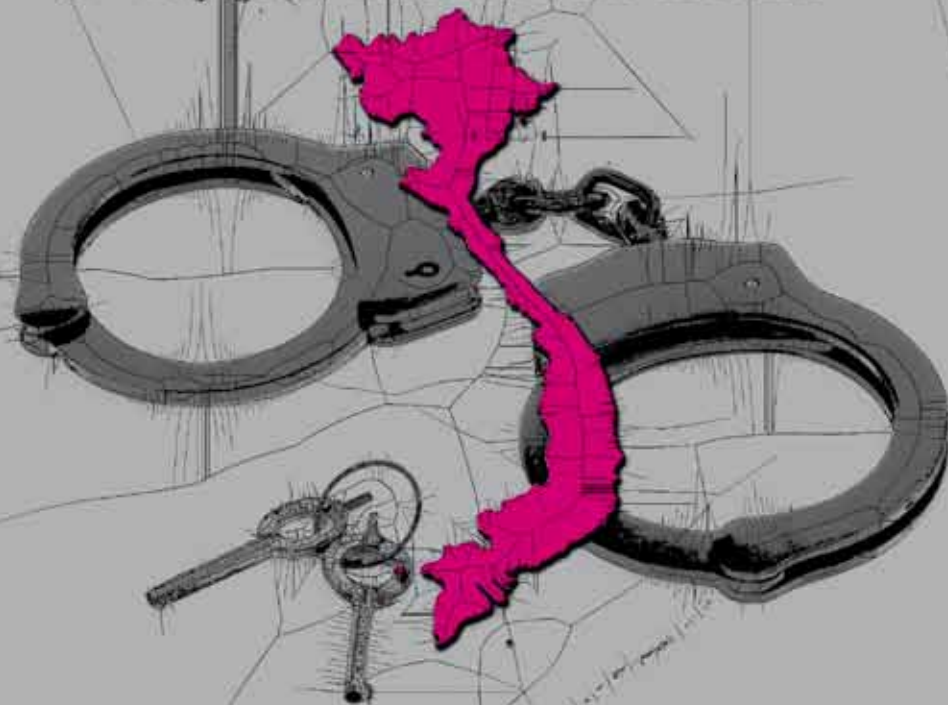
9 788086 791883

Nožina – Kraus

BOSSOVÉ, VOJÁCI A ZRNKA RÝŽE

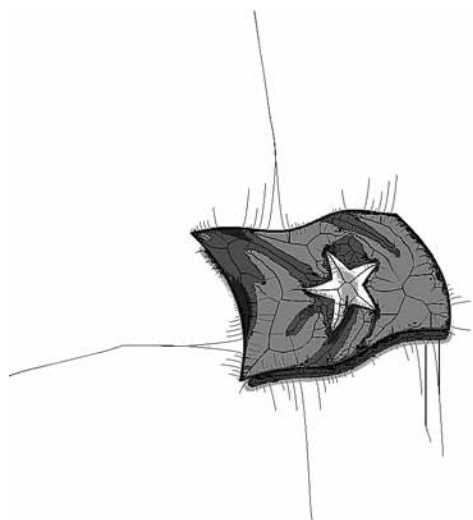
BOSSOVÉ, VOJÁCI A ZRNKA RÝŽE

Vietnamské kriminální sítě v ČR
a jejich mezinárodní dimenze

Miroslav Nožina
Filip Kraus

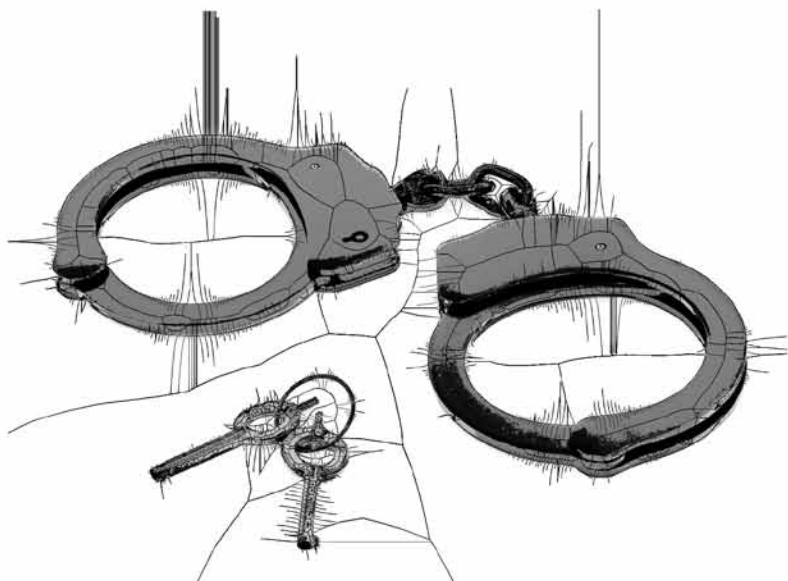
KLP
Praha 2002

BOSSOVÉ, VOJÁCI A ZRNKA RÝŽE

Vietnamské kriminální sítě v ČR
a jejich mezinárodní dimenze

Miroslav Nožina
Filip Kraus

Tato práce vznikla a byla vydána s podporou
Grantové agentury ČR (výzkumný projekt
„Organizovaný zločin ve vietnamské diaspoře“, reg. č. 407/09/1291)
a je též součástí řešení Národního plánu výzkumu 2,
realizovaného na půdě Ústavu mezinárodních vztahů v Praze.

Odborný lektorát:

PhDr. Jaroslav BULÍČEK, CSc.

PhDr. Miroslav SCHEINOST

Text by

© Miroslav Nožina & Filip Kraus, 2012

Cover design and illustrations by

© Jana Koksteinová, 2012

Layout by

© KLP – Koniasch Latin Press, 2012

ISBN 978-80-86791-88-3

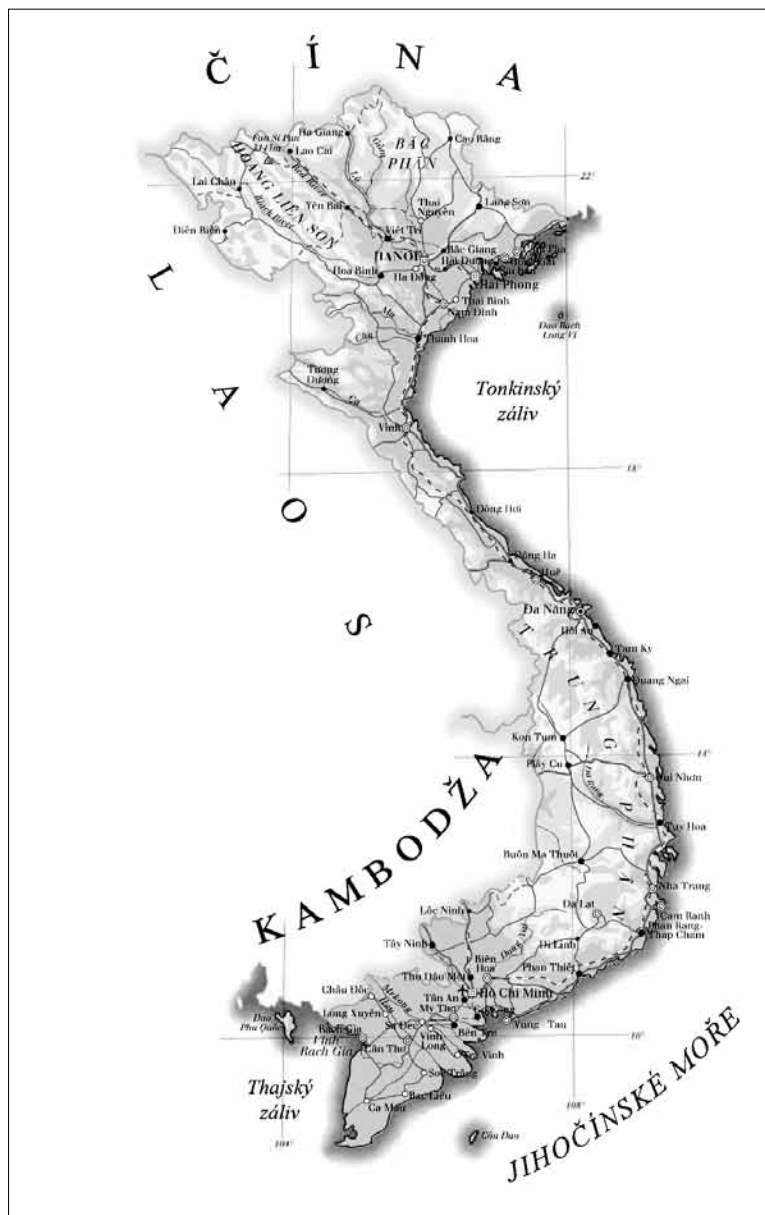
All rights reserved; no part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

Obsah

Ediční poznámka	9
Použité zkratky	9
Mapy	10
1. Úvod	11
2. Teoretická východiska	15
3. Informační zdroje a metodologie	19
4. Vietnamská diaspora v mezinárodním kontextu	25
4.1. Situace ve vybraných zemích	30
4.1.1. Amerika a Austrálie	30
4.1.1.1. Spojené státy americké	30
4.1.1.2. Kanada	35
4.1.1.3. Austrálie	38
4.1.2. Západní Evropa	42
4.1.2.1. Francie	42
4.1.2.3. Velká Británie	48
4.1.3. Východní Evropa	51
4.1.3.1. Ruská federace	51
4.1.4. Středoevropský prostor	56
4.1.4.1. Německo	56
4.1.4.2. Polsko	66
4.1.4.3. Slovensko	70
5. Historická perspektiva: rozvoj kriminálních aktivit Vietnamců v ČR	75
6. Formování vietnamské diaspory po roce 1989	81
7. Aktuální situace ve Vietnamu a politika vietnamské vlády	83
7.1. <i>Đổi mới</i> : zideologizovaný pragmatismus	83
7.2. Stav společnosti a každodenní život	86
7.3. Kriminalita	89
7.3.1. Struktury organizovaného zločinu	89
7.3.2. Významné aktivity vietnamského organizovaného zločinu	96
7.3.2.1. Drogy a drogové delikty	96
7.3.2.2. Únosy, obchod se ženami a dětmi	98

7.3.2.3. Prostituce	100
7.3.2.4. Pašování zboží a obcházení celních a daňových předpisů	101
7.3.2.5. Padělatelské aktivity	102
8. Migrace z Vietnamu	103
8.1. Vývoz pracovních sil do zahraničí jako součást ekonomické politiky státu	103
8.2. Transfery do Evropy a/přes ČR	106
8.2.1. „Klasické“ převaděčství	107
8.2.2. Pololegální transfery osob a zneužívání platných právních norem	114
8.2.3. Legální transfery osob	117
8.3. Pracovní agentury	119
8.3.1. Agentury ve Vietnamu	120
8.3.1.1. Nábor	120
8.3.1.2. Školení a transfer	121
8.3.2. Agentury v ČR	123
8.3.3. Situace kolem ambasády ČR v Hanoji	129
8.4. Efekt transferů (ilegálních, pololegálních a legálních)	131
9. Legální a kriminální složka vietnamské diaspory: hlavní aktéři	133
9.1. Komunita	133
9.2. Vietnamští rezidenti: životní strategie a hierarchie	137
9.3. Vietnamský „respektovaný muž“	141
9.4. <i>Bộ đội</i> ové	144
10. Kriminální uskupení ve vietnamské diaspoře	146
10.1. Malé skupiny – gangy	147
10.2. Skupiny středního rozsahu	151
10.3. Velké skupiny organizovaného zločinu	152
11. Vietnamské kriminální aktivity	154
11.1. Hospodářská kriminalita	154
11.1.1. Celní a daňové delikty	156
11.1.2. Vývoz finančních prostředků, praní špinavých peněz a <i>hawala</i>	160
11.1.3. Nelegální výroba zboží klamavých značek a porušování duševního vlastnictví	165
11.2. Násilná trestná činnost	167
11.3. Lichva	173
11.4. Krádeže zboží	175
11.5. Obchodování s lidmi, prostituce	176
11.5.1. Osoby obchodované za účelem prostituce a otročké práce z Vietnamu	177
11.5.2. Osoby, které se stávají předmětem obchodu až na území ČR	178
11.6. Padělatelské aktivity (kreditní karty, pasy a doklady)	179
11.7. Obchod se zbraněmi	180

11.8. Obchod s drogami	180
11.8.1. „Šlehárny“	182
11.8.2. Pěstování, zpracování a distribuce kanabisu	183
11.8.3. Metamfetamin – pervitin	191
12. Vztahy vietnamského a čínského podsvětí	193
13. Vztahy českého a vietnamského podsvětí	195
14. Spolupráce příslušníků vietnamské komunity a policie s českými bezpečnostními složkami	197
14.1. Problém policejní spolupráce	200
15. Závěr	203
 SUMMARY: <i>Bosses, Soldiers, and Rice Grains (Vietnamese Crime Networks in the Czech Republic and Their International Dimension)</i> . . .	208
Historical perspective: the beginnings of the Vietnamese involvement in the Czech Republic.	209
The establishment of the Vietnamese diaspora: democratic changes in the 90's and transfers of Vietnamese into and across the Czech territory . . .	210
The civilian and criminal branches in the life of the Vietnamese diaspora .	212
The civilian branch	212
The Vietnamese boss	214
<i>Bo doi</i> and criminal gangs	215
The Vietnamese crime activities in the Czech Republic	216
Perspectives for the future	217
 Bibliografie.	219
Rejstřík	232

Vietnamská socialistická republika (*Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam*)

Ediční poznámka

V této knize se vyskytuje řada vietnamských jmen a názvů. Proto bylo zapotřebí vyřešit jejich přepis. Vietnamština je tónový jazyk; zapisuje se latinkou doplněnou o diakritická znaménka, která v zásadě označují jednak jednotlivé tóny, jednak hláskové modifikace. Tento způsob používáme v případě vietnamských technických termínů, názvů institucí apod. Vždy je píšeme kurzívou.

V ostatních případech jsme zvolili obecně platný úzus: vietnamská slova jsou přejata v nezměněné podobě, ovšem bez doplňujících diakritických znamének, a to i těch, která má čeština k dispozici, protože ve vietnamštině mají zcela jiný význam. Jednotlivé slabiky píšeme odděleně, bez spojovníku. To se týká jak geografických aj. názvů, tak i vlastních jmen. V případě vlastních jmen nás k tomu vedla především skutečnost, že v policejních protokolech, jiných pramenných materiálech a rovněž v odborné literatuře jsou vietnamská jména uváděna bez diakritických znamének. Zpětné zavádění diakritiky by vedlo k nepřesnostem.

V případě názvů, u nichž se již vžil český přepis, tento přepis zachováváme: např. Hanoj, Ho Či Minovo Město, Saigon.

Pro čínštinu jsme zvolili standardní český přepis, pouze v citacích jsme zachovali původní transkripci.

Použité zkratky

ACPO	Sdružení policejních velitelů, <i>Association of Chief Police Officers</i>
ASEAN	Sdružení národů jihovýchodní Asie, <i>Association of South East Asian Nations</i>
ASEANAPOL	Policejní sdružení ASEANu, <i>ASEAN Association of Police</i>
ČOI	Česká obchodní inspekce
DM	<i>Deutsche Mark</i> , německá marka
MV ČR	Ministerstvo vnitra České republiky
NPC	Národní protidrogová centrála Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR
OGD	Středisko pro geopolitické sledování drog, <i>Observatoire géopolitique des drogues</i>
OLAF	Evropský úřad pro boj proti podvodům, <i>The European Anti-Fraud Office</i>

ÚMV	Ústav mezinárodních vztahů, Praha
UNHCR	Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky, <i>United Nations High Commissioner for Refugees</i>
ÚOOZ	Útvar pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR
VND	vietnamský dong (měna)
ZPČR	Zdroj: Policie ČR
ZTP	Zdroj: terénní pracovníci
ZÚ	Zastupitelský úřad
ZVK	Zdroj: vietnamská komunita
Mapy	
s. 8	Vietnamská socialistická republika (<i>Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam</i>)
s. 24	Administrativně správní členění Vietnamu (58 provincií a 5 měst ústřední správy: Hanoj, Ho Či Minovo Město, Hai Phong, Can Tho a Da Nang)

Úvod

V souvislosti s intenzifikací globálních migračních procesů v posledních desetiletích se neustále zvyšuje počet lidí žijících v diasporách – tedy mimo domovská území. Většina příchozích hledá ve svých nových působištích možnost, jak zlepšit svůj život a zajistit budoucnost pro své děti. Bohužel zároveň s nimi přicházejí i nové formy zločinu. Do hostitelských zemí přinášejí doposud neznámé metody a techniky kriminální činnosti, novou kulturu a filozofii zločinu, které úzce souvisejí s kulturami zemí nebo oblastí, z nichž pocházejí, a jsou následně modifikovány právním prostředím hostitelských zemí.

Zločinecká uskupení operující v prostředí diaspor představují pro hostitelské země značné bezpečnostní riziko – mají těžko identifikovatelné organizační struktury, při páchání trestné činnosti využívají nových *modů operandi*, místní bezpečnostní složky s nimi nezdávka nemají zkušenosti a neumějí s nimi pracovat. V tom jim mimo jiné významně brání kulturní a jazykové bariéry. Nebezpečnost těchto uskupení stoupá úměrně s jejich velikostí, stupněm organizovanosti a mezinárodním dosahem. Mnohdy znamenají přímé ohrožení bezpečnosti států, vyvolávají diskuse o rizicích a možnostech multietnické koexistence a fungování občanských společností v globalizujícím se světě.

Jedním z dynamických a zároveň nejméně prostudovaných krimogenních fenoménů je problém šíření vietnamské organizované kriminality. V posledních několika desetiletích, a obzvláště od roku 1975, počty Vietnamců žijících mimo Vietnam trvale rostou. Současné s tím roste i kriminalita ve vietnamských diasporách.

Vietnamská kriminalita ve světě dnes zahrnuje široké spektrum aktivit: ekonomickou kriminalitu, převaděčství, obchod s bílým masem a prostituci, násilný zločin, krádeže, padělatelské aktivity, obchod s drogami a jejich výrobu, obchod se zbraněmi atd. Sama trestná činnost je prováděna prostřednictvím specifických *modů operandi*. Tyto kriminální aktivity představují přímé ohrožení národní bezpečnosti řady států, jež se zatím z velké části neúspěšně snaží zavádět nové prostředky k potírání vietnamské kriminality a nové integrační strategie ve vietnamských diasporách. Výroční zprávy Europolu¹ opakovaně uvádějí vietnamský

¹ Do r. 2001 *European Union Organised Crime Situation Reports*, poté *European Union Organised Crime Reports*.

organizovaný zločin mezi nejaktivnějšími a nejhůře penetrovatelnými kriminálními uskupeními přicházejícími do Evropy (vedle organizované kriminality uskupení z bývalé Jugoslávie, dále albánského, ruskojazyčného, tureckého, marockého, nigerijského, kolumbijského a čínského organizovaného zločinu);² zločin navíc silně navázaný na prostředí dalších asijských diaspor.

Rovněž Česká republika již od počátku devadesátých let řeší problém vietnamské imigrace. Dvěma hlavními problémy, které v souvislosti s ní vyvstávají, jsou regulace této imigrace (a následná integrace občanů vietnamské národnosti do společnosti) a eliminace dnes již v ČR silně etablovaných vietnamských kriminálních sítí. V České republice jsou tyto sítě zapojeny do celé řady kriminálních aktivit, které mají narůstající tendenci. Úspěšně penetrovaly české státní struktury a jsou ve společnosti pevně etablovány.

V situaci, kdy mnohá společenství asijských imigrantů mají tendenci izolovat se od společenských a správních systémů ve svých nových zemích pobytu, je často velice obtížné nalézt předěl mezi „legální“ sférou a zločineckým podsvětím. Legální a nelegální činnosti existují mezi vietnamskou populací v dialektické jednotě a jdou spolu ruku v ruce. Někdy je velice problematické pokoušet se vidět tyto dvě součásti odděleně na základě evropských norem nebo podle evropských právních systémů. Mnoho z těchto činností představuje pouze kostky ve složité mozaice života vietnamské společnosti. Je nemožné nalézt jejich kořeny bez pochopení struktury, mechanismů fungování a kultury vietnamských komunit. Účinný postup proti nim je možný pouze za předpokladu, že dokážeme analyzovat jejich kriminální specifika.

I když se jedná o problém často artikulovaný ve vládních dokumentech i ve veřejné debatě jako vážné národní bezpečnostní riziko – a to jak v českém prostředí, tak i na mezinárodní úrovni –, je problém kriminality ve vietnamských diasporách jen málo prozkoumán. Důvodem je častá uzavřenost těchto komunit, odlišné kulturní prostředí s těžko „čitelnými“ strukturami sociálních vazeb a v neposlední řadě i častá nízká odborná připravenost výzkumníků a příslušníků bezpečnostních složek, kteří v těchto komunitách operují. Literatura, která tento problém mapuje, je proto stále značně chudá. Ve většině případů se soustřeďuje na popis a analýzu externích projevů vietnamské kriminality, a nikoli jejich vnitřních operačních struktur. Doposud rovněž nebyl vytvořen koncept české bezpečnostní politiky vůči vietnamské minoritě. Existující koncepty zacházení s cizinci mají příliš obecný charakter a nereflktují vietnamská specifika.

Na vzniklou potřebu reagoval projekt Grantové agentury ČR *Organizovaný zločin ve vietnamské diaspoře* (reg. č. 407/09/1291), realizovaný na půdě Ústavu mezinárodních vztahů v Praze. Jeho předmětem se stalo mezinárodní vietnamské podsvětí působící na území ČR. Předložená studie je výstupem tohoto projektu.

² PAOLI – FIJNAUT, 2004: 248.

Cílem výzkumu byly identifikace těchto kriminálních struktur v rámci vietnamské emigrantské komunity v České republice, rozbor jejich fungování, sociálních dopadů *modů operandi* kriminálních aktivit, zasazení českého problému do mezinárodního kontextu. Záměrem výzkumu bylo rovněž vytvořit identifikační model vietnamské diaspory, který by umožnil bezpečnostním složkám efektivněji zasahovat proti kriminalitě ve vietnamské diaspoře a současně se vyhnout kriminální stigmatizaci vietnamské emigrantské komunity jako celku.

Hlavním tématem diskutovaným ve studii jsou způsoby koexistence legální a ilegální sféry ve světě vietnamské diaspory. Studie dokumentuje, že tyto dvě sféry zde žijí v dialektické jednotě. Tato jednotu je ve studii demonstrována v historické perspektivě, v procesech ustavení vietnamské diaspory a v současném každodenním životě vietnamské diaspory v České republice.

Studie je rozčleněna do následujících tematických okruhů:

První část rozebírá teoretická a metodologická východiska studie, založená na přístupech kulturní antropologie, resp. antropologie kriminality. Autoři projektu při vytváření modelu vietnamských kriminálních struktur vyšli z modifikovaného konceptu asijských kriminálních sítí (FINCKENAUER – CHIN). Jsou zde rovněž vyhodnoceny použité informační zdroje.

Druhá část je věnována otázce vietnamské diaspory v mezinárodním kontextu a vietnamské kriminalitě v zemích, kde existují nejsilnější vietnamské diaspory. Přináší historický nástin vzniku a vývoje vietnamských diaspor ve světě, a rovněž na ně navázané vietnamské kriminality. Analyzuje odlišnosti i shody, jež existují ve fungování vietnamského zločinu v prostředí těchto diaspor, poukazuje na paralely a vazby s vietnamským zločinem v ČR.

Třetí část rozebírá historická specifika vietnamské imigrace do bývalého Československa a počátky vietnamské přítomnosti v českém kriminálním podsvětí. Demonstruje schopnost vietnamských stínových podnikatelů a kriminálních delikventů operovat i v podmínkách uzavřeného totalitního státu střední Evropy.

Čtvrtá část popisuje situaci po roce 1989, kdy fundamentální politické a sociální změny otevřely dveře nové vlně vietnamské imigrace a dalšímu pronikání vietnamského zločinu do České republiky. Analyzuje situaci ve Vietnamu jako zdrojové zemi migrantů, způsoby tranzitu vietnamských migrantů na/přes území ČR, organizované jak na legální, tak i na pololegální bázi (využívání mezer v českých imigračních zákonech a imigračním dohledu) a nelegální bázi (využívání falešných dokumentů, pašování lidí přes „zelenou hranici“ apod.). V důsledku těchto transferů byla v České republice ustavena jedna z nejsilnějších vietnamských diaspor v Evropě.

Pátá část je věnována analýze vietnamského podsvětí v České republice. Rozebírá strukturu vietnamské diaspory v ČR, respektive její legální a ilegální složku, jež jsou navzájem úzce propojeny a často splývají jedna s druhou.

Na nejnižším stupni legální složky stojí chudí pouliční obchodníci s různým zbožím a námezdní pracovníci, nazývaní svými vietnamskými krajany *thóc* („zrnka rýže“), na konci kriminální složky pak stojí členové násilnických gangů a kriminální delikventi, tzv. *bộ đội* („vojáci“). Obě složky jsou propojeny osobou „respektovaného muže“. Tito lidé, kteří mají rysy jak vlivných legálních podnikatelů, tak zločineckých bossů, jsou hlavními činiteli v těchto procesech. Vytvářejí paralelní mocenské struktury v uzavřených světech asijských emigrantů. Studie identifikuje tyto struktury jako jednu z nejvážnějších překážek účinné integrace vietnamských emigrantů do prostředí české majority.

Šestá část přináší rozbor vietnamských kriminálních aktivit, zejména hospodářské kriminality, násilné trestné činnosti, lichvy, krádeží zboží, obchodování s lidmi, obchodu se zbraněmi, produkce a obchodu s drogami. Upozorňuje na jejich shodné *mody operandi* s vietnamskými kriminálními aktivitami v zahraničí a časté mezinárodní přesahy bez ohledu na hranice států.

Sedmá část v základních rysech charakterizuje vztah vietnamského a českého podsvětí a rovněž vztah vietnamského a čínského podsvětí. Rozbívá mýty o přetrvávající nadřazenosti čínského organizovaného zločinu.

Text je ukončen závěrečným shrnutím problematiky. Jeho součástí jsou dílčí doporučení pro českou bezpečnostní politiku.

Teoretická východiska

Studie je teoreticky ukotvena v oboru kulturní a sociální antropologie, respektive antropologie kriminality. Kriminalita je v tomto kontextu studována nikoli jako statistická záležitost nebo jako záležitost jednoznačných faktů, nýbrž spíše jako kulturní produkt, který je proto nutné studovat jako ostatní kulturní produkty – jako určitý sociální „kreativní konstrukt“.³

Studie při zpracování problému využívá etnografické metody sběru dat a modelovou analýzu. Charakterizuje ji interpretativní přístup a umírněná strukturalistická stanoviska, uznávající roli individuálních aktérů a sociálně-kulturní specifika objektu výzkumu.

Základním konceptem, o který se studie opírá, je koncept kriminálních sítí (*crime networks*), vycházející z práce Cantera a Alisona,⁴ definovaný na asijském materiálu Finckenauserem a Chinem.⁵ Studie tento koncept modifikuje na prostředí vietnamských diaspor. Dále argumentuje, že fungování těchto kriminálních sítí ve vietnamských diasporách je založeno na vietnamské „vesnické mentalitě“ a emigrantských exploatačních strategiích přenesených do západního kulturního prostoru, kombinovaných s tradičními strukturami a *mody operandi* asijských kriminálních společností. Termín *network* je v této souvislosti chápán spíše ve smyslu volné, vnitřně pohyblivé struktury než pevně propojené „sítě“.

Finckenauserův a Chinův koncept vychází z tvrzení, že existuje rozdíl mezi „skutečným“, „tradičním“ asijským organizovaným zločinem a kriminálními sítěmi. Tento rozdíl spočívá ve faktu, že zatímco „tradiční“ asijské organizované kriminální skupiny vykazují všechny znaky organizovaného zločinu tak, jak jej definují oficiální dokumenty a odborná kriminologická literatura,⁶ kriminální síť řadu těchto charakteristik postrádá. Na druhé straně ale daleko flexibilněji reagují na *ad hoc* kriminální příležitosti a jsou hlouběji penetrovány do civilní společnosti.

³ Srov. HAYWARD – YOUNG, 2004; k další, v dnešní době živé diskusi o teoretickém vymezení oboru: PARNELL – KANE, 2003; FERRELL, 1999; LEAVITT, 1990; v českém prostředí: RŮŽIČKA, 2007.

⁴ CANTER – ALISON, 2000.

⁵ Srov. FINCKENAUER – CHIN, 2007.

⁶ Srov. NOŽINA, 2003b: 15-20 (kapitola *Průmysl zločinu*).

„Tradiční“ asijské kriminální organizace, jako jsou triády, jakuza aj., mají svá území, víceméně pevnou a omezenou členskou základnu, hierarchickou strukturu řízení, jména, vyznačují se používáním násilí při monopolizaci ilegálních trhů.⁷ Některé z nich existují již po staletí a s vysokou pravděpodobností budou existovat i nadále. Podle Zhanga a China jsou tyto skupiny vzhledem k častým úzkým vazbám na určitá teritoria a prostředí poněkud handicapované při využívání kriminálních příležitostí, jež jsou nadnárodní povahy.⁸

Práslušníci asijských kriminálních sítí jsou naproti tomu zapojeni do nelegálních aktivit na *ad hoc* základě, jejich uskupení nemají jména, území ani pevnou strukturu. Formují se spíše kolem specifických kriminálních příležitostí než v rámci etablovaných kriminálních organizací. Chovají se, a často tak i sami na sebe pohlíží, spíše jako oportunističtí podnikatelé než jako profesionální zločinci. Jejich účast v ilegálním „podnikání“ často iniciuje blízká nebo širší rodina na základě nové příležitosti. V dané kriminální síti pak nezřídka působí lidé pocházející z jedné rodiny, vesnice, etnika, kteří žijí v zemích původu, tranzitu nebo destinace daných kriminálních operací. Jestliže je daná operace ukončena, kriminální síť se rozpadá.

Kriminální sítě jsou na mezinárodní scéně daleko flexibilnější než „tradiční“ asijská organizovaná kriminální uskupení a v posledních letech zde jednoznačně dominují.⁹ Svět diaspor je pro ně vhodným prostředím.

Několik znaků, které jsou typické pro diasporu, jak je vymezuje Cohen,¹⁰ obsahuje rizikové faktory – silné rodinné, regionální a etnické vazby expandující z domovských zemí do diaspor vhodné pro vznik a rozvoj kriminálních sítí (tzv. „vesnická mentalita“ imigrantů), jazykové a kulturní bariéry, obtížné vztahy se společnostmi hostitelských zemí podporující izolaci emigrantů a vytváření paralelních mocenských struktur, neuspokojené naděje na zlepšení životních podmínek, návratové strategie a pocity „dočasnosti“ pobytu v zahraničí vedoucí k exploatačním strategiím.

Americký antropolog G. Hickey ve vietnamské tradiční mentalitě zaznamenává homogenitu sociálních očekávání charakterizovanou silnou motivací k ekonomickým ziskům, silné sebeuvědomění, nevšimavost (ne-li pohrdání)

⁷ FINCKENAUER – CHIN, 2007: 13-14.

⁸ ZHANG – CHIN, 2003: 463-482.

⁹ FINCKENAUER – CHIN, 2007: 19.

¹⁰ (1) Rozptýlení z původní vlasti, často traumatické; (2) alternativně rozptýlení za práci a obchodem; (3) kolektivní paměť a mýtus o vlasti; (4) idealizace předpokládaného domova předků; (5) návratové hnutí; (6) silné etnické sebeuvědomění udržované po dlouhou dobu; (7) obtížné vztahy s hostitelskými společnostmi; (8) pocit solidarity s příslušníky stejného etnika v jiných zemích; (9) možnost osobního tvořivého obohacení života v tolerantních hostitelských zemích (COHEN, 2001: 26).

k okolnímu světu mimo vlastní komunitu, akcent na rodinné a sociální vazby.¹¹ Rovněž francouzský psycholog vietnamského původu Luong Can Liem vymezuje vztah rodiče – děti a rodinné vazby jako základní prvek vytváření asijské (resp. vietnamské) mentality.¹²

Tradiční Vietnamec se nepovažuje za nezávislou osobu, ale za součást v systému vztahů: jako člen rodiny, vesnice nebo v případě zločinců jako člen gangu.¹³ Vietnamský badatel Le Xuan Khoa k tomu poznamenává: „Tendence indočínských uprchlíků seskupovat se dohromady a vytvářet společenské organizační celky se dá vystopovat do minulosti až k tradičnímu modelu společnému všem agrárním společnostem v jihovýchodní Asii.“ Individualismus, který je v jistém smyslu základem západní, obzvláště americké společnosti, je pro Vietnamce „něčím nepochopitelným, protože jejich totožnost ve svém prvotním významu tvoří nerozlučnou součást širší, kolektivní stavby ega“, tj. rodiny nebo sociální jednotky. Tento jev se dále posiluje v kulturně odlišném prostředí, kterým je západní svět pro nově příchozí z Indočíny. „Tím, že jsou odríznuti od svých rodin, vesnic a zemí,“ píše Le Xuan Khoa, „indočínské uprchlíky cítí naléhavou potřebu spojovat se dohromady a vytvářet společenské organizační celky jako sekundární zdroje bezpečnosti.“ Někteří odborníci tento fenomén nazývají „vesnickou mentalitou“.¹⁴

Jiný silný sociální fenomén představuje často se vyskytující pocit „dočasnosti“ pobytu vietnamského imigranta v hostitelské zemi. Tento pocit vede k bezohlednému využívání zdrojů v hostitelských zemích za účelem dosažení maximálního zisku v co nejkratší době, často bez ohledu na hranice zákona. Studie problém diskutuje a dokládá, že „dočasnost“ pobytu imigrantů je v mnoha ohledech fiktivní.

„Vesnická mentalita“ a exploatační strategie přesahují až do kriminální sféry a výrazně se tak projevují nejen v prostředí vietnamských diaspor v Evropě, ale i v prostředí vietnamských kriminálních sítí.

Pro vietnamské kriminální síť je charakteristická hluboká penetrace do společnosti diaspor a časté směšování legálních a ilegálních aktivit. Z toho důvodu v životě vietnamských diaspor registrujeme legální a ilegální sféru. Tyto sféry nejsou izolovány, ale naopak propojeny řadou vazeb a příležitostných kontaktů. Mezi nimi se rozkládá široká šedá zóna pololegálních aktivit.

Legální a ilegální sféra jsou navzájem propojeny klíčovými postavami „bossů“ a „respektovaných mužů“ ve společnosti. Tyto osoby vystupují jako seriózní podnikatelé a často mají dobré kontakty s podnikatelskými elitami v hostitelských zemích, nežádka i s jejich politickými reprezentacemi. Ve vietnamských komunitách

¹¹ HICKEY, 1964: 276-278.

¹² LUONG CAN LIEM, 2004: 99.

¹³ NOŽINA, 2000a: 21; GILLES, 2004: 41-42.

¹⁴ CASSIDY, 1995.

jsou respektováni pro svoji schopnost řešit mnohé jejich problémy a pro své osobní bohatství, které je pro ekonomicky orientovanou diasporu, jakou ta vietnamská bezesporu je, významným faktorem určujícím společenské postavení. Na druhou stranu tito lidé vyvíjejí nezákonné aktivity prostřednictvím zločineckých sítí pomocníků, vynucovačů a zkorumpovaných úředníků. Ve vietnamských komunitách vytvářejí paralelní mocenské struktury založené na ekonomické moci, klientelismu a kontaktech s kriminálním podsvětím.

Nikoli pouze ekonomický tlak a očekávané zisky, ale i solidarita zrozená z „vesnické mentality“ a komplikovaná síť vazeb vzájemné „vděčnosti“ jsou důvody angažování mnoha vietnamských emigrantů, kteří jinak stojí mimo kriminální sféru, v řadě kriminálních aktivit. Odmítnutí žádosti o protislužbu „respektovanému muži“ není ve vietnamských komunitách častým jevem.

Role různých kriminálních delikventů a násilnických gangů ve struktuře života vietnamské komunity a kořeny její tolerance vůči nim jsou ve světle těchto faktů jasně viditelné.

Je příznačné, že příslušníci diaspor pod vlivem těchto paralelních struktur často projevují jen malou ochotu spolupracovat se správními a bezpečnostními orgány hostitelských zemí.

Informační zdroje a metodologie

Zejména po roce 1975 byla v západních zemích publikována řada studií k problému vietnamské diaspory a její kriminalitě.¹⁵ Komunistický a postkomunistický prostor je pokryt méně, extenzivnější výzkum zde začal mnohdy až v devadesátých letech.¹⁶

Rovněž v České republice bylo od druhé poloviny osmdesátých let realizováno několik výzkumných projektů. Většina z nich byla zaměřena na sociální a ekonomické dopady vietnamské imigrace.¹⁷ Kriminální aspekty imigrace a problematika kriminálních sítí jsou studovány pouze zřídka.¹⁸ Přínosné jsou studie zaměřené na obchod s drogami,¹⁹ obchod se ženami,²⁰ vykořisťování vietnamských dělníků v ČR²¹ a nelegální ekonomické aktivity migrantů.²² Z těchto důvodů se projekt musel opřít především o primární informace shromážděné ve spolupráci se specialisty Policie ČR, specialisty na vietnamskou problematiku a příslušníky vietnamské komunity. Navázal přitom na starší výzkumné aktivity, realizované na půdě Ústavu mezinárodních vztahů v Praze (ÚMV).

V roce 1992 ÚMV zahájil výzkum mezinárodního organizovaného zločinu (tzv. Program internacionalizace kriminality) v rámci zkoumání otázek mezi-

¹⁵ Srov. DORAIS, 2000; DORAIS, 2005; GILLES, 2004; KIBRIA, 1993; RUTLEDGE, 2000; THOMAS, 2005; ZHOU – BANKSTON III, 2006; KLEINKNECHT, 1996; ENGLISH, 1995; DU PHUOC LONG – RICHARD, 1997; CROSS, 1989; VIVIANI, 1984; COUGHLAN, 1998; BLANC, 2005; SILVERSTONE – SAVAGE, 2010; SILVERSTONE, 2010; SIMS, 2007 aj.

¹⁶ Srov. BUI, 2003; FRITSCHÉ, 1991; GRZYMALA-KAZLOWSKA, 2002; HALIK – NOWICKA, 2002; HALIK, 2006; WOLF, 2007; MAZYRIN, 2004; LAMPE, 1999; IGLICKA, 2005a; IGLICKA, 2005b; OKÓLSKI, 1999; HLINČÍKOVÁ, 2011 aj.

¹⁷ BROUČEK, 2003b; ČERNÍK et al., 2006; *Materiály k problematice etnických skupin na území ČSSR*, 1988; VASILJEV, 1989b. Nepublikované studie: BROUČEK, 2002; MARTÍNKOVÁ, 2007; MARTÍNKOVÁ – PECHOVÁ, 2010; JIRASOVÁ, 2000; KOCOUREK, 2001; MARTÍNKOVÁ, 2003; NGO VAN LE, 1989; PAULÍK, 2006; SUKENÍKOVÁ, 2004; ŠTĚPÁNKOVÁ, 2006; TRUNG TA MINH, 2002.

¹⁸ NĚMEC, 1995; NOŽINA, 2000b; NOŽINA 2002; NOŽINA 2003b; NOŽINA – KRAUS, 2009; NOŽINA, 2010a.

¹⁹ OGD, 1998; HAMMER, 2007.

²⁰ PECHOVÁ, 2008.

²¹ KREBS – PECHOVÁ, 2009.

²² DRBOHLAV, 2009.

národní bezpečnosti. Tento program zkoumá geografické šíření, strukturu a dopad aktivit mezinárodního organizovaného zločinu v České republice a roli České republiky v mezinárodních zločineckých aktivitách. Také odhaduje budoucí směry vývoje českého zločineckého podsvětí a dopad této mezinárodní trestné činnosti na českou ekonomiku a společnost. V rámci programu byly provedeny rovněž vstupní analýzy zaměřené na vietnamskou kriminalitu v ČR.²³ Na jejich základě byly vytyčeny základní pracovní hypotézy využitě v dalším výzkumu:

- legální a ilegální aktivity existují ve vietnamských komunitách v dialektické jednotě; fungování a koexistence legální a kriminální vrstvy je založena na principech tradiční vietnamské mentality přenesené do západního kulturního prostoru;
- vietnamské kriminální sítě jsou úzce propojeny bez ohledu na hranice států; česká zkušenost s tímto fenoménem je v mnoha ohledech shodná se zkušeností řady evropských zemí, kde vietnamský organizovaný zločin vyvíjí aktivity.

Zkoumání vietnamského organizovaného zločinu se stalo součástí i výzkumného projektu ÚMV *Mezinárodní organizovaný zločin v České republice* (1999-2002). Projekt se uskutečnil většinou prostřednictvím spolupráce s pracovníky české policie (především ÚOOZ²⁴ a NPC²⁵) a zpravodajských služeb, kteří se podíleli na projektu, a prostřednictvím analýzy příslušných dokumentů. Hlavními sledovanými tématy byly vietnamské kriminální aktivity, jejich *mody operandi* a dopad těchto aktivit na českou ekonomiku a společnost.²⁶

V průběhu projektu byl sestaven rovněž základní pracovní model vycházející z koexistence legální a kriminální složky ve vietnamských komunitách, jež propojují osobnosti „respektovaných lidí“.²⁷

Na základě tohoto modelu byl v letech 2007-2010 realizován výzkum v rámci projektu Grantové agentury ČR²⁸ a s ním volně spojeného projektu Národního plánu základního výzkumu 2. Poté, co se Česká republika v lednu 2008 připojila k schengenskému bezpečnostnímu systému, je totiž očekáváno další zdokonalování a rozmach vietnamských zločineckých sítí v ČR a jejich kontaktů na zahraničí. Projekt z let 1999-2002 byl rozšířen o nové údaje získané od zdrojů české policie, nevládních organizací a z rozhovorů realizovaných s příslušníky viet-

²³ MACHÁČEK – RUMPL, 1997.

²⁴ Útvar pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR.

²⁵ Národní protidrogová centrála Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR.

²⁶ NOŽINA, 2000b; NOŽINA, 2000c; NOŽINA, 2002.

²⁷ NOŽINA, 2000b; NOŽINA, 2000c; NOŽINA, 2003a; NOŽINA, 2003b; NOŽINA, 2004a; NOŽINA, 2004b.

²⁸ *Organizovaný zločin ve vietnamské diaspoře. Příklad České republiky* (projekt Grantové agentury ČR, reg. č. 407/09/1291).

namské komunity v České republice. Původní pracovní model byl na základě nově získaných dat významně zkorigován.

Základní snahou výzkumu z let 2007-2010 bylo překonat omezení dříve přísně „policejního“ pohledu a poskytnout komplexnější pochopení problému tím, že do něj budou zahrnuty poznatky a názory přicházející z prostředí vietnamské komunity. Z tohoto důvodu při něm byl využit kombinovaný antropologický přístup. Analýzy dat z relevantních primárních a sekundárních zdrojů, zejména policejních hlášení a dokumentů, byly dále doplněny rozhovory s členy vietnamské komunity a nepřímým pozorováním, založeným především na metodě tzv. *snowballu*. Tato metoda spočívá ve sledování dění v komunitách prostřednictvím jejich vybraných členů jako prostředníků.

Struktura rozhovorů byla volná, přizpůsobená aktuální situaci a sociálnímu původu respondentů. Hlavní diskutovaná témata byla: způsoby transferů do České republiky, podnikatelské aktivity, životní očekávání, ekonomické a sociální vztahy ve vietnamské komunitě. Rozhovory přispěly zejména k pochopení struktury vietnamské diaspory v ČR a role kriminálních sítí. Konkrétní kriminální případy a kriminální aktivity byly diskutovány pouze obecně; převážně se jednalo o informace z prostředí vietnamské komunity, které jsou v komunitě všeobecně známé a sdílené.

Toto spektrum informací bylo dále doplněno rozhovory s příslušníky českých bezpečnostních složek a rovněž bylo rozšířeno o informace pocházející od policejních informátorů z řad členů vietnamské komunity. Tyto informace již byly zaměřeny právě na konkrétní kriminální aktivity.

Významná část případů a postřehů byla shromážděna v průběhu vlastní policejní a terénní výzkumné praxe autorů.

Vzhledem k rozdílné hodnotě zdrojů byly shromážděné informace následně komparovány s informacemi pocházejícími z dalších zdrojů a analyzovány.

Zatímco informace nekriminálního charakteru bylo v prostředí vietnamské komunity relativně snadné shromážďovat a ověřovat, v případě kriminálních informací tomu bylo přesně naopak. Tyto informace měly ve vztahu k danému výzkumu zásadní význam, ovšem bylo podstatně obtížnější je získat a bylo rovněž nutné s nimi pracovat se značnou opatrností. Opírají se zejména o skutečnosti, s nimiž se jeden z autorů setkal během své policejní praxe kriminalisty, nebo se s nimi seznámil v rámci práce s informátory z prostředí vietnamské komunity.

Již motivace ke spolupráci ze strany informátorů byla různá: od touhy po pomstě přes širokou škálu pohnutek až po skutečný zájem o zlepšení bezpečnostní situace v prostředí vietnamské komunity (velká část Vietnamců jsou patrioti, jimž velmi záleží na pověsti jejich komunity). Rovněž je nutno podotknout, že i informátoři z prostředí vietnamské komunity pracovali s různými zdroji; některé informace pocházely jen z „druhé ruky“, a nebylo tedy možné je zpětně ověřit. V některých případech sám informátor nebyl schopen posoudit hodnotu

jím poskytované informace, neboť pracoval jen s omezeným okruhem informací. Opomeneme-li takové fenomény, jako je vzájemná nedůvěra, kulturní rozdíly a jazykové bariéry, je nutno při výzkumné práci brát v potaz, že informační zdroje, se kterými se pracuje, jsou často ve styku s kriminálním prostředím, nebo v něm žijí, mají omezený pohled za hranice vlastní komunity a v neposlední řadě sledují své vlastní cíle. Podle toho se také liší kvalita informací pocházejících z těchto zdrojů.

Fenoménem vietnamské diaspory, ale i Vietnamu jako takového, je rovněž vágnost obecně sdílených informací, které jsou každým dalším článkem zveličovány nebo volně pozměňovány. Dalším problémem při práci s vietnamskou komunitou je její uzavřenost a všudypřítomný strach z případné odplaty pachatelů. Není ojedinělým jevem, že příslušníci vietnamské komunity považovaní za spolupracovníky státní správy a „donašeče“ jsou slovně, fyzicky a jinak napadáni; ohrožování jsou i jejich rodinní příslušníci v ČR a příbuzní ve Vietnamu. Proto bylo obtížné poodhalit řadu problémů tak, abychom viděli až k jejich podstatě.

V rámci policie je rozpracován systém hodnocení informací pocházejících z kriminálního prostředí, který se sice může u jednotlivých útvarů poněkud lišit, ale v zásadě platí, že informace je „oznámkována“, resp. ohodnocena podle své důvěryhodnosti, využitelnosti a závažnosti. Podle tohoto hodnocení je s ní pak nadále pracováno s jako více méně věrohodnou, nebo je zavržena jako zcela nepodložená.

Tento postup byl přejat i pro potřeby této studie – to se týká zejména analýzy dat shromážděných během daného výzkumu. V rámci možností jsou používány operativní informace, které pocházejí minimálně ze dvou na sobě nezávislých zdrojů.

V textu jsou uváděny buď již ukončené případy, nebo případy, které nepodléhají povinnosti mlčenlivosti autora. Totožnosti osob a okolnosti případů jsou záměrně pozměněny tak, aby bylo možné základní informaci s potřebnou mírou vypovídající hodnoty využít pro dosažení cíle výzkumu, ale aby byla zároveň znemožněna identifikace a případné ohrožení jednotlivých aktérů, poškozených, pachatelů a zejména samotných informátorů, resp. identifikace konkrétních případů, a nebylo dotčeno právo zúčastněných na ochranu osobnosti.

Dále jsou v rámci analýzy využívány fiktivní modelové případy, které na základě konkrétních vyšetřených případů popisují základní *mody operandi* vietnamských kriminálních aktivit.

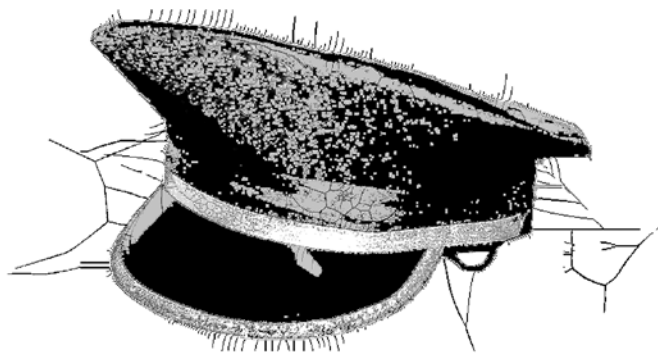
V rámci projektu zmapovat mezinárodní dimenzi problému byl ve Vietnamu v roce 2009 realizován terénní výzkum zaměřený na shromáždění a analýzu informací z prostředí vietnamské komunity, odpovědných orgánů a rovněž od pracovníků Zastupitelského úřadu ČR v Hanoji a policejních expertů zabývajících se danou problematikou. Na tento výzkum v letech 2009 a 2010 navázala heuristika materiálů a rozhovory s experty provedené v Německu, Polsku, na Slovensku, ve

Francii a ve Velké Británii. Cílem bylo analyzovat mezinárodní rozměr vietnamských kriminálních sítí a kriminálních aktivit.

Dílejší závěry výzkumu byly v roce 2009 shrnuty do studie „Kriminální sítě ve vietnamské diaspoře“.²⁹

Terénní pracovníci působící ve vietnamské komunitě, respondenti z vietnamské komunity a bezpečnostních služeb a rovněž důvěrné materiály jsou kvůli bezpečnosti v textu citováni jako „zdroje z vietnamské komunity“ (ZVK), „zdroje Policie ČR“ (ZPČR), „zdroje – terénní pracovníci“ (ZTP) apod. Pokud je to s ohledem na právní aspekty a z bezpečnostních důvodů možné, jsou pro upřesnění uváděny i další specifikace.

Informace čerpané z jiných publikací a otevřených zdrojů jsou opatřeny standardním poznámkovým aparátem.

²⁹ NOŽINA – KRAUS, 2009.

Administrativně správní členění Vietnamu (58 provincií a 5 měst ústřední správy: Hanoj, Ho Či Minovo Město, Hai Phong, Can Tho a Da Nang)

Vietnamská diaspora v mezinárodním kontextu

Vietnamská emigrace má dlouhou tradici. Především do sousedních zemí – Číny, Kambodže a Laosu – Vietnamci migrovali již v dávné minulosti. V Kambodži a Laosu, které byly společně s Vietnamem součástí tzv. Francouzské Indočíny, se Vietnamci usazovali zejména v koloniálním období a odcházeli sem i za války v Indočině. Vytvářeli zde obchodnické, řemeslnické a rybářské komunity a tvořili zde i podstatnou část nižších a středních kádrů francouzské koloniální administrativy. Do Kambodže přišel významný kontingent Vietnamců po vietnamské invazi v roce 1978. Vietnamců je dnes v Kambodži podle oficiálních vládních informací 150 000, neoficiální údaje hovoří až o 600 000 (5 % obyvatel země); v Laosu žije odhadem 150 000 Vietnamců (2 % obyvatel země) a v Číně 20 000.³⁰

Značná část Vietnamců zamířila zejména v druhé polovině 20. století i do zámoří. Podle vietnamských zdrojů dnes Vietnamci žijí ve více než sto zemích světa.³¹ Z odhadovaných tří milionů „Vietnamců v zámoří“ (*Người Việt Hải Ngoại* neboli *Việt Kiều*) přes 1,6 milionu osob vietnamského původu žije ve Spojených státech a 152 000 v Kanadě, Austrálie hostí 174 000 Vietnamců. Z asijských zámořských zemí vznikla v minulých letech silná vietnamská diaspora na Tchajwanu (asi 80 000), v Jižní Koreji (asi 85 000 lidí) a v Japonsku (asi 40 000 lidí).³²

Nejstarší a nejpočetnější vietnamskou diasporu v Evropě má Francie – 250 000 vietnamských usedlíků. 100 000-150 000 vietnamských emigrantů pobývá v Ruské federaci, 125 000 v Německu, 50 000 ve Velké Británii a 18 000 v Norsku, 30 000 až 50 000 Vietnamců žije v Polsku. Údaje z České republiky udávají počet 65 000 Vietnamců.³³

Zámořské Vietnamce můžeme obecně rozdělit do čtyř odlišných kategorií. První sestává z osob, které bydlely mimo Vietnam před rokem 1975 – zejména ve Francii, kam Vietnamci odcházeli díky koloniálním vazbám. V případě západních zemí jsou tito vietnamští emigranti jednou z nejlépe integrovaných nezápádních přistěhovaleckých skupin.

³⁰ CIA. *The World Factbook; Overseas Vietnamese.*

³¹ MAZYRIN, 2004: 159.

³² *Overseas Vietnamese.*

³³ Viz následující rozbor.

Ke druhé kategorii náležejí ti *Việt Kiều*, kteří uprchli z Vietnamu po roce 1975, a jejich potomci. Jednalo se o více než milion lidí – z velké části tzv. *boat people* (*thuyền nhân*) –, kteří uprchli z Vietnamu na lodích.

Na počátku roku 1975 se téměř tři desítky let trvající konflikt v Indočíně přiblížil do své závěrečné fáze. Vietnamští komunisté tehdy rozhodli o zahájení rozsáhlé vojenské ofenzívy na všech frontách jižního Vietnamu. Cílem operace Ho Či Min bylo úplné a konečné vítězství. Jihovietnamský režim a armáda se pod tlakem komunistů rychle rozložily. Dne 30. dubna 1975 dopoledne obsadila revoluční vojska všechny významné body v Saigonu. Téhož dne saigonská administrativa bezpodmínečně kapitulovala před prozatímní revoluční vládou. Bylo oznámeno, že Saigon bude přejmenován na Ho Či Minovo Město.³⁴ Komunisté začali nastolovat v jižním Vietnamu svůj vlastní pořádek, nekompromisně likvidovali potenciální odpůrce a stoupence bývalého režimu. Okolo jednoho milionu lidí bylo uvězněno, přibližně 165 000 lidí v následujících letech zahynulo v komunistických „převýchovných táborech“.³⁵

Obyvatelé vietnamského jihu byli vystavováni každodenním represím. K tomu se přidávala i chudoba a život ve válkou rozvrácené zemi bez vyhlídek do budoucnosti. Tisíce Vietnamců proto záhy začaly prchat ze země. Protože sousední Kambodžu, Laos a Čínu rovněž ovládali komunisté, hlavní cestou se stal útek po moři na často malých a chatrných člunech.

První vlna *boat people*, „lidí z lodí“, se zdvihla již v roce 1975. Lidé tehdy před postupujícími jednotkami Vietnamské lidové armády prchali na moře ve všem, co bylo schopné plavby – rybářských člunech, obchodních lodích, remorkérech atd. Tato plavidla, nevhodná pro otevřené moře, je dopravovala na paluby lodí americké Sedmé flotily, která na rozkaz prezidenta Geralda Forda kotvila mimo vietnamské teritoriální vody. I když Američané neočekávali takový nápor běženců, podařilo se jim nakonec vyzvednout z moře a dopravit do bezpečí na 60 000 lidí. Dalších 60 000 Vietnamců přistálo v Malajsii a na Filipínách. Tato první vlna uprchlíků byla v krátké době přesídlena do USA a dalších zemí.³⁶

Situace pozdějších *boat people* byla složitější. Místa na přeplněných lodích si museli kupovat, museli se skrývat před vojáky a policisty, kteří na ně pořádali hony, uplácet je. Ti, kdo si zajistili místo na lodi nebo si s pomocí přátel postavili vlastní člun nebo vor a podařilo se jim uniknout pozornosti policie a pobřežních hlídek, byli na otevřeném moři po řadu dnů i týdnů vystaveni silným vlnám, mořským proudům, bouřím. Mnoho vietnamských uprchlíků proto na moři zahynulo v důsledku ztroskotání, vyčerpání, nedostatku pitné vody a potravin. Jejich situaci ztěžovaly i nájezdy mořských pirátů, kteří bezbranné uprchlíky okrádali a zabíjeli.

³⁴ NOŽINA, 2010b: 213.

³⁵ DO – PHAN – GARCIA.

³⁶ VO, 2004: 3.

Mnoho žen zajatých na moři bylo znásilněno, poté zavražděno, nebo prodáno do nevěstinců v Thajsku aj.³⁷

Uprchlíci zpočátku pocházeli především z jižního Vietnamu. V roce 1978 vietnamská vojska provedla invazi do Kambodže. Zde svrhla ultralevicový režim Rudých Khmerů, který během tří let své vlády připravil o život více než milion Kambodžanů. Rudí Khmerové byli spojenci Číny a ta se v reakci na invazi rozhodla „dát Vietnamu lekci“. V zimě 1979 proto zaútočila na severní oblasti Vietnamu. Vietnamské obyvatelstvo čínského původu ve Vietnamu, tzv. Viet Chingové (*Người Hoa*), které v té době čítalo zhruba dva miliony lidí, se v důsledku toho stalo personae non gratae – „nežádoucí“. V důsledku represí a pogromů proti Viet Chingům se pak zvedla jejich uprchlická vlna i ze severu. Desetitisíce Viet Chingů opustily zemi. K nim se připojil i proud etnických Vietnamců, kteří z nejrůznějších důvodů neodešli ze země hned po roce 1975, a rovněž někteří Khmerové (Kambodžané) z oblasti delty Mekongu (tzv. *Khmer Krom*).

Loď, většinou nevhodné k plavbě na širém moři, často mířily zhruba 240 km na východ od vietnamského pobřeží, kde vedla frekventovaná námořní trasa. Tam se uprchlíci snažili dostat na palubu některé z projíždějících lodí. Ti šťastnější byli zachráněni a dopraveni do 2 400 km vzdáleného Hongkongu. Další trasy vedly přes Siamský záliv a Jihočínské moře do Thajska, Malajsie, Indonésie, Singapuru a na Filipíny. Zde se uprchlíci ocitali v utečeneckých táborech.

Vzhledem k prudkému nárůstu počtu uprchlíků byla situace v řadě těchto táborů špatná. Uprchlíci nejenže trpěli nedostatkem potravin a pitné vody, ale byli okrádáni a vystavováni násilí ze strany ostrahy táborů i kriminálních gangů, které v tomto prostředí vznikaly. V Malajsii byl v tomto ohledu pověstný tábor na ostrově Bidong, který se postupně změnil v obrovský slum.

Na kambodžské straně thajsko-kambodžské hranice vznikl utečenecký tábor v Non Chanu, ovládaný bývalými kambodžskými vojáky známými jako „para“. Mezinárodní červený kříž nakonec musel roku 1980 před agresivitou „para“ evakuovat vietnamské utečence na thajskou stranu, kde zřídil nový tábor NW9.

Zneužíváním utečenců byl pověstný i thajský tábor Sikhiu, kde strážci s oblibou vymáhali od utečenců peníze, pálili je cigaretami, olupovali je o jídlo a léky, do prostoru tábora vnikali mladí Thajci, kteří zde znásilňovali ženy a unášeli je pryč přímo před zraky thajské policie. Tábor byl kvůli četným stížnostem v roce 1986 uzavřen, v roce 1991 byl však znovu otevřen.³⁸

Utečenecké tábory v Hongkongu byly dlouho považovány za nejhumánnější v jihovýchodní Asii: utečenci zde měli vcelku dobré sociální zabezpečení, mohli pracovat a vydělávat si tak na živobytí v době, kdy byly jejich případy projednávány. V devadesátých letech se však situace v táborech prudce zhoršila a tábory začaly být pověstné

³⁷ Vo, 2004: 142-151.

³⁸ Tamtéž: 152-157.

násilím, špatnými životními podmínkami a násilnou repatriací svých obyvatel zpět do Vietnamu. Důvodem byl nový přístup hongkongských úřadů, které tak chtěly donutit obyvatele táborů k návratu domů nebo k repatriaci do dalších zemí.

Naopak vcelku dobré podmínky panovaly např. v táboře Bataan, ležícím na jih od filipínské Manily, nebo v táboře Hawkins Road v Singapuru.³⁹

Aby se zamezilo humanitární katastrofě, Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) vyjednal se západními zeměmi tzv. *Orderly Departure Program* (Program spořádaných odchodů), v jehož rámci byla v letech 1979-1994 značná část vietnamských *boat people* přesídlena do třetích zemí.

Příznačné bylo, že mezi přesídlenci bylo i mnoho kriminálních delikventů a členů gangů. Někteří působili v podsvětí již za saigonského režimu v jižním Vietnamu nebo svou kriminální kariéru zahájili, odtržení od rodin a domova, v drsném prostředí utečeneckých táborů. Zde terorizovali své krajany. Tito lidé záhy začali vyvíjet kriminální činnost i v zemích, kam byli přesídleni.

Od roku 1986 začaly počty Vietnamců v utečeneckých táborech opět rychle narůstat. Důvodem byl příliv nových ekonomických emigrantů, kteří opouštěli Vietnam po uvolnění cestovních omezení. Z velké části se jednalo o příchozí ze severního Vietnamu, který byl pod kontrolou komunistů již od roku 1954. Polovina z nových emigrantů byli mladí lidé. Jejich cílem bylo odejít dále do západních zemí, tam se ekonomicky uchytit, podporovat příbuzné ve Vietnamu a vytvořit základnu pro další emigranty. V roce 1989 bylo v utečeneckých táborech v jihovýchodní Asii 160 000 Vietnamců.⁴⁰ Rovněž rostlo napětí mezi starými a novými příchozími. Staří *boat people* považovali nově příchozí utečence ze severu za komunisty a nevídanou konkurenci. V únoru 1992 v hongkongském táboře Sek Kong propukly brutální boje mezi skupinami složenými z uprchlíků z jižního a severního Vietnamu. Severovietnamci, kteří v té době tvořili většinu obyvatel uprchlických táborů v Hongkongu, zaútočili na budovu, v níž bylo zabarikádováno dvě stě třicet Jihovietnamců a zapálili ji. Jednoho Jihovietnamce dav zajal, ponořil do kotle s vařící vodou a poté ho vhodil do ohně. Společně s ním v budově uhořelo dalších třiadvacet lidí včetně deseti dětí.⁴¹

Západní země odmítly ekonomickým migrantům z Vietnamu přiznat stejné výsady jako předcházejícím *boat people* a přijímat je na svém území. UNHCR podepsal v prosinci 1988 s Vietnamem Memorandum o porozumění, podle kterého měl Vietnam umožnit dobrovolný návrat svých občanů bez postihu za jejich útěk za hranice a umožnit UNHCR monitorovat situaci navrátilců a jejich reintegraci. V rámci Komplexního akčního plánu (*Comprehensive Plan of Action*) OSN pro indočínské uprchlíky, přijatého v červnu 1989, bylo rozhodnuto, že vietnamští *boat people* nebudou nadále automaticky chápáni jako političtí uprchlíci, ale pouze jako žadatelé

³⁹ Vo, 2004: 159-162.

⁴⁰ Tamtéž: 169.

⁴¹ Tamtéž: 158-159; KLEINKNECHT, 1996: 184.

o azyl. Ekonomickým uprchlíkům nebude azyl poskytován a budou navraceni zpět do Vietnamu prostřednictvím monitorovaného repatriačního programu. V důsledku ekonomických změn ve Vietnamu a uvolnění politické situace na konci osmdesátých let minulého století, navrácení Hongkongu Číně v roce 1997 a finančních pobídek se řada *boat people* rozhodla k návratu do Vietnamu. Část z nich byla nuceně repatriována.⁴² Malému množství Vietnanců v Hongkongu (asi 2 500 lidem) udělila hongkongská vláda roku 2002 povolení k pobytu. V roce 2008 byl zbývajícím dvěma stovkám utečenců na Filipínách udělen azyl v Kanadě, Norsku a USA.⁴³ Anabáze vietnamských lidí z lodí skončila.

Bývalí *boat people* dnes obvykle žijí v industrializovaných státech Severní Ameriky, západní Evropy a v Austrálii. Většina jich pochází z jižní části Vietnamu a jejich životní styl a uvažování jsou odlišné od životního stylu a způsobu uvažování emigrantů pocházejících ze severního a středního Vietnamu.

Třetí kategorie vietnamských emigrantů se skládá z Vietnanců studujících a pracujících v bývalých komunistických zemích, kteří se rozhodli tam zůstat a založili základnu pro nové vietnamské přistěhovance přijíždějící po demokratických změnách na konci osmdesátých let. Tato kategorie se nachází hlavně ve střední a východní Evropě, včetně České republiky. Z velké části se jedná o obyvatele severního a středního Vietnamu.

Čtvrtou kategorií tvoří ekonomičtí migranti a rovněž lidé, kteří odcházejí za příbuznými do zahraničí zejména po odstartování reformem *đổi mới* („renovace“) ve Vietnamu v druhé polovině osmdesátých let.

Vietnamští emigranti jsou ve svých životních strategiích velmi pragmatičtí. Prakticky ve všech jejich komunitách se setkáváme se situací, kdy první generace vietnamských imigrantů pracuje v nekvalifikovaných profesích – v restauracích, obchodě se zbožím asijské proveniencce apod. – a shromažďuje kapitál, který využívá k dalšímu rozvoji podnikání, ekonomické podpoře rodičů a příbuzných a v neposlední řadě na vzdělání dětí. Druhá a zejména třetí generace už získává středoškolské a vysokoškolské vzdělání v hostitelských zemích a nezřídka i nezanedbatelný ekonomický potenciál. To z vietnamských diaspor činí značně progresivní komunity.

Na druhé straně se v prostředí všech čtyř kategorií *Việt Kiều* etablovaly silné zločinecké struktury, jež významně ovlivňují život vietnamských diaspor po celém světě. Vietnamská kriminalita na mezinárodní úrovni dnes zahrnuje široké spektrum aktivit: ekonomickou kriminalitu, pašování lidí, obchod s lidmi a prostituci, násilnou trestnou činnost, krádeže, padělatelské aktivity, produkci a obchod s drogami, zbraněmi atd. Tato aktivity jsou často prováděné prostřednictvím speci-

⁴² Vo, 2004: 169-172.

⁴³ *Boat People*.

fických *modů operandi*. Vietnamské zločinecké struktury, spektra jejich kriminálních aktivit a *mody operandi* v různých zemích mají řadu společných znaků – prolínání legální a nelegální sféry, významné postavení „respektovaných mužů“, využívání nájemných vrahů a donucovačů (*bộ đội*), silné postavení kriminálních gangů operujících přes regiony a státy, provázanost s asijskými, zejména čínskými uskupeními, zločin cílený do řad vlastní komunity – zejména v počátečních fázích etablování jednotlivých kriminálních delikventů a kriminálních uskupení. V mnoha ohledech se však vlivem lokálních podmínek i vlivem rozdílného vývoje liší.

Tato studie je zaměřena především na problematiku České republiky, resp. pojednává zejména o kriminalitě ve vietnamské diaspoře „třetí a čtvrté kategorie“ *Việt Kiều*. Z daného úhlu pohledu problém analyzuje i v dalších zemích. Stranou ponechává situaci v asijských vietnamských diasporách. Tu rozebírá pouze v případech přímých dopadů na ČR. Nadále se soustřeďuje zejména na situaci v západních zemích, zejména v evropském, respektive středoevropském prostoru.

4.1. Situace ve vybraných zemích

4.1.1. Amerika a Austrálie

Vietnamské diaspory a kriminální struktury v Americe a Austrálii nesehrávají ve vztahu na středoevropský prostor významnější roli. Důvodem je jak geografická vzdálenost, tak i jiné sociální složení vietnamských migrantů. Přesto v obou těchto prostředích nalézáme řadu podobností jak v oblasti vytváření kriminálních struktur, tak i *modů operandi* kriminálních aktivit.

I v tomto směru ovšem dochází k občasným kontaktům. Jako příklad může sloužit migrace členů čínsko-vietnamského gangu Flying Dragons do ČR v devadesátých letech 20. století.⁴⁴

4.1.1.1. Spojené státy americké

V letech 1950-1974 se přistěhovalo do Spojených států amerických pouhých 650 Vietnamců. Většinou se jednalo o manželky Američanů sloužících ve Vietnamu za války a příslušníky akademické obce. První významná imigrační vlna Vietnamců do Spojených států se zdvihla po pádu Saigonu v roce 1975 a nástupu komunistů k moci. Mnozí z těchto migrantů měli úzké vazby na Američany a jihovietnamskou vládu a 125 000 jich opustilo Vietnam již na jaře roku 1975. Příslušníci této vlny byli vzdělaní a často pocházeli z vyšších sociálních vrstev. V USA se většinou se usadili v Kalifornii a Texasu.

Druhá imigrační vlna do USA se zdvihla v roce 1978 a trvala do poloviny osmdesátých let. Tato migrační vlna byla složena z velké části z Vietnamců čínského

⁴⁴ Viz kap. *Kriminální uskupení ve vietnamské diaspoře: Malé skupiny – gangy*, s. 149..

původu, Viet Chingů, pocházejících z různých sociálních vrstev – od příslušníků inteligence a podnikatelů až po dělníky, rolníky a rybáře.⁴⁵

Další vietnamská imigrační vlna dosáhla vrcholu v roce 1992. Jednalo se o důsledek politických a ekonomických reforem *đổi mới*, zahájených ve Vietnamu v roce 1986. V rámci těchto procesů bylo ve Vietnamu z převýchovných táborů propouštěno na svobodu mnoho politických vězňů a rovněž se uvolnily restriktce na vycestování. Do USA tehdy přicestovalo mnoho rodinných příslušníků dřívějších emigrantů. V letech 1981-2000 USA přijaly 531 310 vietnamských politických utečenců a azylantů.⁴⁶ Podle *American Community Survey* za rok 2007 populace amerických Vietnamců vzrostla na 1 642 950 lidí a tvoří druhou největší asijskou komunitu ve Spojených státech po amerických Filipíncích.⁴⁷

Nejvýznamnější vietnamské komunity v USA se nacházejí v kalifornském Orange County, v tzv. Little Saigonu ve Westminsteru a Garden Grove a v oblasti sanfranciského zálivu. Rovněž státy jako New York, Louisiana, Pennsylvania, Massachusetts, Illinois, Minnesota, Washington, Florida, Virginia, Oklahoma a Rhode Island mají rostoucí vietnamskou populaci. Mnoho Vietnamců se usadilo v Chinatowns, asijských čtvrtích roztroušených po celé severní Americe.

Vietnamská komunita v USA je sociálně značně rozrůzněná. Někteří z vietnamských imigrantů, zejména příslušníci elity jihovietnamského režimu, si s sebou do USA přinesli značné finanční zdroje, které jim usnadnily se v USA etablovat. Naproti tomu mnozí *boat people* a rovněž imigranti z třetí vlny od druhé poloviny osmdesátých let již tyto výhody neměli. Tito lidé dodnes nezdídku pracují v nekvalifikovaných profesích s nízkými mzdami. V roce 1989 žilo 34 % amerických Vietnamců pod hranicí chudoby; v roce 1999 to bylo 16 % (americký průměr je 12 %).

Řada vietnamských emigrantů, zejména z první vlny po roce 1975, dnes patří do střední třídy. Jsou mezi nimi právníci, podnikatelé, lékaři. Většinu lze ovšem charakterizovat jako malé podnikatele. Mnoho Vietnamců, zejména z první a druhé generace imigrantů, si ve Spojených státech otevřelo obchody, restaurace, výrobny tradičních nudlů *bánh mì*, salóny krásy, holičství, opravny automobilů a nehtová studia. Mladší generace amerických Vietnamců je již podstatně vzdělanější. To je z velké části způsobeno důrazem, který je tradičně ve vietnamských rodinách a komunitách kladen na vzdělání. Mladí Vietnamci v USA dnes zastávají profese lékařů, vědců nebo stavebních inženýrů. Mnoho jich pracuje např. v počítačovém průmyslu v Silicon Valley. Protože starší generace a rovněž imigranti, kteří přišli do USA v pozdějších letech, má stále problémy v komunikaci s americkým prostředím, řada těchto vzdělaných Vietnamců se specializuje na zprostředkovatelské

⁴⁵ DORAIS, 2005: 1151.

⁴⁶ *Vietnamese American*.

⁴⁷ 2007 *American Community Survey*.

služby v rámci komunity. Imigranti z posledních let, kteří nehovoří dobře anglicky, mají tendenci pracovat v zaměstnáních jako kuchaři a zaměstnanci restaurací nebo pracovníci nehtových studií. Přibližně 80 % pracovníků nehtových studií v Kalifornii a 43 % v celých USA jsou Vietnamci. Ve vietnamské komunitě je tento způsob podnikání považován za výnosný. Příznačné je, že se mu následně začali věnovat i Vietnamci, kteří do USA přijížděli na návštěvu z Velké Británie a Kanady. V posledních letech se rychle šíří i v dalších vietnamských diasporách, a to včetně České republiky.

V Mexickém zálivu američtí Vietnamci kontrolují 45-85 % lovu a obchodu s krevetami. Jejich podnikání však v posledních letech poněkud paradoxně zasáhla konkurence levných dovozů krevet z Vietnamu a rovněž ekologická katastrofa v Mexickém zálivu po havárii ropných vrtů v dubnu 2010.

Komunity amerických Vietnamců v USA mají pevné vnitřní vazby.⁴⁸ Jsou sociálně hierarchizované, s význačnými rolemi respektovaných osob. Jejich příslušníci udržují živé kontakty s příbuznými a známými ve Vietnamu i v dalších zemích, kde existují vietnamské diaspory. Časté jsou i kontakty s ostatními příslušníky asijské diaspory v USA. Příznačné je, že i do USA se přeneslo napětí mezi „Jihovietnamci“, staršími emigranty spojenými s jihovietnamským režimem, a „Severovietnamci“, emigranty z Vietnamu z nové vlny zejména z devadesátých let, považovanými starousedlíky za „komunisty“.

Vietnamské komunity se často nacházejí v ekonomicky a sociálně znevýhodněných částech měst, v sousedství s vysokou kriminalitou. Příznačné je, že vietnamské děti, které jsou pevně spojeny s rodinou a komunitou, se s tímto agresivním prostředím vyrovnávají podstatně lépe než mladí Vietnamci, kteří mají vazby na své rodiny a komunity oslabené. Studie naznačují, že vzhledem k uvolňování rodinných a sociálních vazeb dochází v prostředí amerických Vietnamců k nárůstu kriminality mládeže.⁴⁹

Vietnamskou komunitu v USA od počátku provází rovněž problém organizované kriminality. Jihovietnamský režim byl zkorumpovaný a jeho armáda brutální nejen k nepříteli, ale i k vlastním občanům. V Jižním Vietnamu vznikly četné korupční a kriminální sítě zabývající se rozkrádáním americké pomoci, obchodem s drogami, organizovanou prostitucí apod. Mnozí jejich členové po pádu jihovietnamského režimu odešli do USA, kde pokračovali ve svých kriminálních aktivitách. V řadě amerických měst ustavili „antikomunistické brigády“, jejichž údajným cílem byla podpora antikomunistických povstalců ve Vietnamu. K tomu-to účelu vybírali „příspěvky“ od vietnamských obchodníků, nezřídka i násilím. Rovněž vraždili novináře, kteří o jejich podivných praktikách informovali veřejnost. Utajený svědek, který roku 1984 vystoupil během slyšení před Prezidentskou

⁴⁸ *Vietnamese American*; KIBRIA, 1993; RUTLEDGE, 2000.

⁴⁹ Srov. ZHOU – BANKSTON III, 2006.

komisi k organizovanému zločinu (*President's Commission on Organized Crime*), odhalil, že patřil ke skupině antikomunistických Vietnamců, která měla buňky po celých Spojených státech. Uvnitř této skupiny existovala organizace známá jako Dark Side, zodpovědná za provádění loupeží a vydírání, z jejichž výnosů byly financovány protivládní aktivity ve Vietnamu. Vůdcem organizace byl Nguyen Cao Ky, bývalý premiér jihovietnamského režimu a velitel armády. Rovněž několik dalších předáků Dark Side byli generálové Armády Vietnamské republiky (Jižního Vietnamu). Svědek udal, že Dark Side byla napojená na čtyři kriminální gangy: Black Eagles v San Franciscu, Fishermen v Houstonu, Eagle Seven v Chicagu a Frogmen v Orange County. Tyto gangy vykonávaly pro Dark Side „špinavou práci“. ⁵⁰ Již dva roky předtím americký novinář Jack Anderson označil Nguyena za bosse rozsáhlé kriminální organizace v USA. ⁵¹ Je zřejmé, že bývalí příslušníci jihovietnamské armády, jak velitelé, tak řadoví vojáci, hráli významnou roli v první vlně teroru a kriminality, která zasáhla vietnamské komunity v USA v druhé polovině sedmdesátých a počátkem osmdesátých let. Mnoho z násilných činů prováděných vietnamský gangy nese rukopis zkušeného vojenského vedení. ⁵²

Druhá kriminální vlna se zvedla v osmdesátých letech a je spojena s vietnamskou „ztracenou generací“ mladých lidí, kteří na rozdíl od staré vietnamské elity nebyli evakuováni Američany ze Saigonu v roce 1975, ale často jako *boat people*, odtržení od rodin, prošli zkušeností tvrdých podmínek utečeneckých táborů a emigrace v Asii. Tito mladí lidé již v Hongkongu a jinde formovali první gangy, jejichž příslušníci poté emigrovaly do USA. ⁵³

V tristních podmínkách emigrace v USA, tváří v tvář sociálním a ekonomickým tlakům uvnitř a vně komunit, rozpadu rodin, nepřátelskému prostředí ve školách ap., bez vize do budoucnosti mnoho mladých Vietnamců odcházelo na ulici a stávalo se členy gangů. Vedle etnických Vietnamců to nezřídka byli i Vietnamci čínského původu – tzv. Viet Chingové. Tyto vietnamské gangy nebyly teritoriálně příliš pevně ukotveny. Jejich členové bydleli po hotelích nebo v najatých bytech a volně se pohybovali po Spojených státech. Svoji kriminální činnost zpočátku zaměřovaly především na vietnamskou, respektive asijskou komunitu. Prvními viditelnými aktivitami členů vietnamských gangů byly loupeže v bytech a podnicích vietnamských imigrantů. Jejich strategií bylo počínat si při loupežích co nejbrutálněji, aby své oběti odradili od oznámení na policii. V tom byli, vzhledem k tradiční uzavřenosti asijské komunity vůči americké majoritě, nezřídka úspěšní. Další kriminální aktivity zahrnovaly vydírání, vymáhání poplatků za ochranu,

⁵⁰ KLEINKNECHT, 1996: 180-181.

⁵¹ Tamtéž: 181.

⁵² Tamtéž: 182.

⁵³ Tamtéž: 183-184.

obchod s drogami, později i vysoce organizované krádeže aut a počítačových čipů, zejména v továrnách kalifornského Silicon Valley.⁵⁴

Nejznámější z vietnamských gangů v USA je Born to Kill, původně newyorský pouliční gang složený především z Viet Chingů.

Zakladatel a vůdce gangu Born to Kill, Tho Hoang „David“ Thai, se narodil roku 1956 v Saigonu. Svoji kriminální kariéru údajně zahájil již v jedenácti letech, kdy jako drogový dealer pověstného saigonského gangu *Binh Xuyên* prodával drogy americkým vojákům. Po pádu Saigonu v roce 1975 Davidova otce uvěznili komunisté. Ten však ještě před tím stačil zajistit útěk svého syna ze země. David byl přepraven v americkém dopravním letounu do utečeneckého tábora v Hongkongu. O tři měsíce později byl převezen do města Lafayette v americkém státě Indiana. Ocitl se zde v chlapeckém domově spravovaném místní luteránskou církví. Nyní již devatenáctiletému Vietnamci se v domově nelíbilo. Již v květnu 1976 z domova odešel a s pouhými sto padesáti dolary v kapse zamířil do New Yorku. Zde se živil příležitostnými pracemi jako umývač nádobí a číšník v restauracích. Zároveň se seznamoval s prostředím místní asijské čtvrti – Chinatownu – a zahájil studium na newyorské univerzitě. Roku 1978 se David oženil s devatenáctiletou Lan Pham, emigrantkou z vietnamského Da Nangu a studentkou stejné univerzity. Když Lan Pham otěhotněla, začaly Davidovy existenční potíže. Mladí manželé opustili školu a usadili se v bytě v pověstném distriktu Hell's Kitchen na Manhattanu. Zde se David v důsledku finanční tísně začal zapojovat do kriminálních aktivit. Někdy v roce 1983 se stal členem Flying Dragons, „Létajících draků“, pověstného čínského gangu kontrolujícího centrální oblasti newyorského Chinatownu.

Flying Dragons od počátku sedmdesátých let vymáhali od místních obchodníků a majitelů restaurací poplatky za ochranu, prováděli loupeže a vedli brutální války s ostatními gangy, zejména s konkurenčním gangem Ghost Shadows, „Duchy stínů“. Když v polovině osmdesátých let ztratila italsko-americká mafie své výsadní postavení v newyorském obchodě s heroinem, Flying Dragons ji z velké části nahradili. Dnes mají své buňky i v Hongkongu, Kanadě a Austrálii.

V řadách Flying Dragons bylo vedle Davida i několik dalších Vietnamců. Jejich čínští „kolegové“ na ně ovšem pohlíželi s despektem a přenechávali jim méně výnosné kriminální aktivity nebo je využívali ke „špinavé práci“ jako vymahače dluhů a nájemné vrahy.⁵⁵ V roce 1988 se proto David Thai od gangu odtrhl a z vietnamských členů Flying Dragons a Ghost Shadows zformoval nový gang Canal Boys, který vyhlásil svoji dominanci nad ulicí Canal Street v západním Chinatownu. Zde se zabýval vymáháním „poplatků za ochranu“ od majitelů obchodů, restaurací a pouličních prodejců levného zboží.⁵⁶

⁵⁴ KLEINKNECHT, 1996: 189-190.

⁵⁵ ENGLISH, 1995: 34-39.

⁵⁶ KLEINKNECHT, 1996: 192.

Davidova kriminální reputace rostla, což přivádělo do řad jeho gangu další mladé Vietnámce. Někdy koncem roku 1988 nebo v roce 1989 členové gangu začali užívat i jméno Born to Kill, „Zrozen zabíjet“, zkráceně BTK. Jméno gangu bylo odvozeno od nápisu, který nosili američtí vojáci ve Vietnamu na přilbách. Jeho logem se stala rakev se třemi svícemi symbolizující, že členové gangu nemají strach ze smrti. Gang byl nejvíce aktivní v newyorském Chinatownu, kde úspěšně konkuroval čínským uskupením, a měl rovněž pobočky i v dalších amerických městech (Biloxi v Mississippi, Dallas v Texasu, San José v Kalifornii, Atlanta a Doraville v Georgii aj.) a rovněž v Kanadě. Počet členů BTK není přesně znám. V New Yorku jich gang měl v době své největší slávy okolo stovky. Vedle násilných aktivit, obchodu s drogami, zbraněmi, vydírání, domovní loupeží atd. se gang věnoval i např. krádežím počítačových čipů. David Thai se stal zámožným mužem.

Aktivitu gangu značně poklesly, když bylo jeho vedení včetně Davida Thae roku 1992 pozatýkáno a odsouzeno většinou ke čtyřicetiletým trestům odnětí svobody. David Thai byl odsouzen na padesát let za mřížemi. V Georgii gang Born to Kill operoval ještě v roce 1996.⁵⁷

Mezi dalšími vietnamskými gangy získaly v minulých letech smutnou proslulost např. Natoma Boys, Santa Ana Boys, Chosen Brothers a Nip Family. Tyto mužské gangy mají i ženské protějšky jako Natoma Girls, Chosen Sisters, Innocent Bitch Killers, South Side Scissors a Midnight Flowers. Tyto gangy nejsou často vázány jen na jedno území. Např. Santa Ana Boys mají členy vedle Santa Any i v San Diegu, Los Angeles, Westminsteru, Garden Grove, Anaheimu, Riverside a Pomoně. V jižní Kalifornii je dnes přibližně tisíc příslušníků vietnamských gangů.⁵⁸

Aktivitu vietnamských gangů časem získaly ráz regulérního kriminálního podnikání. Gangy působí jak nezávisle, tak jsou navázány na širší kriminální sítě, které zasahují jednak hluboko do prostředí vietnamských komunit, jednak jsou napojeny na asijské, zejména čínské kriminální organizace – to zejména v oblasti nelegálního obchodu s drogami a organizování nelegální migrace.⁵⁹

4.1.1.2. Kanada

Vietnamci začali přicházet do Kanady jako studenti na počátku padesátých let (po roce 1954 přicházeli výlučně z Jižního Vietnamu). Protože mnoho z nich ovládalo francouzštinu jako svůj druhý jazyk, většinou se zapisovali na francouzské univerzity. Mnoho z nich v Kanadě zůstalo i po absolvování studia, nalezlo si zaměstnání ve vládních službách, v akademické i podnikatelské sféře.

⁵⁷ Srov. ENGLISH, 1995; *Alleged Gang Members Indicted*, 1996.

⁵⁸ DE VITO, 2005: 332.

⁵⁹ Srov. DU PHUOC LONG – RICHARD, 1997; CROSS, 1989.

Na konci roku 1974 žilo v Kanadě 1 500 Vietnamců, z toho tři čtvrtiny ve frankofonní provincii Québec. Krátce po skončení války v Indočíně jejich počty v Kanadě prudce vzrostly. V letech 1975-1978 jich sem emigrovalo 7 800. 65 % těchto migrantů se opět usadilo v Québecu. Ti z poválečných emigrantů z Vietnamu, kteří si zvolili Kanadu, byli motivováni především tím, že zde měli kontakty na již dříve usazené rodinné příslušníky.

Nový exodus začal v letech 1978-1979 v důsledku nárůstu počtů *boat people* prchajících z Vietnamu a jejich odchodů do třetích zemí. Kanada v letech 1979-1982 otevřela dveře pro 58 000 vietnamských uprchlíků, z nichž bylo 35 % vietnamských Číňanů, Viet Chingů.

Vietnamská imigrace do země poté pokračovala s nižší intenzitou. V letech 1983-1991 Kanada přijímala v průměru 8 330 imigrantů ročně (celkem jich přijala 75 000); jejich počet se v následujících letech v souvislosti se zlepšující se ekonomickou a politickou situací ve Vietnamu dále snižoval. V letech 1996-2001 to bylo kolem 2 200 imigrantů ročně (celkem 11 000).⁶⁰ Podle sčítání z roku 2001 v Kanadě žilo 151 410 obyvatel vietnamského původu.⁶¹

Kanada pro vietnamské uprchlíky již od počátku organizovala rozsáhlé resocializační a profesní programy, které významně napomohly jejich adaptaci do kanadské multietnické společnosti. Významně k tomu napomohla i předcházející dobrá pověst starší vietnamské komunity usazené v zemi. Většina pracujících Vietnamců v Kanadě jsou dnes dělníci v průmyslu (okolo 40 %), prodejci a pracovníci ve službách (cca 25 %), podnikatelé a obchodníci (cca 10 %) a úředníci (cca 8 %). Kanadské metropole jako Toronto, Montréal, Vancouver, Ottawa mají dnes velké množství vietnamských a čínsko-vietnamských restaurací, pekáren, klenotnictví, salónů krásy a nehtových salónů, půjčoven videofilmů, obchodů atd. vlastněných Vietnamci. Nezaměstnanost obyvatel vietnamského původu je však v Kanadě nadále vysoká – okolo 17 % –, což je číslo výrazně převyšující národní průměr (okolo 9 %).⁶²

Ve většině kanadských měst dnes působí různá vietnamská profesní, zájmová a jiná sdružení, od roku 1980 z velké části zastřešená Vietnamsko-kanadskou federací s hlavním sídlem v Ottawě. Vedle toho zde můžeme nalézt i řadu neformálních uskupení mládeže. Významnou roli nadále mají rodinné a příbuzenské vazby. Mnoho kanadských Vietnamců dnes navštěvuje Vietnam, jen malá část však plánuje se tam usadit natrvalo – a to i v případě odchodu na odpočinek.⁶³

V Kanadě jsou vietnamský organizovaný zločin a kriminální síť hluboko implantovány do místní asijské komunity. V prostředí vietnamského organizovaného

⁶⁰ DORAIS, 2005: 1151.

⁶¹ *Vietnamese Canadian*.

⁶² DORAIS, 2005: 1152-1153.

⁶³ Tamtéž: 1154-1156, 1157-1158.

zločinu dnes nalézáme uskupení od pouličních gangů mládeže až po vysoce sofistikované a profesionální zločinecké organizace. Jejich vývoj a struktura jsou v zásadě podobné uskupením v USA. Vietnamská uskupení v Kanadě jsou vysoce násilnická, jejich členové bývají školeni v zacházení s automatickými zbraněmi a výbušninami. Zvláště pouliční gangy jsou obecně méně organizované než jiná organizovaná kriminální uskupení v Kanadě. Na druhé straně bývají mobilní a schopné spolupracovat s jinými organizacemi. Gangy velice často nejsou navázány na jedinou vietnamskou komunitu, ale pohybují se mezi kanadskými městy a provinciemi, kde mají kontakty a kde páchají trestnou činností. Tyto aktivity mohou vést až k vytváření kriminálních sítí propojujících více kanadských regionů.

Předáci vietnamských kriminálních uskupení často začínali svoji kariéru prací pro čínské kriminální organizace a poté se emancipovali. Dnes jsou proto vztahy Vietnamců s čínskými uskupeními komplikované – na jedné straně úzce spolupracují, na druhé straně mezi nimi nezhřídka dochází k soupeření o sféru vlivu.

Vietnamské skupiny organizovaného zločinu v Kanadě kooperují zejména s dalšími asijskými kriminálními organizacemi. Nikoli však výlučně. Příznačná je pro ně např. spolupráce i s motocyklovými gangy Hells Angels – to především v Britské Kolumbii, kde s Hells Angels spolupracují v oblasti produkce a exportu kanabisu (marihuany). Tyto aktivity se v posledních letech šíří i do dalších kanadských provincií, např. Ontaria. Odhaduje se, že ročně je v nížinných oblastech Kanady vyprodukována marihuana v hodnotě 6 miliard amerických dolarů. Vietnamská kriminální uskupení ve spolupráci s Hells Angels kontrolují zhruba 85 % této produkce. Vedle Kanady tato produkce dnes z velké části směřuje i na nelegální trh v USA. Kanabis pro prodej v USA často od Vietnamců odkupují čínské organizace.

Vietnamská uskupení kontrolují přibližně 80-85 % obchodu s heroinem v oblasti Kamloops v Britské Kolumbii a rovněž velkou část dovozu heroinu a kanabisu přes Vancouver do Spojených států. Vietnamské syndikáty dovážejí heroin přímo z oblasti Zlatého trojúhelníku v jihovýchodní Asii, většinou přes Vietnam a Čínu. Typickým *modem operandi* je kromě lodních dodávek v kontejnerech i letecká doprava pomocí kurýrů, kdy kurýr pašuje méně než pět kilogramů heroinu.

Dalšími oblastmi kriminálních aktivit jsou loupeže v domech a firmách, organizování nelegální migrace a obchodu se ženami, padělatelství a falšování kreditních karet, násilná kriminalita a nájemné vraždy, pašování cigaret nakupovaných v USA a v autonómních indiánských komunitách (zejména u Mohawků). Rovněž v Kanadě, podobně jako v USA, dokázala vietnamská kriminální uskupení proniknout i do oblasti vysokých technologií – věnují se krádežím počítačových čipů a počítačů a organizují jejich ilegální prodej v zemích třetího světa.⁶⁴

⁶⁴ *Asian Organized Crime and Terrorist Activity in Canada, 1999-2002.*

V poslední dekádě byly aktivity vietnamských gangů registrovány např. v kanadské Manitobě. Tři vietnamské gangy operovaly v oblasti Winnipegu. První z nich měl dvě desítky členů, druhý okolo šedesáti členů a třetí měl 10-15 členů, zčásti Filipínců. Vietnamci zde spolupracovali s filipínským kriminálním uskupením Black Web. Gangy z Winnipegu měly rovněž kontakty s gangem Born to Kill z amerického New Yorku a vietnamskými Trouble Makers v Arizoně. V provincii Alberta působila tři významná vietnamská uskupení v oblasti Calgary. První z nich, neznámého jména, sem přešlo z Toronta na konci osmdesátých let. Mělo tři desítky členů. Mimo jiné se věnovalo i organizování gamblingu. Další uskupení, Young Dragons, mělo 15-20 členů a tzv. Devil Boys okolo padesáti členů. Ani jedno z uskupení nemělo pevnou vnitřní hierarchii. V Edmontonu působilo okolo dvanácti vietnamských gangů, ve značné míře angažovaných v organizování prostituce a pašování cigaret. V Québecu byla detekována tři vietnamská uskupení s přibližně stovkou členů.⁶⁵

4.1.1.3. Austrálie

Před rokem 1975 byla vietnamská populace v Austrálii málo početná. Ještě na konci války v Indočíně zde žilo pouze o něco více než 900 Vietnamců, z toho 537 sirotků čekajících na adopci a 465 studentů pobývajících v Austrálii na vládní stipendia, nebo soukromě. Zbytek tvořily převážně manželky Australanů, kteří dříve sloužili ve Vietnamu.

Konec války v Indočíně časově kolidoval s liberalizací doposud značně restriktivní australské imigrační politiky vůči Asijcům a nárůstem angažovanosti Austrálie v asijském regionu. Austrálie pod mezinárodním tlakem začala přijímat Vietnamce z utečeneckých táborů a rovněž *boat people*, kteří připlouvali k australským břehům.⁶⁶ První loď s uprchlíky sem dorazila již v roce 1976 a v následujících třech letech to bylo dalších 53 lodí.⁶⁷ V listopadu 1978 již žilo v Austrálii 21 505 Vietnamců.

Tito lidé tzv. první vlny byli z velké části spojeni se starým jihovietnamským režimem. Po roce 1979 šlo především o Vietnamce čínského původu, kteří prchali z Vietnamu před represemi komunistického režimu. Třetí vlna Vietnamců dorazila do Austrálie po roce 1985 a skládala se převážně z příbuzných australských Vietnamců, kteří přicestovali do Austrálie na základě mezivládních dohod o slučování rodin. Tato vlna přetrvávala až do roku 1992, kdy počet vietnamských migrantů do Austrálie v důsledku australských imigračních opatření výrazně poklesl a nadále pokračuje s nižší intenzitou.⁶⁸

⁶⁵ *Rapport annuel sur le crime organisé au Canada 1999.*

⁶⁶ THOMAS, 2005: 1142.

⁶⁷ *Origins History of Immigration from Vietnam.*

⁶⁸ THOMAS, 2005: 1142; srov. VIVIANI, 1984.

Census z roku 2006 udává, že v Austrálii žije 173 663 lidí vietnamského původu.⁶⁹ Více než tři čtvrtiny Vietnamců žijí ve státech Nový Jižní Wales a Victoria, dále v Melbourne, na předměstích Richmondu a v Sydney.

Vietnamští rezidenti se angažují se v obchodě, službách, dopravě apod. Přes 43 % je jich zaměstnáno v odborných profesích, 31 % v poloodborných profesích a 26 % v neodborných profesích. Vzdělanost a sociální mobilita členů vietnamské komunity v Austrálii celkově stoupá, to zejména v posledních patnácti letech.

Zároveň se zde však objevují znepokojující sociální trendy. Podobně jako jinde na světě, i v životě australských Vietnamců hraje významnou úlohu rodina a sociální vazby. Ty jsou však např. v porovnání s čínskou komunitou volnější a komunita jako taková se daleko méně brání akulturačním trendům.⁷⁰ Problémem vietnamské komunity je přetrvávající vysoká nezaměstnanost (18 %)⁷¹ a rovněž nízká znalost angličtiny. To vyvolává sociální nestabilitu a prohlubování rozdílů mezi vzdělanými Vietnamci a Vietnamci s vyššími příjmy a ekonomicky hůře situovanými členy vietnamské komunity.

Od devadesátých let významně narůstá i vietnamská kriminalita.⁷² Vedle běžné kriminality je to i organizovaná kriminalita. Mezi nejčastěji diskutovaná témata v australských médiích patří aktivity vietnamských gangů.⁷³ Tyto gangy jsou dobře vyzbrojené a vysoce mobilní; často působí mezi různými australskými státy. Skupiny vietnamského organizovaného zločinu jsou obecně považované za méně organizované, ale daleko násilnější, než jsou skupiny čínské.

Asi největší proslulost v Austrálii si získal pověstný vietnamský gang 5T (nazvaný tak podle tetování některých členů). Gang byl aktivní zejména v první polovině devadesátých let v Sydney a okolí a měl údajně okolo 200 členů „převážně indočínského původu“.

Gang 5T vznikl v polovině osmdesátých let v Cambramattě, v australském státě Nový Jižní Wales. Zformovali ho mladí Vietnamci, kteří uprchli do Austrálie s rodiči po pádu jihovietnamského režimu. Logo gangu 5T vycházelo z pěti vietnamských slov: *tình* (láska), *tiền* (peníze), *tù* (vězeň), *tội* (zločin) a *tự* (já). Členové gangu nosili tetování, na němž byla zobrazena jedna horizontální linka a pod ní pět vertikálních linek.

Roku 1989 se stal vůdcem gangu teprve čtrnáctiletý Tri Minh Tran. Tento mladý Vietnamec se narodil ve Vietnamu v roce 1975 a přišel do Austrálie v sedmi letech jako uprchlík. V jedenácti letech byl zatčen pro držení brokovnice s uřízanou hlavní a v pozdějších letech byl podezřelý z vraždy dvou členů rivalského gangu.

⁶⁹ *Vietnamese Australian*.

⁷⁰ Srov. VIVIANI, 1984.

⁷¹ THOMAS, 2005: 1143.

⁷² Tamtéž: 1146.

⁷³ COUGHLAN, 1998: 179.

Gang 5T začal v Cambramattě dominovat zejména v pouličním obchodu s heroinem. Prováděl i vymáhání výpalného na členech asijské komunity, organizoval nelegální gambling apod. Pozornost médií a veřejnosti 5T upoutal v souvislosti s vraždou vlivného poslance parlamentu Nového Jižního Walesu Johna Newmana v roce 1994. Ze zorganizování vraždy byl nakonec usvědčen majitel nočního klubu a vietnamský „respektovaný muž“ Phuong Canh Ngo. Napojení Trana na gang 5T nebylo prokázáno.

Tran byl zavražděn v roce 1995. Gang 5T se po jeho smrti rozpadl na řadu navzájem soupeřících frakcí. V roce 1999 propukly v Cambramattě krvavé střety mezi nástupnickými gangy Four Aces („Čtyři esa“) a Madonna's Mob⁷⁴ („Madonnova lůza“). Jejich výsledkem bylo několik mrtvých. Boje gangů daly podnět k ustavení zvláštní vyšetřovací komise parlamentu Nového Jižního Walesu a roku 2002 k ustavení zvláštní policejní skupiny. Aktivita nástupnických gangů 5T byly významně potlačeny, jejich členové jsou však nadále aktivní.⁷⁵

Mezi další známé vietnamské gangy v Austrálii patří např. N. I. P. z Melbourne, Red Dragons, Black Dragons.⁷⁶

V Austrálii je možné detekovat i rozvinutější vietnamská kriminální uskupení (zejména v oblasti obchodu s drogami) a rovněž kriminální síť v čele s „respektovanými muži“. Nejznámější postavou je nepochybně Phuong Canh Ngo.

Phuong Canh Ngo se narodil roku 1958 v jižním Vietnamu. Po pádu Saigonu v roce 1975 uprchl do Austrálie, kde se stal úspěšným podnikatelem a majitelem nočního klubu. Vstoupil do Australské labouristické strany a byl zvolen do rady města Fairfieldu v Novém Jižním Walesu. Ngo byl prominentním členem místní vietnamské katolické komunity, snažil se pomáhat místním Vietnamcům a podnítil i vznik vietnamského komunitního centra. To mu mezi krajany zajišťovalo značnou autoritu. Na druhé straně ovšem v souvislosti s Ngoovou osobou existovalo podezření, že je zapojen do organizování obchodu s drogami a rovněž že Ngoův podnik Mekong Club, vietnamský společenský klub v Cambramattě, je vlastně hráčské doupě.⁷⁷

V květnu 1998 byl Ngo zatčen a obviněn ze zorganizování vraždy poslance parlamentu Nového Jižního Walesu Johna Newmana. Poslanec byl zastřelen před svým domem dne 5. září 1994. Byl pověstný svými ostrými útoky proti vietnamské kriminalitě. Roku 1989 ve svém projevu na půdě parlamentu prohlásil: „Asijské gangy se neobávají našich zákonů, ale existuje jedna věc, které se bojí – totiž možná deportace

⁷⁴ Gang byl pojmenován podle přezdívky svého vůdce „Madonny“ Ro Van Leho. Ten byl roku 1999 zavražděn v restauraci v západní části Sydney krátce poté, co byl propuštěn z vězení.

⁷⁵ 5T (gang).

⁷⁶ Tamtéž.

⁷⁷ Ngo Found Guilty of Newman Assassination, 2001.

zpět do džunglí Vietnamu, neboť to je místo, kam, upřímně řečeno, patří.“⁷⁸ Obžaloba tvrdila, že John Newman byl Ngoovým politickým rivalem a Ngo chtěl jeho místo v parlamentu. Ovšem vedoucí činitelé Australské labouristické strany to popírali s tím, že Ngo již měl stranickou podporu pro volby do Zákonnodárného shromáždění. Místní vietnamský katolický sbor ve Fairfieldu pořádal modlitby za jeho propuštění. Ngo byl nakonec, po dvou předcházejících neúspěšných procesech, v červnu 2001 uznán porotou v Novém Jižním Walesu vinným ze zorganizování vraždy a odsouzen na doživotí. Dva další obvinění, David Dinh a Tu Quang Dao, byli stejnou porotou zproštěni viny.⁷⁹

Mnoho Ngoových stoupenců zůstalo přesvědčeno, že Ngo byl odsouzen na základě nedostatečných důkazů. Přetrvávající politický nátlak donutil předsedu Nejvyššího soudu Nového Jižního Walesu Jamese Spigelmana, aby v červnu 2008 nařídil nové vyšetřování Ngoova případu. To však potvrdilo správnost postupu policejních vyšetřovatelů – a tím i předcházející verdikt.⁸⁰

Aktivity vietnamských kriminálních uskupení jsou velmi často rozmělněny v asijském prostředí, kde se úzce navazují na čínský organizovaný zločin. Významnou roli přitom hrají Viet Chingové – Vietnamci čínského původu. Členové vietnamského podsvětí rovněž udržují kontakty s občany USA vietnamského původu, které navázali již v utečeneckých táborech v jihovýchodní Asii, a rovněž s kriminálními strukturami ve Vietnamu a v regionu jihovýchodní Asie.

Kriminální činnosti vietnamského organizovaného zločinu v Austrálii zahrnují vydírání, podvody, obchody se zbožím klamavých značek, násilné a teroristické činy (politicky i ekonomicky motivované), krádeže včetně krádeží vysokých technologií, gambling, organizovanou prostituci, organizování nelegální imigrace, výrobu, nelegální dovoz a obchod s drogami. Vietnamské syndikáty se v minulosti výrazně profilovaly zejména v obchodu s heroinem.⁸¹ Trendem posledních let je i dovoz metamfetaminu z oblasti jihovýchodní Asie a rovněž zakládání hydroponních pěstíren kanabису. Např. během rozsáhlé policejní operace „Entity“ v provincii Victoria v listopadu 2010 policie zatkla více než čtyřicet lidí, z toho čtyři Vietnamce a jednoho Australana, zajistila 8 000 rostlin kanabису a několik milionů dolarů. Policie odhadla zisky drogového syndikátu za dva roky jeho působení na 400 milionů dolarů.⁸²

Zajímavým *modem operandi* je vyvážení finančních prostředků z Austrálie příslušníky vietnamské a čínské diaspory. Vzhledem k vysokému počtu příslušníků tamních komunit a poměrně striktním bankovním pravidlům došlo k rozvoji tzv. finanční turistiky. Cena letenek z Austrálie do Vietnamu nebo z Austrálie do Číny

⁷⁸ *5T (gang)*.

⁷⁹ *Ngo Found Guilty of Newman Assassination*, 2001.

⁸⁰ JACOBSON, 2009.

⁸¹ DE VITO, 2005: 13-14; *Asian Organised Crime in Australia*, 1995.

⁸² *Srov. Five Charged after Cannabis Raid*, 2010.

není příliš vysoká. To podle informací pocházejících z australských policejních a celních zdrojů umožnilo vietnamským a čínským gangům zavést nový *modus operandi* vývozu finančních prostředků a praní špinavých peněz. Dilem buď najímají vietnamské a čínské turisty, nebo oslovují osoby, které se pohybují mezi Austrálií a Vietnamem, respektive Čínou. Ty pak za příslušnou odměnu na cestu vybaví maximem finančních prostředků, které jsou z Austrálie legálně vyvezitelné. V praxi to potom vypadá tak, že téměř každý Vietnamec opouštějící Austrálii převáží 10 000 australských dolarů. Celkový souhrn těchto vyvážených peněz praxi představuje obrovské finanční částky.⁸³

4.1.2. Západní Evropa

Vietnamské komunity v zemích západní Evropy dnes mají s vietnamskými komunitami v regionu střední Evropy, včetně ČR, řadu kontaktů. V nelegální sféře mezi nimi existuje výrazná propojenost zejména v oblasti organizování nelegální migrace z Vietnamu přes střední Evropu na Západ. Registrována je i migrace gangů, obchod s drogami aj.

4.1.2.1. Francie

Vietnamská migrace do Francie se datuje od počátku 20. století. Tato migrace do současnosti proběhla v šesti vlnách. Je úzce spojena s francouzskou koloniální přítomností ve Vietnamu.

V roce 1910 se jednalo pouze o několik stovek migrantů, hlavně studentů, diplomatů a představitelů vietnamských elitních vrstev. Ještě v roce 1932 žilo ve Francii pouhých 2 292 Vietnamců. První významná migrační vlna se pak zvedla v souvislosti s francouzským nábořem vojáků a dělníků v Indočíně za první světové války. V řadách francouzské armády bojovalo téměř 93 000 Vietnamců, z nichž část po válce zůstala ve Francii.⁸⁴

Druhá migrační vlna proběhla ve dvacátých a třicátých letech 20. století a souvisela s příchodem vietnamských studentů a námořníků do Francie a na další francouzská koloniální území.

Třetí vlna se datuje do období druhé světové války, kdy byli do Francie dovozeni vietnamští pracovníci. Tito pracovníci byli nazýváni MOI (zkratka *Main d'oeuvre indochinoise* – „Indočínské pracovní síly“) a ve Francii byli koncentrováni v pracovních táborech se špatnými životními podmínkami. Odtud byli vysíláni na práci. V letech 1939-1940 přišlo do Francie 19 276 vietnamských

⁸³ Informace byla získána během spolupráce na nezveřejněném projektu Australské federální policie Backcrush zaměřeném na výzkum čínského organizovaného zločinu ve světě, 2008.

⁸⁴ BOUHIER, 2005.

pracovníků, z toho pouze třetina dobrovolně, zbytek byl nuceně nasazen. Řada těchto pracovníků se po válce již nevrátila domů.

Čtvrtá vlna začala přicházet do Francie po roce 1954 krátce po porážce Francouzů u Dien Bien Phu a podepsání Ženevských mírových dohod. Na základě těchto dohod Francie přišla o své koloniální panství v Indočíně a Vietnam byl rozdělen podél 17. rovnoběžky na severní a jižní část. Jednalo se o francouzské občany a jejich rodiny, koloniální úředníky, vojáky a francouzsko-vietnamské míšence, tedy převážně o lidi s francouzským vzděláním.

Pátá vlna proběhla v letech 1954-1975. Tvořili ji většinou studenti z Jižního Vietnamu, kteří po studiích zůstali ve Francii, podnikatelé, obchodníci apod.

Šestá, značně mohutná vlna, se zvedla po skončení války v Indočíně v roce 1975 a s různou intenzitou pokračovala až do devadesátých let. V jejím důsledku stoupl počet vietnamských rezidentů ve Francii v letech 1975-1989 o 150 000 lidí. Na počátku devadesátých let již tvořili pováleční utečenci z Vietnamu do Francie celých 80 % členů místní vietnamské komunity. V dalších letech příliv vietnamských imigrantů, zejména rodinných příslušníků francouzských Vietnamců a ekonomických migrantů nezřídka přicházejících ilegálními kanály, pokračoval s nižší intenzitou.⁸⁵ Census z roku 2006 udává, že ve Francii žije 250 000 rezidentů vietnamského původu.⁸⁶

Vietnamci ve Francii, na rozdíl od Vietnamců žijících v Severní Americe a Austrálii, nevytvořili ve městech oddělené enklávy (třebaže řadu vietnamských obchodů a restaurací je možné nalézt např. v oblasti pařížského Chinatownu) a rovněž stupeň jejich asimilace do francouzského prostředí je vyšší než ve Spojených státech, Kanadě a Austrálii. To je mimo jiné způsobeno dlouhodobými kontakty mezi Vietnamem a Francií sahajícími do koloniálního období. Díky těmto kontaktům mají vietnamští imigranti do Francie obecně vyšší povědomí o jazyku, kultuře a historii hostitelské země. Rovněž francouzská veřejnost, včetně médií a politiků, vnímá vietnamskou komunitu jako víceméně bezproblémovou – zejména díky její schopnosti integrace, ekonomickému úspěchu a vysoké úrovni vzdělání. Mnoho stereotypních předpokladů vůči asijským migrantům však ve francouzské společnosti i nadále přežívá.

Vzdělávací systém ve Francii, na rozdíl od Kanady a dalších evropských zemí, neklade důraz na multikulturalismus. V důsledku toho si první generace Vietnamců ve Francii obvykle zachovává mnohé ze své původní kultury a uvnitř komunity užívá vietnamštinu; druhá a třetí generace Vietnamců však ví o zemi svého původu již podstatně méně, hovoří především francouzsky a identifikuje se s francouzským prostředím a kulturou. Francie v minulosti rovněž umožňovala

⁸⁵ BLANC, 2005: 1159-1162.

⁸⁶ *Vietnamese People in France; Diaspora et réseaux vietnamiennes de trafic de drogues en Europe*, 1998: 3.

vietnamským utečencům žádat o francouzské občanství dříve než v případě jiných komunit. V důsledku toho je počet lidí s francouzským občanstvím ve vietnamské komunitě vysoký.

Většina vietnamských rezidentů žije v Paříži a jejím okolí. Jejich početné komunity je však možné nalézt i v dalších francouzských městech a regionech, zejména v Marseille a Lyonu. Vietnamské komunity existují i v zámořských teritoriích Francie – ve Francouzské Guyaně, ve Francouzské Polynésii, na Nové Kaledonii, Réunionu aj.

Vietnamské restaurace dnes fungují po celé Francii. Jejich původ sahá do počátku migračních vln, kdy i řada vietnamských migrantů s vyšším vzděláním přijímala méně kvalifikovaná zaměstnání, aby se uživila a zajistila své rodiny. Po rekvifikaci těchto migrantů a rovněž v jejich druhé a třetí generaci však již podíl Vietnamců v kvalifikovaných profesích výrazně vzrostl. Dnes jsou mezi nimi právníci, podnikatelé a obchodníci, úředníci, akademici, lékaři, dentisté aj. K tomu přispěla i skutečnost, že po roce 1975 odešlo z Vietnamu do Francie mnoho lidí s vyšším vzděláním, které dříve získali na francouzských školách. Francie proto jejich diplomy uznávala. V roce 1995 bylo podle údajů Vietnamské lékařské asociace ve Francii 2 000 lékařů vietnamského původu.

Část francouzských Vietnamců, zejména od uvolnění politické situace ve Vietnamu v druhé polovině osmdesátých let, udržuje kontakty se svými rodinami v zemi původu. Po roce 1975 se vietnamská komunita ve Francii rozdělila na dva soupeřící tábory: na antikomunisty a na stoupence komunistického režimu v Hanoji. Téměř všechny vietnamské organizace ve Francii dnes náleží buď k jednomu, nebo k druhému táboru. Ti, kdo podporují Hanoj a snaží se o oživení styků Francie s Vietnamem, se označují za „imigranty“, odpůrci této politiky se naopak označují za „uprchlíky“. Oba tábory mají značně rozdílné politické cíle a jejich členové spolu nekomunikují.⁸⁷

Vietnamský zločin jako takový dlouho nepřitahoval pozornost francouzských státních orgánů. Důvodem bylo, že měl nízkou úroveň a vzhledem k otevřenosti vietnamské komunity ve Francii byl rozmělněn do aktivit kriminálních uskupení čínského aj. původu. Stejně jako jinde, i ve Francii se vietnamské kriminální podsvětí angažovalo v dovozech zboží klamavých značek převážně z Asie, pašování, nelegálních finančních operacích a hospodářské kriminalitě, krádežích, vydírání, vybírání poplatků za ochranu apod. Francouzská policie registrovala i činnost vietnamských gangů složených převážně z mladých delikventů. Tyto gangy se skládaly z 10-15 členů a vnitřně byly málo organizované. Zaměřovaly se především na vydírání obchodníků z asijské komunity (poplatky za „ochranu“ nebyly příliš vysoké, obvykle 3 000 až 4 000 franků měsíčně), nelegální obchod s cigaretami a drogami. Roku 1996 však policejní šetření na pařížském předměstí

⁸⁷ Srov. BLANC, 2005: 1158-1167; *Vietnamese People in France*.

Belleville odhalilo existenci strukturovanější čínsko-vietnamské kriminální organizace věnující se vydírání obchodníků. To nasvědčovalo tomu, že organizovanost těchto uskupení stoupá. Francie rovněž začala čelit přílivu vietnamských gangů přicházejících z Německa a rovněž ze zemí střední a východní Evropy.⁸⁸ Kriminalita páchaná Vietnamci získala na rozsahu a dynamice.

Podle informací francouzské policie se Vietnamci žijící ve Francii specializují na několik oblastí kriminality. Na úseku hospodářské kriminality se jedná zejména o pašování zboží nebo o jeho podhodnocování za účelem obcházení daňových a celních povinností. Druhou významnou činností na tomto úseku je praní špinavých peněz.

Gangy specializující se na praní špinavých peněz skupují různé platební šeky, kterými se ve Francii platí např. v restauracích, ale i v běžném obchodním styku. Za pomoci těchto šeků deklarují své příjmy, které jsou poté legálně vyvezitelné. Finanční analytická centra, která tuto činnost šetří, se proto zaměřují na podezřelá množství takovýchto šeků, kdy např. částky na šecích, kterými daná obchodní firma dokládá své příjmy, odpovídají cenám jídel v restauracích apod. Během následných výsledků často vychází najevo, že šekem nebylo placeno zboží firem, které jsou předmětem vyšetřování, ale např. rodinná večeře v luxusní čínské, indické nebo pakistánské restauraci.⁸⁹

Dalšími kriminálními aktivitami jsou krádeže a padělání kreditních karet. Podle francouzských policejních zdrojů se vietnamské a rovněž čínské gangy specializují na krádeže platebních karet, nebo skenují jejich údaje pomocí miniaturních zařízení vkládaných do bankomatů a poté je padělají. Pomocí těchto karet následně nakupují luxusní zboží, jako jsou švýcarské hodinky a šperky. Ty jsou následně vyvezeny do Vietnamu nebo do Číny a prodány koncovým zákazníkům. Prodej se zpravidla uskutečňuje bez originálního balení a dokladů k takovému zboží. Ty jsou totiž použity k zdánlivé legalizaci padělků vyrobených zejména v Číně, které poté vietnamští a čínští překupníci prodávají především v západní Evropě.⁹⁰

Významné jsou i padělatelské aktivity. Kromě falšování dokumentů a bankovek se dnes vietnamské gangy specializují i na padělání starožitností. Padělky jsou zpravidla vyráběny přímo ve Vietnamu a poté jsou pašovány kontejnery, ukryty mezi jiným zbožím, do Francie. Zde je vietnamské gangy a na ně navázaní

⁸⁸ Alain Labrousse, bývalý ředitel Observatoire géopolitique des drogues (OGD) a vedoucí projektu OGD *Diaspora et réseaux vietnamiennes de trafic de drogues en Europe*, konzultace, Paříž, 1998.

⁸⁹ ZPČR: Interní informace získané během studijní cesty příslušníků ÚOOZ na pozvání pařížského policejního prefekta k návštěvě pařížských policejních útvarů zaměřených na problematiku asijského zločinu a ruskojazyčných mafií, 2008.

⁹⁰ Tamtéž.

obchodníci rozprodávají. *Modus operandi* prodeje falešných starožitností je celá řada – od padělání různých posudků a prodeje na legálním trhu až po podloudný pouliční prodej. Ve vietnamské komunitě ve Francii se traduje příběh z konce osmdesátých let o prodeji padělaného francouzského dvouplošníku, údajně používaného v době první světové války. Kupujícímu bylo řečeno, že letoun po svém vyřazení sloužil ozbrojeným silám ve Vietnamu, a tak se dochoval až do dnešních dnů. Letoun byl údajně prodán za 5 milionů francouzských franků.⁹¹

V průběhu devadesátých let začaly pozornost francouzské policie přitahovat obchod s drogami a nelegální migrace. Obchodu s drogami, zejména dovozu heroinu z jihovýchodní Asie, dominovala čínská zločinecká uskupení. Vietnamská kriminální uskupení však fungovala na středních článcích drogového řetězce, kdy drogy dodané čínskými překupníky dodávala do asijské komunity a rovněž dalším překupníkům (Afričanům, Jugoslávům, Arabům atd.).

Neznámější případ spojený s tímto *modus operandi* byl souzen roku 1998 v Paříži. Souvisel s činností organizace čínských triád Bratři Velkého kruhu, původem z čínského Kantonu. Tato organizace vytváří v různých zemích filiálky o 10-20 lidech, jež zde organizují transporty a obchod s drogami. „Pěšáky“ pro svoji činnost tyto filiálky zpravidla najímají z řad ilegálních imigrantů. V pařížském případě se jednalo o příslušníky vietnamské komunity – ať už Vietnamce etnické (Viety), nebo čínského a khmerského původu.

Zásilký heroinu o vysoké čistotě (až 95 %) a v množstvích pohybujících se v desítkách kilogramů putují ukryté v kontejnerech (např. v bednách s porcelánem nebo v nábytku) z jihovýchodní Asie do Evropy – Francie, Německa, Nizozemska. Zde jsou rozděleny do menších množství 1-2 kg a přes překupníky redistribuovány na místní drogové trhy. Pařížský případ byl odhalen poté, co francouzská policie identifikovala distribuční vietnamskou síť, která dodávala na místní trh značná množství heroinu. Droga byla podloudně dopravována do Nizozemska a odtud putovala do Francie – do vietnamské restaurace v 10. pařížském obvodu. V restauraci si zásilký drog odebírali v menších množstvích vietnamští překupníci a dále je distribuovali v 13., 18., 19. a 20. pařížském obvodu. Během několika následujících měsíců byly zadrženy tři desítky lidí ve Francii, v Německu (kde podobně fungovala jistá restaurace v Mannheimu) a v Nizozemsku. Pařížská filiálka byla pouze jedním článkem rozsáhlé drogové sítě.⁹²

Činnost Velkého kruhu byla registrována např. i v Kanadě a Austrálii, kde s ním vietnamské podsvětí rovněž spolupracuje.

Dalším významným *modus operandi* vietnamských uskupení v obchodu s drogami se staly dovozy drog do Francie v tzv. „malých kruzích“. Vietnamci zejména v Nizozemsku nakupují drogy od místních překupníků a poté je převážejí

⁹¹ ZVK: Informace z prostředí vietnamské komunity ve Francii, 2010.

⁹² *Diaspora et réseaux vietnamiennes de trafic de drogues en Europe*, 1998: 14-15.

k distribuci ve Francii. Podle údajů Světové celní organizace (WCO) se jedná o *modus operandi*, který se v souvislosti s vietnamskými překupníky drog objevil i v Německu a skandinávských zemích.⁹³

Zejména po rozpadu socialistického bloku a otevření cest z východu se Francie rovněž stala tranzitní a cílovou zemí nelegální migrace z Asie. Tranzity z Asie přes východní Evropu a Francii směřují zejména do Velké Británie. Organizují je čínská, vietnamská a smíšená uskupení. Jejich součástí je i Česká republika. Podle policejních odhadů vzrostl v letech 2008 a 2009 objem pašování vietnamských imigrantů do Velké Británie přes přímořský Severní department a Pas-de-Calais ve Francii o 200 %.⁹⁴

V průběhu osmnácti měsíců britská, německá, maďarská a francouzská policie spolupracovaly na operaci koordinované zvláštní skupinou Europolu VOIC (*Vietnamese Organized Immigration Crime*). Během operace byla identifikována rozvětvená a vysoce strukturovaná vietnamská pašerácká síť dopravující nelegální vietnamské migranty do Evropy. Tito migranti byli převáženi přes Moskvu, Řím, nebo Istanbul do Maďarska. Zde je pašeráci umísťovali v hotelech v Budapešti, které vlastnili. Migranti poté pokračovali přes Polsko, Českou republiku a Německo do Francie. Odtud putovali dále do Velké Británie ve speciálně upravených prostorách lodí a automobilů. Za transfer platili 9 000-10 000 €. Jestliže neměli dostatek prostředků, mohli cestovat na dluh a poté si dluh odpracovat v ilegálních pěstírnách kanabisu v Evropě. Často neměli ponětí, ve které zemi se právě nacházejí.

V závěrečné fázi operace v červnu 2010 bylo zatčeno 58 lidí – 34 lidí bylo zatčeno ve Francii (z toho 14 pašeráků pracujících pro organizace v Paříži a v jihovýchodní Francii a 20 nelegálních migrantů); německá policie zatkla pět členů organizace a maďarská policie 19 členů.⁹⁵

Francouzská a britská policie v poslední době zaznamenaly několik nových *modů operandi* v oblasti převaděčství. Jedním z nich je poměrně jednoduchý, ale velice účinný způsob využívající volného pohybu osob po území EU. Skupina převaděčů si nechá nejprve poslat fotografie běžence, kterého má převést do Velké Británie. Podle těchto fotografií najde osobu podobnou tomuto běženci, která vlastní ve Velké Británii platné doklady. Tyto doklady si za úplatu pronajme. Poté běžence za pomoci těchto dokladů jednoduše převezde do Velké Británie.

Další ze způsobů, jak dopravit ilegální migranty do Velké Británie, je využívání projíždějících kamionů. Kamiony jsou bez vědomí řidičů odplombovány a běženci jsou ukryti do jejich úložného prostoru. Kamion je pak znovu zaplombován.

⁹³ *Diaspora et réseaux vietnamiennes de trafic de drogues en Europe*, 1998: 17-18.

⁹⁴ *Dismantling of an Important Network of Illegal Immigration to the United Kingdom*, 2010.

⁹⁵ Tamtéž.

V této fázi operací vietnamští pašeráci podle některých informací úzce spolupracují s pákistánskými a afghánskými gangy.

Běženci jsou poučeni tak, že asi po dvou hodinách od naložení, tedy již na britské půdě, mají začít bušit do stěn kamionu. To obvykle donutí řidiče zastavit a zkontrolovat náklad. Migranti využijí momentu překvapení řidiče a z kamionu utečou. Ve Velké Británii potom kontaktují své příbuzné a krajany, kteří jim pomohou se začleněním do společnosti.⁹⁶

4.1.2.3. Velká Británie

První vlna vietnamských migrantů v počtu asi 16 000 lidí přicestovala do Velké Británie po skončení války v Indočíně v roce 1975. Jednalo se o součást přesídlovacího programu uprchlíků z Vietnamu.

Příznačné bylo, že proti přijetí vietnamských uprchlíků se ostře stavěla tehdejší britská ministerská předsdkyně Margaret Thatcherová. Vyplývá to britských dokumentů, odtajněných v prosinci 2009, které se týkají prvních měsíců její vlády v roce 1979.

Thatcherová před přijetím 10 000 vietnamských běženců soukromě varovala ministry své vlády, které strašila nepokoji v ulicích, jež prý mohou vypuknout, pokud vietnamští uprchlíci dostanou obecní byty. „Je dost špatné, že by imigranti měli dostat obecní byty, když bílí občané je nemají,“ prohlásila podle odtajněných dokumentů. Tehdejšímu ministru zahraničí lordu Carringtonovi a ministru vnitra Williamu Whitelawovi prý řekla, že každý, kdo prosazuje přijetí vietnamských uprchlíků, by si měl jednoho ubytovat u sebe doma.

Neochota přijmout vietnamské uprchlíky Thatcherovou vedla k návrhu adresovanému tehdejšímu australskému premiérovi Malcolm Fraserovi, aby obě země společně koupily nějaký indonéský nebo filipínský ostrov „nejen jako přestupní stanici, ale jako místo, kde by se všichni (uprchlíci) usadili“. Tento návrh ale zablokoval tehdejší singapurský premiér Li Kuang-jao, který se obával, že by se tento ostrov mohl stát „konkurenčním podnikatelským městem“.

S blížícím se termínem konference OSN o vietnamských uprchlících Thatcherová ale nakonec ustoupila a souhlasila, že by do Británie mohlo být během následujících tří let postupně vpuštěno 10 000 uprchlíků – a přednostně ti, kdo mluví anglicky a nemají zdravotní problémy.⁹⁷ Většina z těchto imigrantů se usadila na severovýchodě Anglie – hlavně v Birminghamu, Liverpoolu a Manchesteru. Tito první migranti zpravidla špatně hovořili anglicky, panovala mezi nimi vysoká nezaměstnanost a bydleli v obecních bytech.

Na tuto první vlnu navázala druhá vlna imigrantů z Vietnamu v letech 1983 a 1988. Převážně se jednalo o rodinné příslušníky Vietnamců již dříve usazených

⁹⁶ Zdroj: Bývalý důstojník ÚOOZ, analýza pro projekt, 2010.

⁹⁷ Margaret Thatcherová *nechtěla přijmout vietnamské uprchlíky*, 2009.

v zemi. Další migranti dorazili v letech 1989-1992 jako součást utečenecké kvóty, již se Velká Británie rozhodla přijmout v rámci tzv. „Programu 2000“. Převážně se jednalo o tzv. *boat people*, doposud žijící v utečeneckých táborech v Hongkongu aj. Tito lidé prošli tvrdou zkušeností dlouholetého pobytu v drsném prostředí utečeneckých táborů, kde byli nezdůvěryhodně zapojeni i do kriminálních aktivit. V Británii měli vážné problémy s adaptací na místní podmínky. Utečenci z „Programu 2000“ byli později identifikováni jako nositelé nejzávažnější vietnamské kriminality v Británii. Ovšem celkově měla vietnamská kriminalita ve Velké Británii v minulých letech nízkou úroveň.

V devadesátých letech, zejména na jejich konci, rovněž významně zesílila vietnamská ilegální migrace do Británie. Právě tato migrace podle Silverstonea a Savageho sehrála a nadále sehrává klíčovou roli v etablování vietnamského organizovaného zločinu ve Velké Británii.⁹⁸ Ilegálními migračními kanály přicházejí do Británie zejména lidé ze severního Vietnamu. Na Západ putují cestami přes Čínu, Rusko, postkomunistickou střední Evropu, Německo a Francii. V minulých letech rovněž probíhala jejich migrace do Británie ze střední Evropy (Německa, Polska, České republiky). Tito Vietnamci ze střední Evropy si sebou do Británie přinášeli i nové kriminální *mody operandi*, které výrazně přispěly k nárůstu vietnamské kriminality v zemi. Odhady síly této nové migrace se liší, některé se pohybují okolo 20 000 lidí. Podle posledních odhadů žije v Anglii a Walesu nejméně 55 000 lidí vietnamského původu, z toho je okolo 20 000 nelegálních migrantů bez dokumentů a 5 000 studentů. 60 % vietnamských rezidentů žije v Londýně.⁹⁹

Vietnamská komunita v Británii, podobně jako ve Francii, nebyla až do relativně nedávné doby spojována s organizovaným zločinem a nelegálním obchodem s drogami. Osoby vietnamského původu byly registrovány spíše výjimečně v souvislosti s aktivitami čínských triád, přicházejících do Velké Británie zejména z její bývalé kolonie Hongkongu. Tuto situaci změnil až nárůst organizované ilegální migrace do Velké Británie z Vietnamu a nelegální produkce kanabisu.

Velká Británie je z hlediska vietnamských migrantů velmi zajímavou destinací, zejména vzhledem k tomu, že k pohybu na britském území prakticky nepotřebují průkaz totožnosti, stačí identifikační číslo; to může být používáno mnoha osobami najednou. Vietnamské pašerácké sítě dnes nabízejí svým klientům kompletní služby v oblasti jejich dopravy z Vietnamu do Velké Británie. V ceně bývá zahrnut i příslib „zaměstnání“ a „vzdělání“ v Británii.¹⁰⁰

Někdy kolem roku 2004 začal upoutávat pozornost britských bezpečnostních složek a médií i problém nelegálního pěstování kanabisu (převážně hydroponním způsobem) a obchodu s kanabísem organizovaného Vietnamci. Počet odhalených

⁹⁸ SILVERSTONE – SAVAGE, 2010: 21.

⁹⁹ SIMS, 2007.

¹⁰⁰ SILVERSTONE – SAVAGE, 2010: 24.

případů pěstování kanabisu ve Velké Británii prudce vzrostl. Zatímco v letech 2004-2007 bylo odhaleno 800 ilegálních pěstíren kanabisu, v letech 2007-2008 to bylo již 3 000. V letech 2009-2010 pak počet odhalených pěstíren stoupl na závratných 6 800.¹⁰¹

I když *modus operandi* pěstování kanabisu v bytech a rodinných domech stále převažuje, v poslední době přecházejí pěstitelé ve Velké Británii na nové technologické postupy umožňující produkci kanabisu ve velkém. Pěstírny bývají zřizovány v bývalých hostincích, kinech, nočních klubech, tiskárnách, ale i bankách. Tyto prostory totiž poskytují dostatek místa a rovněž zde nebudí pozornost vyšší spotřeba elektrické energie nezbytné pro hydroponní pěstování kanabisu. Pěstitelské gangy při své činnosti ve velké míře využívají obtížného postavení ilegálních přistěhovalců, kteří prací v těchto pěstírnách splácí své dluhy spojené s dopravou do Velké Británie.

Podle zprávy Association of Chief Police Officers (ACPO) z roku 2010 bylo doposud největší odhalenou pěstírnou kanabisu v historii Velké Británie místo se 7 600 rostlinami v hodnotě přibližně 2,5 milionu liber v Haddenhamu v hrabství Cambridgeshire.¹⁰² Podle stejné zprávy jen v roce 2010 došlo k odhalení a zabavení nejméně 750 000 rostlin v hodnotě přibližně 85 milionů liber.¹⁰³ Britské bezpečnostní složky předpokládají, že vzhledem k tomuto vývoji se Velká Británie brzy stane vývozcem kanabisu.

Britské bezpečnostní složky považují za zvláště znepokojující trend zvýšenou účast občanů Velké Británie na tomto druhu trestné činnosti a především rostoucí agresivitu a používání násilí mezi pěstitelskými gangy a skupinami zaměřujícími se na kořistění z této činnosti.¹⁰⁴ I v této oblasti vietnamského kriminálního podnikání totiž narůstá soupeření. Pěstírny bývají často vytipovány konkurenčním gangem a poté „sklizeny“. Vietnamské gangy zabývající se pěstováním kanabisu se proto v poslední době ozbrojují mačetami, střelnými zbraněmi a paralyzéry. Na ochranu pěstíren využívají hlídacích psů a dokonce i nástražných výbušnin.

Dalším velmi znepokojivým jevem je využívání mladistvých nejen k obsluze míst určených k pěstování kanabisu, ale i ke konkurenčním bojům mezi jednotlivými gangy. Tito mladiství totiž nejsou v mnoha případech trestně postižitelní.¹⁰⁵

¹⁰¹ Zdroj: Commander Allan Gibson, vedoucí Strategic Risk Management and Specialist Crime Prevention Command, Metropolitan Police Service, United Kingdom, 2008; SILVERSTONE, 2010: 1.

¹⁰² *Findings from the UK National Problem Profile. Commercial Cultivation of Cannabis*, 2010.

¹⁰³ Opět se jedná o výrazný nárůst oproti rokům 2008/2009, kdy bylo odhaleno „pouhých“ 500 000 rostlin v hodnotě cca 65 milionů liber.

¹⁰⁴ TRAVIS, 2010.

¹⁰⁵ *Children Trafficked from Asia to UK to Work in Cannabis Factories*, 2007.

Policejní šetření a výzkumy potvrdily nejen existenci strukturovaných a rozvětvených vietnamských kriminálních organizací věnujících se zmiňovaným aktivitám, ale i existenci kriminálních sítí zasahujících hluboko do prostředí vietnamské diaspory ve Velké Británii. Někteří její příslušníci si v rámci těchto sítí vytvořili symbiotické vazby na kriminální organizace a rovněž na nelegální imigranty. Profitují z nájímání domů, které slouží jako útočiště pro nové imigranty. Tyto imigranty ilegálně zaměstnávají ve svých podnicích a za práci jim platí minimální mzdu. Vietnamští usedlíci rovněž pronajímají své nemovitosti k pěstování kanabisu a pro potřeby kriminálních uskupení poskytují své bankovní účty a firmy.

Britské bezpečnostní složky odhalily, že vietnamská legální a nelegální ekonomika ve Velké Británii generuje značné zisky, většinou uchovávané v hotovosti – *cash*. Tyto zisky jsou následně investovány ve Velké Británii do legálních podniků, jako jsou nehtová studia, restaurace, a rovněž do ilegálních kanabisových pěstíren a heren. Značné finanční částky jsou zasilány zpět do Vietnamu.¹⁰⁶

4.1.3. Východní Evropa

4.1.3.1. Ruská federace

Na konci šedesátých let minulého století podepsaly Sovětský svaz a Vietnam dohody o vzájemné spolupráci v oblasti vzdělávání a formování kádrů. Každého roku poté přicházelo do Sovětského svazu studovat na vládní stipendia okolo 5 000 Vietnamců.¹⁰⁷ Umísťování byli zejména na univerzitách v Moskvě, Minsku a Kyjevě. Celkově prošlo sovětskými školami přibližně 80 000 vietnamských studentů a 30 000 učňů.¹⁰⁸

Na základě mezivládní dohody uzavřené v roce 1981 začali do Sovětského svazu přicházet rovněž vietnamští pracovníci. Během následujících deseti let jich do Sovětského svazu přicestovalo více než 103 000.¹⁰⁹ Umísťování byli v sovětských továrnách na Ukrajině, v Bělorusku, na území dnešní Ruské federace a na Dálném východě. Tito pracovníci nebyli zpravidla příliš kvalifikovaní. Zaměstnávání byli v železářském průmyslu, petrochemickém průmyslu, stavebnictví, automobilovém průmyslu apod. Pracovní dohody podepisovali na dobu čtyř až pěti let. Po tuto dobu je podniky, které je zaměstnávaly, měly za povinnost ubytovat a po skončení kontraktů zajistit jejich transfer zpět do Vietnamu. Vedle toho byli v druhé polovině osmdesátých let četní mladí Vietnamci vysíláni na půlroční až roční stáže v sovětských továrnách. Na konci roku 1989 zde pobývalo přibližně 90 000 vietnamských pracovníků.¹¹⁰

¹⁰⁶ SILVERSTONE – SAVAGE, 2010: 30-31.

¹⁰⁷ MAZYRIN 2004: 161.

¹⁰⁸ *Diaspora et réseaux vietnamiennes de trafic de drogues en Europe*, 1998: 7.

¹⁰⁹ MAZYRIN, 2004: 161.

¹¹⁰ FRITSCHÉ, 1991: 10.

Po rozpadu Sovětského svazu a vytvoření Společenství nezávislých států (SNS) v prosinci 1991 byly studijní dohody a rovněž pracovní kontrakty ukončeny. Rusko v roce 1992 zrušilo státní stipendia pro cizince a zavedlo pro ně systém placeného školství. Rovněž přijímání pracovníků z Vietnamu bylo zastaveno a byly organizovány jejich návraty do vlasti. Podle oficiálních statistik se do Vietnamu v té době vrátilo 80 600 Vietnamců; 17 600 jich odešlo mimo území Ruské federace a převážně nezákonnými cestami migrovalo do dalších zemí Evropy.¹¹¹ Minimálně 10 000 bývalých dělníků, učňů a studentů po rozpadu Sovětského svazu odmítlo nebo nemohlo opustit zemi.¹¹² Vietnamští pracovníci byli často nuceni zůstat v Ruské federaci, protože jim zaměstnavatelé odmítli uhradit náklady na zpáteční cestu domů, i když to měli zaručeno ve smlouvách. Tito noví rezidenti se v Ruské federaci začali věnovat především obchodu a podnikání.

K těmto vietnamským usedlíkům první vlny se záhy začali přidávat noví migranti z Vietnamu, kteří do Ruska zpočátku přijížděli v rámci přetrvávajícího bezvízového styku a později na turistická víza. Po jejich vypršení pak v zemi zůstali ilegálně. Tito lidé mění údajně často místo pobytu a střídavě žijí v ilegalitě v Rusku, na Ukrajině a v Bělorusku.

Největší komunity „ruských“ Vietnamců nalezneme v Moskvě, dále ve Vladivostoku a v Sankt-Petěrburgu. Znalost ruštiny a ruské kultury a reálií se ve vietnamské komunitě dnes proto velmi různí; většina zdrojů tvrdí, že mnoho Vietnamců nepovažuje za nutné učit se rusky a mnoho z nich se vůbec nedomluví.¹¹³

Od roku 1997 se Rusko snaží znovu navázat těsnější vztahy s Vietnamem. Ten je stále jedním z jeho největších dlužníků (odhady vietnamského dluhu se na konci devadesátých let pohybovaly okolo 17 miliard amerických dolarů). Rusko má zájem zejména o obnovení vojenských dodávek. To se mu z velké části daří. Rusko dnes Vietnamu dodává různé zbraně a vojenský materiál, včetně moderních ponorek třídy KILO, s jejichž pomocí se Vietnam snaží podpořit své teritoriální nároky v Jihočínském moři.¹¹⁴ Součástí těchto snah o spolupráci je i opětovné přijímání vietnamských studentů a pracovníků. Na základě mezivládní dohody uzavřené v roce 2001 dnes do Ruské federace přijíždí na studia, především technického směru, osm tisíc Vietnamců ročně. V roce 2011 by měl tento program obsáhnout okolo 80 000 lidí.¹¹⁵

Byl rovněž obnoven vývoz vietnamských pracovníků do Ruska. Vzhledem ke špatným životním podmínkám v Rusku, častým podvodům a krácení mezd, má však Rusko v tomto ohledu ve Vietnamu špatnou pověst. Na druhé straně

¹¹¹ MAZYRIN, 2004: 161.

¹¹² Tamtéž.

¹¹³ Tamtéž: 162.

¹¹⁴ *Diaspora et réseaux vietnamiennes de trafic de drogues en Europe*, 1998: 7.

¹¹⁵ MAZYRIN, 2004: 161.

vízová a další omezení pro vstup vietnamských občanů na území Ruské federace nejsou tak striktní jako v případě západních zemí a rovněž poplatky agenturám zprostředkujícím transfery pracovníků z Vietnamu do Ruska jsou výrazně nižší (2 000-3 000 USD).¹¹⁶ Vietnamské stavební dělníky a další pracovníky dnes proto můžeme nalézt v řadě měst nejen v centrálním Rusku, ale třeba i v Čečensku a dalších republikách Ruské federace.¹¹⁷

V důsledku oficiálního migračního programu, pololegálních a ilegálních transferů dnes podle neoficiálních odhadů na území Ruska pobývá 100 000 až 150 000 Vietnamců.¹¹⁸

Vietnamská diaspora v Ruské federaci je sociálně značně různorodá. Na vrcholu její společenské hierarchie stojí velcí vietnamští podnikatelé – milionáři (podle ruských parametrů se jedná o lidi disponující kapitálem nad 10 milionů amerických dolarů). Je mezi nimi mnoho příchozích z první vietnamské migrační vlny v dobách Sovětského svazu, kteří zde žijí již více než dvě desetiletí let a jsou v ruském prostředí dobře etablováni. Tvoří asi 1 % vietnamské populace v Ruské federaci. Nejvíce jich dnes žije v Moskvě – okolo stovky rodin.¹¹⁹

Zhruba 5 % příslušníků vietnamské diaspory tvoří střední vrstvu. Podle Mazyrina jsou tito lidé schopni nashromáždit za deset let pobytu v Rusku okolo 100 000 amerických dolarů, a zajistit si tak pohodlný život doma ve Vietnamu i v Rusku. Jedná se o manažery, intelektuály s ruským vzděláním, střední obchodníky apod.¹²⁰

Zbytek vietnamských rezidentů v Ruské federaci tvoří masa malých obchodníků, podnikatelů a námezdních pracovníků. Tito lidé mívají měsíční příjem v průměru okolo 500 amerických dolarů.¹²¹

Většina Vietnamců v Rusku se nadále živí především importem a prodejem zboží asijské provenience. Jejich život se soustřeďuje okolo tržnic, respektive i tzv. „obchodních domů“. V každém větším městě v Ruské federaci jsou dnes tyto vietnamské „obchodní domy“ minimálně jeden až dva (v Moskvě okolo dvaceti). Obvykle v nich žije 300-400 vietnamských obyvatel, kteří tato střediska využívají jako obchodní místa, ubytovny, skladiště a společenská centra. Podle V. M. Mazyrina lze sociální strukturu a fungování těchto „obchodních domů“ v mnohém odvodit od struktury a fungování vesnických občin ve Vietnamu. Kromě ekonomických rolí mají tato centra i roli center sociální podpory nově příchozích, sociální solidarity, udržování kultury a tradic, společné obrany proti vnějším

¹¹⁶ ZVK: Hanoj, listopad 2009.

¹¹⁷ Terénní informace pracovníků Charity ČR, Groznyj – Čečenská republika, únor 2011.

¹¹⁸ PECHOVÁ, 2007: 12-13.

¹¹⁹ MAZYRIN, 2004: 168.

¹²⁰ Tamtéž.

¹²¹ Tamtéž.

tlakům.¹²² Běžné je v nich rovněž fungování vnitřních mocenských struktur, které je ovládají.

Významný vlivový prvek v rámci vietnamské komunity v Ruské federaci dnes tvoří podnikatelská uskupení, v jejichž čele stojí výbory manažerů o 10-100 lidech. Tato uskupení vlastní většinu významných vietnamských obchodních center a rovněž řadu dalších podniků. Někteří jejich vůdčí představitelé fungují i jako „respektovaní muži“ a jsou napojeni na kriminální prostředí.

Vietnamští obchodníci a podnikatelé se zejména v devadesátých letech soustředili na dovozy laciného a méně kvalitního spotřebního zboží z Asie. Pružně tak reagovali na existující poptávku na ruském trhu. V posledních letech se však v jejich sortimentu objevuje i kvalitnější zboží určené pro ekonomicky lépe situované zákazníky v Rusku. Prodej ve stáncích a obchodech dnes již často neprovádějí sami Vietnamci, ale najímají si k tomu Rusy a občany dalších zemí Společenství nezávislých států.

Vedle dovozů zboží se dnes Vietnamci v Ruské federaci věnují i exportu zboží – zejména do Vietnamu. Jedná se o vývoz kovů – a to jak železa, tak i barevných kovů, včetně zlata a stříbra. V polovině devadesátých let ruské kontrolní orgány registrovaly v mnoha vietnamských ubytovacích zařízeních na laboratorní tavení a vyplavování stříbra a zlata z kontaktů vysloužilých počítačových součástek.¹²³ Na konci devadesátých let již vietnamští podnikatelé přešli na vývoz většího množství vzácných kovů, výrobků z oceli, ropných produktů a autotechniky. Toto zboží neexportují pouze do Vietnamu, ale i do dalších zemí Asie (např. do Iráku). Zvláště výhodným pro modernizaci Vietnamu se stal v podstatě nelegální dovoz technologií z Ruska, spojený s „únikem mozků“. Bývalí vietnamští studenti, dnešní podnikatelé, dnes často zvou do Vietnamu své ruské učitele a odborníky, zaměstnávají je zde za nepříliš vysoké mzdy a využívají jejich *know how*.¹²⁴

Vedle vývozu technologií a odborníků je ve vietnamském prostředí v Rusku častý i vývoz kapitálu – a to jak v malém, pro potřeby rodin migrantů ve Vietnamu, tak i velkých částek. Tyto vývozy nezřídka probíhají nelegálními cestami.

V oblasti trestné činnosti zaznamenávají ruské bezpečnostní složky vysoký podíl příslušníků vietnamské diaspory na podnikání v oblasti stínové ekonomiky. Do té se zapojuje naprostá většina vietnamských migrantů přicházejících na území Ruské federace. Jde o nelegální prodej zboží včetně zboží klamavých značek, nelegální produkci tohoto zboží, ilegální zaměstnávání pracovníků atd. Mazyrin odhaduje, že roční obrat stínové ekonomiky Vietnamců v Ruské federaci se pohybuje okolo dvou miliard amerických dolarů.¹²⁵

¹²² MAZYRIN, 2004: 165.

¹²³ Tamtéž: 171.

¹²⁴ Tamtéž.

¹²⁵ Tamtéž: 172.

Další formy trestné činnosti Vietnamců v Rusku zahrnují širokou škálu aktivit od porušování vízového režimu, organizování nelegální migrace, padělání dokumentů, organizování prostituce a obchodu s lidmi, násilné trestné činnosti, únosů, vybírání poplatků „za ochranu“ a vydírání, krádeží zboží až po obchod se zbraněmi a drogami.

Také v Rusku se záhy zformovaly vietnamské kriminální gangy. Podle informací ruských bezpečnostních složek tyto gangy operují především v rámci vietnamské diaspory. Obvykle mají 3-7 členů, jsou dobře organizované a vyzbrojené (včetně samopalů). Některá tato uskupení jsou početnější a navázaná na vietnamské podnikatelské struktury. Jejich členové nezdávka pocházejí ze stejných měst a regionů ve Vietnamu. Ruský tisk v této souvislosti hovoří např. o „saigonské“, „hanojské“ a „nghetinhské mafi“. Tyto organizace dnes úspěšně konkurují ruským kriminálním skupinám. Časté je rovněž zapojení Rusů a příslušníků dalších národů Ruské federace do kriminálních aktivit organizovaných Vietnamci – především na nižších úrovních organizace.¹²⁶

Vietnamská konkurence na trhu práce, aktivity v oblasti stínové ekonomiky a kriminalita vyvolávají v prostředí ruské majority protivietnamské nálady. Vietnamci v Rusku, stejně jako další Asiaté, se často stávají obětmi rasových útoků, a to zejména v Moskvě. Pouze v letech 2004-2006 zemřelo v Rusku při rasistických a neonacistických útocích 14 cizinců původem z Vietnamu, Číny a Mongolska; 123 migrantů z těchto zemí bylo při útocích zraněno.¹²⁷

Další problém v životě vietnamské diaspory v Rusku představuje agresivita státních orgánů a bezpečnostních složek. Na počátku roku 2007 byla v Rusku uvedena v platnost restriktivní reforma, která postihla mnoho prodejců na tržištích – vyžaduje totiž zkoušku z ruského jazyka, pracovní povolení a podnikatelské oprávnění. Mnoho Vietnamců muselo uzavřít své stánky.¹²⁸ Vietnamská obchodní centra a zařízení se rovněž stávají cílem razíí ruské policie (milice) a obchodních, hygienických, požárních a dalších inspekci. Vietnamští obchodníci a podnikatelé jsou nuceni platit příslušníkům milice a státním inspektorům nejrůznější korupční „poplatky“ a „pokuty“. Represivní akce ruských orgánů proti vietnamské komunitě označuje ruský tisk za „druhou vietnamskou válku“.¹²⁹ Situaci vietnamských imigrantů v Ruské federaci nelze ani zdaleka označit za stabilní.

Podle informací z terénu se mnozí Vietnamci stále snaží z Ruska přemístit dále na západ do Evropy, a to včetně České republiky.¹³⁰ Přes Rusko putovala do Evropy v minulých letech nejvýznamnější část nelegálních vietnamských migrantů

¹²⁶ MAZYRIN, 2004: 172-173.

¹²⁷ PECHOVÁ, 2007: 12-13.

¹²⁸ Tamtéž.

¹²⁹ MAZYRIN, 2004: 173.

¹³⁰ PECHOVÁ, 2007: 12-13.

a Moskva je stále jejich hlavním „rozmístřovacím“ centrem pro transfery dále na Západ.

4.1.4. Středoevropský prostor

Pro Českou republiku jsou ve středoevropském prostoru klíčové Německo a Polsko, v menší míře Slovensko. Vietnamské komunity v těchto zemích jsou s vietnamskou komunitou v ČR úzce provázané – a to jak na legální bázi, tak i ve sféře kriminálních struktur a jejich aktivit.

4.1.4.1. Německo

V Německu se v důsledku někdejšího rozdělení země na dvě republiky, z nichž jedna byla orientovaná na Východ a druhá na Západ, skupiny emigrantů z Vietnamu zásadně liší. To se týká i jejich současného způsobu života. V Německu je dnes možné vymezit čtyři základní skupiny těchto imigrantů: bývalé studenty ve Spolkové republice Německo (SRN), kteří se zde usadili; uprchlíky, *boat people*, přijaté vládou SRN v rámci mezinárodních programů; bývalé studenty a bývalé pracovníky najímané na práci v Německé demokratické republice (NDR), kteří se zde usadili; nové migranty po uvolnění politické situace ve Vietnamu na konci osmdesátých let.¹³¹

V bývalé SRN bylo možné pozorovat nejvýraznější migrační vlnu Vietnamců v polovině sedmdesátých let – v té době SRN přijala velké množství vietnamských uprchlíků (tzv. *boat people*), zhruba 38 000 lidí, z nichž většina získala německé občanství.¹³² Ke stávajícím vietnamským azylantům pak přibývali zejména jejich příbuzní na základě mezinárodních odhod o slučování rodin. Drtivá většina těchto lidí se, také díky jazykovým a vzdělávacím kurzům poskytovaným západoněmeckou vládou, velice úspěšně integrovala do majoritní společnosti.

Historie vietnamské migrace do Německé demokratické republiky je podobná té, kterou známe z České republiky; vývoj vietnamské komunity v NDR a zločinu v této komunitě je však diametrálně odlišný. Do NDR, podobně jako do ČR, přišlo nejvíce Vietnamců v osmdesátých letech, a to v rámci mezivládních dohod o zaměstnávání vietnamských občanů ve zdejších podnicích. Podle některých zdrojů tehdy dosahoval počet Vietnamců v NDR až 100 000 osob.¹³³ Ještě v roce 1989 Vietnamci počtem 60 000 osob tvořili nejpočetnější skupinu cizinců v tehdejší NDR.

Integrace Vietnamců do společnosti v NDR byla – tak jako v ČR – v podstatě nemožná, neboť byli považováni za pouhou dočasnou pracovní sílu. Východo-

¹³¹ Srov. DUNG VO TRUNG, 1998.

¹³² WOLF, 2007: 4.

¹³³ ALLEN, 2004-2005.

německá vláda se nijak nesnažila o začlenění nově příchozích do společnosti. Naopak, vietnamští pracovníci byli striktně oddělováni od většinové společnosti a prodloužení pobytu po odpracování smluvní doby nebylo v podstatě možné. Vietnamští pracovníci byli ubytováni na ubytovnách podřadné kvality a jejich volný pohyb byl radikálně omezen. Pokud by ze strany některého vietnamského pracovníka došlo k porušení jakýchkoli předpisů, mohl být zatčen, vyslýchán, penalizován a v krajním případě odeslán zpět do vlasti. Pracovní smlouva, která byla předkládána ženám, obsahovala klauzuli, podle které nesměly otěhotnět. V případě, že se tak stalo, měla vietnamská žena pouze dvě možnosti – interrupci, nebo návrat do vlasti. Na pracovištích rovněž docházelo k častým konfliktům mezi vietnamskými a německými pracovníky. Z výčtu těchto skutečností je zřejmé, že žádný z vietnamských pracovníků neměl zvláštní důvod pociťovat k Německu a k jeho občanům zvláštní náklonnost. Nicméně ekonomická příležitost v podobě vysokého výdělků, který vietnamskému pracovníkovi zůstal i po odečtení výloh, pro něj byla atraktivní. Po zániku NDR byla situace těchto migrantů velmi nepřehledná a jejich budoucnost nejistá.¹³⁴

Po pádu Berlínské zdi došlo ve znovusjednoceném Německu ke komplikacím ve vztahu k vietnamským rezidentům. Tento vývoj významně ovlivnil i poměry ve vietnamské komunitě v ČR. Po opětovném sjednocení Německa došlo k situaci, kdy jen v prvních čtyřech měsících ztratilo pracovní místo na 14 000 lidí. Mnoho Vietnamců brzy zjistilo, že jsou v Německu nejen bez zaměstnání, ale i bez legálního důvodu k pobytu.¹³⁵ Velká část Vietnamců, kteří pracovali ve východním Německu, se přesto, že jim často končila platnost dokladů, rozhodla v zemi zůstat a čekat na regularizaci své situace. V roce 1991 bylo rozhodnuto, že ti Vietnamci, kteří doloží, že pobývali na území NDR více než osm let, nebo si před více než třemi lety vzali za manžela/manželku občana NDR, získají v Německu trvalý pobyt. Ostatním bylo nabídnuto odstupné ve výši 3 000 marek, pokud se vrátí do Vietnamu před skončením platnosti jejich pracovní smlouvy. Většina z nich přijala: z 60 000 pracovníků se pouhých 14 000-15 000 rozhodlo v Německu zůstat do konce platnosti své smlouvy.¹³⁶ Část pracovníků se namísto návratu do Vietnamu po vyplacení odstupného přesunula do Polska, ČR a jinam.

Vietnamci, kteří se rozhodli zůstat v Německu, měli v podstatě pouze jedinou možnost, jak svůj pobyt legalizovat – totiž požádat o politický azyl. Drtivá většina žádostí Vietnamců o politický azyl však byla německými úřady zamítnuta (98 %) a vietnamská strana odmítala přijmout zpět své občany, kteří v cizině o azyl

¹³⁴ LAMPE, 1999.

¹³⁵ Některé zdroje uvádějí, že v roce 1989 žilo ve východním Německu až 60 000 vietnamských pracovníků (LAMPE, 1999).

¹³⁶ *Diaspora et réseaux vietnamiennes de trafic de drogues en Europe*, 1998: 10.

zažádali (v Německu se jednalo téměř o 14 000 Vietnamců). Počet ilegálních vietnamských rezidentů v Německu tak prudce vzrostl.¹³⁷

Bývalí vietnamští pracovníci, ať již ti, kteří v zemi zůstali, nebo ti, kteří se do země různými cestami – legálními i ilegálními – vrátili, hledali náhradní zdroje obživy. V Německu se tak vietnamská komunita téměř od počátku rozdělila na dvě skupiny. První skupina se věnovala legálnímu obchodování s levným asijským zbožím – elektronikou a textilními výrobky. Druhá skupina, rekrutující se z početné skupiny žadatelů o azyl, nebo z osob pobývajících na území Německa bez povolení k pobytu, se začala zabývat širokým spektrem nelegálních činností.

Zároveň po celé období devadesátých let rostla ve Vietnamu pověst Německa coby země hojnosti. Proto sem mířili mnozí migranti z Vietnamu a rozšiřovali místní řady nelegálních rezidentů. Do Německa se rovněž začali stahovat Vietnamci z okolních zemí (i z ČR), kteří také uvěřili mýtu o německém „Eldorádu“ a byli ochotni riskovat a pobývat zde ilegálně. V roce 1995 se počet neregulérních vietnamských rezidentů v Německu vyšplhal na přibližně 40 000.¹³⁸ Uvnitř vietnamské komunity panovala neutěšená bezpečnostní situace a proti vietnamským imigrantům se rovněž začaly množit rasistické útoky německých radikálů.

Vietnamská a německá vláda nakonec uzavřely v červenci 1995 dohodu o repatriaci vietnamských imigrantů žijících v SRN bez povolení k pobytu. Podle této dohody se mělo v budoucích čtyřech letech vrátit z východního Německa do Vietnamu okolo 40 000 Vietnamců. Německá vláda se na repatriaci měla podílet uhrazením nákladů ve výši 72 milionů USD.¹³⁹ Oproti očekávání německé strany tato spolupráce nepřinesla očekávaný výsledek. Vietnamští imigranti se repatriaci bránili, a to podle zpráv z německého tisku i násilnými formami (ohrožováním policistů rozbitými lahvemi, sekerami a střelnými zbraněmi).¹⁴⁰ Rovněž vietnamská strana proces repatriace opakovaně ztěžovala a vytvářela legální překážky pro návrat repatriantů. Vietnamci žijící v zahraničí musí při návratu do země např. prokazovat, že nemají dvojí občanství (resp. že nenabýli v nové zemi občanství), že v minulosti žili na území Vietnamu a že po návratu budou finančně zajištěni. Vietnamská vláda rovněž odmítla přijmout ty, kteří v roce 1990 odmítli německou nabídku na finanční prémii a jednosměrnou letenku do vlasti. To způsobilo, že velká část Vietnamců určených k repatriaci v Německu zůstala. Vraceno bylo pouze asi 5 000 lidí.¹⁴¹

Od podepsání dohody začali neregulérní „němečtí“ Vietnamci rovněž prchat před repatriací do dalších zemí – do Polska, na Slovensko, ale také do Nizozemska,

¹³⁷ LAMPE, 1999.

¹³⁸ Tamtéž: 11.

¹³⁹ Tamtéž; BUI, 2003: 62.

¹⁴⁰ Tamtéž.

¹⁴¹ LAMPE, 1999.

Ruska, Velké Británie a Kanady. Velká část Vietnamců se rovněž vydala do České republiky. Zde mnozí z nich žijí dodnes. Pracují hlavně v pohraničí (Cheb, Potůčky), kde i nyní hovoří velká část Vietnamců lépe německy než česky. Část „německých“ Vietnamců přisdělila rovněž do Prahy.

Postavení nelegálních vietnamských rezidentů v Německu se zlepšilo až po roce 2003, kdy Německo přijalo poněkud mírnější přistěhovalecký zákon a německá administrativa začala legalizovat pobyty přistěhovalců.¹⁴² V roce 2005 tak již bylo na území Německa zaevidováno 83 446 vietnamských rezidentů s povolením k dlouhodobému pobytu. Od roku 1981 se navíc 41 449 osob vzdalo vietnamského občanství a přijalo občanství německé.¹⁴³ V Německu tak dnes žije legálně 125 000 Vietnamců. Toto číslo nezahrnuje ilegální rezidenty a rovněž děti Vietnamců, kteří obdrželi německé občanství.¹⁴⁴

Dvě vietnamské komunity, *boat people* a smluvní pracovníci, existující dnes v rámci jednoho státu, spolu nesplynuly. Nadále žijí spíše vedle sebe, přičemž bývalí vietnamští pracující v NDR jsou zejména v důsledku skromné znalosti němčiny a určitého životního provizoria „uzavření“ vůči většinovému obyvatelstvu. Podobně jako v ČR se také v bývalé východoněmecké komunitě Vietnamců rozvinul zprostředkovatelský servis, který zajišťuje většinu styků komunity s majoritní společností. K nejčastějším způsobům obživy „východoněmeckých“ imigrantů z Vietnamu patří provozování rychlých občerstvení a malých restaurací, obchodu se spotřebním zbožím a květinami. A stejně jako v ČR i v Německu vyrůstá generace jejich potomků, která se daleko více než s kulturou svých rodičů ztotožňuje s kulturou majority.

Je zjevné, že přes rozdíly mezi Vietnamci v Německu a v ČR, které jsou dané odlišnými podmínkami v těchto zemích a také přítomností *boat people* na území bývalé SRN, jsou komunity v obou zemích výrazně propojeny stěhováním jejich členů z Německa do ČR a jejich osobními kontakty.¹⁴⁵

Nestabilní situace ve vietnamské komunitě v Německu záhy vyvolala i nárůst kriminality. Německým specifikem je, že zde organizovaný zločin ve vietnamské diaspoře vyrostl zejména na černém trhu s cigaretami a převaděčství. Silné aktivity jsou známy i na úseku provozování prostituce a obchodu s drogami. To vše je prostoupeno všudypřítomným násilím, které v Německu v devadesátých letech nabýlo obudných rozměrů.

Pravděpodobně první, kdo začal s prodejem nekolokovaných cigaret ve východním Berlíně, byli polští turisté. Ti zde prodávali cigarety pašované z Polska, kde bylo možné koupit karton cigaret za třetinovou cenu v porovnání s cenami v Německu.

¹⁴² LAMPE, 1999.

¹⁴³ WOLF, 2007: 2.

¹⁴⁴ Tamtéž: 3.

¹⁴⁵ PECHOVÁ, 2007: 11-12.

Polští turisté byli těsně následováni prodejci z ostatních států východního bloku, kde byly ceny cigaret také mnohem nižší než v Německu. Záhy poté, co se ve východním Berlíně objevily první pašované cigarety a potvrdila se vysoká poptávka ze strany německých kuřáků, dokázali vietnamští prodejci zcela ovládnout zdejší trh. Proč došlo k ovládnutí trhu s nekolikovanými cigaretami právě vietnamskou komunitou, není zcela jasné. Jisté však je, že oproti ostatním prodejcům, zejména těm z východní Evropy, měli Vietnamci několik výhod.¹⁴⁶

Německá policie nebyla zejména v první polovině devadesátých let připravena na boj s vietnamskou kriminalitou a nebyla schopna účinně postupovat proti tomuto novému druhu trestné činnosti. Německé bezpečnostní orgány narážely při vyšetřování trestných činů páchaných Vietnamci na jazykovou a kulturní bariéru, které obě národnosti dělily, na vysokou uzavřenost vietnamské komunity a nedůvěru vietnamských imigrantů k německé policii. Objevily se i technické problémy administrativní povahy. Pro německou policii bylo problémem provést dokonce i tak základní technický úkon, jako je vkládání nezvyklých vietnamských jmen do evidence pachatelů. Jména byla do evidenčního systému často vkládána chybně. Vietnamský pouliční prodáváč mohl být v důsledku toho zatčen několikrát, aniž by musel nutně nést trestní odpovědnost za své předchozí protiprávní jednání. Policisté se pokaždé domnívali, že se jedná o jinou osobu. Zvýšená migrace s sebou navíc přinášela i další problémy, jako je užívání padělaných dokladů nebo časté změny identity.¹⁴⁷

Dokonce i v případě, že byl někdo z prodejců přistižen při prodeji cigaret několikrát a byl odsouzen k trestu odnětí svobody, tresty byly zpravidla mírné, což těmto pouličním prodejcům umožňovalo relativně rychlý návrat k předchozí činnosti. Dalším faktem byla obtížnost deportace vietnamských pachatelů zpět do vlasti, neboť Vietnam vyžaduje vstupní víza dokonce i pro své vlastní občany a pro německé státní orgány nebylo jednoduché takové dokumenty pro osoby určené k deportaci opatřit.¹⁴⁸

Otázkou ovšem zůstává, zdali by případné extradice měly na sled událostí vůbec nějaký dopad. Na začátku devadesátých let zažívala SRN silný příliv ilegálních migrantů z jihovýchodní Asie, zejména pak z Vietnamu. Obecně se předpokládá, že jen ve východním Berlíně se v té době zdržovalo několik tisíc ilegálních přistěhovalců. Tito nově příchozí pak rychle doplňovali uvolněná místa zatčených prodejců.¹⁴⁹

Asi k největšímu nárůstu prodeje nekolikovaných cigaret v Německu došlo v letech 1991-1995, což podle úředních zdrojů vedlo k poklesu prodeje legálních cigaret až o třetinu. Podle oficiálních odhadů se v té době v Berlíně prodávaly nekolikované cigarety na zhruba 1 200 veřejných místech, zejména v jeho východní části. Zvyšující se agresivita a trestná činnost spojená s prodejem cigaret donutila německé orgány

¹⁴⁶ LAMPE, 1999.

¹⁴⁷ Zdroj: Bundeskriminalamt (BKA), Berlin – Deutschland, prosinec 2011.

¹⁴⁸ Tamtéž.

¹⁴⁹ LAMPE, 1999.

k zintenzivnění úsilí. To ve svém důsledku vedlo k rapidnímu poklesu prodejních míst. V roce 1996 již bylo evidováno pouhých sto prodejních míst. Paradoxně poté, co se německé policii podařilo zničit největší a nejagresivnější překupnické gangy, počet míst v roce 1998 poněkud vzrostl na zhruba čtyři sta.¹⁵⁰

Zajímavé je, že prodejci používali téměř shodné *mody operandi*, které postupem doby proměnili tak, aby se mohli vyhnout nejen trestnímu postihu ze strany německých orgánů, ale i větším ztrátám v případech přepadení ze strany konkurenčních gangů. První pouliční prodavači obvykle nosili veškeré zboží a finanční prostředky u sebe a operovali jednotlivě. Postupem doby se vyvinula dělba práce a samotný prodavač byl jistěn několika hlídači a ochránci. Zboží bylo na místo přinášeno postupně a v malém množství. Samotný prodavač měl u sebe pouze prázdný karton cigaret, např. značky West nebo Marlboro, a působil pouze jako jakási živá reklama. Poblíž pak operoval skladník, který cigarety podle potřeby přinášel zákazníkovi, a pokladník, který od zákazníka inkasoval platbu. Prodejní místo dále zajišťovali hlídači a ochránci. Další skupiny se věnovaly prodeji nealkoholovaných cigaret na objednávku po telefonu.¹⁵¹

Odhad z roku 1999 uvádí, že na německém černém trhu se ročně prodají čtyři miliardy kusů cigaret. Pro srovnání, legální roční prodej cigaret na německém trhu ve stejném roce dosáhl přibližně 140 miliard kusů cigaret.¹⁵²

Historicky můžeme v devadesátých letech rozlišit tři způsoby zásobování německého černého trhu s cigaretami. Jednalo se o cigarety pašované z nečlenských zemí EU, kde byly legálně nakoupeny, dále o cigarety vyrobené na území EU a primárně určené k vývozu na trhy mimo Evropskou unii. Třetím, patrně nejvýhodnějším způsobem byl a pravděpodobně stále je nelegální reexport cigaret. Tyto cigarety jsou vyrobeny na území EU, vyvezeny mimo společný trh EU a poté propašovány zpět bez toho, že by prošly zdaněním. Transport cigaret je realizován např. v palivových nádržích velkých vozidel, uvnitř kontejnerů s jiným zbožím, nebo prostě na nákladních vozidlech s padělanými celními deklaracemi, vystavenými na fiktivní německé firmy.¹⁵³

Jeden karton cigaret určených k vývozu do nečlenských zemí EU bylo možno v roce 1999 pořídit za částku od 6 do 9 německých marek (DM); stejný karton mohl pak být prodán na černý trh organizacím zabývajícím se konečnou distribucí za částku od 12 DM do 25 DM. Podle odhadů bylo proto možné na jednom plně naloženém kamionu vydělat téměř 1,5 milionu tehdejších DM.¹⁵⁴

Podle stejného odhadu profit pouličního prodejce mohl činit zhruba 2-10 DM na karton cigaret. Nicméně i to byly závratné částky, uvážíme-li, že na nejlukrativnějších místech bylo možno denně prodat až 600 kartonů nealkoholovaných cigaret. Méně

¹⁵⁰ LAMPE, 1999.

¹⁵¹ Tamtéž.

¹⁵² Tamtéž.

¹⁵³ Tamtéž.

¹⁵⁴ Tamtéž.

lukrativní místa pak skýtala možnost prodeje mezi deseti a dvaceti kartony denně, příležitostně až 100 kartonů za den.¹⁵⁵

Podle odhadu německých celních úřadů vytvářel nelegální obchod s cigaretami v Německu zisk 750 milionů DM ročně.¹⁵⁶ Tyto vysoké výtěžky začaly přitahovat pozornost kriminálních gangů. Pro vietnamské prodejce byly hrozbou jak agresivní vietnamské gangy, které měly ve městech svá teritoria, tak skupiny německých neonacistů, kteří podnikali na pouliční prodejce organizované útoky.

Podle některých zdrojů lze vznik vietnamských kriminálních gangů v Německu datovat do doby raných devadesátých let. Mezi nimi se v Německu v polovině devadesátých let výrazně profilovalo šest uskupení: Nghe Tinh, Ngoc Thien, Quang Binh, Nghi Xuan, Vinh a Tri Bom.¹⁵⁷ Tyto gangy operovaly jednak ve východním Berlíně a jednak měly základny v dalších německých městech – Rostocku, Drážďanech a ve městech poblíž hranic s Českou republikou a Polskem.¹⁵⁸

Počet příslušníků těchto gangů se pohyboval mezi 20-70 lidmi. Nejpočetnější a nejvíce aktivní byl gang Nghe Tinh, který fakticky sdružoval dva další gangy – Nghe An a Ha Tinh.

Nghe Tinh vznikl z neformálního sdružení Vietnamců z bývalé provincie Nghe Tinh. Jde o chudý region v severovýchodním Vietnamu, odkud pochází řada vietnamských komunistů včetně vůdce vietnamské revoluce Ho Či Mina. Na území tohoto regionu se dnes rozkládají dvě vietnamské provincie, Nghe An a Ha Tinh, odkud rovněž pocházela velká část vietnamských pracovníků vysílaných do NDR.¹⁵⁹ Tamější obyvatelé se vyznačují silnou vlastní identitou, kulturními odlišnostmi a rovněž mentalitou. Ostatní Vietnamci je nezdůvka považují za „křupany“ a násilníky.¹⁶⁰

V Berlíně si přichodí z Nghe Tinhu ustavili sdružení, které fungovalo jako arbitř sporů mezi prodejci cigaret a zboží a rovněž jako ochrana proti konkurentům z jiných regionů. Sdružení se během doby pouhého půldruhého roku přeměnilo ve skutečnou kriminální organizaci, z níž se vydělily dva gangy, nazvané podle provincií, z nichž pocházeli jejich členové – Nghe An a Ha Tinh. Tyto gangy byly autonomní, ale spolupracovaly. V roce 1995 se opět sjednotily do kriminální organizace Nghe Tinh, ovšem nadále si v jejím rámci zachovávaly značnou nezávislost.¹⁶¹ Vietnamci pocházející ze severních provincií si naproti tomu založili svou vlastní konkurenční organizaci.¹⁶²

¹⁵⁵ LAMPE, 1999.

¹⁵⁶ DUNG VO TRUNG, 1998.

¹⁵⁷ *Nghệ Tĩnh, Ngọc Thiên, Quảng Bình, Nghi Xuân, Vinh, Tri Bom.*

¹⁵⁸ DUNG VO TRUNG, 1998.

¹⁵⁹ Tamtéž.

¹⁶⁰ ZVK: Informace z terénu, Vietnam, listopad 2009.

¹⁶¹ DUNG VO TRUNG, 1998.

¹⁶² LAMPE, 1999.

Gangy Ngoc Thien, Quang Binh a Vinh měly každý mezi 35-50 členy. Nejméně početné byly Nghi Xuan a Tri Bom s 20-30 členy.¹⁶³

Po organizační stránce byly gangy strukturovány čtyřstupňově. Jejich nejvyšší velení tvořili boss a jeho pobočníci. Pobočníci řídili řadové „vojáky“ (*bộ đội*). Mezi těmito „vojáky“ bylo možné odlišit jakousi privilegovanou skupinu významných, mimořádně aktivních a agresivních *bộ đội*. Nejnižší stupeň hierarchie gangů tvořili pomocníci gangu stojící vně jeho vnitřní strukturu, kteří pro gang zajišťovali příležitostné služby. Gangy byly řízeny podle nepsaných pravidel, jejichž porušení bylo velmi přísně trestáno.

Členové všech těchto gangů, s výjimkou Tri Bom, se sdružovali výhradně na regionální bázi, resp. pocházeli ze stejných vesnic, měst a regionů v severním a středním Vietnamu. Mezi severovietnamskými skupinami a skupinami ze středního Vietnamu existovalo soupeření.

Pašování a obchod s cigaretami byly hlavní, ne však jedinou kriminální aktivitou vietnamských gangů. Členové gangů se zabývali i obchodem s drogami – zejména kanabisem, který se nezřídka navazoval na obchod s cigaretami. Významná část drog, kanabis a pervitin, byla do Německa dodávána z České republiky. Gangy byly zapojeny i do organizování nelegální migrace a obchodu s lidmi, prostituce, obchodu se zbožím klamavých značek, pirátských CD a videokazet, obchodu s počítačovými součástkami, vydírání, únosů a další násilné kriminality včetně nájemných vražd.

Vietnamští *bộ đội*ové si jako vymahači dluhů a nájemní vrazi získali v Německu nechvalnou proslulost. Téměř každý *bộ đội* působící dnes v ČR by se rád chlubil „životopisem“ obohaceným o působení v SRN v devadesátých letech. Dodnes v prostředí české vietnamské komunity kolují pověsti o nebezpečnosti německých *bộ đội*ů, kteří byli najímáni na tu nejhorší práci i do ČR. Podle vzpomínek Vietnamců z Německa, kteří později přešli do ČR, se v polovině devadesátých let ve východním Berlíně řešily spory mezi vietnamskými obchodníky s cigaretami často tvrdě a za pomoci *bộ đội*ů. Pokud si někdo chtěl objednat vraždu svého konkurenta, zašel pouze do vietnamského obchodního centra Handelszentrum (obdoba pražské tržnice Sapa). Zde v určitých karaoke barech položil na stůl jistou sumu peněz a vyslovil jméno osoby, která měla být odstraněna. Poté odešel na toaletu. Pokud někdo částku přijal, zadavatel si mohl být jist, že skutek bude vykonán. Vraždy byly prováděny brutálně a na výstrahu konkurenci veřejně.¹⁶⁴

O tom, jak dokážou být němečtí *bộ đội*ové nebezpeční, se měla o pár let později přesvědčit i vietnamská komunita v ČR. Poté, co v SRN začal obchod s cigaretami upadat a vzrostl zde tlak ze strany německých orgánů, totiž řada těchto *bộ đội*ů přesídlila do ČR.

¹⁶³ DUNG VŨ TRUNG, 1998.

¹⁶⁴ ZVK, 2010.

V roce 1995 a začátkem roku 1996 kulminoval konflikt mezi znepřátelenými severo- a středovietnamskými gangy. Krátce před vánočními svátky 1995 byl na nádraží berlínské městské železnice (S-Bahn) Treptower Park zavražděn devětatdvacetiletý Vietnamec. V březnu a dubnu 1996 byli v Berlíně zabiti další dva Vietnamci – jeden v supermarketu a druhý ve svém stánku.¹⁶⁵

Za vrchol ozbrojených střetů je považována šestinásobná vražda Vietnamců v jejich bytě ve čtvrti Marzahn ve východním Berlíně v květnu 1996. Případ byl hojně komentován v německém tisku jako „největší hromadná vražda od konce druhé světové války“.¹⁶⁶ Za zločinem stál Le Duy Bao, vůdce gangu Ngoc Thien.

Le Duy Bao (*Lê Duy Bão*) začal svou kriminální kariéru již před rokem 1994. Ve středovietnamském městě Vinh působil jako překupník kradených součástek k motocyklům. Pravděpodobně již v této době navázal kontakty s lidmi žijícími a zabývajícími se trestnou činností v ČR a v Německu. V roce 1994 mu jeden z jeho přátel v Berlíně poslal 5 000 USD. Le Duy Bao si za tyto peníze zajistil služby organizace zabývající se pašováním Vietnamců do Evropy. Za pomoci falešných dokladů se dostal do Moskvy. Odtud ho pašeráci lidí dopravili v osobním motorovém vozidle do Prahy. V Praze se zdržel po dobu asi tří týdnů, kdy čekal na zorganizování svého přechodu do Německa. Členové převaděčského gangu ho poté dopravili k hranici, převedli do Německa a vysadili v lese nedaleko Berlína. Tím jejich služby skončily.

V roce 1994, kdy Bao dorazil do Berlína, zde panovala značně nepřehledná situace. Ve městě bylo aktivních několik skupin vietnamského organizovaného zločinu – zejména gangy Ha Noi,¹⁶⁷ Nghe An, Quang Binh a Ha Tien. Tyto skupiny kontrolovaly prodej pašovaných cigaret, zajišťovaly „placenou ochranu“ pouličních prodejců a bojovaly mezi sebou o jednotlivá území. Le Duy Bao se velmi rychle adaptoval a založil vlastní skupinu. Ta, na rozdíl od jiných vietnamských gangů, nebyla organizována na základě místní příslušnosti, ale tvořili ji zejména mladí lidé s kriminální zkušeností; většina z nich byla již v minulosti trestána nebo vyšetřována. Skupina si dala název Ngoc Thien (*Ngọc Thiên* – „Nefritové nebe“).

Le Duy Baoův gang se záhy zapojil do vydírání vietnamských obchodníků a díky jeho agresivitě se mu během krátké doby podařilo ovládnout velkou část berlínského trhu s nelegálními cigaretami. Za „ochranu“ prodejců inkasoval až 500 000 USD měsíčně. Kromě toho si Bao založil restauraci, která mu primárně sloužila k praní špinavých peněz, a rovněž jako zázemí gangu Ngoc Thien.¹⁶⁸

Le Duy Bao byl sice zatčen německou policií, ale v září 1995 musel být propuštěn pro „nedostatek důkazů“. To mu slovy hlavního vyšetřovatele v jeho případu

¹⁶⁵ ROBERTS, 1996.

¹⁶⁶ Srov. BUI, 2003: 33–45.

¹⁶⁷ Hà Nội (Hanoj).

¹⁶⁸ MINH HY, 2002.

Detlefa Schadeho umožnilo stát se „božskou a strach vzbuzující postavou mezi Vietnamci“.¹⁶⁹

Když Baa zradili dva jeho *bộ đội*ové a zběhli ke konkurenční skupině Quang Binh, Bao se je rozhodl exemplárně potrestat. Jeho *bộ đội*ové zběhy chytili, zabili a pohodili na vlakové koleje. Lidé ze skupiny Quang Binh pak v odvěť zastřelili jednoho z Baoových lidí.

Rozhněvaný Bao svým protivníkům z gangu Quang Binh slíbil krvavou lázeň a třem svým *bộ đội*ům rozkázal najít a zabít dva šéfy Quang Binhu. *Bộ đội*ové hledali šéfa gangu Quang Binh mezi jeho lidmi v berlínské čtvrti Marzahn. V jednom z místních bytů narazili na šest vojáků Quang Binhu. Svázali je lepicími páskami a snažili se je přimět k vyrazení místa pobytu jejich vůdců. Ti jim to však odmítli sdělit (nebo nevěděli, kde se jejich vůdcové nacházejí). Proto byli Baovými lidmi jeden po druhém zastřeleni. Pět členů gangu zahynulo na místě, šestý o něco později.

Po této události se Baovi podařilo ovládnout téměř celý berlínský trh s cigaretami. Následně byl ale zadržen německou policií v Lützowu, kde pobýval společně se svou přítelkyní. Došlo i k zatčení dalších členů gangu Ngoc Thien a gang se rozpadl.

Bao byl po vleklém soudním procesu v Berlíně v dubnu 2002 usvědčen z toho, že objednal vraždu osmi lidí, a odsouzen k doživotnímu vězení. K Baovu odsouzení napomohla zejména výpověď jeho přítelkyně, která během vyšetřování plně doznala rozsah trestné činnosti, kterou skupina spáchala.¹⁷⁰

V pozdějších střetech se podle všeho podařilo skupinám ze středního Vietnamu vytlačit severovietnamské gangy z Berlína do oblastí jihovýchodního Německa.¹⁷¹ Války vietnamských gangů si v Německu v devadesátých letech vyžádaly okolo stovky obětí.¹⁷²

Je zajímavé, že aktivity kriminálních uskupení byly ve vietnamské komunitě nezřídka vnímány pozitivně. Vůdcové těchto uskupení působili jako arbitři sporů mezi obchodníky, chránili vietnamskou komunitu před útoky neonacistů, poskytovali obživu sociálně slabým příslušníkům komunity apod. Komunita jejich činnost proto tolerovala.¹⁷³ To je fenomén, se kterým se setkáváme i ve vietnamských komunitách v ČR.

Eskalace násilí a vyostřená situace vedly k založení zvláštního policejního týmu na potírání vietnamské pouliční kriminality. Výsledkem činnosti týmu bylo zatčení vůdců dvou dominantních gangů – Le Duy Baa z gangu Ngoc Thien a Tran Van Tiua z gangu Quang Binh – a šestnácti jejich „pobočníků“.¹⁷⁴ Po nových

¹⁶⁹ BUI, 2003: 62-63.

¹⁷⁰ MINH HY, 2002.

¹⁷¹ LAMPE, 1999.

¹⁷² BUI, 2003: 70.

¹⁷³ DUNG VO TRUNG, 1998.

¹⁷⁴ LAMPE, 1999.

vlnách vražd prodejců cigaret v zimě 1998 a na podzim 1999 došlo k dalším zatčením. Za mřížemi se ocitli vůdci vietnamských gangů Cong Dung¹⁷⁵ a Nghi Xuan;¹⁷⁶ v Paříži byl zatčen vůdce gangu Tri Bom.¹⁷⁷ Centra činnosti některých gangů se poté přesunula na východ Německa (to byl případ gangů Ngoc Tien a Quang Binh) a do České republiky (Nghi Xuan a Vinh). Ostatní gangy redukovaly své „viditelné“ aktivity a pod policejním tlakem se reorganizovaly do menších uskupení.¹⁷⁸ Na konci devadesátých let evidovala německá policie několik menších skupin o přibližně deseti členech. Žádná z těchto organizací nebyla dostatečně silná na to, aby mohla být považována za nástupnickou organizaci takových gangů, jaké byly známy z poloviny devadesátých let.¹⁷⁹

Vietnamské gangy a kriminální uskupení ovšem nadále sehrávají významnou roli v životě vietnamské komunity v Německu. Jsou zapojeny do většiny zmiňovaných aktivit. V posledních letech je to zejména organizování nelegální migrace, násilná kriminalita a obchod s drogami. Tyto aktivity mají přesahy i do dalších zemí Evropy, často i do České republiky.

4.1.4.2. Polsko

První migranti z Vietnamu se v Polsku objevili po skončení druhé světové války. Šlo o jednotlivce – studenty. V polovině šedesátých let žilo v Polsku kolem 40 Vietnamců. Významnější vlna Vietnamců dorazila do Polska, stejně jako do bývalého Československa, v sedmdesátých letech v rámci vzájemné spolupráce členských států Rady vzájemné hospodářské pomoci (RVHP). Např. v roce 1972 začalo na polských univerzitách studovat přes 800 vietnamských studentů.¹⁸⁰ Tito studenti měli na polských univerzitách dobrou pověst. Mnozí z nich se po ukončení studia vraceli zpět do Vietnamu, kde zaujíмали významná místa ve státním aparátu.¹⁸¹

Po společenských změnách v roce 1989 se řada vietnamských studentů rozhodla zůstat v Polsku a začít zde podnikat. Dalšími příchozími vietnamskými migranty do Polska byly v devadesátých letech rodiny těchto studentů, jejich příbuzní, přátelé a sousedé. Tito lidé přicházeli jak legálními, tak nelegálními kanály. K nim se připojovali i „němečtí“ Vietnamci, kteří získali v Německu odstupné a odešli do jiných zemí Evropy.

¹⁷⁵ *Công Dung*.

¹⁷⁶ *Nghi Xuân*.

¹⁷⁷ BUI, 2003: 69-70.

¹⁷⁸ Tamtéž: 62-63.

¹⁷⁹ LAMPE, 1999.

¹⁸⁰ GRZYMALA-KAZŁOWSKA, 2002: 6.

¹⁸¹ IGLICKA, 2005b: 103.

Současný počet Vietnamců v Polsku je obtížné odhadnout. To zejména kvůli jejich hojnému nelegálnímu pobytu v zemi a kvůli častému stěhování. Příznačné je, že vietnamští informátoři z ČR vypovídají, že část Vietnamců, kteří mají legální pobyt v České republice, pobývá ve skutečnosti v Polsku, což odhady (české i polské) činí nepřehlednými.¹⁸² Příslušníci vietnamské komunity v Čechách také mnohdy v Polsku financují některé aktivity jako provozování tržnic apod.

Podle údajů polské vlády dosahuje počet Vietnamců v Polsku maximálně čísla 50 000, přičemž někteří zástupci Vietnamců udávají počty pouze mezi 20 000 až 30 000.¹⁸³ Vietnamci v Polsku žijí hlavně ve velkých polských městech. Ve Varšavě je „srdcem“ vietnamské komunity Stadion Dziesięciolecia – otevřené tržiště vlastněné soukromou společností, které se nachází v blízkosti centra metropole. Tržiště bylo otevřeno v roce 1989. V nedávné minulosti (rok 2002) na tržišti působilo zhruba 5 000 firem, které zaměstnávaly více než 20 000 lidí; vietnamských stánků je na tomto tržišti přes 1 200. Nejběžnějším zbožím je oblečení, kosmetika a obuv. Stejně jako např. pražský velkoobchod Sapa, Stadion Dziesięciolecia nehraje v životě vietnamské komunity pouze obchodní roli, ale i roli kulturní a společenskou a zajišťuje jí kompletní servis služeb. Jsou zde vietnamské kavárny, obchody s vietnamským jídlem, vietnamský lékař, kadeřník, lze tu koupit vietnamské noviny a vietnamskou hudbu. Část aktivit na této tržnici je údajně řízena z ČR.¹⁸⁴

Polským Vietnamcům se podařilo prosadit v oblasti služeb; provozují zejména občerstvení a restaurace. Ve Varšavě lze napočítat 300-400 občerstvení a 30-40 velkých vietnamských restaurací, v celém Polsku je asi sto velkých restaurací vlastněných Vietnamci a stovky menších.¹⁸⁵

V polských studiích jsou Vietnamci na jedné straně popisováni jako úspěšná komunita.¹⁸⁶ Věnují se obchodu, své děti posílají do polských škol, počty vietnamských studentů na polských univerzitách rostou. Na druhou stranu tyto studie připouštějí, že Vietnamci zůstávají uzavřenou komunitou s vlastními zvyklostmi a vnější majoritní kulturu přijímají pouze navenek. Stejně jako v ČR je většina problémů a konfliktů řešena uvnitř komunity bez zásahu úřadů a institucí. Polské bezpečnostní složky ovšem v rostoucí míře registrují takové jevy, jako je hospodářská kriminalita a nelegální vývozy financí, násilný zločin, vydírání, ilegální migrace, sňatky za úplatu, prostituce, obchod s drogami, kontakty s organizovanými

¹⁸² PECHOVÁ, 2007: 9.

¹⁸³ GRZYMALA-KAZŁOWSKA, 2002: 7.

¹⁸⁴ ZVK: Neověřená informace z terénu, 2010.

¹⁸⁵ PECHOVÁ, 2007: 8-9.

¹⁸⁶ Srov. IGLICKA, 2005a; GRZYMALA-KAZŁOWSKA, 2002; IGLICKA, 2005b; HALIK – NOWICKA, 2002; HALIK, 2006.

kriminálními uskupeními z jiných zemí atd.¹⁸⁷ T. Halik a E. Nowicka v této souvislosti konstatují, že „v prostředí vietnamských migrantů fungují mafiánské organizace s mezinárodními vazbami“.¹⁸⁸

Označení vietnamská komunita v Polsku je dnes poněkud nepřesný pojem. Přesnější název pro její velkou část by mohl být „česká vietnamská komunita žijící v Polsku“.¹⁸⁹ Mnoho Vietnamců žijících a podnikajících v Polsku má totiž dlouhodobý pobyt hlášen v ČR. Některé informace hovoří až o jedné třetině tamější komunity, ale toto číslo se zdá být nadsazené.

Faktem je, že tento *modus operandi* pro získání možnosti pobytu v Polsku je mezi vietnamskými imigranty poměrně rozšířený. Tento stav je zapříčiněn mnohem přísnějším cizineckým zákonem platným v Polsku a dále faktem, že polské finanční úřady a instituce daleko bedlivěji sledují nejen finanční toky, ale jsou zejména velice důsledné při vybírání daní. Podle některých informací jsou cizinci žijící v Polsku povinni odevzdávat daňové přiznání čtvrtletně, což umožňuje snažší a důslednější kontrolu těchto podnikatelských subjektů.

Je všeobecně známo, že vietnamské zločinecké struktury z ČR spolupracují se zločineckými strukturami působícími na Slovensku a v Polsku. V jistých ohledech lze konstatovat, že vietnamský organizovaný zločin v Polsku je s vietnamským zločinem v ČR více provázaný než vietnamský zločin na Slovensku. To je kromě výše uvedeného povolování pobytů dáno i dalšími důvody. Na jednom z prvních míst bychom mohli uvést skutečnost, že po největším rozmachu vietnamských zločineckých struktur v Německu v druhé polovině devadesátých let a následných opatřeních německé vlády se mnohé nižší články zločineckých organizací, zejména řadová *bộ đội*ové, přesunuly do ČR a Polska. Tito Vietnamci zde legálními i nelegálními způsoby získali povolení k pobytu. (Tyto způsoby se pohybovaly od žádostí o azyl přes placené sňatky s místními – v ČR zejména s romskými – ženami až po padělání dokladů, resp. přijetí nové identity po Vietnamcích, kteří se vrátili domů.) Vazby těchto kriminálních delikventů na Německo však přetrvávají a to usnadňuje jejich současnou spolupráci s německými zločineckými uskupeními. „Němečtí“ Vietnamci, kteří přešli do ČR, udržují rovněž kontakty s „německými“ Vietnamci v Polsku.

Polsko je rovněž tranzitní zemí vietnamské nelegální migrace, hojně využívající českými převaděčskými gangy. To se týká jak migrantů, jejichž cílovou zemí je ČR, tak migrantů, kteří jsou pašováni dále do zemí západní Evropy.

Přes Polsko vede tzv. Severní cesta, kdy migranti z jihovýchodní Asie, ale i ze zemí Středního východu, nejprve putují do Moskvy, kde jsou organizováni podle

¹⁸⁷ Zdroj: Analytická jednotka Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Polska republika, Varšava, 13. 12. 2010.

¹⁸⁸ HALIK – NOWICKA, 2002: 116.

¹⁸⁹ ZPČR: Bývalý důstojník ÚOOZ, analýza pro projekt, 2010.

míst určení. Poté jsou odvezeni na Ukrajinu, do Litvy, nebo do Běloruska a odtud do Polska. V minulosti to byla jedna z nejpoužívanějších převaděčských stezek pro běžence směřující do Německa.

V roce 2009 byl v polském Przemysłu souzen gang patnácti převaděčů z Polska, Ukrajiny a Vietnamu. Byli obžalováni z toho, že pod vedením vietnamských bossů provozovali pašování lidí z Ukrajiny do Polska. Běženci byli převáděni přes hranici v těžko přístupném horském terénu Bieszczady a odtud je dále pašeráci odváželi do Varšavy. Gang podle obžaloby převedl nejméně sto osob z Vietnamu, Pákistánu, Šrí Lanky a Afghánistánu.¹⁹⁰

V oblasti obchodu s lidmi je Polsko tranzitní i cílovou zemí pro ženy obchodované z Vietnamu za cílem sexuálního vykořisťování. Jsou známy i případy obchodu s vietnamskými chlapečci do Polska s cílem nucené prostituce. Polsko také funguje jako „skladištní“ země, kde jsou obchodováni cizinci (hlavně z Arménie, Rumunska a Vietnamu) nějakou dobu uschováni a později dále obchodováni do Evropy. Do Polska se obchodované osoby z Vietnamu dostávají údajně hlavně z Ruska, Německa a ČR.¹⁹¹

V Polsku je, podobně jako v Čechách a na Slovensku, zaznamenáván velký nárůst pěstíren kanabisu provozovaných Vietnamci. V těchto pěstírnách často pracují Vietnamci, kteří se na území Polska zdržují nelegálně.

V dubnu 2010 byli ve středním Polsku nedaleko obce Ożarów Mazowiecki zadrženi tři občané Vietnamu, kteří zde provozovali pěstírnu kanabisu ve dvoupatrovém rodinném domě. V tomto domě měli čtyři pokoje vybavené hydroponním zařízením. Dva ze tří zadržených pobývali na území Polska nelegálně a prokazovali se padělanými bulharskými doklady. Během domovních prohlídek byly zajištěny drogy v hodnotě 80 000 €.

Ve stejném měsíci byl odhalen další případ pěstování nedaleko Varšavy, kde bylo vietnamským pěstitelům zabaveno cca 400 kusů rostlin.¹⁹²

Další pěstitelský gang byl zadržen jen o dva měsíce později. Tentokrát bylo zatčeno sedm pachatelů vietnamské národnosti, kteří se na území Polska zdržovali legálně. Během domovních prohlídek v několika nemovitostech bylo zajištěno 1 500 rostlin kanabisu.¹⁹³

V posledních letech je významná i spolupráce českých a polských Vietnamců v oblasti obcházení daňové povinnosti při dovozech zboží, respektive hrazení

¹⁹⁰ EUbusiness, 2009.

¹⁹¹ OKÓLSKI, 1999: 21, 22, 40.

¹⁹² *Vietnamese Held in Cannabis Plantation Bust*, 2010.

¹⁹³ *Zatrzymano Wietnamczyków produkujących narkotyki*, 2010.

celních poplatků. Tyto tzv. služby k proclení¹⁹⁴ jsou za úplatu zajišťovány vietnamskými organizovanými skupinami.

Spolupráce probíhá i v oblasti praní špinavých peněz. Z České republiky do Polska putují peníze prostřednictvím *hawaly* – stínových transferů peněz založených na principu důvěry.¹⁹⁵ Z Polska pak tyto peníze pokračují do zemí určených již „klasicky“ – prostřednictvím kont zřízených v polských bankách na jména třetích osob, tzv. bílých koní.

Podle informací z policejních zdrojů jsou vietnamské gangy spolu s čečenskými a afghánskými považovány za nejnebezpečnější v Polsku.¹⁹⁶

Zdá se, že polské orgány fenoménu vietnamské organizované kriminality stále ještě nevěnují patřičnou pozornost.

4.1.4.3. Slovensko

Vietnamci přicházeli na Slovensko od padesátých let 20. století v několika vlnách na základě dohod mezi tehdeším Československem a Severním Vietnamem.¹⁹⁷ Jednalo se převážně o studenty a od sedmdesátých let rovněž dělníky. Uční a dělníci pracovali ve slovenských státních podnicích, např. v Istrochemu (bývalý závod Juraje Dimitrova), Martinských strojírenských závodech a v loděnicích v Komárně.

Po roce 1989 byly kontrakty vietnamských pracovníků ukončeny, část se jich vrátila domů, část však na Slovensku zůstala, nebo emigrovala do ČR, Německa a dalších zemí. Po tomto útlumu na počátku devadesátých let počet vietnamských rezidentů na Slovensku opět stoupá.

Celkový počet vietnamských občanů žijících na území Slovenské republiky je přibližně tři tisíce. Toto číslo zahrnuje ty, kteří na Slovensku získali povolení k trvalému nebo k dlouhodobému pobytu. Kromě toho jsou Vietnamci i mezi žadateli o azyl, mnozí získali na Slovensku občanství a nespécifikovaný počet Vietnamců žije na Slovensku nelegálně. Vietnamci dnes mají mezi Slovenskem a Vietnamem vytvořený již relativně stabilní migrační most.

Vietnamci žijící na Slovensku se navzájem liší typem pobytu, sociálním postavením, vzděláním, generačně apod. Netvoří proto homogenní komunitu. Přesto lze v jejich prostředí pozorovat vzájemně provázanou síť vztahů, založených zejména na rodinných vazbách a ekonomických výhodách. Tato provázanost je podminěna především tím, že na Slovensko přicházejí většinou příbuzní a známí starších rezidentů, kteří zde i nadále udržují intenzivní kontakty.

¹⁹⁴ Viz kap. *Vietnamské kriminální aktivity*, s. 156.

¹⁹⁵ Tamtéž, s. 162.

¹⁹⁶ 2004 EU Organised Crime Report – Poland.

¹⁹⁷ Viz kap. *Historická perspektiva: rozvoj kriminálních aktivit Vietnamců v ČR*, s. 75n.

Po roce 1989 se stal hlavním zaměstnáním Vietnamců na Slovensku obchod: převážná většina ekonomicky aktivních Vietnamců podniká na základě živnostenského oprávnění – provozují velkosklady, stánky a obchody převážně s oblečením, „asijské“ restaurace, obchody s potravinami a „večerky“ (obchody s delšími otevíracími hodinami). Zároveň se vykrystalizovala skupina podnikatelů, kteří jsou vlastníky některých velkých firem nebo řetězců (např. asijská bistra Panda). Tito obchodníci přišli na Slovensko již v osmdesátých letech a získali zde dobrou znalost jazyka i společenského a ekonomického prostředí. To je v podnikatelském boomu devadesátých let zvýhodnilo oproti nově přichozím imigrantům. Třebaže i oni nezdědka začínali ve stánkovém prodeji, dnes tvoří podnikatelskou elitu. Jsou mnohdy vysokoškolsky vzdělaní, ale málokdo z nich se věnuje vystudovanému oboru. Tato elitní vrstva má rozhodující vliv na život Vietnamců na Slovensku.

Střední třídu vietnamských podnikatelů tvoří většinou lidé, kteří měli sice rovné podmínky jako podnikatelská elita, avšak z různých důvodů se jim nepodařilo se v takové míře prosadit. Rovněž tato vrstva je finančně dobře situována, ovšem nemá tak silné postavení ve vietnamské komunitě. Obvykle není napojena na místní vlivné sociální sítě, nebo v nich zaujímá méně významné postavení.

Na spodní části sociálního žebříčku vietnamských podnikatelů stojí migranti, kteří přišli na Slovensko až po revoluci na doporučení svých známých a příbuzných. Tito „noví“ podnikatelé měli na začátku těžší podmínky, ale také jim chyběl velmi důležitý sociální a kulturní kapitál. Zároveň rostla konkurence a nebylo snadné prosadit se na trhu; mnozí byli proto nuceni začít hledat jiné zaměstnání, ať už u svých krajanů, nebo prostřednictvím pracovních agentur.

Místem v Bratislavě, kde se Vietnamci setkávají ve větším počtu, je tržnice Miletičova, kde mají mnozí své stánky, případně jsou zde zaměstnáni jako prodávači. V rámci Bratislavy se mnoho Vietnamců soustřeďuje na ubytovně na Nobelově ulici. Ubytovna je komplexem bytových i nebytových prostor. Sídli zde i mnohé vietnamské firmy a mají zde své sklady. Tato ubytovna je jakýmsi obchodním, společenským a kulturním centrem Vietnamců v Bratislavě.

Vietnamští rezidenti mají dnes na Slovensku několik spolků a občanských sdružení: Vietnamskou komunitu na Slovensku, Sdružení vietnamských podnikatelů, Slovensko-vietnamskou obchodní komoru a Unii vietnamských žen na Slovensku.

Pro ekonomické přistěhovalce nové vlny je charakteristické, že na Slovensko nepřicházejí, aby se zde trvale usadili. Jejich převažujícím záměrem je návrat do Vietnamu s blíže neurčeným termínem. Odtud se odvíjí i způsob života Vietnamců na Slovensku. S dočasným charakterem jejich pobytu a nízkou znalostí slovenského jazyka mnohdy souvisí jejich společenská i kulturní izolace.

Nejsilnější věkovou skupinu mezi imigranty z Vietnamu tvoří v současné době osoby mezi 20-39 lety, přičemž narůstá počet jejich potomků, kteří se buď na Slovensku narodili, nebo zde vyrostli od útlého dětství. Tito mladí lidé, kteří prošli

a procházejí slovenskými školami, jsou již do slovenské společnosti daleko lépe integrováni. Zajímavým jevem ve vztahu Vietnamců s majoritním obyvatelstvem je fenomén slovenských opatrovnic. Protože vietnamští rodiče často pracují sedm dní v týdnu, najímají si v některých případech ženy na mateřské dovolené nebo v důchodu, které se jim v době jejich nepřítomnosti starají o děti.

Mezi skupinu nových imigrantů patří i vietnamští pracovníci. Po vstupu Slovenska do Evropské unie a následném příchodu mnoha zahraničních firem vzrostla na Slovensku v devadesátých letech poptávka po pracovní síle. Přestože na Slovensku bylo stále poměrně velké množství nezaměstnaných, pro personální agentury a firmy bylo snazší hledat pracovní sílu v zahraničí. Jednou ze zdrojových zemí se stal i Vietnam. Pracovníci jsou ve Vietnamu najímáni agenturami, které jim zajišťují veškeré potřebné doklady, pracovní povolení a práci na Slovensku. Vietnamci na Slovensku pracují v různých podnicích (např. Samsung). Jsou ubytováni na ubytovnách a neovládají jazyk, jsou izolováni od majoritního obyvatelstva. S příchodem finanční krize nastal útlum v poptávce a tím i dovozu pracovní síly. Mnozí z těchto pracovníků se však nechťejí vrátit domů – často kvůli značné zadluženosti spojené s hrazením poplatků za transfery na Slovensko. Připojují se tak ke skupině nelegálních migrantů na Slovensku, nebo putují dále na Západ.¹⁹⁸

V oblasti vietnamských kriminálních aktivit na Slovensku jsou známy poměrně časté případy pašování a obchodu s lidmi za účelem prostituce nebo nucených prací, loupeží a vydírání, pěstování kanabisu. Časté jsou i případy ilegální výroby cigaret a alkoholických nápojů. Na Slovensku rovněž působí – podobně jako v ČR – tzv. služby k proclení.¹⁹⁹ V posledních letech byly zaznamenány případy pašování zboží určeného nejen pro slovenský trh, ale i pro trh v ČR, Maďarsku, Polsku a Německu.

Ačkoli podle některých informací funguje na Slovensku několik vietnamských zločineckých organizací, je možno konstatovat, že vietnamský organizovaný zločin se zde ještě nerozvinul do podoby, jakou známe z České republiky. Ve vietnamských komunitách se ovšem spekuluje o těsném propojení vietnamských elit se slovenskými politickými elitami. Tyto spekulace se objevily zejména za vlády Roberta Fica. Bezpečnostní služby v této souvislosti mimo jiné upozorňovaly na nebezpečí, že Slovensko se díky liberálnímu imigračnímu režimu stane vstupní branou pro vietnamské přístěhovače mířící do zemí EU včetně ČR. Spekulace se soustředily především okolo osoby vietnamského podnikatele zabývajícího se službou k proclení s pobytem ve Slovenské republice. Tento podnikatel údajně významně pomáhal při prosazování obchodních a politických zájmů Slovenské republiky ve Vietnamu. Recipročně pak byly jeho prostřednictvím vietnamskou

¹⁹⁸ HLINČÍKOVÁ, 2011.

¹⁹⁹ Viz kap. *Vietnamské kriminální aktivity*, s. 156.

stranou požadovány po slovenské straně protislužby v rámci obchodní, pobytové a migrační politiky.²⁰⁰

Slovensko bylo a je významnou tranzitní zemí pro ilegální přistěhovalce směřující z Asie do zemí západní Evropy. Jistá část migrantů do zemí EU stále ještě směřuje přes tzv. zelenou hranici. Při záchytech běženců na území Slovenské republiky v mnoha případech platí to, že vietnamské převaděčské gangy převádějí nejen osoby vietnamské národnosti, ale i migranty z Číny, Pákistánu, Šrí Lanky, zemí jihovýchodní Asie a ze Středního východu.

V roce 2008 projednával soud v Pezinku případ skupiny převaděčů. Skupina byla složena z osob čínské, vietnamské a slovenské národnosti. Před soudem stanuli pouze čtyři lidé. Hlavní organizátor, Číňan Ču Čch. W., byl souzen v nepřítomnosti. Skupina byla obžalována nejen z převaděčství, ale také z činnosti ve prospěch zločinného spolčení a z trestného činu nedovolené výroby a držení drog.

Převaděčský gang organizoval nelegální přechody migrantů z celé Asie, ale především z Číny. Z území Slovenska je dopravoval do Rakouska a poté dále do cílové země, kterou byla Itálie. V jednom případě byli migranti např. zavřeni do beden od reproduktorů a na dodávkovém voze převezeni přes hraniční přechod Jarovce – Kittsee do Rakouska. Odtud pokračovali dále do Itálie.

Ve většině případů však jedna část gangu zajišťovala převoz běženců z Martina, kde byli ukrýváni, do Bratislavy. Tam si je převzali další členové skupiny. Ti migranty u obce Vysoká pri Morave převedli do sousedního Rakouska, kde je na druhé straně řeky čekal řidič v osobním autě. Řidič následně zabezpečil další převoz migrantů do cílové země.

Skupině se v letech 2003 a 2004 podařilo převést nejméně sto běženců, od kterých byla vybírána částka mezi 3 000 a 3 500 USD. Skupina tak svou trestnou činností vydělala až 5 milionů slovenských korun (cca 150 000 €).

Skupina byla odhalena poté, kdy se do ní podařilo proniknout policejnímu agentovi. Ve skupině působil jako řidič.²⁰¹

Dalším palčivým problémem ve vietnamské komunitě žijící na Slovensku je pěstování kanabisu, které se v posledních letech na Slovensku velmi rychle rozšířilo. Existují indicie, že sem bylo importováno z České republiky. Technologie pěstování a jeho rozsah však dosud nenabýly takových rozměrů jako v České republice. Slovenské orgány činné v trestním řízení obvykle zajišťují pěstírny o 150-600 kusech rostlin, nicméně v poslední době se začínají objevovat pěstírny o více než 1 000 kusech rostlin (ve výjimečných případech 1 500 kusech). Při pěstování kanabisu je časté využívání bývalých dělníků přivezených na Slovensko za účelem práce ve velkých továrnách, kteří po příchodu hospodářské krize

²⁰⁰ ZPČR: Analýza ÚOOZ, 2009.

²⁰¹ SME, 2009.

ztratili zaměstnání. Jejich pracovní a životní podmínky bývají slovenskými médii označovány za otrocké.

Pan T. V. K. byl zadržen v jedné z pěstíren v Suché nad Parnou. Příběh tohoto muže se začal, když se rozhodl pro nelegální přechod do ČR, kde požádal o azyl. Ten mu byl zamítnut. T. V. K. se poté nadále zdržoval v Praze, kde pracoval v jednom z velkých supermarketů při doplňování zboží. Tam jej také oslovil jeden z jeho krajanů, který se mu představil jako Hung a nabídl mu práci na Slovensku. Práce měla spočívat v tom, že pan T. V. K. bude pečovat o jistý dům. Hung pana T. V. K. odvezl na Slovensko, kde mu ukázal, jak má kosit trávu okolo domu s pěstírnou kanabisu, a přikázal mu zalévat rostliny uvnitř pěstírny.

Pan T. V. K. se později u soudu hájil následujícím tvrzením: „Povedal mi, že sú to čínske čaje. Sľúbil mi 500 českých korún za deň. V dome bolo veľa potravín, aj ryža. Mobily mi zakázal používať. Von som nechodil, iba na dvor. Všetky príkazy som dostal napísané na papieri... Keby som vedel, že je to nelegálne, nič také by som nerobil. Celý život som pracoval len ako pomocník, nepoznám žiadne rastliny okrem ryže.“

Peníze za vykonanou práci pan T. V. K. podle svých slov nikdy nedostal. Po několika týdnech byl v rámci policejní akce „Hanoi I“ zadržen i s 693 kusy rostlinami konopí, 1 500 kg konopné sušiny a zařízením k pěstování kanabisu.

Pan T. V. K. byl za svou účast na pěstování kanabisu odsouzen na osm let. Soudce během vynášení rozsudku poznamenal, že obviněný pochází z oblasti jihovýchodní Asie a určitě by měl vědět, že čaj vypadá jinak.

Příznačný v tomto případě byl postoj majitele domu. Ten pronajal svoji nemovitost dvěma Vietnamcům přes realitní kancelář. Při návštěvách ho sice zarazil zvláštní zápach, který bylo v domě cítit, ale protože se s panem T. V. K. nedomluvil, na původ zápachu se neptal a věc dále neřešil.²⁰²

Dalším kuriózním případem byl případ pana N. Ten odešel z domu, ve kterém pěstoval kanabis, do místního obchodu v obci Kameničná (Komárno), zakoupit si osobní potřeby. Když byl kontrolován hlídkou policie, zjistil, že si doklady zapomněl doma. Proto pozval policisty domů, aby jim mohl doklady předložit. Během této kontroly policisté našli pěstírnu s 390 kusy konopných rostlin. U soudu se pan N. hájil tím, že kdyby věděl, co pěstuje za rostliny, nikdy by policisty do domu nepozval.²⁰³

Výčet obdobných případů pěstíren kanabisu by mohl ještě dlouho pokračovat.

Vzhledem k tomu, že relativně mnoho kriminálních bossů působících dnes v ČR žilo v předlistopadové éře na Slovensku, je pro Vietnamce páchající trestnou činnost v ČR a na Slovensku typická úzká spolupráce. Jsou známy případy, kdy členové vietnamského podsvětí na Slovensku přijíždějí do ČR na jednorázové

²⁰² ČASSK, 2009.

²⁰³ Tamtéž.

„akce“, a to zejména za účelem vybírání výpalného nebo vymáhání dlužných částek pro další osoby. Naopak v mnoha případech trestné činnosti Vietnamců páchané na Slovensku je možno nalézt český prvek; je příznačné, že mnoho vietnamských pachatelů trestné činnosti na Slovensku pochází z ČR.²⁰⁴

Obdobná situace existuje také v oblasti dovozů zboží. Když české celní orgány začaly provádět důkladné celní kontroly asijského zboží, mnoho vietnamských organizací provádějících služby k proclení přesměrovalo importy svého zboží na území Slovenské republiky. Odtud pak docházelo k jeho další distribuci do ČR, Maďarska, Polska a Německa.

Lze konstatovat, že trestná činnost ve vietnamských komunitách v ČR a na Slovensku se navzájem kopíruje a prolíná.

²⁰⁴ SME, 2010.

Historická perspektiva: rozvoj kriminálních aktivit Vietnamců v ČR

Abychom pochopili současnou roli Vietnamců v českém kriminálním prostředí, musíme se vrátit do historie vzájemných vztahů mezi bývalou Československou socialistickou republikou (ČSSR) a Vietnamskou demokratickou republikou (VDR).

Počátky přítomnosti Vietnamců v České republice lze datovat od čtyřicátých let minulého století. K prvním kontaktům dochází již krátce po únorovém převratu roku 1948. Po aféře generálů, která odhalila infiltraci agentů protifrancouzského hnutí odporu ve Vietnamu, Viet Minhu, do nejvyšších míst francouzské armády, se uchýlil jeden z vietminhských agentů, Trang Ngoc Danh, pod ochranu československých tajných služeb. Nedlouho na to ho do Prahy následoval další z vietminhských agentů Do Dai. Prvním Vietnamcem dlouhodobě usazeným v Praze pak byl Luong Van Tich, který přišel do Československa studovat v roce 1950.²⁰⁵

Vietnamská demokratická republika (VDR) se v důsledku koloniálního dědictví a války na počátku padesátých let potýkala s řadou těžko zvládnutelných problémů – katastrofální situací v zásobování obyvatelstva základními potravinami a zbožím, s nerozvinutou průmyslovou výrobou, špatnou zdravotní péčí (v roce 1955 připadal jeden lékař s úplným vysokoškolským vzděláním na 120 000 lidí), nízkou úrovní vzdělanosti obyvatel.²⁰⁶ Za této situace nabyla na významu zahraniční pomoc spřátelených zemí, bez níž by vláda VDR nepřežila. Do této pomoci se zapojilo i Československo jako člen prosovětského komunistického bloku.

Oficiální diplomatické styky mezi Československem a VDR byly navázány v prosinci 1954.²⁰⁷ Již v březnu 1955 Československo nabídlo Vietnamu dar ve výši 54 milionů Kč, pozvání pro vietnamské studenty, vybudování lékařské ambulance a poskytnutí úvěru ve výši 50 milionů Kč. První československo-vietnamská dohoda a dvě dohody o pomoci a úvěru byly podepsány během roku 1955; šlo jednak o nenávratné peněžní dary (25 milionů rublů) a poskytnutí úvěru (15 milionů

²⁰⁵ HLAVATÁ – IČO – KARLOVÁ – STRAŠÁKOVÁ, 2008: 264.

²⁰⁶ Tamtéž: 267.

²⁰⁷ Tamtéž: 266.

rublů) na dodávky zboží a na vybudování průmyslových objektů ve Vietnamu. Na základě protokolu z roku 1956 bylo zahájeno budování československé nemocnice v Hai Phongu.²⁰⁸

V prosinci 1957 podepsaly obě země první dlouhodobou dohodu o výměně zboží a platech pro období 1958-1960, která znamenala podstatné rozšíření dosavadních obchodních styků obou zemí a předpokládala dovoz zejména rýže, olejnin a krmiv do Československa výměnou za stroje a strojní zařízení, suroviny a léčiva.²⁰⁹ Další dohody následovaly a objem darů z československé strany, vzájemné výměny zboží, československých investic ve Vietnamu, pracovníků apod. postupně rostl. Vietnam hradil československé dodávky především exportem nerostných surovin, jako bylo uhlí.²¹⁰ Vietnamská strana díky špatnému stavu hospodářství často nebyla schopna dostát svým závazkům a to postupně vedlo k zadlužování. V roce 1961 dosáhl vietnamský dluh vůči ČSSR částky 43,3 milionu Kčs.²¹¹

V souvislosti s rozvojem československo-vietnamské spolupráce začaly do Československa přicházet i vietnamští přistěhovalci. První větší skupinou byli na konci padesátých let 20. století váleční sirotci a děti vietnamských vojáků (stovka dětí), kteří byli umístěni v dětském domově v Chrástavě na Liberecku. V padesátých až šedesátých letech k nám na základě Dohody o kulturní spolupráci²¹² a Dohody o vědeckotechnické spolupráci²¹³ již Vietnamci přijížděli po stovkách. Byli to studenti, praktikanti, učňové a pracovníci, kteří se vzdělávali hlavně ve strojírenství, textilním, potravinářském a obuvnickém průmyslu.²¹⁴ Roku 1967 bylo v ČSSR 2 100 vietnamských pracovníků a učňů.²¹⁵ Od počátku sedmdesátých let bylo každoročně připravováno pro studium na českých středních a vysokých školách se stipendii od Ústředního výboru Komunistické strany Československa, Ústřední rady odborů a československé vlády přibližně 500 vietnamských studentů.²¹⁶

Československo představovalo také jeden z významných zdrojů zbraní a vojenského materiálu pro severovietnamskou armádu a jihovietnamské hnutí odporu

²⁰⁸ HLAVATÁ – IČO – KARLOVÁ – STRAŠÁKOVÁ, 2008: 268.

²⁰⁹ Tamtéž: 269.

²¹⁰ Jednalo se o kvalitní antracit, který čs. firmy se ziskem reexportovaly do Japonska a Itálie – od této praxe musela československá strana kvůli nelibosti vietnamských oficiálních míst v roce 1957 upustit.

²¹¹ HLAVATÁ – IČO – KARLOVÁ – STRAŠÁKOVÁ, 2008: 268.

²¹² Dohoda mezi Československou republikou a Vietnamskou demokratickou republikou o kulturní spolupráci, podepsaná v březnu 1957 (v roce 1977 ji nahradila novější Dohoda o kulturní spolupráci mezi vládou ČSSR a vládou VSR).

²¹³ Podepsána v roce 1956.

²¹⁴ PECHOVÁ, 2007: 16.

²¹⁵ BROUČEK, 2002.

²¹⁶ NOŽINA, 2003b: 188-189; VASILJEV, 1989b: 189.

ve válce v Indočíně. Do Vietnamu dodávalo zbraně, zejména lehké, jež jsou dodnes ve Vietnamu vysoce oceňovány, náboje, trhaviny,²¹⁷ mobilní polní opravny zbraní, mobilní polní ošetřovny, léky atd.²¹⁸

Po skončení konfliktu v Indočíně dále nabyly na důležitosti hospodářská a politické vztahy obou zemí v rámci Rady vzájemné hospodářské pomoci (RVHP), která byla založena s cílem podporovat hospodářskou spolupráci mezi zeměmi sovětského bloku. Československo vyváželo do Vietnamu průmyslové zboží a investiční celky výměnou za suroviny a zemědělské výrobky. Pokračovaly i československé dodávky zbraní a vojenského materiálu.

Vietnamská vláda ve snaze splatit své válečné dluhy a vyplnit rostoucí mezeru ve vývozních a dovozních vztazích začala do ČSSR vyvážet pracovní sílu. Do Československa byly převezeny tisíce Vietnamců v rámci takzvaného „programu pomoci trpícímu Vietnamu“. V letech 1974–1977 jich do ČSSR přijelo přes 5 000 na základě nově podepsané Dohody o odborné přípravě občanů Vietnamské demokratické republiky v československých organizacích. Vietnamská vláda pokládala přípravu kvalifikovaných sil za jednu z klíčových otázek obnovy a rozvoje země. Naopak pro Československo představovali vietnamští dělníci a učni důležitou pracovní sílu v oborech, kde Češi a Slováci nechtěli pracovat.²¹⁹ Projekt byl organizován vietnamskou a československou vládou. Mladí Vietnamci, obvykle ve věku 18–20 let, dostali základní jazykové a odborné vzdělání již ve Vietnamu, které trvalo tři až šest měsíců. Poté byli převezeni do ČSSR, kde pokračovali v jazykové přípravě po další tři až šest měsíců v sedmi studijních střediscích. Ze studijních středisek byli poté rozděleni do textilních, chemických a průmyslových továren po celém území Československa. Jejich smlouvy zpravidla trvaly čtyři roky (někdy byly prodlouženy až na sedm let). Odborné vzdělávání vietnamských pracovníků pokračovalo i na nových místech podle požadavků jejich zaměstnavatelů.²²⁰ Ačkoliv oficiální počty vietnamských dělníků nebyly nikdy zveřejněny, odhaduje se, že systémem práce v ČSSR v průběhu osmdesátých let prošlo mezi 70 000 až 120 000 mladých Vietnamců.

Počet Vietnamců u nás prudce stoupl v letech 1979–1985. V roce 1981 pobývalo na našem území již 30 000–35 000 vietnamských občanů, z toho dvě třetiny pracovaly v dělnických profesích. Pak došlo k postupnému snižování počtu. V roce 1990, kdy vypršela platnost československo-vietnamské dohody o pracovních

²¹⁷ Plastická trhavina SEMTEX, rozsáhle užívaná teroristy po celém světě, byla vyvinuta československou firmou Synthesia Semtín na základě vietnamské objednávky v roce 1964 – šlo o obdobu americké výbušniny C4. Dalšími zbrojními komoditami potom byly střelivo a armádní technika.

²¹⁸ HLAVATÁ – IČO – KARLOVÁ – STRAŠÁKOVÁ, 2008: 271.

²¹⁹ PECHOVÁ, 2007: 16.

²²⁰ VASILJEV, 1989a; VASILJEV, 1989b; NOŽINA, 2003b: 189.

silách, v zemi stále pobývalo přibližně 20 000 Vietnameců.²²¹ Někteří z nich se v Československu adaptovali, uzavřeli manželství s místními dívkami a chlapci a naučili se dobře česky.

Podle Broučka byla pro období 1975-1980 patrná živelnost ve výběru kandidátů do učení i studia a bývají označována jako chaotická v organizaci.²²² V první polovině osmdesátých let byla naopak migrace z Vietnamu do Československa údajně nejlépe organizována. Vietnamci procházeli už před příjezdem k nám nejkvalitnější jazykovou přípravou za celé období migrace. Tyto vlny studentů a dělníků se skládaly z pečlivě vybraných mladých lidí s komunistickým zázemím (např. členové organizace komunistické mládeže a komunistické strany). Tito lidé pocházeli téměř výlučně ze severního a středního Vietnamu (Hanoj, Lang Son, Hai Phong atd.), tedy z regionů pod dlouhodobým komunistickým vlivem.

V druhé polovině osmdesátých let podle Broučka docházelo u obou zúčastněných stran (vietnamské i československé) k vlastnímu jednostrannému využívání situace. Program postupně upadal. Československo zaměstnávalo vietnamské dělníky v nepopulárních a špatně placených profesích, vietnamští koordinátoři programu byli angažováni do organizování placené migrace a do činností na černém trhu. Obzvláště ve druhé polovině osmdesátých let kvalita pracovníků postupně upadala díky nízkému zájmu potenciálních dobrovolníků a výběr se stal formálním.²²³ V té době kolovaly zvěsti o tom, že vietnamská policie sháněla „dobrovolníky“ mezi mladistvými delikventy v ulicích Hanoje a Saigonu.²²⁴

Je obtížné odhadnout, kdy byly založeny první vietnamské kriminální struktury v ČSSR, protože československá vláda a bezpečnostní složky zavíraly nad tímto problémem z politických důvodů oči. Bylo to pravděpodobně v polovině osmdesátých let. Během svých začátků byla vietnamská trestná činnost spojena s drobným podnikáním vietnamských dělníků snažících se zlepšit své příjmy. Dělníci dostávali pouze 40-50 % své reálné mzdy v ČSSR. Zbytek peněz byl částečně vyměněn na vietnamskou měnu, dongy (VND), a vyplácen jejich rodinám ve Vietnamu ve formě malých měsíčních příspěvků a jako zvláštní bonus po jejich návratu domů; podstatná část mzdy byla použita vietnamskou vládou na „pokrytí cestovních nákladů pracovníků“, jinými slovy na splácení vietnamského zahraničního dluhu. Životní úroveň vietnamských pracovníků proto nebyla příliš vysoká. Řada z nich v důsledku toho hledala další příjmy. Nekontrolovaná pracovní činnost byla ovšem oficiálně zakázána a dělníci mohli pracovat pouze ve svých přidělených zaměstnáních a pod kontrolou svých nadřízených pracovníků. V důsledku toho se uchýlovali k nelegálním nebo pololegálním aktivitám na českém černém trhu.

²²¹ BROUČEK, 2002: 12-13.

²²² Tamtéž: 13.

²²³ Tamtéž.

²²⁴ NOŽINA, 2003b: 190.

Vietnamci byli prostřednictvím předodjezdového školení ve Vietnamu, ale i díky vzájemnému si předávání informací, turnus po turnuse stále lépe informováni o způsobu života v Československu. Brzy zjistili, že v české společnosti existuje vysoká poptávka po „západním“ módním zboží, jako jsou oděvy, digitální hodinky a elektronika. Začali proto vyrábět džinsy a oblečení s falešnými značkami západních firem z ukradeného textilního materiálu produkovaného na export v továrnách v ČSSR. Dalším zdrojem příjmů se stal dovoz zboží, zejména džinsů, péřových bund, hodinek, walkmanů a levné elektroniky s falešnými obchodními značkami z Asie.

Toto původně drobné podnikání se rozrostlo, když se do něj zapojili dohlázele skupin pracovníků a podle některých neověřených informací i zaměstnanci vietnamského velvyslanectví v Praze. Podle očitých svědků ve druhé polovině osmdesátých let přistávala na starém ruzyňském letišti (které se používalo pro přijetí zahraničních delegací, pro vojenské účely, charterové lety apod.) zvláštní letadla naložená asijským zbožím. To údajně probíhalo pod dohledem zaměstnanců vietnamského velvyslanectví. Zboží se překládalo na nákladní auta a odváželo z letiště, aniž přišlo do styku s českými celníky. Po několika dnech se objevilo na černém trhu.²²⁵

Naopak, vietnamští pracovníci a studenti v ČSSR věnovali značné úsilí shánění a nakupování zboží, které by po návratu do vlasti mohlo vylepšit jejich ekonomickou situaci. Pro vietnamské rezidenty v ČSSR se v té době stala typickou vysoká mobilita a nakupování obrovského množství zboží.²²⁶ Do Vietnamu putovala hlavně jízdní kola, malé motocykly a šicí stroje, které se převážely v letadlech oficiálně pronajatých pro přepravu pracovníků vracejících se do Vietnamu. Není jasné, jak bylo do Vietnamu propašováno zboží s falešnými západními obchodními značkami vyrobené na Tchaj-wanu, v Singapuru, Hongkongu, Indonésii atd., ale obchodní síť černého trhu mezi asijskými zeměmi a Československem přes Hanoj fungovala po léta.²²⁷

Demokratické změny v roce 1989 ve východní Evropě otevřely dveře pro další rozmach tohoto typu obchodu.

²²⁵ Rozhovor s D. M., bývalým zaměstnancem letiště Praha Ruzyně, 14. 2. 1999.

²²⁶ MARTÍNKOVÁ – PECHOVÁ, 2010: 10.

²²⁷ ZPČR: Rozhovor s M. K., důstojníkem ÚOOZ, 27. 5. 1999.

Formování vietnamské diaspory po roce 1989

Po „sametové revoluci“ v Československu v roce 1989 se situace ve společnosti dramaticky změnila. Vedle demokratických svobod změny po roce 1989 přinesly i nežádoucí vedlejší efekty. Otevřením státních hranic byla posílena nelegální přeprava zboží a osob přes Českou republiku. Obrovská ekonomická transformace a náhlé vytvoření svobodného trhu přinesly četné příležitosti pro kriminální „podnikání“.

Český právní systém se jen postupně a s velkými obtížemi měnil a přizpůsoboval demokratickým standardům a potřebám tržního hospodářství, justiční a policejní aparát byly zásadně rekonstruovány a policie zpočátku neměla zkušenosti při vyšetřování organizovaného zločinu. Slabě organizované místní podsvětí představovalo malou konkurenci pro dravé a vysoce profesionální zahraniční skupiny. V důsledku toho bylo pronikání a ustavování nadnárodních kriminálních uskupení na českém území rychlé a efektivní. Během dvou let po demokratických změnách se v České republice etablovala prakticky všechna hlavní nadnárodní zločinecká uskupení z bývalého Sovětského svazu, zemí Balkánu, Itálie a jiných evropských zemí a rovněž uskupení z Asie, Latinské Ameriky, Středního východu a subsaharské Afriky. Hlavním motorem aktivit organizovaného zločinu se tak nestalo domácí podsvětí, ale zločinecké organizace přicházející ze zahraničí.

Vietnamská komunita v České republice byla těmito společenskými změnami hluboce zasažena. Vztahy mezi Českou republikou a Vietnamem se zhoršily a zájem transformujícího se českého průmyslu a zemědělství o vietnamské pracovníky prudce poklesl. Na základě již existujících dohod byli do České republiky do roku 1992 posíláni někteří další studenti a dělníci, ale nové smlouvy již nebyly uzavřeny.²²⁸

S tím, jak končila stipendia a smlouvy, byli studenti a dělníci nuceni k návratu domů. Česká vláda se také rozhodla zaplatit kompenzace vietnamským dělníkům, kteří se budou chtít vrátit domů před ukončením svého kontraktu. Tlak na návrat vietnamských pracovníků a studentů ze strany československých orgánů však nebyl důsledný. Většina z těchto dělníků se rozhodla zůstat v Československu, nebo emigrovat na Západ. Doba pro ně byla příznivá, přistěhovalecké předpisy

²²⁸ NOŽINA, 2003b: 191-192.

byly nedostatečné a policie a zpravodajské služby byly částečně paralyzovány. Podle československého práva bylo velice jednoduché zařídit si živnost a na jejím základě obdržet povolení k trvalému pobytu. Mezery v přistěhovaleckých předpisech umožnily mnohým smluvním dělníkům a bývalým studentům vyhnout se návratu do Vietnamu a založit si v ČR obchodní firmy. Nezřídka se z jejich řad rekrutovaly i první výraznější osobnosti vietnamského kriminálního podsvětí.

Situace rovněž přitahovala novou vlnu ekonomických migrantů z Vietnamu. Do České republiky přicházeli Vietnamci také ze zemí bývalé východní Evropy, zejména ze Slovenska, Polska a Maďarska. Významná část vietnamských migrantů přišla z Německa.

Většinu vietnamských imigrantů u nás nicméně tvořili a tvoří přistěhovalci přímo z Vietnamu. Změnilo se pouze složení příchozích Vietnamců – namísto vybraných, kádrově prověřených jedinců k nám začali podstupovat cestu lidé z chudých provincií Vietnamu. Ze státem dekretované, regulované a dočasné migrace vietnamských občanů za účelem zvýšení jejich kvalifikace se zrodila spontánní, standardní ekonomická migrace motivovaná zlepšením životní úrovně.²²⁹

Vietnamští studenti a pracovníci v ČR, kteří se po uplynutí kontrahované doby pobytu odmítli vrátit domů, vytvořili pro nové vlny vietnamských migrantů dostatečně fungující základnu.

Na začátku devadesátých let minulého století si vietnamští obchodníci pronajímali stánky na tržištích nebo místa, kam si postavili prodejní stolky (tato forma byla nejen nejméně nákladná, ale nadto ve Vietnamu zcela běžná) a mezeru na trhu zaplnili levným textilem a elektronikou z Asie. Koncentrovali se zejména v místech slibujících největší zisky, proto výrazné vietnamské komunity začaly vznikat ve velkých městech (Praha, Brno, Ostrava) a v pohraničí (Cheb, Železná Ruda, Aš, Potůčky aj.), kde se prodejci orientovali na klientelu majetnějších sousedů. V Praze a Chebu si vzniklá konsorcia vietnamských podnikatelů pronajala prostorné objekty bývalých továren nebo kasáren, v nichž soustředila velkoobchod.²³⁰

Vietnamští imigranti tak v podstatě pokračovali ve svých obchodních strategiích v ČR z osmdesátých let – a to natolik úspěšně, že devadesátá léta v ČR nazývají pro své podnikání „obdobím zlatého deště“.

²²⁹ MARTÍNKOVÁ – PECHOVÁ, 2010: 11.

²³⁰ Tamtéž.

Aktuální situace ve Vietnamu a politika vietnamské vlády

7.1. *Đổi mới*: zideologizovaný pragmatismus

K zintenzivnění vietnamské migrace do ČR a s ní spojené kriminality významně napomohla a napomáhá situace ve Vietnamu jako hlavní zdrojové zemi migrantů.

Po skončení konfliktu v Indočíně v roce 1975 a opětovném sjednocení země v rámci Vietnamské socialistické republiky (VSR) se Hanoj pokusila prosadit centralizované řízení státu i na jihu země. Socialistický systém, který přinesl vietnamským komunistům vítězství ve válce, však v mírové ekonomice beznadějně selhal. Situaci ještě dále zhoršila vietnamská invaze do Kambodže v roce 1978 a její následná, fakticky desetiletá okupace, která na mezinárodní úrovni izolovala Vietnam od jeho „kapitalistických“ sousedů v jihovýchodní Asii, Číny, Japonska i Západu. V rámci odvetných opatření napadla vojska Čínské lidové republiky počátkem roku 1979 severní provincie Vietnamu a silně je zdevastovala. Rovněž USA zejména kvůli vietnamské invazi do Kambodže nadále prodlužovaly své hospodářské embargo vůči VSR. Situaci příliš nezlepšila ani masivní pomoc ze zemí socialistického bloku. S příjmem na hlavu nižším než 200 USD se Vietnam zařadil mezi nejchudší země světa. V roce 1986 se Vietnam v důsledku špatně koncipované hospodářské politiky nacházel na pokraji kolapsu. Zemi sužoval hladomor, který byl výsledkem neúspěšné kolektivizace půdy a špatně provedené měnové reformy. Tváří v tvář hrozné situaci na domácí scéně i prohlubující se krizi uvnitř socialistického bloku v druhé polovině osmdesátých let začalo vietnamské vedení hledat nová východiska. V prosinci 1986 se sešel Šestý kongres Komunistické strany Vietnamu (KSV), který schválil široký program reformem – *đổi mới* („inovace“).

Na politické úrovni kongres vyhlásil ideologické a organizační ozdravení strany, zefektivnění řídicí role státu, oživení činnosti a zvýšení úlohy Národního shromáždění, Rady státu a Lidových výborů na všech úrovních a rovněž oživení aktivit masových organizací. V ekonomické rovině *đổi mới* představoval první krok směrem od centralistických principů řízení ekonomiky. Ačkoliv předcházející programy hospodářského rozvoje země, přijaté na 3. (1960), 4. (1976) a 5. (1982) kongresu Komunistické strany Vietnamu, kladly podle sovětského vzoru důraz na těžký průmysl, rezoluce 6. kongresu vytyčila jako klíčové tři hospodářské sektory – potravinářství, produkci spotřebního zboží a produkci exportních komodit.

Na rozdíl od předcházejících kongresů 6. kongres KSV rovněž schválil rozvoj strukturovaných tržních vztahů a multisektorových hospodářských aktivit. V zahraniční politice *đổi mới* znamenal hledání nových cest mezinárodní hospodářské spolupráce. Dřívější kongresy deklarovaly členství Vietnamu v socialistickém bloku – včetně hospodářské orientace na socialistické země. 6. kongres naproti tomu jasně vyslovil zájem VSR na ekonomické spolupráci s demokratickým světem.

Celkově *đổi mới* poměrně otevřeně vyhlásil program liberalizace hospodářské politiky země a příklon k tržní ekonomice – ovšem za zachování systému vlády jedné strany a socialistické terminologie.

Na 7. kongresu KSV generální tajemník strany Nguyen Van Linh potvrdil, že socialismus nadále zůstává konečným cílem vietnamského vedení, ovšem je nutná modifikace prostředků, jimiž má být tohoto cíle dosaženo – nezbytné je propojit státní socialismus s tržní ekonomikou.

Od roku 1986 mohlo reformní křídlo v hanojském vedení poukazovat na Čínu, které hospodářská liberalizace přinášela řadu výhod, a rovněž na vývoj v Sovětském svazu, kde Michail Gorbačov zahajoval *perestrojku* („přestavbu“). Hospodářský pragmatik Gorbačov rovněž zastavil pomoc Vietnamu, která v té době pokrývala 25 % jeho státního rozpočtu. Hanoj byla proto nucena hledat cesty, jak se vypořádat s hospodářskými problémy vlastními silami. Jednou z těchto cest byla podpora soukromého sektoru. Místní produkční jednotky v zemi – jak zemědělské, tak průmyslové – získaly omezenou autonomii. Některé závody zejména lehkého průmyslu byly privatizovány. 57 milionů vietnamských zemědělců sice stále ještě nemohlo oficiálně vlastnit půdu, ale mohlo si ji za výhodných podmínek pronajmout na dobu dvaceti let – v případě, že na ní hodlalo pěstovat jednoleté plodiny, jako např. cukrovou třtinu nebo rýži. V případě mnohaletých rostlin jako kávy a kaučukovníků byl pronájem možný i na padesát let. Prakticky dnes zemědělci mohou předávat, vyměňovat, najímat i dědit tyto dlouhodobé nájmy.

V rámci *đổi mới* došlo k deregulaci cen a kurz vietnamské měny – dongu (VND) – byl liberalizován ve vztahu k mezinárodním měnám. Došlo ke zřízení obchodních bank. Zahraniční investoři získali přístup na vietnamský trh. Nejedná se však o přístup neomezený. Investoři jsou nuceni potýkat se s celou řadou obtíží a navíc hledí stále s nedůvěrou na vietnamský politický systém zatížený množstvím marxisticko-leninistických relikтів.²³¹

Reformy přinesly řadu pozitivních změn. Soukromý sektor ve Vietnamu dramaticky narostl. K 1. lednu 2000 vstoupil v platnost nový podnikatelský zákon, na jehož základě bylo v následujících pěti letech ve Vietnamu zaregistrováno 160 000 nových podniků (z nichž mnohé již předtím vyvíjely činnost ilegálně). Úměrně s tím vzrostl i podíl soukromého sektoru na tvorbě hrubého národního produktu. Stát si ovšem nadále uchoval vlastnictví devíti desítek největších

²³¹ NOŽINA, 2000a: 28-29.

a nejvýznamnějších firem v zemi, které zásadním způsobem ovlivňují vietnamskou ekonomiku a chod celé společnosti. Stát tak má pod kontrolou prakticky veškerá klíčová odvětví ekonomiky. Jde o telekomunikace, elektrárny, stavebnictví, dopravu, výrobu vozidel apod.

Produkce obilovin stoupla. Rýže se pěstuje na cca 80 % obdělávané zemědělské půdy a její produkce zaměstnává tři čtvrtiny obyvatelstva Vietnamu. Vietnam je nyní třetím největším vývozcem rýže na světě (po Thajsku a Spojených státech). Vietnam rovněž začal intenzivně obchodovat s kapitalistickými zeměmi. Jeho největšími partnery se v tomto ohledu staly Japonsko, Jižní Korea, Tchaj-wan a země ASEANu. (V červnu 1995 se Vietnam stal sedmým členským státem Sdružení národů jihovýchodní Asie – ASEAN). Již v roce 1989 Vietnam otevřel své severní hranice obchodu s Čínou. Postupně narůstá i úloha Spojených států poté, kdy prezident Clinton v roce 1994 zrušil obchodní embargo uvalené na Vietnam po válce v Indočíně. K tomuto kroku ho přiměl tlak domácích obchodních kruhů.

Vietnamská hospodářská strategie, kterou nová ústava, přijatá v roce 1992, charakterizuje jako „socialisticky orientovanou multisektorovou ekonomiku řízenou státně regulovaným tržním mechanismem“, přináší ovoce. V roce 1994 zaznamenal Vietnam hospodářský růst 8,5 % v roce 1995 to bylo 9,5 %. To je růst hodný „asijských tygrů“. Další rozvoj zbrzdila asijská hospodářská krize v roce 1997. Na počátku nového tisíciletí však vietnamská ekonomika opět zaznamenala oživení, odhad růstu vietnamského hrubého domácího produktu pro rok 2011 činil 5,89 %.²³²

Před vietnamskou vládou dnes stojí řada úkolů. Musí učinit svoji ekonomiku trvale konkurenceschopnou s okolním světem. Jedinou možnou cestou je otevřít ji zahraničním investicím, obchodu, službám, provést její další decentralizaci. Na druhé straně však *đổi mới* přináší jenom minimální změny v politické rovině. Politika a ekonomika jsou však pouze dvěma stranami jedné mince. Hospodářská decentralizace proto zákonitě podněcuje i decentralizaci politickou. Vznikající rozpory v zemi se proto mnohdy daří překonávat jenom díky tradičnímu pragmatismu Vietnameců. Vedení Komunistické strany Vietnamu se pokusilo s tímto problémem vyrovnat i prostřednictvím 4. článku ústavy z roku 1992, kde se píše, že komunistická strana je „vedoucí silou“ ve společnosti, nikoliv „vládnoucí“ silou. Stranické špičky ve Vietnamu dnes očividně věří, že zdůrazňování nacionalistických principů spojené se zlepšujícím se stavem hospodářství jim umožní udržet si i nadále moc.²³³

Gore Vidal tento systém charakterizuje jako „svobodné podnikání pro chudé a socialismus pro bohaté“.²³⁴

²³² NOŽINA, 2000a: 28-29; Vietnam Business News (2011).

²³³ NOŽINA, 2000a; srov. též GAINSBOROUGH, 2010.

²³⁴ VIDAL, 1969, cit. podle HAYTON, 2010: xv.

7.2. Stav společnosti a každodenní život

Reformy *đổi mới* významně ovlivnily i současné sociální prostředí ve Vietnamu, které se vyznačuje několika výraznými rysy:

- **silný vliv státu v každodenním životě lidí.** Situace ve Vietnamu se jeví jako stabilní, neboť stát si hlídá veškerá klíčová odvětví ekonomiky a také kontroluje a reguluje chování lidí ve vztahu k vládní politice. Státní aparát zasahuje velmi hluboko do všech oblastí každodenního života a nepřipustí jakoukoliv rebelii. Příslušníci komunistické strany jsou infiltrováni hluboko do nejrůznějších sfér společnosti.

Komunistická vláda na druhé straně dává lidem široký prostor k podnikání. To se však nesmí křížit s politickými zájmy vlády. Na první pohled zde není vidět zásadní rozdíl v porovnání s jinými demokratickými zeměmi Asie. Lidé ve Vietnamu podnikají, žijí naoko svobodně, avšak propaganda komunistického režimu je viditelná na každém kroku. Základní předpoklad bezproblémového života pro běžné lidi je nekritizovat vládní politiku a nepodnikat žádné kroky proti vládním záměrům. Nejlépe je na nic si nestěžovat a už vůbec ne na postup úředníků, pokud se občané cítí podvedeni nebo nespokojeni. Vládnoucí komunistická strana se snaží mít vše pod kontrolou a trestá jakékoliv náznaky nevole proti režimu.²³⁵ Z tohoto důvodu např. preventivně znemožnila připojení k sociální síti Facebook, kde se objeví pouze informace „stránka nenalezena“.²³⁶

- **nestandardní podnikatelské a právní prostředí.** Podnikatelský boom podnítil zrod tisíců nových firem a agentur, jejichž profesionalita a serióznost je však často diskutabilní. Nedodržení smluv a podvody jsou časté. Vietnamská legislativa není mnohdy přizpůsobena nové společenskoekonomické situaci. Vymahatelnost práva je na nízké úrovni, situaci dále komplikují nejrůznější byrokratické obstrukce a rozvětvená korupce. Podnikání ve Vietnamu, zejména prováděné samostatně zahraničním investorem, který se neumí pohybovat ve vietnamském korupčním prostředí a nezná dobře mentalitu a místní trh, bývá proto obtížné.²³⁷

- **prohlubující se sociální rozdíly.** Ve vietnamském kulturním prostředí jsou tradičně zakódovány silné ekonomické imperativy. Lidé zde často hovoří o penězích a také dělají mnohé pro to, aby je získali. Rozhovory se často stáčí na téma, kdo kolik vydělává a kde peníze získat. Z tohoto důvodu se ve Vietnamu podniká s čímkoliv, co přinese nějaký zisk, byť i nepříliš vysoký. Po odstartování reforem *đổi mới* proto významná část vietnamských obyvatel propadla touze po zbohatnutí – to zejména ve velkých městech a na jihu země. Menšina byla

²³⁵ Souhrnné poznatky z terénního výzkumu, Vietnam, listopad 2009; ZVK: Vietnam 2009.

²³⁶ Tuto blokadu však lze obejít změnami v nastavení vlastností připojení TCP/IP v počítači a změnou DNS.

²³⁷ Souhrnné poznatky z terénního výzkumu, Vietnam, listopad 2009.

dokonce schopna získat obrovské majetky – přitom často využívala slabosti zákona. Podle studie vietnamského Ústavu společenských věd je dnes průměrný příjem osob považovaných za „bohaté“ ve Vietnamu 25× vyšší než osob chudých a životní úroveň městského obyvatelstva je pětikrát vyšší než životní úroveň rolníků na venkově.²³⁸ Vietnamsští zemědělci nadále patří mezi nejchudší na světě. Stále křiklavější sociální nerovnost vyvolává určitou hořkost mezi bývalými bojovníky, kteří bojovali za nezávislost Vietnamu, mezi vojáky masově demobilizovanými v posledních letech a občany nejrůznějších povolání (učitelé, lékaři), kteří mají velice nízké platy.²³⁹

Chudší obyvatelé ve Vietnamu dnes obvykle pobírají mzdu ve výši 1-2 milionů vietnamských dongů (VND), což odpovídá přibližně 50-100 USD měsíčně. Takových lidí je převážná většina, pokud vůbec práci i za tyto peníze mají. Do střední třídy je pak možné zařadit lidi s příjmem nad 5 milionů VND. Těchto lidí postupně přibývá hlavně ve velkých městech, na venkově a v malých městech však střední třída stále není příliš početná. Je to také dáno pracovními příležitostmi ve velkých městech.²⁴⁰ Výlučnou třídu ve Vietnamu pak dnes tvoří podnikatelská a nomenklaturní elita.

- **mění se role rodiny.** Ještě v první polovině osmdesátých let stát zajišťoval pracovní příležitosti lidí v družstvech, státních podnicích a službách. Zaměstnání bylo lidem přidělováno po ukončení školy a nebylo nutné ho hledat. Za svoji práci pak lidé dostávali základní mzdu (obvykle nepříliš vysokou), potraviny a byly jim poskytovány základní sociální služby a ubytování. Přechod k tržnímu hospodářství vedl k ústupu státu z přímých intervencí na trhu práce a poskytování sociální podpory. Ve Vietnamu dnes státní sociální systém funguje jen pro státní úředníky. To u mnoha lidí vyvolává obavy o budoucnost. Zejména na venkově proto opět vzrostla role rodiny jako tradiční ekonomické a solidární jednotky. Předpokládá, že si členové rodiny navzájem vypomohou, když se někdo dostane do finanční tísně.

Běžnou složkou ekonomiky vietnamských rodin se stalo vysílání jejich příslušníků za prací nejen do měst a bohatších regionů Vietnamu, ale i do zahraničí. Na to, aby vycestoval jeden člověk, mnohdy shromáždí peníze celá jeho rodina. Z tohoto důvodu je tlak na jedince, který se dostane za hranice, obrovský. Musí být úspěšný, závisí na něm celá rodina. Mnoho rodin žije z peněz, které jejich příslušník vydělá ve svém novém zaměstnání.

- **migrace.** Nezaměstnanost dosahuje v nejchudších regionech i 20 %. To vyvolává silnou migraci za prací a studiem z venkova do měst, zejména do Hanoje a Ho

²³⁸ NOŽINA, 2000a: 28-29.

²³⁹ Tamtéž.

²⁴⁰ Souhrnné poznatky z terénního výzkumu, Vietnam, listopad 2009; ZVK Vietnam 2009.

Či Minova Města.²⁴¹ Díky levné pracovní síle je proto ve městech častým jevem obrovská přezaměstnanost. Např. v restauraci, kde by v ČR obsluhoval personál v počtu 4-5 lidí, je zde vidět až 20 obsluhujících. V některých obchodech jsou u kasy dvě prodavačky, na každém prostoru před obchodem je několik pomocníků, kteří parkují motocykly a korigují parkování vozidel, apod. V některých případech je počet zaměstnanců až úsměvně nadbytečný.²⁴²

Přezaměstnanost a nízká úroveň mezd vyvolává i tlak na migraci za lepšími pracovními příležitostmi do zahraničí.²⁴³

- **šíření nových kulturních vzorů.** Pobyt ve městech nezřídka způsobuje uvolňování vazeb migrantů na rodiny a domovské regiony, zejména u mladých lidí pak přejímání nových kulturních vzorů, individualismus, sociální dezintegraci a mnohdy i sklon ke kriminálním činům. Ve vietnamských městech jsou dnes populární filmy, hudba a styly v oblékání západní a především čínské provenience. Panuje zde uvolněnější morálka. Zejména mladí lidé z generace tzv. 9X – tedy mládež narozená po roce 1990 – žijí moderním stylem života, nedodržují tolik zakořeněné tradice ve společnosti a méně respektují rodiče a rodinné vazby než děti narozené dříve. Dobře se vyznají v drogách, peníze získávají různými obškurními činnostmi a kšeftováním a nevyhýbají se ani nelegální činnosti.
- **korupce a klientelismus.** Jedním z výrazných rysů dnešní společnosti ve Vietnamu je všudypřítomná korupce dosahující „z ulice“ až do prostředí společenských špiček. Reflektuje tradiční existenci korupční kultury a rovněž silné postavení byrokratického aparátu. Sami Vietnamci říkají, že lidé ve Vietnamu se dělí na státní úředníky a na ty ostatní. Státní úředník požívá mnoha výhod, kdy jako státní zaměstnanec pobírá např. důchod po odchodu ze zaměstnání, na rozdíl od ostatních, kteří nepobírají nic a jsou odkázáni na své úspory, nebo pomoc rodiny. Příjmové podmínky úředníka jsou také mnohem zajímavější než u běžného občana. Úřednické platy ve Vietnamu nejsou závratně vysoké, ovšem všeobecně se předpokládá, že úředník získá další finanční prostředky z úplatků, o kterých se ve společnosti ví a lidé je berou jako samozřejmost.²⁴⁴ Čím více je uplaceno, tím ochotněji se úředník věnuje dané záležitosti. Každý podpis byt' jen při registraci vozidla znamená třeba 100 000 VND založených v žádosti o registraci.

Nejde však jen o úředníky, ale třeba i o lékaře ve zdravotnictví. Pokud je potřeba získat kvalitnější lékařský výkon, je nutné dát lékaři dostačující obnos peněz, aby byla jistota, že bude o nemocného dobře postaráno. Čím více se zaplatí, tím kvalitnější péče se nemocnému dostane.

²⁴¹ Srov. LOI, 2000.

²⁴² Souhrnné poznatky z terénního výzkumu, Vietnam, listopad 2009.

²⁴³ BÉLANGER – BARBIER, 2009: 34-36.

²⁴⁴ Souhrnné poznatky z terénního výzkumu, Vietnam, listopad 2009; ZVK Vietnam 2009; GAINSBOROUGH, 2010: 50-70; TSUBOI, 2005.

Obrovských rozměrů dosáhl klientelismus. Lidé jsou do úřadů a na významná místa dosazováni nikoli podle kvalifikace, ale podle příbuzenských, ekonomických a politických vazeb na vlivné osobnosti. Vedoucí představitelé státního aparátu např. často zneužívají svého postavení a svých rozhodovacích pravomocí v případě investic do rozvoje a výstavby. Pokud nějaký investor potřebuje státní garance svých investic, musí často přijmout do projektu i osobu, třeba rodinného příslušníka nebo blízkého přítele, funkcionáře s rozhodovací pravomocí. V takovém případě pak daný státní úředník schválí nebo prosadí schválení i státní účasti na projektu a uvolnění státních peněz, které jsou do projektu rovněž investovány.²⁴⁵

7.3. Kriminalita

Ačkoli je Vietnam považován v porovnání s ostatními východoasijskými státy za relativně bezpečnou zemi, zločin zde v nemalé míře existuje. Současný Vietnam prochází procesem transformace. Toto přechodné období s sebou přináší zvýšení kriminality i nárůst aktivit zločineckých organizací.

Mnoho lidí ve Vietnamu dnes řeší svou špatnou ekonomickou situaci zločinem. Ve Vietnamu se dnes často střetáváme s projevy obecné kriminality, jako jsou drobné krádeže, loupeže se zbraní nebo sexuální trestné činy (od znásilnění až po prostituci, která je ve Vietnamu na rozdíl od ČR trestná). Jistým specifickým vietnamského zločinu je vysoká míra násilí až brutality (to je ovšem fenomén společný zločinu v celé jihovýchodní Asii).

Vedle obecné kriminality se ve Vietnamu setkáváme i s organizovanou kriminalitou různé společenské nebezpečnosti. Velice nebezpečný fenomén pak představuje existence kriminálních sítí s přesahy jak do legální, tak ilegální sféry. To společně se zaměřením velké části vietnamské společnosti na dosahování maximálních zisků (často bez ohledu na hranici zákona), vysokou mírou korupce a klientelismem vytváří rizikové prostředí, které ohrožuje fungování Vietnamu jako státu.

Mnohé z toho, s čím se dnes setkáváme v prostředí vietnamských diaspor ve světě – ať už v oblasti struktur kriminálních uskupení, druhů kriminálních aktivit a jejich realizačních strategií –, vychází z vietnamské kriminální tradice i z reality současného světa zločinu ve Vietnamu. Rovněž struktura vietnamských kriminálních uskupení v ČR a *mody operandi* jejich kriminálních aktivit v ČR nesou znaky „původních“ vzorů ve Vietnamu a svědčí o jejich exportu do zahraničí.

7.3.1. Struktury organizovaného zločinu

Ve Vietnamu působí množství organizovaných skupin páchající trestnou činností s různou nebezpečností. Velká města jsou sužována působením kriminálních

²⁴⁵ ZVK: Souhrnné poznatky z terénního výzkumu, Vietnam, listopad 2009.

uskupení od volně sdružených gangů mladistvých až po vysoce organizovaný zločin. Kriminální uskupení profitují zejména z provozování nelegálních kasin, prostituce, prodeje drog, loupeží nebo požadování výpalného od drobných prodejců na trzích. Podle informací vietnamské policie bylo za posledních patnáct let detekováno a rozprášeno na 15 000 zločineckých gangů.²⁴⁶

Historie organizovaného zločinu ve Vietnamu sahá ještě do předkoloniálních dob. V době války v Indočíně pak kriminální uskupení ve velkých městech jako Saigon organizovala prostituci, hazardní hry, lichvu, prodej drog. Nejznámější z nich je bezesporu Binh Xuyen (*Bình Xuyên*), kriminální organizace, která byla zformována ve dvacátých letech 20. století ze členů různých nezávislých gangů a námezdních dělníků. Pořádkové milice, zformované z členů Binh Xuyen, v padesátých letech prakticky ovládaly Saigon. Kriminální skupiny nejenže přežily pád jihovietnamského režimu, ale po krátkém útlumu v období sedmdesátých a osmdesátých let minulého století opět nabývají na významu a stávají se palčivým sociálním problémem současného Vietnamu.

Činnost zločineckých organizací je ve Vietnamu rozšířena zejména ve velkých městech. Podle údajů vietnamské policie typický vietnamský gang čítá okolo dvaceti osob. V současnosti lze rozlišit dva základní typy organizace těchto gangů:

- a) **vietnamská kriminální uskupení s jednoduchou organizační strukturou;**
- b) **vysoce organizované vietnamské kriminální skupiny.**

Ad a) Jedná se o volně sdružené gangy s malým počtem členů a zpravidla dočasným trváním. Organizace sestává z mnoha menších, původně nezávislých buněk o dvou až třech členech, později spojených autoritou výrazné kriminální osoby – kriminálního bosse. Nemívají společný fond finančních prostředků, formální členství a mívají jednoduchá pravidla a zákony. Po zatčení některého z jejich vedoucích členů mají tendenci k rozpadu, resp. reorganizaci. Většina jejich členů má jistou kriminální minulost, zpravidla se jedná o osoby s násilnou povahou, bez řádného vzdělání, nezaměstnané, resp. osoby s velmi nízkým výdělkem. Častý je i původ jejich členů z rodin s kriminální minulostí. Tyto organizace nebývají specificky zaměřeny na jednu konkrétní trestnou činnost. Mezi jejich kriminálními aktivitami dominují loupeže, podvody, vydírání, vraždy a vraždy na objednávku. Charakteristickým znakem bývá vysoká míra násilí využívaná při dosahování zamýšleného účelu. Tyto skupiny působí zejména na severu země.²⁴⁷

Typickým příkladem takovýchto skupin jsou gangy, v jejichž čele stojí Khanh Trang a Phuc Bo.

Khanh Trang („Bílý Khanh“), pravým jménem Dung Van Khanh, se narodil roku 1956 v Hanoji. Zde také zformoval svoji kriminální organizaci. Ta se skládala z mnoha malých

²⁴⁶ Việt Báo, 2005.

²⁴⁷ Tamtéž.

zločineckých buněk, které spojovala Khanh Trangova osoba. Tyto buňky spolupracovaly při vykonávání vražd, vymáhání výpalného, vybírání dlužných částek apod. Khanh Trangova organizace byla zapojena i do mnoha ozbrojených střetů v rámci územních bojů o sféry vlivu, při kterých bylo hojně užíváno mačet, železných a dřevěných tyčí, kladiv, elektrických paralyzérů, slzného plynu apod. Během teritoriálních bojů proti gangu ženského bosse Dung Ha byl Khanh Trang polit kyselinou, která mu zjizvila tvář.

Khanh Trang kryl své zločinecké aktivity provozováním skupiny kuliů zaměstnaných při nakládání a vykládání kamionů na tržišti Dong Xuan v Hanoji. Byl znám i svou charitativní činností. Po svém zatčení spolu s dalšími členy svého gangu v roce 1997 byl obviněn z vražd, loupeží, vyhýbání se daňové povinnosti a činnosti ve prospěch zločineckého prostředí.

Khanh Trang byl odsouzen k trestu smrti. Poprava byla vykonána roku 1998.²⁴⁸

Gang, v jehož čele stála žena známá pod přezdívkou Phuc Bo („Milenka Phuc“), může sloužit jako příklad přechodného typu mezi skupinou s volnou organizační strukturou a vysokou organizovaností. Phuc Bo, pravým jménem Nguyen Thi Phuc, pochází z Hanoje, kde řídila druhý nejvýznamnější hanojský gang. Ten představoval přímou konkurenci gangu Khanh Tranga. Tato žena vládla svému gangu s pomocí svého druha. Ten zároveň působil na hanojských tržnicích Dong Xuan a Phung Hung jako vedoucí party kuliů, kteří si vylepšovali svůj výdělek vymáháním dluhů, provozováním lichvy a únosy za účelem požadování výkupného.

Gang Phuc Bo byl organizován do mnoha malých skupin, jež se specializovaly na určitý druh trestné činnosti. Některé skupiny vybíraly výpalné a poplatky za ochranu od trhovců, jiné vymáhaly dluhy apod. Specifikem této skupiny byly tvrdé normy, které musely být plněny. Pokud vedoucí některé ze skupin nevybral určité množství poplatků, které mu jeho norma přikazovala, byl potrestán.

Zájmy gangu Phuc Bo se střetávaly na tržnici Dong Xuan se zájmy gangu Khanh Tranga. To způsobovalo permanentní střety obou skupin. Během těchto bojů byl např. přítel Phuc Bo polit kyselinou a přišel o oko.

Phuc Bo byla dopadena několik měsíců po zatčení Khanh Tranga. Měla však větší štěstí a byla potrestána trestem odnětí svobody „pouze“ na devět let.²⁴⁹

Typickou aktivitou ozbrojených gangů jsou loupeže:

Skupina pachatelů v Ho Či Minově Městě používala k loupežím krátkých střelných zbraní pašovaných z Kambodže. Tento „střelecký gang“ se zaměřoval zejména na krádeže peněz, mobilních telefonů, motocyklů, zlata a v jednom případě odcizil motorové vozidlo Toyota Camry, které obratem prodal za částku 9 000 USD. V období let 2004-2006 provedl nejméně jedenáct ozbrojených loupeží, z čehož dva útoky

²⁴⁸ *Khánh Tráng* [Bílý Khanh], 2010.

²⁴⁹ *Phúc Bồ* [Milenka Phuc], 2010.

skončily smrtí přepadených. V jednom případě byl postřelen okradený, když pachatele pronásledoval poté, co mu odcizili jeho mobilní telefon. V druhém případě pět členů gangu přepadlo a zastřelilo muže, o kterém věděli, že má u sebe 170 000 000 VND.

Policie na základě vyšetřování zatkla 18 osob, zajistila dvě střelné zbraně – pistole typu K54 –, množství munice a motocykl pocházející z jedné z loupeží.²⁵⁰

Problém představují také kriminální aktivity gangů mladistvých. Ty dnes zahrnují vybírání „poplatků za ochranu“, obchod s drogami, loupeže, znásilnění a další trestné činy.

Gang mladých lidí v Hanoji vedla čtrnáctiletá dívka, známá pod přezdívkou My Soi („Vlk My“). Když se My Soi dostala do sporu se svou vrstevnicí, vylákala ji pomocí mobilního telefonu na opuštěné místo. Zde ji přepadla skupina mladíků z gangu My Soi a odcizila jí motocykl a mobilní telefon. Poté členové gangu dívku odveklí do nedalekého hostelu, kde ji všichni mužští členové gangu znásilnili. Toto znásilnění si vůdkyně gangu natačela na svůj mobilní telefon. Během vyšetřování vyšlo najevo, že se nejedná o první případ, kdy si gang takto vyřizoval účty se svými vrstevníky.²⁵¹

Roku 2008 byl v Ho Či Minově Městě řešen případ gangu mladých lidí, který se specializoval na zastrašování a olupování mladých žen. Své zisky legalizoval prostřednictvím provozování café-baru. Obvykle čtveřice mladých mužů ve věku okolo 25 let si vytipovala mladou ženu v saigonské čtvrti Tan Binh. Muži využili momentu překvapení, např. když žena telefonovala, přistoupili k ní a pod pohrůžkou použití mačet a nožů jí odcizili mobilní telefon, peníze nebo motocykl. Činnost gangu nezůstala dlouho utajena a místní obyvatelé proti němu začali organizovat obranu. Jednoho dne skupina místních obyvatel přistihla členy gangu při krádeži a pokusila se je zadržet. Mladíkům se z místa podařilo uprchnout, později se ale na místo činu vrátili i s posilou a v odvetě za zmařený pokus loupeže mačetami a noži napadli místní obyvatele. To vedlo ke zraňování několika osob a policejnímu vyšetřování. Policie posléze zatkla část gangu v počtu dvanácti osob. Kromě jiného bylo zajištěno osm odcizených mobilních telefonů, sedm motocyklů a čtyři mačety používané při loupežích.²⁵²

V roce 2011 skupina mladých lidí ve městě Dien Khanh ve středním Vietnamu požadovala výpalné ve výši 1 000 000 VND po majiteli karaoke-restaurace. Tato restaurace se totiž nacházela v místě, které skupina považovala za své teritorium. Poté, co majitelé podniku odmítli zaplatit výpalné, gang pomocí lahví rozbil výlohu podniku a zbil jeho majitele. Gang byl později zadržen policií.²⁵³

²⁵⁰ Việt Báo, 2008.

²⁵¹ SứcKhỏe và Đời Sống, 2010.

²⁵² XãLuận, 2008.

²⁵³ HỮU TOÀN, 2011.

Ad b) Tzv. vysoce organizované vietnamské kriminální skupiny představují podle klasifikace vietnamské policie druhou kategorií kriminálních uskupení působících ve Vietnamu. Tento typ skupin vznikl v Saigonu. Jeho existence je známa od sedmdesátých let. Opět se stává fenoménem vietnamského organizovaného zločinu v posledních pěti až sedmi letech.²⁵⁴

Skupiny s vysokou mírou organizovanosti obvykle operují ve velkých městech s průmyslovou aglomerací, službami a rozvinutým turistickým ruchem, nebo v některých provinciích zaměřených na těžbu nerostných surovin. V jejich struktuře můžeme rozlišit dva až tři organizační články: v čele organizace stojí kriminální šéf označovaný jako „boss“ (*boss*), „vůdce“ (*thủ lĩnh*), „skvělý zpěvák“ (*đại ca*), „kapelník“ (*băng trưởng*) aj.²⁵⁵ Boss se zabývá se řízením organizace, má dobré znalosti a kontakty s podsvětím, dobrou znalost trestního zákona a je znám v kriminálním prostředí, kde proslul jako úspěšný zločinec. Sám se trestné činnosti přímo neúčastní a celou organizaci řídí prostřednictvím svých zástupců.²⁵⁶

Tento typ organizací je složen z mnoha menších skupin, které mívají jednoho nebo dva vůdce, ti bývají vybíráni kriminálním bossem jako jeho zástupci a jsou jim i placeni. Zajišťují vykonání příkazů kriminálního bosse a jsou mu přímo odpovědní. Jejich podíl na kriminálním zisku bývá mnohem vyšší než plat běžných členů.²⁵⁷

Řadoví členové gangů pak přímo vykonávají danou trestnou činnost na jim svěřeném úseku (ochrana tržišť, provozování gamblerských míst, vybírání výpalného, boj proti konkurenčním skupinám atd.). Tyto osoby jsou odpovědné zástupcům. Často se jedná o mladé nezaměstnané lidi, kterých je v současném Vietnamu díky poválečnému „baby boomu“ velké množství. (Podle policejních statistik 70 % členů těchto gangů jsou osoby ve věku okolo 18 let; 65 % členů gangů pak má nějakou kriminální minulost).²⁵⁸

Jednou z nejvýraznějších osobností vietnamského zločinu je Nam Cam, pravým jménem Truong Van Cam. Nam Cam se narodil roku 1947. Ve svých kriminálních začátcích před rokem 1975 se jako mladý gangster dopouštěl drobných kriminálních činů pro svého švagra Bay Syho. Ten byl kriminálním bossem gangu ovládajícího ilegální kasina a tržiště s černým zbožím v oblasti Cau Muoi, v prvním okrsku v Saigonu. Nam Cam zde pro svého švagra zajišťoval ochranu gamblerských heren.

Když Nam Cam spolu s Bay Sym rozsekali mačetaми jednoho ze svých konkurentů, vzal Nam Cam vraždu na sebe. V té době mu totiž ještě nebylo 18 let, byl tedy nezletilý, a podle zákona mohl být potrestán maximálně trestem odnětí svobody na dobu

²⁵⁴ Việt Báo, 2005.

²⁵⁵ Tamtéž.

²⁵⁶ Tamtéž.

²⁵⁷ Tamtéž.

²⁵⁸ *Xã hội đen ở Việt Nam [Vietnamské podsvětí]*.

tří let. Tvrdí se, že ve vězení během jedné z častých rvaček zabil jednoho z dozorců, ale nic mu nebylo prokázáno a mladý Nam Cam se roku 1965 vrátil z vězení domů.

Když později další kriminální boss Dai Cathay převzal kontrolu nad územím jeho švagra Bay Syho, Nam Cam ze svého působiště v prvním saigonském okrsku odešel a připojil se ke gangu Nguyen Van Thanh, přezdívaného Thanh Cao („Vysoký Thanh“). Tento gang se zabýval dovozem a distribucí heroínu v saigonských ulicích. Nam Cam ovšem po krátké době z gangu odešel, neboť neměl dostatek kriminálních zkušeností a v gangu se mu příliš nedařilo.

Šťěstí se na Nam Cama a jeho švagra usmálo roku 1966, kdy byl zatčen Dai Cathay a podstatná část jeho gangu. To vytvořilo ve městě mocenské vakuum, kterého Nam Cam s Bay Sym využili a získali kontrolu nad částí Dai Cathayova saigonského území.

Během bojů mezi gangy dostal mladý Nam Cam spolu s dalším členem gangu Sau Nhaem za úkol odstranit Tai Chema („Sekáče Taie“ – ve smyslu sekat mačetou) – kriminálního bosse skupiny kontrolující jejich bývalé území – saigonský první distrikt. Nam Cam a jeho partner neuspěli a členové Tai Chemova gangu po nich začali pátrat, aby je zabili. V této chvíli se za bývalého člena svého gangu postavil Thanh Cao a požádal Tai Chema, aby nechal Nam Cama na pokoji výměnou za jeho odchod z kriminální scény. To bylo akceptovatelné řešení pro obě strany.

Nam Cam nalezl s pomocí Thanh Caa uplatnění v armádě Jižního Vietnamu, kde působil jako člen sportovního plaveckého družstva. V roce 1971 byl sice obviněn z gamblingu a strávil sedm dní ve vězení, poté byl ale rozhodnutím vojenského soudu vrácen ke své jednotce.²⁵⁹

Po roce 1975 byl Nam Cam jako bývalý člen armády jihovietnamského režimu komunisty opakovaně poslán k převýchově. Poté se stal prodejcem použitého zboží ve „svém“ saigonském prvním okrsku. Je zřejmé, že tato práce mu příliš nevyhovovala, neměl však důvěru gamblerského prostředí, a tedy ani možnost samostatně zorganizovat ilegální kasino nebo hráčské doupě. Těch tehdy v Saigonu vznikla celá řada. Nam Cam situaci vyřešil tím, že se přidal k Tam Phanhovi, v té době majiteli největšího hráčského doupěte v Saigonu. Postupně se vypracoval ve známého kriminálního bosse, jehož organizace působila po celém Vietnamu. Pro své gamblerské aktivity byl několikrát zatčen, nicméně nikdy nebyl odsouzen k trestu odnětí svobody. Až v roce 1994 byl na krátkou dobu uvězněn, ale díky korupci se brzy dostal na svobodu.

Nam Cam byl zatčen až v roce 2003. Byl obviněn z vraždy, korupce, ublížení na zdraví, gamblingu, napomáhání kriminálním živlům a jejich skrývání, převaděčství a dalších trestných činů. Hlavním obviněním byla vražda další výrazné osobnosti vietnamského podsvětí – ženského kriminálního bosse Vu Hoang Dung (Dung Ha). Tato žena, původem z Hai Phongu, vedla organizaci sdružující několik kriminálních skupin v severním Vietnamu. Motivem vraždy bylo, že Dung Ha odmítla spolupráci se skupinou Nam Cama při organizování gamblingu na severu Vietnamu a namísto toho

²⁵⁹ *Năm Cam*, 2010.

zřizovala vlastní gamblerská místa. Nam Cam proto poslal svého mladšího bratra, který Dung Ha na jedné z hanojských ulic zastřelil.²⁶⁰

Nam Cam byl odsouzen k trestu smrti a po několika marných pokusech o odvolání byl spolu se svými čtyřmi zástupci roku 2004 popraven.²⁶¹ Dalších třináct členů jeho organizace bylo odsouzeno k trestům odnětí svobody v délce od několika měsíců do devíti let. Rovněž další členové Nam Camovy organizace byli později pozatýkáni a odsouzeni k vysokým trestům odnětí svobody i k trestům smrti.²⁶²

Ve Vietnamu jsou časté i boje mezi gangy – o teritoria a sféry vlivu, resp. tzv. boje „ze cti“ –, nezřídka značně násilné. Jedním ze základních pravidel vietnamských profesionálních zločinců při těchto bojích je nezatahovat do nich policii.

Skupina Thang Chapa („Bláznivého Thanga“) z Nam Dinhu se specializovala na prodej pašovaného a nezdaněného zboží, zboží pocházejícího z trestné činnosti a lichvu. Rovněž byla, stejně jako Nam Camova skupina, najímána ke střežení ilegálních heren a k provádění nájemných vražd. V určitém období byla mnohem silnější než Nam Camova skupina. Nam Cam zprvu nabídl Thang Chapovi spolupráci, ta však nefungovala a skupiny si začaly konkurovat. Ve vzájemných bojích používaly zbraně jako elektrických paralizérů, mačet, nožů, tyčí a slzného plynu.

Thang po jednom Nam Camově zatčení téměř ovládl saigonské podsvětí. Proti němu se však postavil další kriminální boss, Anh Thiep z Nam Dinhu, jehož skupina se zabývala provozováním parkovacích míst, ochranou osob působících na nádražích, vymáháním výpalného, loupežemi apod. Anh Thiep nakonec v boji o nadvládu v saigonském podsvětí zvítězil.

Jeden z krvavých střetů mezi gangy se odehrál na saigonské autobusové zastávce č. A10. Thang zde spolu s jedním z jeho blízkých spolupracovníků utrpěl mnohočetná bodná a sečná zranění, ze kterých se zotavovali v nemocnici po několik měsíců.

V roce 1998 se Thang při hazardní hře, ve které prohrál velké množství peněz, dostal do sporu s vůdcem dalšího saigonského gangu, Tuan Conem („Malým Tuanem“). Podřízení Thanga na jeho příkaz uloupili prohrané peníze zpět. Skupina Tuan Cona chtěla Thanga najít a za porušení pravidel gamblingu popravit. To se jí však nepodařilo a hrozilo, že Tuan Con „ztratí tvář“. Tuan Con byl proto nucen spojit se s Anh Thiepem a společně připravili plán, jak Thanga zavraždit. Nakonec se jim Thanga podařilo nalézt v prostoru saigonského nádraží Hoa Hung. Thang byl při vražedném útoku dvakrát postřelen a vážně posekán na hlavě, nicméně svá zranění přežil. Nikdy se z nich však zcela nezotavil a zůstal ochrnutý na 63 % těla. To sice vedlo ke konci jeho kriminální kariéry, nicméně na rozdíl od mnoha svých konkurentů neskončil na popravišti.²⁶³

²⁶⁰ *Vụ án Nam Cam và đồng phạm [Případ Nam Cama a jeho spolupachatelů]*, 2011.

²⁶¹ Tamtéž.

²⁶² Tuổi Trẻ, 2010.

²⁶³ Vĩnh Trọng, 2010.

Vietnamská policie rovněž rozlišuje kriminální organizace typu mafie. Mafii vymezuje jako tajnou, uzavřenou a ilegální organizaci (někdy s legálním krytím) založenou k páčání systematické trestné činnosti za účelem zisku. Uskupení spolupracuje pod vedením svého hlavního článku a k jeho řízení je užíváno psaných i nepsaných zákonů. Takovéto uskupení má podle vietnamské policejní klasifikace zpravidla větší počet pečlivě vybraných a prověřených členů a trestnou činnost obvykle kryje provozováním legálních služeb jak v rámci soukromých obchodních firem (především restaurací a hotelů), tak charitativních spolků. Organizace se obvykle dopouští korupčního jednání a získává na svou stranu zástupce státu. To jí umožňuje lépe krýt trestnou činnost a vyhýbat se trestnímu postihu.²⁶⁴

Poněkud stranou pozornosti vietnamské policie i bezpečnostních analytiků zabývajících se vietnamskou kriminalitou stojí různá lokální „profesní sdružení“. Jedná se např. o skupiny dopravců nebo prodejců zboží, které převážně na lokální úrovni na základě vnitřních dohod diktují ceny, zajišťují si monopol na dané služby a v případě potřeby nevybíravým způsobem likvidují konkurenci. Nezřídka přitom využívají služeb členů podsvětí a kriminálních gangů. Toleranci a pomoc příslušníků policie a státní administrativy si zajišťují úplatky a přímými podíly na zisku. Ve Vietnamu jsou dnes podobná sdružení velice častá. Mají např. velký podíl na udržování dvojích cen pro Vietnamce a pro cizince. Představují význačný prvek vzájemného pronikání legální a ilegální sféry ve vietnamské společnosti a fungování kriminálních sítí.

7.3.2. Významné aktivity vietnamského organizovaného zločinu

7.3.2.1. Drogy a drogové delikty

Tresty za výrobu, přechovávání a prodej drog jsou ve Vietnamu velice přísné. Podle vietnamského trestního zákoníku platí, že pokud je u osoby zajištěno (resp. pokud osoba prodá) více než 100 g kokainu či heroinu, nebo 300 g a více ostatních drog, popřípadě ekvivalent 50 ml drogového roztoku, může být dotyčný potrestán doživotním vězením nebo i popraven.²⁶⁵ Beznadějná hospodářská situace a nízká sociální mobilita ve Vietnamu ovšem deprimují stále více mladých lidí, kteří jako jedno z východisek volí útěk k drogám. V Hanoji není nic zvláštního, pokud náhodný turista při svých toulkách po předměstích narazí na místo pokryté stovkami injekčních stříkaček používaných místními narkomany. Podle statistik z roku 2009 bylo ve Vietnamu odhaleno 14 237 případů prodeje, šíření a výroby drog. V souvislosti s touto trestnou činností bylo zatčeno 21 086 pachatelů.²⁶⁶

²⁶⁴ Việt Báo, 2005.

²⁶⁵ Bộ luật hình sự.

²⁶⁶ BỬU LÂN, 2010.

Ve Vietnamu se kromě policie podílí na boji s drogovými delikty i pohraniční stráž (*Bộ đội biên phòng*), která např. v roce 2010 odhalila 1 113 případů pašování a zajistila 1 293 pachatelů.²⁶⁷

Nejrozšířenějšími tvrdými drogami ve Vietnamu jsou heroin (jeho bílá varianta – tzv. č. 4) a opium. Největší množství této drogy je pašováno z Laosu, Číny nebo Kambodže. Heroin je vyráběn i na území Vietnamu. Suroviny k jeho výrobě, tedy surové opium (*thuốc phiện*), jsou dováženy ze severu země, kde jsou nakupovány od etnik žijících podél hranic s Laosem a Čínou. Opium je poté pašováno mezi zemědělskými produkty do velkých měst, jako je např. Hanoj. Tam je v malých výrobních produkovan vysoce kvalitní bílý heroin.²⁶⁸

Trinh Nguyen Thuy byl manažerem investiční firmy a rovněž zemědělského družstva. Touto podnikatelskou činností kryl fungování výroby heroinu, kterou zřídil v Hanoji. Firmu rovněž využíval k legalizaci nezákonných zisků z prodeje drog. Trinh Nguyen Thuyova skupina ve výrobě prokazatelně vyprodukovala 250 kg kvalitního bílého heroinu a rovněž zde zpracovala 200 kg opia. Po odhalení skupiny vietnamskou policií byl Trinh Nguyen Thuy v roce 2007 pro svou činnost spolu s dalšími sedmi spolupachateli popraven. Dalších několik osob zapojených do výroby drog bylo odsouzeno k doživotním trestům.²⁶⁹

Rozšířeným *modem operandi* je i pašování drog do Vietnamu ze zahraničí:

Skupina pod vedením ženy Nguyen Thi Thom a jejího partnera se zabývala pašováním drog z Číny – jen v letech 2003-2006 propašovala do Vietnamu obrovské množství heroinu.

Opium pro výrobu heroinu bylo nakupováno od příslušníků horských kmenů v čínské provincii Kuang-si a poté zpracováno na bílý heroin. Členové gangu Nguyen Thi Thom poté heroin dopravovali do Vietnamu. Obvykle operovali převlečení za policisty a byli vyzbrojeni nelegálně drženými zbraněmi. Zásilky drog převáželi v podobě slisovaných cihel v pneumatikách nákladního automobilu. Na území Vietnamu drogy buď prodávali dalšímu gangu, specializovanému na pouliční prodej drog, nebo je sami distribuovali vietnamským toxikomanům.

Cena, za kterou gang v Číně drogy nakupoval, se pohybovala okolo 5 000 USD za jednu cihlu. V případě drogy nejvyšší kvality (tzv. „sony“) se mohla vyšplhat až na 7 500 USD za cihlu. Výdělek na jedné cihle pak mohl dosáhnout až 50 000 000 VND (cca 2 700 USD). Ozbrojený doprovod vozidla dostával od 200 do 500 USD za cestu a měl zajištěnou konzumaci drogy zdarma. V letech 2003-2006 bylo gangem prodáno 1 253 cihel.²⁷⁰

²⁶⁷ BÙU LÂN, 2010; LÊ TUẤN, 2010.

²⁶⁸ Srov. LÊ TUẤN, 2010; Việt Báo, 2006.

²⁶⁹ HOÀNG KHUÊ, 2007.

²⁷⁰ Việt Báo, 2007b (hmotnost cihel nebyla ve zprávě uvedena).

Další případ pašování drog byl odhalen v roce 2004. Celý podnik řídil jistý Pham Thi Thanh, který žil v Hongkongu. Nákupy heroinu v Laosu a jeho další transport pro něj zprostředkovával Le Manh Luong, Vietnavec s trvalým pobytem ve Velké Británii. Heroin byl pašován z Laosu do Vietnamu, kde byl zčásti distribuován. Zbytek byl členy Pham Thi Thanhovy organizace vyvážen do Hongkongu. Zde jej Pham Thi Thanh rozprodával prostřednictvím místních kriminálních sítí. V rámci vyšetřování bylo zjištěno, že skupina zobchodovala více než 1 070 cihel heroinu a 6 000 tablet různých syntetických drog. Ceny heroinu byly zhruba stejné jako v předchozím případě. Ačkoli se na případu podílelo velké množství lidí, nakonec bylo obviněno pouhých osm osob.²⁷¹

V poslední době ve Vietnamu nabývají na popularitě také různé syntetické drogy, jako např. extáze. Původně byla extáze pašována z Kambodže, odkud byla také importována technologie k její výrobě. V současné době je z Kambodže pašována do Vietnamu pouze surovina k výrobě této drogy – MDMA. Droga je ve Vietnamu mixována a lisována do požadovaných forem a distribuována koncovým zákazníkům. Klientelu tvoří zejména mladí lidé z movitějších rodin. Cena jedné tablety se pohybuje v rozmezí 3-6 USD.

Výrazný nástup na toxikomanské scéně ve Vietnamu v posledních letech znamená i metamfetamin. Nelegální obchod a zneužívání této drogy dnes prodělává v regionu jihovýchodní Asie boom. Metamfetamin je produkován zejména v oblasti tzv. Zlatého trojúhelníku na pomezí Barmy, Thajska a Laosu, odkud se dováží do Vietnamu. Podle údajů vietnamských bezpečnostních složek vzrostly v roce 2009 oproti předcházejícímu roku záchyty metamfetaminu jedenáctkrát.²⁷²

Metamfetamin je tvrdá droga, která je nejvíce zneužívána i v České republice (tzv. pervitin). Vzhledem k současným četným kontaktům Vietnamu s ČR se objevil riziko dovozu metamfetaminu a jeho precursorů do ČR z regionu jihovýchodní Asie.

7.3.2.2. Únosy, obchod se ženami a dětmi

Rozšířenými trestnými činy ve Vietnamu jsou únosy, a to jak únosy za účelem získání výkupného, tak únosy mladých dívek a žen, které jsou dále prodávány do zahraničí. Obchod se ženami a dětmi je jedním z vážných sociálních problémů současného Vietnamu. Podle policejních zdrojů byly v roce 2006 únosy žen a dětí evidovány na 140 místech v různých částech Vietnamu. Přesný počet obětí není znám (mnoho případů není hlášeno), nicméně policejní složky odhadly meziroční nárůst těchto únosů v letech 2005 a 2006 na 72 %. Podle policejních statistik se v roce 2006 podařilo zachránit a vrátit do země 1 300 dívek, žen a dětí.²⁷³

²⁷¹ KHÁNH NGOC, 2005.

²⁷² BŨU LÂN, 2010.

²⁷³ Dân Trí, 2007.

Většina z obětí únosů byla násilím zavlčena přes hranici do Číny, např. do provincie Kuang-si, Šanghaje a Pekingu. Děti jsou v Číně primárně určeny k adopci, ženy a dívky jsou nuceny k práci, k prostituci a rovněž ke sňatkům. Zejména v čínské provincii Kuang-si existuje velká poptávka po vietnamských ženách za účelem sňatku.²⁷⁴

Vyšetřování této trestné činnosti ukázalo, že dívky bývají pečlivě vybírány a tříděny podle místních požadavků, vkusu a místních zvyklostí destinace, pro kterou jsou určeny. Takže např. v čínské oblasti Siang-si jsou ceněny dívky silnější postavy a světlé barvy kůže. Naopak v provincii An-chuej vyžadují muži dívky štíhlé s tmavší pleť. Šanghajští muži pragmaticky volí ženy, které již porodily – nejlépe samozřejmě chlapce. Po únosu bývají proto dívky podle těchto kritérií selektovány a poté odeslány ke svým budoucím mužům a majitelům.²⁷⁵

V některých případech jsou ženy prodávány vlastními rodiči nebo rodinnými příslušníky. Jindy jsou uneseny, nebo vylákány z domova k cestě do města, kde se „ztratí“, a následně jsou prodány do Číny. Běžný je prodej dívek z horských etnik, přičemž se na „transakci“ běžně účastní jejich rodinní příslušníci.

Část žen, zejména z jižní a střední části Vietnamu, končí Malajsii nebo v Kambodži v nevěstincích, kde jsou nuceny k prostituci.²⁷⁶

V roce 2007 skupina pachatelů lákala ženy a dívky z delty řeky Mekongu do Malajsie, kde jim pachatelé slibovali lepší zaměstnání nebo sňatek s malajským mužem. Pokud jim ženy uvěřily, byly odvezeny do Malajsie. Zde však byly prodány do nevěstinců a nuceny pracovat jako prostitutky. Pokud se chtěly vrátit zpět do vlasti, jejich nynější „zaměstnavatelé“ požadovali jakési odstupné zhruba ve výši 2 000 USD. Ženám bylo rovněž vyhrožováno tím, že pokud kontaktují policii nebo své rodiny ve Vietnamu, stanou se buď ony samy, nebo jejich příbuzní terčem vražedného útoku.²⁷⁷

Dalším z mnoha *modů operandi* jsou únosy dívek do Kambodže, kde se s dívkami dále obchoduje; většinou jsou posílány do třetích zemí za účelem poskytování sexuálních služeb. Tyto únosy jsou podle vietnamské policie organizovány mezinárodními zločineckými organizacemi.²⁷⁸

Vietnamské ženy donucené k prostituci, které se později vrátí do vlasti, se často ocitají ve složité situaci – bývají stigmatizovány ostatní společností a mnohdy i vlastní rodinou.

²⁷⁴ Việt Báo, 2007c.

²⁷⁵ Tamtéž.

²⁷⁶ Tamtéž; Phạm Hoài Nam, 2005.

²⁷⁷ Việt Báo, 2007c.

²⁷⁸ Dẫn Trí, 2007.

7.3.2.3. Prostituce

Ve Vietnamu je prostituce trestná, nicméně pouze pro ženy prostituci provozující, nikoli pro jejich zákazníky. V současné době je ve Vietnamu vedena diskuse o změně této právní úpravy, která ve svém důsledku ztěžuje vyšetřování a vystavuje ženy provozující prostituci (ale i osoby k ní donucené) zvýšenému nátlaku ze strany dalších pachatelů, např. kuplířů.

Prostituci lze podle *modů operandi* rozdělit na dva základní typy:

- prvním typem je pouliční prostituce nebo prostituce provozovaná doma, kdy ženy, zpravidla pod vedením dalších osob, hledají zákazníky na ulicích velkých měst a poté si je odvádějí do svých příbytků nebo do levných ubytovacích zařízení. Není výjimkou, kdy se toto zaměstnání dědí z generace na generaci a ženy bývají zajišťovány při své činnosti svými manžely. Jsou známy případy rodin, které nutily k prostituci své nezletilé dcery.
- druhým typem této trestné činnosti je její provozování v zařízeních, jako jsou kadeřnictví, masážní salony, polední odpočívárny nebo karaoke-bary a diskotéky. V takovýchto zařízeních pracují zejména mladé ženy ve věku okolo osmnácti let, mnohdy studentky středních a vysokých škol.²⁷⁹

Podle vládních zdrojů z let 2006 až 2010 ve Vietnamu působilo přibližně 31 000 prostitutek. Podle těch samých zdrojů 15,3 % těchto žen bylo ve věku 16-18 let, dalších 35 % ve věku 25-35 let a 42 % ve věku 18-25 let. Podle jednoho z průzkumů uskutečněného v roce 2001 průměrná prostitutka obsloužila šedesát zákazníků za měsíc a její zisk se pohyboval v rozmezí od 3 do 10 milionů VND. Podle stejného zdroje je až 51 % těchto žen závislých na heroinu a promoření virem HIV dosahuje podle vládních odhadů až 27 %.²⁸⁰

V roce 2009 byl v Hanoji odhalen coffee-shop provozovaný ženou jménem Tong Thi Thuyen. V suterénu tohoto podniku se nacházely tři pokoje, ve kterých byly permanentně poskytovány sexuální služby. Za tímto účelem měla Tong Thi Thuyen ve svém domě neustále k dispozici 3-6 mladých žen. Ty zpravidla obsloužily asi deset zákazníků denně. Cena za „služby“ prostitutek byla pevně stanovena na 250 000 VND. Prostitutkám náležela odměna ve výši jedné třetiny této částky. Některé z dívek, které zde pracovaly, byly nezletilé. Vzhledem k této skutečnosti byli v rámci tohoto případu odsouzeni i někteří ze zákazníků dívek, kteří by jinak byli právně nepostižitelní. Jejich tresty byly poměrně vysoké – až osm let odnětí svobody.²⁸¹

²⁷⁹ *Gái mại dâm [Prostitutky]*.

²⁸⁰ Tamtéž.

²⁸¹ VTC News, 2009.

7.3.2.4. Pašování zboží a obcházení celních a daňových předpisů

Vzhledem k tomu, že ve Vietnamu se na některé zboží vztahuje velmi vysoká daň a celní poplatky, je obcházení této povinnosti ve Vietnamu poměrně rozšířeným jevem. To jak v souvislosti s drobným pašováním prováděným jednotlivci a malými skupinami, tak i pašováním ve velkém. Protože ve Vietnamu velké množství podniků nadále zůstává ve státním vlastnictví, je pašování zboží jednou z možností, jak mohou manažeři velkých firem rychle vydělat značné finanční prostředky, soukromým firmám a jednotlivcům pak tento druh „podnikání“ umožňuje vysoké zisky s relativně nízkou mírou rizika. *Modus operandi* tohoto pašování jsou přenášeny i do zahraničí včetně ČR.

Jednou z nejlukrativnějších činností je dovoz a pašování motorových vozidel, motocyklů a elektroniky, neboť např. na motorová vozidla se v minulých letech vztahovala kumulativní daň až 300 %. Rozšířené je zejména pašování po zemi přes „zelené hranice“ s Laosem a Kambodžou a rovněž pašování lodní a leteckou kontejnerovou dopravou přes přístavní města a letecké uzly, jako jsou letiště v Hanoji a v Ho Či Minově Městě. *Modus operandi* je většinou shodný – spolupráce pašerácké sítě s místními orgány celní správy a jejich rozsáhlá korupce. Je zajímavé, že zatímco hlavní pachatelé běžně dostávají za tuto trestnou činnost až tresty smrti, korupční jednání příslušných orgánů veřejné správy bývá postihováno daleko mírněji.²⁸²

V období let 1994 až 1999 na vietnamském trhu působila obchodní firma TNHH Thuong Mai Tan Truong Sanh sídlící v Ho Či Minově Městě (Saigonu). Obchodní ředitel firmy Tran Dan si vytvořil dobré vztahy s místní celní správou v Ho Či Minově Městě, kterou v tomto období také zkorumpoval. Zkorumpovaní úředníci mu pomáhali dovážet jeho zboží, aniž by musel platit celní poplatky. Tran Dan dovezl do Vietnamu celkem 903 kontejnerů zboží, z čehož 544 kontejnerů bylo propašováno bez zaplacení cla. Jeho síť pašeráků a překupníků byla značně rozsáhlá. V rámci případu bylo obžalováno a odsouzeno 170 osob včetně několika úředníků celního úřadu. Tran Dan byl odsouzen k trestu smrti, ostatním spolupachatelům a podílníkům byly uděleny tresty od finančních pokut až po doživotní vězení. Skupina do země pašovala zejména spotřební elektroniku, klimatizace, ledničky a další domácí techniku. Další podstatnou komoditou byla motorová vozidla, kterých skupina propašovala na území Vietnamu okolo 77 (některá vozidla nebyla kompletní).²⁸³

Roku 2001 hanojská policie ve spolupráci s celními orgány v Ho Či Minově Městě odhalila rozsáhlý případ pašování, kdy na území Vietnamu bylo dopraveno 87 osobních motorových vozidel bez zaplacení příslušných celních poplatků. Hlavní pachatel

²⁸² Việt Báo, 2005.

²⁸³ Ngòi Sao, 2005.

Nguyen Trung Hau měl kontakty na osoby v zahraničí, pomocí kterých vozidla legálně dovážel do Vietnamu. Pomocí dalších svých kontaktů na celním úřadě si zajišťoval dokumenty o opětovném vyvezení těchto vozidel mimo území Vietnamu. Vozidla ovšem na území Vietnamu zůstávala, byla na základě zfalšovaných dokumentů přihlašována k provozu a dále prodávána zákazníkům. Nguyen Trung Hau byl odsouzen k desetiletému trestu odnětí svobody.²⁸⁴

7.3.2.5. Padělatelské aktivity

Padělatelské aktivity jsou ve Vietnamu značně rozšířené. Pomineme-li padělání peněz, potom nejrozšířenější formou je padělání různých dokladů a osvědčení. Častá jsou padělání dokladů dokazujících vzdělání a odbornost, různých listin, licencí a povolení, rejstříků trestů, celních deklarací apod. V zemi, jako je Vietnam – s rozsáhlou státní byrokracií a neúměrnou potřebou různých povolení a razítek –, je tento stav logický.

Předmětem padělání však nejsou jen písemnosti, ale i nejrůznější předměty – starožitnostmi počínaje, potravinami a léky konče. Jen v Hanoji se prodává padělané zboží ve velkém na zhruba dvou desítkách míst. V centru Hanoje si lze za částku nepřevyšující 100 USD koupit údajně značkové hodinky značky Omega, Panerai a Iwc. Úlomky bronzových zbraní pocházejících údajně ze starodávné pevnosti Co Loa se prodávají za částku okolo 20 USD. Po celém Vietnamu je možno si zakoupit padělané oděvy světových značek, jako např. Gucci nebo Armani, a rovněž padělané potraviny (např. japonskou čokoládu, západoevropské oplatky, skotskou whisky), „značkové“ cigarety, „značkové“ USB paměťové karty, LCD obrazovky, MP3 a MP4 přehrávače apod. Cena těchto padělků je mnohdy nižší než cena kvalitního zboží domácí výroby.

Podle zjištění úřadů většina zboží pochází z Číny, kde je vyráběno na zakázku. Zboží je následně pašováno zejména do Hanoje a odtud je následně distribuováno po celé zemi.

V roce 2002 byl v provincii Quang Nam zadržen gang osob, které se do Vietnamu pokoušely propašovat padělané bankovky v hodnotě 37,8 milionu vietnamských dongů. Dalším vyšetřováním bylo zjištěno, že gang tuto činnost prováděl od roku 2001 a do Vietnamu dovezl padělané bankovky v hodnotě 1 435 000 000 dongů. Ty zde poté za pomoci skupiny 13 osob distribuoval do veřejné sítě. Bankovky byly nakupovány v Číně od čínských padělatelů. Členové gangu byli odsouzeni k vysokým trestům. Jedna členka gangu, Tran Thi My Ha, která se podílela na uvádění falešných bankovek do oběhu, byla dokonce odsouzena k trestu smrti.²⁸⁵

²⁸⁴ Ngôi Sao, 2005.

²⁸⁵ Tamtéž.

Migrace z Vietnamu

8.1. Vývoz pracovních sil do zahraničí jako součást ekonomické politiky státu

Již před rokem 1986 se zformovaly mezi Vietnamem a ostatním světem již zmínované hlavní migrační proudy – jednak to byl proud emigrantů, kteří odešli ze země v koloniálním období, během války v Indočíně a především po nástupu komunistů k moci po roce 1975. Druhým proudem se stal vývoz pracovních sil v rámci ekonomické spolupráce Vietnamu se zeměmi socialistického bloku. Tyto migrační proudy se ve svém důsledku ukázaly pro vietnamskou společnost a stát jako ekonomicky výhodné. Již v době komunistického režimu přinášel vývoz pracovníků do státní pokladny nemalé prostředky. K těm se po roce 1986 připojil i narůstající příliv peněz, které svým příbuzným do Vietnamu zasílali *Việt Kiều*, Vietnamci trvale usazení a etablovaní v zahraničí.

Po uvolnění administrativních bariér po odstartování *đổi mới* proto zájem o vycestování do zahraničí z ekonomických důvodů ve vietnamské společnosti prudce vzrostl – a to jak o vycestování legálními, tak i ilegálními kanály. Již záhy se etablovaly silné kriminální sítě, které tuto migraci organizovaly.

Vietnamská vláda rovněž ekonomickou migraci a vývoz pracovní síly začlenila do svého nového ekonomického programu. Její nová politika je postavená na jednoduché myšlence: čím více pracovní síly vyjede do zahraničí, tím více peněz ze zahraničí tito lidé přivezou zpět do Vietnamu. Export pracovní síly z Vietnamu se tak stal součástí dlouhodobé vládní strategie.

Zatímco v první polovině osmdesátých let minulého století směřovala vietnamská pracovní migrace do zemí bývalého Sovětského svazu a východní Evropy, dnes rovněž směřuje do řady zemí Asie, Blízkého a Středního východu aj. Zatímco v roce 1993 pracovalo ve východoasijských zemích a na Středním východě pouze 4 000 vietnamských pracovníků, v roce 2002 to již bylo 46 000 a přibližně 70 000 pracovníků v roce 2005.²⁸⁶ V rozmezí let 2006-2010 plán vlády VSR počítal s vysláním 100 000 pracovníků ročně. Podle předsedy vlády Vietnamu je pak

²⁸⁶ LOI, 2000.

plán vývozu pracovní síly na rok 2011 stanoven na 820 000 lidí.²⁸⁷ I když vietnamská vláda zřejmě bude muset toto číslo zredukovat, je to signál do budoucnosti.

Za klíčové země vietnamské migrace a vývozu pracovních sil označují dokumenty vietnamské vlády Jižní Koreu, Japonsko, Tchaj-wan, Malajsii, Katar a Saúdskou Arábii; v evropském prostoru pak Českou republiku.²⁸⁸ Vietnamská vláda je však prostřednictvím pracovních agentur ochotna vyslat pracovníky kamkoli, kde je o ně zájem. Podle některých odhadů v minulých letech totiž představoval objem peněz zaslanych zahraničními pracovníky do Vietnamu částku 1,5 miliardy amerických dolarů.²⁸⁹

Statistika vietnamského Ministerstva práce, válečných invalidů a sociálních věcí (*Bộ Lao động – Thương binh và Xã hội*) uvádí, že do Japonska bylo vysláno v letech 2007 a 2008 celkem 12 000 pracovníků. Ministerstvo připustilo, že v důsledku ekonomické krize přišli četní vietnamští pracovníci o zaměstnání, nemá však přesnou statistiku o tom, o kolik osob se jednalo a zda se ti pracovníci vrátili do Vietnamu. Ministerstvo nicméně plánovalo v následujících letech navýšit počet těchto pracovníků ještě o 4 000.²⁹⁰ Do Japonska vysílá Vietnam převážně zdravotní sestry a dělníky do továren vyrábějících elektroniku. Pracovníci odjíždějí obvykle na tříleté kontrakty, přičemž v prvním roce dostávají plat okolo 700 USD měsíčně a procházejí zaškolovacími kurzy; v následujících letech 1 200 až 1 500 USD měsíčně. Životní náklady v Japonsku jsou však vysoké.²⁹¹

Dalšími oblíbenými destinacemi jsou Tchaj-wan a Jižní Korea. Zde je ovšem vysílání pracovní síly podmíněno požadovanou vyšší pracovní kvalifikací a limitováno kvótami, které určují přijímací země.²⁹² Na Tchaj-wanu v roce 2008 pracovalo 81 000 Vietnamců, z toho třetina v elektronickém průmyslu. Světová hospodářská krize však způsobila jejich rozsáhlé propuštění. Rovněž některé jihokorejské firmy příjem nových pracovníků zastavily.²⁹³

Vedle špatné ekonomické situace ve světě je stále velkým problémem nedostatečná kvalifikace vietnamské pracovní síly. Podle plánu z let 2006–2010 mělo být 70–80 % těchto pracovníků kvalifikováno, reálná situace je však daleko horší. Vláda sice založila po celé zemi vzdělávací střediska (v roce 2009 jich bylo cca 2 000, z toho 100 při vysokých školách a 600 při středních školách, nicméně kvalifikace pracovníků stále není dostatečná; ani absolventi kvalifikačních kurzů nebo školení

²⁸⁷ Zdroj: Zastupitelský úřad ČR v Hanoji, 2009; *Holding Labour Exporters to Account*, 2009.

²⁸⁸ Zdroj: Zastupitelský úřad ČR v Hanoji.

²⁸⁹ LOI, 2000; *Nation's Export Labour Market Stunted by Economic Downturn*, 2009.

²⁹⁰ *There's Room for 4,000 More Vietnamese Workers in Japan*, 2009.

²⁹¹ Tamtéž; Zdroj: Zastupitelský úřad ČR v Hanoji.

²⁹² Zdroj: Zastupitelský úřad ČR v Hanoji, 2009.

²⁹³ *Bad Time to Seek Work in Taiwan*, 2008.

nebývají na následný výkon práce dostatečně připraveni.²⁹⁴ Ve Vietnamu rovněž v této souvislosti dochází k rozsáhlému falšování předkládaných osvědčení.²⁹⁵ Ministerstvo práce, válečných invalidů a sociálních věcí uvádí v tisku případy, kdy se objevují problémy s kvalifikací vietnamské pracovní síly. Jako příklad uvádí např. Katar, kde většina vyslaných pracovníků nebyla dostatečně vyškolená, a proto zaměstnavatelé nemohli dodržet stanovené platové podmínky. To vyústilo ve stávky zaměstnanců. Katarská vláda se oficiálně z těchto důvodů rozhodla na konci roku 2008 (v přibližně stejné době jako ČR) nejdříve omezit a následně zcela zastavit prodlužování a vydávání pracovních povolení občanům VSR.²⁹⁶

Poněkud jinou verzi této události uvádí vietnamský tisk. Katarská ekonomika byla silně zasažena globální finanční krizí, která způsobila pokles cen ropy. Z toho důvodu byla zastavena řada stavebních aj. projektů, na nichž byli zaměstnáni i vietnamští pracovníci. Podle informací vietnamské ambasády v Kataru zde Vietnamci zformovali početný gang z lidí, kteří byli propuštěni, jejichž pracovní smlouvy vypršely, nebo pracovali v Kataru ilegálně. Gang útočil na ostatní vietnamské pracovníky a za použití nožů je vydíral a okrádal. Rovněž organizoval nelegální gambling a vyráběl alkohol. Kolem 400 vietnamských pracovníků stavební společnosti ACC proto 17. prosince 2008 vstoupilo do stávky a požadovalo, aby je jejich zaměstnavatelé poslali domů, když nedokážou zajistit jejich bezpečnost. Mnoho z nich rovněž uložilo své úspory na vietnamském zastupitelském úřadu.

Podle názoru vietnamské ambasády v Kataru byla hlavním důvodem této situace skutečnost, že činnost vietnamských pracovních agentur nebyla koordinována a do země vyslaly na práci příliš mnoho svých klientů. Nebyl rovněž vytvořen kompetentní orgán, který by vzniklé problémy řešil a chránil zájmy vietnamských pracovníků.²⁹⁷

V případě Jordánska stávky vietnamských pracovníků vyústily ve vypovězení části z nich zpět do Vietnamu. Z Malediv byly stovky Vietnamců vypovězeny pro nekvalifikovanost, vstup do země na turistická víza a nelegální pobyt spojený s nelegální činností.²⁹⁸

Vývoz pracovní síly do USA a Kanady je podmíněn prověřovanou vyšší kvalifikací, a proto do těchto zemí velké množství vietnamských pracovníků necestuje. Pokud jde o vysílání Vietnamců do Evropy, o víza za účelem zaměstnání do západních zemí EU žádají především kuchaři do vietnamských restaurací, přičemž počet těchto žádostí se v minulých letech ročně nepohyboval v tisících, ale spíše ve stovkách. Vývoz ekonomických migrantů do Ameriky a západní Evropy proto

²⁹⁴ Zdroj: Zastupitelský úřad ČR v Hanoji, 2009.

²⁹⁵ ZVK: Poznatky z terénního výzkumu, Vietnam, listopad 2009.

²⁹⁶ *Vietnam's Labour-export Market Narrows*, 2008.

²⁹⁷ Tamtéž.

²⁹⁸ *Holding Labour Exporters to Account*, 2009.

nadále pokračuje především nelegálními a pololegálními cestami. Nejoblíbenější zemí v Evropě, kam jsou občané VSR vysíláni, je bezesporu ČR. Žádná evropská země nezažila v minulých letech příliv pracovních sil z Vietnamu v tak velké míře.

K naplnění státní politiky vývozu pracovních sil je nutné tento vývoz regulovat a také nějakým způsobem zprostředkovat. Informace z terénu naznačují, ačkoliv se o tom oficiálně nehovoří, že rozbujelý státní aparát má často vazby na významnější pracovní agentury, které se o vývoz pracovních sil starají. Vysoké kvóty stanovené vietnamskou vládou na vývoz pracovní síly pak naznačují, že v praxi budou aktivity v této oblasti státem otevřeně (nebo mlčky) podporovány.

8.2. Transfery do Evropy a/přes ČR

Modely přepravy Vietnamců do ČR se změnily od počátku devadesátých let několikrát, protože vstoupily v platnost nové přistěhovalecké předpisy, změny v azylové politice a policejní zákazy. Mnohé z těchto změn byly spojeny s přípravou českého právního a bezpečnostního systému na vstup do schengenského prostoru v lednu 2008. Vedle nelegálních transferů převládal model založený na využívání mezer v českém právním systému. Proto byly v podstatě „legální“. V případě následného přesunu do některé ze západních zemí, kde bylo přistěhovalectví silněji kontrolováno, přeprava často pokračovala na nelegálním základě.

Pašování osob přes „zelenou čáru“ (nelegální překračování hranic) bylo časté v devadesátých letech a stále pokračuje. Česká republika se stala zemí určení a rovněž tranzitním územím pro přepravu asijských migrantů na Západ. Příslušníci asijské komunity (Vietnamci a Číňané) jsou hlavními pachateli těchto trestných činů. Současným trendem je i narůstající počet „zákazníků“ – uprchlíků, pašovaných ze střední a jižní Asie a z Balkánu.

Pololegální a nelegální transfery osob, jinak také převaděčství, prošly v období posledních pěti let podstatnými změnami. Před tímto obdobím dominoval převod běženců přes hranice jednotlivých států (transfery osob přes tzv. zelenou hranici; v čínském a názvosloví je tato forma nazývána „hadí“ cestou). Běženci v cílových destinacích nejprve působili jako ilegální přistěhovalci a až posléze byl jejich pobyt v zemi legalizován (v případě čínského a vietnamského organizovaného zločinu se jednalo o nelegální přechod hranic do ČR nebo do dalších zemí EU přes Ruskou federaci a pobaltské státy).

V dnešní době převaděčské organizace spíše zneužívají nedokonalost imigračních zákonů jednotlivých zemí EU, kdy je ve Vietnamu transferované osobě vyřízeno povolení k pobytu a ta do ČR přicestuje legálně – v poslední době zejména jako pracovník kontraktovaný některou z agentur, jež zajišťují pracovníky pro velké společnosti typu Škoda auto a. s. a Škoda Plzeň, nebo jako osoba samostatně výdělečně činná. Ačkoli se jedná o vcelku legální způsob transferu osob, v řadě případů jde o nekvalifikované pracovníky s padělanými certifikáty dosaženého vzdělání, nebo podvedené osoby toužící po vycestování do některé ze zemí EU.

Obě tyto činnosti dosud koexistují a dokonce se vzájemně doplňují. Jejich *mody operandi* se však od sebe významně liší. Odlišný je i sociální status jednotlivých migrantů. Obecně platí, že lidé, kteří přijíždějí legální cestou, mají vyšší společenský status než migranti přicházející do ČR převaděčskými kanály bez platných cestovních dokladů.

Nelegální a pololegální transfery osob je nutno striktně oddělit od tzv. obchodu s lidmi a obchodu s bílým masem, i když jejich *mody operandi* mohou být velmi podobné. Pachatelé obou forem této trestné činnosti např. využívají padělaných dokumentů nebo jejich částí, které buď nakupují od dalších osob zabývajících se paděláním těchto dokumentů (viz níže), nebo si je vyrábějí sami apod. Konkrétní obsah těchto forem trestné činnosti je však různý.

8.2.1. „Klasické“ převaděčství

Tato původní forma se vyznačuje využíváním falešných dokladů a přechody běženců přes zelenou hranici, a to nejrozumnějšími způsoby. V minulých letech byla značně frekventovaná trasa ze severního Vietnamu přes Čínu do Ruska a dále do Evropy. Poznatky získané během terénního výzkumu v roce 2009 v příhraničních oblastech Laosu potvrdily etablování nových penetračních cest na Evropu. Oproti původním trasám – pozemní přes Lang Son do Číny a Ruské federace a letecké přes Moskvu do Evropy – se dnes vzhledem k otevření vnitřních hranic mezi státy ASEANu a zlepšené dopravní dostupnosti stále výrazněji profilují pozemní trasy z Vietnamu přes Laos jednak na sever do Číny (zejména z oblasti Nghe An přes laoský Xieng Khuang) a jednak do thajského Bangkoku s odlety dále do tranzitů v západní Evropě. Zde buď zůstávají, nebo letecky směřují dále do ČR. Bezpečnostní složky budou muset s těmito odklony tras v budoucnu počítat.

Po čínsko-ruské trase putují nelegální migranti nejprve letadlem nebo vlakem přes Čínu do Ruska. Poté cestují přes Ukrajinu na Slovensko a do ČR. Cesta trvá dva nebo více měsíců. Životní podmínky přepravovaných vystěhovalců jsou tvrdé. Násilí a dokonce znásilňování žen během cest nejsou ničím neobvyklým.

Typickými vietnamskými „zákazníky“ převaděčských organizací jsou lidé, kteří mají doma ve Vietnamu špatně placená zaměstnání, resp. vyhlídky do budoucnosti. Proto se rozhodnou zlepšit svoji ekonomickou situaci vycestováním do některé ze zemí EU. Přitažlivou destinací bývá Německo, ovšem ČR rovněž nabízí zajímavé možnosti – navíc je i výrazně levnější a k přistěhovalcům z Asie i v mnoha ohledech benevolentnější. Protože cena legálního transferu zprostředkovaného agenturou se pohybuje mezi 8 000-15 000 USD, zatímco nelegální transfer za pomoci převaděčské organizace přijde „pouze“ na 4 000-6 000 USD, mnoho migrantů se uchyluje k této levnější, i když rizikovější variantě.²⁹⁹

²⁹⁹ ZPČR: Rozhovor s H. T., Odbor azylové a migrační politiky MV ČR, 2. 3. 2007.

Migranti opouštějí Vietnam legální cestou – zpravidla letecky do Moskvy. Tam jsou převezeni např. do tajného bytu v Moskvě nebo v jejím sousedství, kde čekají na další přesun, obvykle uzamčení a izolováni. Jsou zde rovněž přerozděleni do skupin podle místa konečné destinace (v této fázi může vietnamský migrant cestovat např. s čínskými, indickými a afghánskými běženci, ale i s běženci ze Šrí Lanky nebo Pákistánu). V Moskvě může dojít k odebrání osobních dokladů běženců s poukazem na možnost zadržení, neboť není žádoucí, aby byly transferované osoby zadrženy s osobními doklady. To jim při zadržení umožní uvést smyšlenou identitu, pod kterou budou vyhoštěni zpět do Vietnamu a mohou podniknout cestu v rámci druhého pokusu.

Po několikátýdenním čekání jsou migranti přepraveni (často na korbě nákladního vozu krytého jen plachtou nebo v prostoru cisterny na mléko apod.) do další destinace. Pokud směřují do Polska, SRN a severských zemí, potom jsou tranzitními zeměmi Bělorusko a Estonsko. Pokud je cílovou zemí ČR, Rakousko a Itálie, případně Francie, Španělsko a Portugalsko, potom je tranzitní zemí zpravidla Ukrajina.

V dané tranzitní zemi jsou běženci obvykle opět ubytováni, opět přerozděleni do skupin, tentokrát podle „spěšnosti“ toho kterého běžence, a poté je nutno vyčkat příhodného okamžiku k přechodu hranice (zde může migrant čekat i několik týdnů). Následně je přikročeno pravděpodobně k nejriskantnější části celé cesty, neboť hranice mezi pobaltskými republikami a východními členy EU patří k nejtěžším v rámci Evropy.

Je doloženo značné množství způsobů přechodu této hranice – např. překročení vodních toků v malých kánoích, po lesních cestách mezi ostatními dráty, ale také po zamrzlých vodních plochách, které se staly mnoha migrantům osudnými. V rámci těchto přesunů se dle pokynů převaděčů běženci pohybují zpravidla v řadě za sebou – odtud pochází i jejich přezdívka „kachny“. Tato strategie je využívána ke znemožnění zjištění bližšího počtu běženců ze strany ochránců hranic.

V dalších zemích – v Polsku, Maďarsku a na Slovensku – bývá migrant naložen do kontejneru opatřeného obchodní plombou a umístěného na nákladní vozidlo (byly však také zaznamenány případy běženců objevených v prostoru cisterny dovážející mléčné výrobky nebo pod sedadly osobních vozidel) a přepraven do požadované destinace prakticky po celé Evropě. Zde je předán „kontaktním osobám“ (často to bývají rodinní příslušníci), ukryt do doby získání povolení k pobytu, nebo se prostě ocitne na ulici.

Nevýhodou tohoto způsobu tranzitu je jednak jeho časová náročnost, jednak velké riziko, zejména kvůli možnosti zadržení, zranění nebo úmrtí v extrémních podmínkách a při nočních přechodech hranic. Migranti se mnohdy následně stávají obětmi obchodu s lidmi, neboť v cílové zemi nemají povolení k pobytu ani prostředky k obživě. Spojení s rodinou prakticky nefunguje a je nutno hradit další náklady spojené se získáním potřebných dokladů a povolení k pobytu. Běženci

bez dokladů tak často končí jako výrobci ilegálních cigaret, lihovin, pěstitelé marihuany a v případech žen jako prostitutky.³⁰⁰

Pan H. (svobodný, 25 let) se narodil v Nam Dinh ve Vietnamu. Pracoval v malé rodinné firmě jako instalatér a opravář klimatizací. Jeho otec a bratr stále pracují v této firmě. Měl mzdu jeden milion vietnamských dongů (přibližně 70 amerických dolarů) měsíčně. To bylo dostatečné pro základní obživu čtyřčlenné rodiny, ale již ne pro investice do budoucnosti. Pan H. proto s pomocí jednoho člověka ze sousedství kontaktoval zprostředkovatele, jehož syn již dlouhou dobu bydlel v České republice. Poté, co měl pan H. dorazit do České republiky, jeho rodina měla za jeho přepravu zaplatit 6 500 amerických dolarů.

Cesta trvala šest měsíců a podmínky byly hrozné. Pan H. přijel do Moskvy se skupinou třiceti dalších Vietnamců bez jakýchkoli dokladů. Museli dlouhou dobu čekat, zatímco jejich „průvodce“ vyjednával o „vstupním poplatku“ s ruskými celníky. Celníci prováděli brutální osobní prohlídky členů skupiny, protože nebyli spokojeni s nabídnutým úplatkem. Nakonec, když nenašli žádné další peníze, je nechali jít.

Po nějaké době strávené v Rusku byli Vietnamci převezeni v kamionu na místo blízko hranic s Ukrajinou. Potom museli v chladné zimní noci přejít pěšky hranici. Všichni z nich byli jen lehce oblečení. Na druhé straně hranic byli ukryti do jiného kamionu a převezeni do bytu bez záchodu a koupelny. Namísto záchodu užívali vědra. Jejich cesta poté pokračovala přes Ukrajinu a Slovensko do České republiky.

Pan H. se nyní nachází v zemi bez dokladů potřebných k získání živnostenského oprávnění nebo trvalého pobytu. Musí pracovat nelegálně pro vietnamskou firmu. Jeho životní podmínky jsou nyní horší, než byly ve Vietnamu.³⁰¹

Pokud je organizace schopna zajistit legální přepravu vystěhovalce do České republiky, jeho cesta do západní Evropy pokračuje nelegálně až ve své druhé části, většinou přes česko-německou hranici. Český průvodce pracující pro vietnamský pašerácký gang nebo vietnamský průvodce vede skupinu přistěhovalců do blízkosti hranice a ukáže jim, kam mají jít. V případě větší skupiny je průvodce osobně převede přes hraniční čáru. Spolupracující společníci čekají na druhé straně. Cena za převedení z České republiky do Německa se v minulých letech pohybovala mezi 500 až 1 000 americkými dolary.³⁰²

Odhaduje se, že v průběhu devadesátých let přešlo ilegálně přes území České republiky do Německa přibližně 10 000 Vietnamců.³⁰³

³⁰⁰ ZPČR: *Modus operandi* popsán na podkladě zachycených případů z let 1999-2006; ZVK: Rozhovor s migranty zejména v rámci výzkumu z let 1999-2002, 2007-2009.

³⁰¹ TRUNG TA MINH, 2002: 21.

³⁰² ZPČR: Rozhovor s T. S., důstojníkem ÚOOZ, 16. 9. 2002.

³⁰³ ZPČR: Zpráva ÚOOZ připravená pro výzkumný projekt ÚMV „Mezinárodní organizovaný zločin v České republice“ (1999-2002), květen 2001.

Zajímavým fenoménem těchto let, spojeným s nevyjasněným přístupem státních orgánů vůči ilegálním migrantům, byly i „krádeže“ běženců. Ty byly uskutečňovány v případě, že běženci byli zadrženi českými státními orgány. Běženci zpravidla okamžitě požádali o politický azyl a na základě této žádosti byli předáni do utečeneckých táborů v České republice. Odtud je po krátké době „ukradla“ pašerácká organizace a převedla dále přes hranice podle původního plánu transferu.³⁰⁴

Byly zjištěny i trasy z Německa do České republiky. Po demokratických změnách v roce 1989 Česká republika čelila silným vlnám vietnamského přistěhovalectví z Německa.

Pan K. bydlí v Chebu blízko českoněmecké hranice. Je soukromým obchodníkem na největším místním vietnamském tržišti. Má přítelkyni a desetiletou dceru navštěvující místní školu. Dříve byl ve Vietnamu stavebním dělníkem a podílel se na stavbě velké přehrady. Později se přihlásil na práci v Německé demokratické republice na základě německo-vietnamské dohody. Na počátku devadesátých let svůj kontrakt v Německu ukončil a dostal 3 000 marek jako kompenzaci. Vrátil se domů, ale nebyl si tam schopen najít práci, takže se potýkal s ekonomickými problémy. Rozhodl se proto vrátit do Německa, kde stále žili někteří z jeho dřívějších vietnamských přátel. Za dopravu do Německa přes Rusko zaplatil pašerácké organizaci 2 000 amerických dolarů, ale podvedli ho. Průvodce v Rusku na něm požadoval ještě 1 000 amerických dolarů za další přepravu. Pan K. ale už neměl peníze, a musel proto zůstat v Rusku nelegálně. Prodává malá množství „zboží“ v metru a na autobusových nádražích. Byl přitom stále obtěžován policií, která na něm požadovala „zvláštní poplatky“, a utíkal před ní. Po roce nashromáždil dostatečný obnos pro cestu do Německa.

Po příjezdu do Německa pan K. bydlel v azylovém domě a prodával cigarety na ulicích a na tržištích. Po jednom měsíci měl problémy s místními Vietnamci, kteří již měli svoje vymezená území pro obchodování ve městě. Byl zadržen německou policií a poté z obavy před repatriací uprchl do České republiky. Překročil hranice za pomoci jistého muže, kterému zaplatil 100 německých marek.³⁰⁵

Vůdcové převaděčských organizací jsou osoby čínského a vietnamského původu a jejich pomocníci jsou pak místní lidé, tedy Rusové, Ukrajinci, Češi, Němci atd. Místní pomocníci jsou často napojeni na kriminální podsvětí. Nejaktivnější z takových organizací v České republice v minulých letech byla skupina „Východní větev“ (toto jméno jí dala česká policie) – síť organizující pašování osob z Vietnamu a Číny přes Moskvu, Prahu a severočeské město Most do Německa, Francie a Velké Británie. Vůdcem organizace byl etnický Číňan, nejspíše bydlící

³⁰⁴ NOŽINA, 2003b: 208.

³⁰⁵ TRUNG TA MINH, 2002: 22-23.

v Moskvě; druhé centrum organizace bylo pravděpodobně v Paříži.³⁰⁶ S touto organizací byla spojena známá tragédie v Doveru z června 2000, při níž celníci našli mrtvoly 58 udušených čínských ilegálních vystěhovalců v kamionu směřujícím do Velké Británie.³⁰⁷

Dne 18. června 2000 celníci v britském přístavu Dover zahájili prohlídku podezřelého kamionu, který připlul na trajektu z pevniny. Kamion byl registrován na firmu Van Der Spek Transport, což je jen mírně pozměněné jméno známé nizozemské dopravní společnosti. Podle vyjádření celníků „odpovídal profilu dopravních prostředků využívaných k pašování cigaret, drog a dalšího kontrabandu“.

Když však celníci otevřeli velké dveře chladicího kontejneru, našli za paletami s rajčaty tělo udušeného muže a pak další a další... Celkem 54 mrtvých mužů, 4 mrtvé ženy a 2 traumatizované muže bojující z posledních sil o život. Ve všech případech se jednalo o mladé Číňany pocházející z provincie Fu-tien. Do Británie připutovali za prací. Doverská tragédie vzbudila značnou pozornost veřejnosti po celé Evropě.³⁰⁸

O více než rok později, v září 2001, pozatýkali detektivové z českého Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu v Praze, středních a severních Čechách patnáct členů mezinárodního gangu pašeráků lidí, který v posledních letech organizoval ilegální migraci zejména občanů Čínské lidové republiky přes Rusko do západní Evropy. Díky spolupráci se specializovanou Službou pro odhalování korupce a závažné trestné činnosti se navíc podařilo zdokumentovat milionové finanční toky a obstatit 52 kont pašeráků vedených u šesti českých peněžních ústavů. Akce byla načasována tak, že současně s českými policisty zasáhli i jejich francouzští kolegové. Do rozsáhlé mezinárodní operace s krycím názvem „Euro“ byli zapojeni i policejní specialisté z Německa a Velké Británie.

V České republice skončili za mřížemi příslušníci „české sekce“ převaděčské organizace – šest Číňanů, tři Vietnamci a devět Čechů. Ve Francii bylo pozatýkáno dalších devět lidí, vesměs Číňanů, jeden pachatel byl zatčen ve Velké Británii a dva již dříve v Německu. Během domovních prohlídek v České republice policie zajistila dva miliony korun v různých měnách, 6 kusů střelných zbraní, 53 kusů cestovních dokladů, velké množství písemností, finanční deníky a mobilní telefony pachatelů. V různých úkrytech zadržela 33 ilegálních migrantů z Číny.

Policejní akce v ČR proběhla bez problémů, pouze jeden z členů gangu při zatýkání vyskočil z okna a zlomil si oba kotníky.

Za dobu dvou let (1. 1. 1999 – 11. 9. 2001), kdy probíhala operativní práce detektivů, uskutečnili pašeráci na 220 převáděcích akcí, během nichž dopravili do západní Evropy kolem 1 800 lidí.

³⁰⁶ ZPČR: Rozhovor s M. K. a T. R., důstojníky ÚOOZ, 4. 6. 1999.

³⁰⁷ NOŽINA, 2003b: 210-212.

³⁰⁸ Newsweek, 2000.

Hlavní pašerácký kanál vedl z Číny přes území bývalého SSSR (Moskva), Maďarska, Slovenské a České republiky do zemí EU. V České republice spojky zajišťovaly převoz migrantů bez dokladů anebo vybavených falešnými dokumenty na předem stanovená místa v oblasti státních hranic a odtud je převaděči dopravovali přes „zelenou linii“ do Německa, případně dále do dalších zemí. Cena za dopravu jednoho „klienta“ z Číny do Evropy se pohybovala kolem 10 až 15 tisíc dolarů. Češi na svém úseku inkasovali za převedení emigranta z Čech do Německa 750-800 marek a do Francie 1 300 až 1 400 marek.³⁰⁹

Jak šetření prokázalo, případ z anglického Doveru patřil k aktivitám pozatýkané skupiny. Nepřímé svědectví o metodách zadržených pašeráků podala jedna z pravděpodobných obětí doverské tragédie – osmnáctiletý mladík, který během cesty do Velké Británie často telefonoval se svojí rodinou v Číně.³¹⁰

Mladík se rozhodl hledat štěstí na Západě. Protože cena za ilegální přepravu do Spojených států byla příliš vysoká a mladíkova rodina na ni neměla prostředky, volba padla na méně nákladnou Velkou Británii, kde mu jeho příbuzný zajistil práci v čínské restauraci na předměstí Londýna. 3. dubna 2000 mladík nastoupil společně se skupinou dalších fu-ťienských emigrantů do vlaku na hlavní město Peking. Pašeráci mu sice přislíbili přepravu do Evropy letecky, namísto toho se však ocitl ve vlaku na Transsibiřské magistrále směřujícím do Moskvy. Čínsko-ruskou hranici překročil pomocí zfalšovaného pasu, v němž pašeráci vyměnili fotografii původního majitele. Když mladík telefonoval rodině z Moskvy, tvrdil, že je držen společně s ostatními v úkrytu pod ozbrojeným dozorem. Pašeráci mu zabavili dokumenty, zavazadla a šaty, aby mu tak zabránili v případném útěku. Další telefonní zavolání přišlo odněkud z území České republiky. Aby se tam mladík dostal, musel cestovat vlakem, kamionem a nakonec na voze taženém koňmi. Poté následovalo několik dalších telefonátů z Německa a nakonec z Nizozemska. Zde mladík společně s dalšími emigranty čekali dvacet dní stěsnání v několika místnostech malého hotelu. Během té doby dostávali malé přiděly jídla, byli opět hlídáni bez možnosti vyjít ven. Mladík naposled telefonoval domů 10. června, aby potvrdil přijetí 200 dolarů, které mu rodina zaslala. O týden později došlo k doverské tragédii. Mladík ke svému příbuznému v Londýně nikdy nedorazil.³¹¹

Počty běženců nebyly nikdy přesně vyčísleny, ale v době největších přesunů se na území ČR mohlo v jednom okamžiku nacházet až 3 000 běženců, některé policejní zprávy hovořily až o počtu 10 000 osob.³¹²

Když se Česká republika v lednu 2008 připojila k schengenskému bezpečnostnímu systému, její hranice se otevřely ve všech směrech. Z toho důvodu se hlavní

³⁰⁹ ZPČR: ÚOOZ, operativní informace z prostředí vietnamské komunity.

³¹⁰ Newsweek, 2000.

³¹¹ Tamtéž; NOŽINA, 2003b: 210-212.

³¹² ZPČR: ÚOOZ, interní odhad.

aktivity spojené s pašováním přes „zelenou hranici“ přesunuly z česko-německé hranice na vnější hranice EU na Slovensku, v Polsku a v Maďarsku. Česká republika tak v této souvislosti v současné době čelí zejména sekundárním tranzitům.³¹³

Celkově je „klasické“ převaděčství v současné době poněkud utlumeno, neboť bylo nahrazeno efektivnější metodou vyřízení platného povolení k pobytu v jednom z členských států EU, ze kterého je poté snadné přecházet hranice v rámci schengenského prostoru. Postupné zpříšňování evropské legislativy však ztěžuje tuto formu pololegálního přistěhovalectví, a proto je do budoucna možné očekávat opětovný nástup tohoto způsobu transferu osob.

Od roku 2009 je zřejmý trend, kdy se vietnamští pracovníci, kteří přišli do ČR a vlivem ekonomické krize ztratili zaměstnání v českých továrnách, přesouvají do západní Evropy. Jednou z vyhledávaných destinací v současné době je Velká Británie. Podle informací z prostředí vietnamské komunity odvoz z ČR na francouzské pobřeží u kanálu La Manche stojí cca 500 USD. Zde je pak prováděna další platba, a to podle způsobu další přepravy. Někteří migranti si mohou zaplatit cestu v „pohodlí“ kontejneru; za pomoci specializovaných převaděčů se rovněž lze nalodit na některý z trajektů směřujících do Velké Británie. Ti s malými finančními prostředky jsou instruováni, jak naskočit na kamion jedoucí tunelem do Velké Británie, nicméně i tato služba je placená.³¹⁴

Je známa ještě řada dalších *modů operandi*, kdy např. běženci naskakují na nákladní vlaky firmy Eurotunnel směřující do Velké Británie, nebo jsou jim zajištěny doklady některé osoby mající trvalý pobyt v ČR nebo na Slovensku a za pomoci těchto dokladů potom legálně vystupují.³¹⁵

Nechtěný suvenýr si v červnu 2010 přivezla z ČR britská punková kapela Criminal Mind. Když celníci v britském Doveru prohledali jejich dodávku, v reprobednách objevili čtyři Vietnamce. Ilegální imigranty tam zřejmě ukrýl český řidič auta.

Členové kapely Ben Waldock, Josh Reed a Ben Dowling byli v Česku od 23. dubna 2010. Koncertovali ve Frýdku-Místku. Pak pokračovali přes Brusel do Paříže na další koncert. V Belgii ale uvízli, protože jim zrušili let do francouzské metropole, koncert tam proto zmeškali. Český organizátor jim ale nabídl pomoc. Do Bruselu pro ně poslal dodávku, kterou odjeli domů do Velké Británie. O tom, že v autě nejedou sami, se dozvěděli už v průběhu cesty. „Dvě hodiny poté, co jsme opustili Brusel, jsem se opřel o sedadlo a uviděl ty malé hubené prsty. Pak jsem jen ucítil poklepání na rameno a uviděl tu tvář ukrytou ve tmě, která na mě dělala »pššt«,“ popsal situaci baskytarista Dowling.

³¹³ Rozhovor s M. D., Generální ředitelství cel, Oddělení vyšetřování a dohledu, Praha 20. 2. 2008.

³¹⁴ ZVK: 2010.

³¹⁵ Tamtéž.

Členové kapely nic neprozradili, a čtyři černí pasažéři tak trajektem připluli až do Británie. V Doveru ale Vietnamce odhalili celníci. Kapela i řidič auta skončili ve vězení. „Nebál jsem se, věděl jsem, že jsme nevinní,“ řekl Ben Dowling. Muzikanti strávili ve vazbě devět hodin, ven se dostali na kauci. V kauze poté figurovali jako svědci. Pětadvacetiletý český řidič ale ve vazbě zůstal. Britské úřady ho obvinily z napomáhání k nelegálnímu překročení hranic.³¹⁶

Jedna z rozsáhlých pašeráckých sítí byla rozbita v únoru 2011.

V pěti zemích EU včetně České republiky se dne 8. 2. 2011 uskutečnila koordinovaná operace proti zločineckým sítím zaměřeným na pašování nelegálních přistěhovalců do Evropy, zejména vietnamského původu. Informovaly o tom společně Evropský policejní úřad (Europol) a Evropská jednotka pro soudní spolupráci (Eurojust).

Policisté při rozsáhlé mezinárodní akci pozatýkali 35 lidí, z toho dvě osoby v České republice. Nejvíce zadržených bylo ve Francii (19). Kromě ní a ČR se zapojily i Německo (osm zatčených), Maďarsko (pět) a Británie (jeden).

Operace se uskutečnily v Lille, Paříži, Berlíně a v Praze. Ve Francii bylo v jednom táboře objeveno 38 přistěhovalců, kteří tam žili ve velmi bídých podmínkách.

V některých případech přistěhovalci do EU mířili s pomocí falešných dokumentů přes Moskvu. Z ruské metropole byli pašováni do států EU kamiony nebo vlakem.

Jindy zase kriminální sítě využívaly nákladnější metodu, která přistěhovalce přišla až na 15 000 € a při níž byla využívána víza určená pro obchodníky a vydaná maďarskými a českými úřady ve Vietnamu. Přistěhovalci pak byli dopraveni přímo do Paříže. Z Francie pak již zamířili přímo do cílové destinace – Velké Británie.

„Byla to sofistikovaná síť s buňkami v Polsku, České republice, Německu, Francii, Británii a Vietnamu,“ uvedly Eurojust a Europol v prohlášení.³¹⁷

8.2.2. Pololegální transfery osob a zneužívání platných právních norem

Od devadesátých let minulého století je na vzestupu další způsob transferu osob, který se zhruba od poloviny tohoto desetiletí stal zejména pro Českou republiku jako cílovou zemi dominantním. *Modus operandi* této trestné činnosti je velice obtížné v komplexnosti popsat, protože se skládá z mnoha nelegálních a pololegálních praktik – zejména padělání podkladů potřebných k získání povolení k pobytu na území ČR, zkreslování údajů o transferované osobě, podplácení pracovníků odpovědných za udělování povolení k pobytu, zařizování fiktivních sňatků a adopce dětí (převážně romských).

³¹⁶ *Punkeři si z Česka přivezli Vietnamce. Našli je v reprobednách, 2010; Punkeři si z Česka v reprobednách přivezli Vietnamce, 2010.*

³¹⁷ *Rozsáhlá akce proti pašerákům lidí, dva lidé byli zatčeni i v ČR, 2011.*

Linh je mladá žena z rozdělené rodiny, jejíž rodiče v minulosti žili v ČR. Ti chtěli po návratu do vlasti své finanční prostředky a kontakty v ČR zhodnotit vysláním některého z rodinných příslušníků do ČR za výdělkem. Z jeho zisků měla posléze profitovat celá rodina; ta se proto obrátila na jednu z agentur zajišťujících povolení k pobytu v ČR. Té předala část dokladů potřebných k získání povolení k pobytu a požadovanou částku (ta se v letech 2003-2006 pohybovala v rozmezí 8 000-15 000 USD). Další postup pak již řídila agentura. Paní Linh sice musela osobně podstoupit pohovor na českém zastupitelském úřadě, nicméně agentura zajistila i pořadí při čekání před úřadem.

Pro splnění nutných formalit bylo potřeba předložit zastupitelskému úřadu několik dokumentů – rodný list, výpis z rejstříku trestů a doklad o dosaženém vzdělání – a doložit i určité množství finančních prostředků k zajištění pobytu na území ČR. Zde nastal problém, neboť částka přesahovala 2 000 USD. Linh proto předložila padělaný doklad o uložení hotovosti (jindy bývá hotovost ukládána jen za účelem vystavení potřebného potvrzení). Linh měla od agentury i padělaný doklad o dosaženém vzdělání – to v závislosti na předmětu podnikání, kterému se po transferu do ČR chtěla věnovat, neboť se jednalo o tzv. živnost vázanou s předepsaným dosaženým vzděláním. (Většina vietnamských žadatelů ovšem podniká na úseku nákupu a prodeje, což je živnost volná. Časté je rovněž padělání výpisu z rejstříku trestů nebo rodného listu, např. za účelem „adopce“ ze strany příslušníků širší rodiny, již žijící v cílové zemi.)

Mimo padělání potřebných dokumentů agentura Linh rovněž pomohla ještě před příjezdem získat povolení k pobytu v ČR, zajistila jí ohlášení živnosti a vystavení živnostenského listu. V ČR byla potom Linh okamžitě zaměstnána bývalými přáteli svých rodičů jako pomocná síla v obchodě, nicméně ve styku s úřady vystupovala jako osoba samostatně výdělečně činná.³¹⁸

„Hitem“ poslední doby se stalo vycestovávání za účelem vítězství v konkurenci na určité pracovní místo a za účelem studia. V ČR se vytvářejí např. fiktivně vyhlášená pracovní místa, na která zaručeně bude splňovat podmínky jen Vietnamec. Je navazována spolupráce s některými soukromými školami nebo firmami organizujícími placené kurzy z důvodu studia jazyků Vietnamci nebo jakéhokoliv jiného studia. Je zřejmé, že mnoho škol při honbě za penězi neváhá potvrdit a přijmout jakéhokoliv studenty ze zahraničí, hlavně když zaplatí školné nebo kurzovné. O to, jestli studenti poté školu skutečně navštěvují, nebo nikoliv, se nestarají. Není výjimkou, že o studentské vízum za účelem pozdějšího studia na vysoké škole podává např. čtyřicetiletý ženatý muž se čtyřmi dětmi, který chce později své znalosti z ČR „zúročit“ na svém malém statku ve Vietnamu.³¹⁹

³¹⁸ ZPČR/ZVK: Modelový pololegální transfer: Případová studie na základě zkušeností s jednotlivými případy z let 2003-2008 a na základě informací pocházejících od informátorů z vietnamské komunity.

³¹⁹ Zdroj: Zastupitelský úřad ČR v Hanoji, listopad 2009.

Významnou roli v žádostech o tento typ víz nepochybně sehrává skutečnost, že občan Vietnamu po udělení povolení k pobytu může změnit účel pobytu na jiný, tedy třeba na pracovní.

Zastupitelský úřad ČR v Hanoji zaznamenal zvýšený zájem o pracovní místo v ČR – šlo o více než 50 programátorů, které žádala jedna česká firma. Požadavek byl vyhlášen tak, aby jej splňovali převážně Vietnamci – kritériem byla znalost vietnamského jazyka s tím, že je nutná přímo pro tuto programátorskou činnost. Při pohovorech na zastupitelském úřadu uchazeči svorně tvrdili, že se o této pracovní nabídce dozvěděli od svých známých v ČR, nebo zprostředkovaně z Vietnamu. O ČR nevěděli zpravidla nic a rovněž práce s počítačem jim byla cizí. Málokdo z uchazečů věděl, jakou má doma specifikaci svého PC, pokud PC vůbec vlastnil. Potvrzené ubytování pro všechny uchazeče bylo v letním chatovém táboře, kde nebylo žádné topení a v zimním období, kdy by uchazeči měli začít svou pracovní činnost, by tam zcela jistě umrzli. Prověřením firmy, která nabízela práci, se zjistilo, že na uvedené adrese žádná taková firma nesídlí a nikdo o ní nic neví. Drzost této firmy dosáhla až takového rozměru, že si vytvořila nejen webové stránky, které propagovaly činnost firmy a nabízely pracovní příležitosti pro lidi se znalostí vietnamštiny, ale dokonce požádala místně příslušný úřad práce o součinnost a ohlásila zde neobsazená fiktivně vytvořená pracovní místa. Místně příslušný úřad práce pak vydal pro jednotlivé uchazeče rozhodnutí o povolení zaměstnání v souladu s ohlášeným neobsazeným pracovním místem. O celou záležitost se staral najatý advokát z ČR, který neváhal vycestovat do Vietnamu, aby osobně učinil podání na Zastupitelském úřadu ČR v Hanoji za všechny uchazeče.³²⁰

Základní funkce zprostředkovatelské agentury tedy mimo jiné spočívá ve schopnosti ovlivnit rozhodnutí orgánů ČR k získání povolení k pobytu. Za tím účelem jednak proškolují své klienty, jednak se snaží působit přímo na dané orgány. Např. žadatelé o studentská víza na Zastupitelském úřadu ČR v Hanoji jsou pečlivě školeni pro pohovory, jimiž na ambasádě procházejí. Zprostředkovatelé pro ně sestavují podrobné dotazníky s odpověďmi, jimž se žadatelé učí nazpaměť. Na otázky nad rámec těchto dotazníků již zpravidla odpovědět nedokážou.³²¹

Neověřené informace z terénu hovoří o tom, že částka na ovlivnění rozhodnutí odpovědných orgánů se pohybuje až kolem 4 000 USD. Polovina je určena pro Zastupitelský úřad ČR v Hanoji. Podle stejného zdroje má docházet k předávání finančních částek pracovníkům zastupitelského úřadu prostřednictvím třetích osob (nežrídka z řad vietnamských policistů) v luxusních restauracích v Hanoji. Tyto informace se však i s ohledem na mechanismus vlastního předávání jeví jako silně nepravděpodobné a zřejmě souvisí na jedné straně se snahou očernit pracovníky

³²⁰ Zdroj: Zastupitelský úřad ČR v Hanoji, 2010.

³²¹ Kuriozitou bylo, když pracovníci ambasády našli některé z těchto dotazníků omyleně přiložené k žádostem o víza.

úřadu a donutit je tak k vyšší benevolenci při vyřizování povolení k pobytu, na druhé straně pak pod touto legendou mohou zprostředkovatelské agentury požadovat od klientů vyšší částky na „provozní náklady“. Informace působí nepravděpodobně i z pohledu vlastního procesu udělování povolení k pobytu, v němž mají hlavní slovo referáty cizinecké policie ČR. Prostor pro uplácení je proto nutno (i s ohledem na další skutečnosti) hledat spíše tam.³²²

Tato forma transferu osob je v posledních letech stále značně rozšířená, ovšem až do nedávné doby vykazovala klesající tendenci. To souvisí zejména s legislativními kroky české strany. Dalším faktorem poslední doby bylo otevření pracovního trhu vietnamským pracovníkům. Udělení povolení k pobytu v ČR je zde spojeno s podstatně nižšími náklady. Zájem skupin zabývajících se transfery osob se proto přesunul zejména do této oblasti. S uzavíráním českého pracovního trhu vietnamským pracovníkům však pololegální transfery opět nabývají na významu.

8.2.3. Legální transfery osob

Obzvláště na počátku devadesátých let situace v České republice přitahovala novou vlnu ekonomických migrantů z Vietnamu přijíždějících do České republiky na turistická víza (vydávána bez problémů českým velvyslanectvím v Hanoji). Tito migranti si pak v ČR, obvykle s pomocí „starousedlíků“, zařizovali živnosti. „Starousedlíci“ jim mimo jiné poskytovali adresy trvalého pobytu nezbytné pro to, aby nově příchozí získali živnostenské listy (v jednom případě byl v Praze zjištěn malý dům na předměstí se třemi místnostmi sloužící jako sídlo pro šedesát firem) a povolení k trvalému pobytu na území ČR. Protože v té době byla činnost přistěhovaleckých úřadů a úřadů práce hůře koordinována, úředníci se nikdy nepatli na druh víza.³²³ Když tento druh přistěhovalectví začal přitahovat nežádoucí pozornost ze strany bezpečnostních služeb, strategie se částečně změnila: firmy „starousedlíků“ a členové „nové první vlny“ začali sloužit jako základna pro „druhou novou vlnu“ přistěhovačů.

V tomto období byly převládající modely přistěhovalectví následující: majitel vietnamské nebo čínské firmy (nebo někdy české firmy) ohlásil na obchodním rejstříku jméno svého nového „obchodního partnera“ ve Vietnamu. Nový přistěhovelec přijel do České republiky na základě tohoto oficiálního pozvání od firmy, nebo dostal povolení k pobytu na základě toho, že v ní byl společníkem. Poté vytvořil novou firmu a pozval nové „obchodní partnery“. Bylo zjištěno, že některé asijské firmy (často nevyvíjející žádnou činnost) v České republice měly desítky „partnerů“.³²⁴

³²² ZPČR: ÚOOZ, související policejní šetření z let 2006-2008.

³²³ ZPČR: Rozhovor s M. K., důstojníkem ÚOOZ, 27. 5. 1999.

³²⁴ NOŽINA, 2003b: 192-193.

Vedle neorganizovaného „zvaní“ založeného na rodinných a územních vazbách s domovem se do tohoto lukrativního podnikání začaly brzo zapojovat i profesionální skupiny. Ve Vietnamu, kde pro tento typ činnosti není třeba povolení, vznikly mnohé agentury, které se specializovaly na obstarání víz a dopravu vietnamských občanů do České republiky. Na české straně tyto agentury často vystupovaly jako agentury na zprostředkování zdravotního pojištění, různé právní poradny, firmy s živnostenským oprávněním na zprostředkování administrativních služeb apod. Agentury velice často zakládali vietnamští vystěhovalci, kteří již pobývali v České republice před rokem 1989. Byli v českém prostředí dobře zavedeni, znali místní kulturu, společnost a zákony a měli dobré styky na českých úřadech. Tyto agentury přepravily většinu z nových Vietnamců do České republiky v minulých letech.

Činnost agentury jako „rodinné obchodní firmy“ je jiným častým modelem. Člen vietnamské rodiny žijící ve Vietnamu kontaktuje vietnamské klienty zajišťující se o vycestování do České republiky. Zajišťuje zde pro ně víza a dopravu. Jeho příbuzní bydlící v ČR pak pro klienty zajišťují doklady nezbytné pro jejich pobyt v ČR, včetně živnostenského oprávnění.³²⁵

Klienti jsou získáváni na základě rodinných a společenských styků, na doporučení přátel atd. V chudých venkovských oblastech Vietnamu mnozí místní obyvatelé pracují jako náhončí pro agentury a jsou často provázáni s jejich majiteli prostřednictvím rodinných a společenských vztahů.³²⁶ Jsou zaznamenávány také informace o inzertech ve vietnamském tisku sloužících k získávání klientů.³²⁷

Agentura nefunguje nezávisle na okolí. Využívá služeb zprostředkovatelů a korupčních systémů vytvořených na velvyslanectvích a v úřadech. České velvyslanectví v Hanoji je v posledních letech pod obzvláště silným tlakem těchto osob. Tlak vzrostl zejména v roce 2007 v souvislosti s očekávaným připojením ČR k schengenskému systému.³²⁸ Informace z vietnamské komunity v Praze udávají, že zprostředkovatelům se platí za jedno vízum kolem 1 000 až 1 500 USD.³²⁹

Neověřené terénní informace z roku 2010 hovoří o tom, že některé agentury v Hanoji mají kontakt na hlavní poštu, přes kterou přechází korespondence na Zastupitelský úřad ČR. Proto pro ně není těžké vytipovat žadatele o vízum nebo pobyt, který není součástí žádného verbování agenturou, a tyto dopisy se všemi potřebnými materiály dočasně vyřadit z doručení. Agentura si dopisy převezme, rozlepi, zpětně kontaktuje žadatele a vysvětlí mu, že je třeba některé dokumenty vyměnit za jiné, jinak že takhle by pobyt nedostal. Za to se samozřejmě platí. Jde o vymyšlené jiné náležitosti žádosti o pobyt, neboť i ty původní jsou většinou

³²⁵ ZVK: 2007.

³²⁶ Tamtéž

³²⁷ ZVK: Rozhovor s T. T. H., vietnamským obchodníkem v České republice, 14. 7. 2007.

³²⁸ Rozhovor s K. T., zaměstnancem ambasády ČR v Hanoji, 24. 2. 2008.

³²⁹ ZVK: 2007; RYCHETSKÝ, 2007.

v pořádku. Toto však žadatel neví a raději zaplatí peníze s tím, že má větší jistotu, že to bude v pořádku a pobyt dostane.

Zájem vietnamských občanů o dopravu do České republiky za pomoci agentur je vysoký, i když se její cena pohybuje od 8 000 do 15 000 USD.³³⁰ Konečná cena závisí na množství poskytnutých „služeb“, rodinných poutech klienta s agentem, na jeho znalosti situace, právních předpisů a postupů v přistěhovalecké oblasti atd. Podle respondentů je cena vyšší, když je klient nezkušený. Cena klesá, pokud je klient dobře informován o situaci, nebo si může zařídit některé služby nezávisle na agentuře.³³¹ V každém případě částka peněz, kterou je třeba našetřit, je vysoká, a to zejména vezmeme-li v úvahu, že měsíční plat velké části obyvatel Vietnamu se pohybuje okolo 1-2 milionů dongů (VND) (v přepočtu cca 1 000-2 000 Kč), navíc ekonomičtí vystěhovalci často pocházejí z nejchudších částí Vietnamu. Agentury požadují peníze předem. Nový vystěhovalec obvykle musí ušetřit peníze s pomocí členů své rodiny žijících ve Vietnamu i v zahraničí, prodat svůj dům a další majetek a zadlužit se u bank, případně u lichvářů. Tzv. placená služba (*dịch vụ*) agentury nezřídka končí v okamžiku emigrantova příjezdu. Potom se vystěhovalec musí o své živobytí postarat sám.³³² Mnozí emigranti zahajují svůj pobyt v ČR v ubohých podmínkách.³³³

8.3. Pracovní agentury

Zvláštní skupinu legálních transferů osob představují aktivity pracovních agentur. Tyto agentury pokrývají poptávku českého průmyslu po levné pracovní síle. „Potřebovali bychom desítky až stovky lidí z Vietnamu. Jsou pracovití a máme s nimi historicky velmi dobrou zkušenost,“ řekl médiím člen představenstva jednoho z významných českých výrobních podniků.³³⁴ Vietnamská strana reagovala na poptávku řady českých podniků rychle. Nejen na českém, ale i na vietnamském území vznikla celá řada agentur zprostředkujících práci v ČR – oficiálních (registrovaných na Ministerstvu práce a válečných invalidů VSR), ale i neoficiálních. Drtivá většina z nově přichozích osob z Vietnamu k nám přijela právě na práci v továrnách. Vietnamci začali pracovat na dělnických pozicích zejména v oblastech výroby elektroniky a v automobilovém průmyslu.³³⁵

Agentury na těchto pracovnících významně profitovaly a profitují. Dokonce i v době, kdy již práce v ČR v důsledku hospodářské krize nebyla, prováděly náborů dělníků a dělnic do ČR. Dopady hospodářské krize na český průmysl ke

³³⁰ ZPČR: Rozhovor s M. K., důstojníkem ÚOOZ, 27. 5. 1999.

³³¹ ZVK: Zaznamenáno v několika rozhovorech, 2007.

³³² MARTÍNKOVÁ, 2007.

³³³ ZVK: 2007.

³³⁴ PECHOVÁ, 2008: 30.

³³⁵ K problematice vietnamských pracovníků v ČR viz blíže: KREBS – PECHOVÁ, 2009.

konci roku 2008 pak danou situaci ještě zdramatizovaly. Když na straně podniků došlo k mohutnému propouštění, tisíce vietnamských dělníků se ocitly v zoufalé situaci: bez práce a bez prostředků, současně bez možnosti vrátit se zpět do vlasti, protože za svůj transfer do ČR museli zaplatit vysoké částky a zadlužit se – doma na ně čekaly zastavené domy a pozemky, o něž přijdou, pokud svůj dluh nesplatí.³³⁶ Mnohé z nich tato situace přivedla ke kriminálním aktivitám.

8.3.1. Agentury ve Vietnamu

„Ve Vietnamu existují podniky, které nabízí kurz češtiny a další přípravy na odjezd. O ČR se mluví jako o nádherná, bohatá země a zlaté mince padají přímo do kapsy bez namáhání. Touha jednou letět zpět domů na Nový rok jako Vietnamec žijící v ČR je nedolatelná, vždy taková pání jsou galantně oblečení, všem sourozencům a příbuzným rozdávají americké dolary a drahé suvenýry. Chlapci, kteří nikdy nebyli moc daleko od své vesnice, o dobrodružství za 10 000 dolarů stojí. Zadlužení do ČR přiletěli s domněním, že za rok dluh splatí a už jen vydělávat. Nejen jejich život, ale život jejich rodin by přešly na novou stránku, světlejší, šťastnější“ (komentář příslušníka vietnamské komunity na internetovém blogu).³³⁷

Podle informací Zastupitelského úřadu ČR v Hanoji z listopadu 2009 fungovalo ve Vietnamu 164 licencovaných agentur zabývajících se vývozem pracovních sil do ČR (údajně pouze 54 jich skutečně tuto činnost regulérně provádělo). Tyto agentury zajišťují nábor, školení a transfery pracovníků. Na ně pak navazují agentury v ČR.

8.3.1.1. Nábor

Je nepochybné, že zájem ve vietnamské společnosti o vycestování do zahraničí včetně ČR je setrvale vysoký. To pracovním agenturám nábor nových klientů významně usnadňuje. Cesty, jimiž bývá nábor prováděn, mají (podobně jako u nelegálních a pololegálních transferů) z velké části neformální charakter.

Velká část žadatelů o vycestování, a tím i o vízum umožňující pobyt v ČR, při pohovoru na Zastupitelském úřadu ČR v Hanoji tvrdí, že se o pracovních možnostech v ČR dozvěděli od svých známých a kamarádů žijících v ČR nebo ve Vietnamu. Rovněž agentury využívají sítě svých známých, kteří pracují v různých firmách, školách, na úřadech nebo v různých institucích. Každý Vietnamec má velký okruh známých, neboť Vietnamci žijí hodně společensky a setkávají se při různých příležitostech, oslavách, pracovních povinnostech nebo v restauracích apod. Tím se informace o možnosti vycestovat do zahraničí a na koho se případně obrátit šíří lavinovitě dál.

³³⁶ MARTÍNKOVÁ – PECHOVÁ, 2010: 15.

³³⁷ *Proč sem stále jezdí Vietnamci. Kdo na kom vydělává?*, 2008.

O práci v České republice je stále zájem také díky některým Vietnamcům, kteří při svých občasných návštěvách domova vytvářejí iluzi o snadném výdělku v ČR. Čeští Vietnamci připouštějí, že se „doma“ tím, že mají peníze, trochu „vytahují“. Málokdo z nich se přizná, že na to, aby do Vietnamu vůbec mohl přijet, pracoval od rána do večera a šetřil třeba celé roky.³³⁸ V době konjunktury si navíc vietnamští dělníci na našem území opravdu dokázali díky svému pracovnímu nasazení (práci přesčas, v noci apod.) vydělat a svůj dluh splatit (nutno ovšem podotknout, že částka za zprostředkování se postupně navyšovala).³³⁹

Dalším způsobem je např. spolupráce s některými učiteli ve školách a školicích střediscích agentur, kteří mají za úkol vychvalovat některé země, do kterých by měla migrace směřovat.

„Přijal jsem zaměstnání v jedné agentuře ve Vietnamu, kde jsem měl učit budoucí vietnamské dělníky v ČR česky, ale spolupráce trvala jediný den. Můj zaměstnavatel po mně žádal vychvalování podmínek života v ČR, nikoli pravdu o tvrdé práci a odřikání, které ty lidi čekají.“³⁴⁰

Během terénního výzkumu ve Vietnamu v roce 2009 byly rovněž zaznamenány informace o přímých aktivitách verbířů pracovních agentur na venkově a rovněž o inzerci ve vietnamském tisku.

Podobnými způsoby vznikl obraz České republiky jako „zaslíbené země“. Vzhledem k časté nízké vzdělanosti lidí, zejména na vietnamském venkově, je přesvědčování a manipulace s nimi mnohem jednodušší. V rámci projektu byla bez výjimek zjištěna neinformovanost těchto lidí o České republice. Tato neinformovanost byla identifikována jako jeden z nejdůležitějších faktorů zranitelnosti těchto osob. Vietnamci a Vietnamky měli mylné informace od zprostředkujících subjektů o pracovních, životních a zejména mzdových podmínkách v ČR. Dále jim byly slibovány podmínky v práci, které nezřídka nebyly dodrženy.

Česká vláda by se měla v souvislosti s pracovními nábory ve Vietnamu zaměřit i na šíření kvalitních informací o České republice a boření mýtu o České republice jako o bohatém západním ráji. Informace by měly být zaměřeny především na reálné pracovní a mzdové podmínky a na situaci na trhu práce v České republice.

8.3.1.2. Školení a transfer

Migranti a migrantky převážně pocházejí z ekonomicky slabších a méně vzdělaných vrstev obyvatelstva. Z Vietnamu odjíždějí s velice silnou ekonomickou motivací. Žadatelé o víza na ambasádě v Hanoji se převážně rekrutují z obyvatel severního a středního Vietnamu – jednak z chudých provincií Nghe An, Quang

³³⁸ BROUČEK, 2003a; BROUČEK, 2003b; MARTÍNKOVÁ, 2007.

³³⁹ MARTÍNKOVÁ – PECHOVÁ, 2010: 15.

³⁴⁰ ZTP: Informace z terénu, leden 2009.

Binh a Ha Tinh, jednak z průmyslových provincií se silnou dělnickou populací jako Hai Phong a Hai Duong. Lidé z jižního Vietnamu migrují spíše do USA, což je dáno i historicky. Lidé z velkoměst, jako je Hanoj, Ho Či Minovo Město nebo Hai Phong, mají menší tendenci k vycestování za prací. V první řadě se snaží využít příležitostí, které se jim naskýtají v těchto velkých městech.³⁴¹

Agentury ve Vietnamu inkasují od těchto lidí nemalé peníze ještě dříve, než je jisté, že dotyční do „země zaslíbené“ skutečně odletí. Za svoji cestu platí podle informací z terénu oficiálním zprostředkovatelským agenturám nebo neoficiálním firmám i jednotlivcům od 6 500 do 15 000 USD.³⁴² Nejedná se tedy o částky příliš odlišné od poplatků za nelegální transfery.

„Agentura ve Vietnamu si většinou nechává polovinu peněz a druhou půlku dává agentuře v Čechách. Obě agentury mají kromě oficiálních výdajů uvedených ve smlouvě, jako je školení, letenka, pojištění, výuka češtiny apod., ještě velké náklady, protože musí uplatit hodně lidí ve Vietnamu i v Čechách. Na české ambasádě, na vietnamské ambasádě v Praze, na úřadech ve Vietnamu, kde se vydávají potřebné doklady, ve firmách v České republice... Spousty peněz. Nedivte se, že je to tak drahé,“ obhajovala vysoké poplatky majitelka jedné z vietnamských agentur.³⁴³

Výzkum provedený terénními spolupracovníky projektu potvrdil, že prakticky všichni dělníci a dělnice přijíždějící do ČR z Vietnamu jsou silně zadluženi. Dalším problémem je jejich další proškolení před odjezdem do ČR. Dělníci nezřídka získávají jen minimální, nebo vůbec žádné znalosti o ČR. Problematická je i jejich kvalifikace. Ve Vietnamu je velice snadné získat za příslušnou úplatu různá osvědčení nebo jejich falzifikáty. To se týká i falešných výučních listů a diplomů. Např. osvědčení o absolvování svářečského kurzu přijde ve středním Vietnamu na částku zhruba tří amerických dolarů.³⁴⁴

Vietnamští pracovníci odjíždějí do ČR s přehnaným očekáváním, bez znalosti jazyka a prostředí, bez znalosti českých zákonů a z nich vyplývajících povinností a práv. Respondenti a respondentky výzkumného šetření přicestovali do ČR za prací do českých podniků po obdržení víza pracovního, ale i s vízy za účelem podnikání, přičemž v ČR nikdy podnikat nechtěli a často vůbec nerozuměli rozdílům těchto dvou účelů pobytu. Neměli kompletní informace o průběhu vízového procesu na českém velvyslanectví v Hanoji, protože z velké části za ně potřebné dokumenty zařizovali zprostředkovatelé (ať už oficiální, nebo neoficiální).

Část vietnamských dělníků a dělnic, kteří se zúčastnili šetření, podepsala s agenturou ve Vietnamu platné smlouvy, kde bylo jasně stanoveno, jak dlouho

³⁴¹ Zdroj: Zastupitelský úřad ČR v Hanoji, 2009 a 2010.

³⁴² ZVK, 2008-2009.

³⁴³ PECHOVÁ, 2008.

³⁴⁴ Terénní výzkum, Vietnam, listopad 2009.

budou v ČR pracovat (nejčastěji tři roky) a za jaké platy. Přitom není zřejmé, jaký je právní vztah mezi agenturami ve Vietnamu a agenturami v ČR, které si pracovní sílu „předávají“. Dělníci proto podepisují smlouvu na území Vietnamu s agenturou, jež později nemůže zaručit jejich zaměstnání na území ČR a nezná situaci na českém trhu práce. Je otázkou, nakolik jsou závazky zprostředkovatelů vyplývající z těchto smluv na území Vietnamu vymahatelné. V případě neplnění podmínek by vietnamské agentury měly kompenzovat škody, které dělníkům a dělnicím vznikly. Tedy navrátit peníze za neúspěšné zprostředkování práce. To se však podle dostupných informací z terénu většinou neděje.³⁴⁵

Během výzkumu byly zaznamenány informace od zástupců českých firem, které se pokusily získat pracovní sílu ve Vietnamu přímo, bez zprostředkovatelské agentury, ale nebyly úspěšné při vyřízení žádosti o vízum vybraných dělníků. Tato zkušenost naznačuje, že ze strany zprostředkovatelských agentur se jedná o „monopolizované podnikání“.

Informace z terénu naznačují, že v současné době ve Vietnamu existuje přetlak nabídky pracovní síly ze strany agentur nad poptávkou ze zahraničí. Řada států přijímání vietnamských dělníků omezuje, na druhé straně však pracovní agentury již nezřídka vyinkasovaly od zájemců značné finanční prostředky a své klienty se usilovně snaží do zahraničí vyexpedovat.

8.3.2. Agentury v ČR

Podle dostupných informací je nyní v ČR činných přibližně 28 pracovních agentur zprostředkujících dopravu pracovníků z Vietnamu, Mongolska, Číny, Koreje apod. do ČR a jejich rozmísťování do jednotlivých podniků.³⁴⁶

Podmínky pracovních smluv jsou tvrdé. Některé praktiky těchto agentur hraničí s kořistením z lidské práce a zotročováním pracovníků. Byly zaznamenány případy krácení mzdy vietnamských pracovníků ze strany těchto pracovních agentur, vystavování zvláštních pracovních smluv odporujících českému pracovnímu právu (s ohledem na délku pracovní doby a čerpání dovolených).

Tyto agentury často vybírají nezákonné poplatky za zprostředkování práce, jejich zaměstnanci nemají podepsanou pracovní smlouvu, nebo je smlouva pouze v češtině a pracovníci jí nerozumějí. Nikdo z dotazovaných v rámci výzkumu neobdržel od agentury tzv. dohodu o přidělení agentury práce, která smluvně ustanovuje vztah pracovníka a agentury a je požadována zákonem. Některé agentury obcházejí zákon ve věci zdravotního pojištění. Velice často se ze strany agentur objevovaly klamavé nebo zavádějící informace ohledně budoucích mezd.³⁴⁷

³⁴⁵ ZVK: 2009.

³⁴⁶ ZPČR: Analýza ÚOOZ, 2009.

³⁴⁷ ZTP: 2008.

Zprostředkovatelské agentury jednoznačně kořistí z mezd asijských pracovníků. Cílové firmy platí pracovníkům hodinové mzdy v rozmezí 120-185 Kč. Agentury zpravidla ale odvádějí pracovníkům jen asi polovinu této hodinové mzdy. Měsíční plat nekvalifikovaného, ovšem tvrdě pracujícího dělníka se tak pohybuje s přesčasy v rozmezí od 13 000 do 15 000 Kč. Při průměrném platu 14 000 čistého pak činí celková roční mzda vietnamského pracovníka 168 000 Kč. Z ní je ovšem nutné odečíst náklady na bydlení okolo 3 000 Kč (vietnamští pracovníci si zpravidla najímají společné byty), další životní náklady okolo 4 000 Kč měsíčně. V ideálním případě tak vietnamskému pracovníkovi zbude částka 84 000 Kč – a to jen v případě, jestliže nemusí platit agentuře další poplatky. Agentury totiž nezřídka nutí dělníky po roce k prolongaci smlouvy. Za její prodloužení opět inkasují částky, které se pohybují řádově i v tisících USD.

Vietnamský dělník si tak v ideálním případě vydělá za tři roky 252 000 Kč čistého. Pokud v přepočtu zaplatí za transfer do ČR jednorázovou částku cca 174 000 Kč a musí rovněž na konci svého pobytu v ČR uhradit cenu zpáteční letenky, jen stěží je za existujících podmínek schopen všechny tyto náklady ze svého výdělku pokrýt a ještě ušetřit dostatečnou částku na nový začátek ve Vietnamu. Je zřejmé, že ze strany některých agentur se v případech krátkodobějších kontraktů jedná o činnost balancující na hraně podvodu. Situace je lepší v případě, že pracovník působí v ČR třeba pět let, ale ani pak není finální ušetřená částka, vzhledem k poplatkům inkasovaným agenturou a dalším výdajům, nijak vysoká.

Šetření také prokázalo závislost dělníků na zprostředkovatelských agenturách a jejich zaměstnancích, zejména tlumočnicích.

Kamarád jednou reagoval na inzerát „JTEKT, personální agentura (dále PA)“, že hledají tlumočnický do továrny v Pardubicích. Nakonec se jich sešli čtyři. Tam jim řekli, že budou mít na starost tlumočení a plánování a organizaci lidí na pásu atd., plat dostanou 17 000/měs. Jelikož vedení „PA“ jim dalo takovou kompetenci, že vedení s dělníky nemuselo komunikovat, to jim nahrávalo. Po čase zjistili, že dělníci nechťejí bydlet v „PA“ ubytovnách, tak jim našli byt 3+1 zařízený za 7 000 Kč, nastrčili jich tam šest po 2 000 Kč (výdělek mimo 5 000 Kč). Pak se domluvili, že s dělníky budou točit po čtyřech měsících za poplatek 3 000-4 000 Kč. Zanedlouho se vedení „PA“ dozvědělo, že vybíráme poplatek 3 000-4 000 Kč na jednoho dělníka při vstupu. Tak jsme vysvětlovali, že nám ty peníze dluží, protože jsme jim museli vyběhat různé administrativy. Tohle vysvětlení „PA“ stačilo a řekli nám, aby bylo připraveno dostatek dělníků na plánovaný týden.

...Vždycky jsme jim říkali (vietnamským dělníkům), že my jsme jejich vedení a že nás poslala vietnamská vláda, ať se o ně staráme. Když slyšeli slovo vláda, tak radši mlčeli a na nic si nestěžovali. Prostě kluci z vesnice. Takhle jsme zamezili kontaktu vedení „PA“ s dělníky. Majitel personální agentury byl docela sympatický pán, jednou měsíčně nás přišel zkontrolovat, když viděl, že pro něho odvádíme dobrou práci, tak nám naznačil, že nás povýší ve své firmě. Před dělníky jsme říkali vietnamsky, že je to

náš český kamarád. Dělníci dostávali 90 Kč/hod. Pokud by někdo chtěl dělat přesčasy, tak nám musel dát poplatek 2 000 Kč, abychom ho upřednostnili. O přesčasy byl veliký zájem, protože většina jich byla ve Vietnamu zadlužená.

...Po deseti měsících můj příjem činil přes 100 000 Kč – 17 000 Kč plat od „PA“, deset bytů mi vyneslo 50 000 Kč, přijímání a vyhazování dělníků (10 dělníků měsíčně) mi dalo dalších 40 000 Kč, upřednostňování přesčasů dalších 20 000 Kč. Vedení „PA“ si furt myslelo, že náš příjem je pouhých 17 000 Kč...³⁴⁸

Všechny pracovní kolektivy mají své předáky – tlumočníky, kteří zajišťují vedle kontaktů s vedením např. přísun materiálu pro výrobu, návštěvy pracovníků u lékaře apod. Tito lidé bývají zpravidla dosazováni přímo z pracovních agentur, jež jsou jejich prostřednictvím schopny pracovníky kontrolovat, případně ovlivňovat jejich opakované propouštění. Agentury těmto propuštěným pracovníkům znovu nalézají místa, za což inkasují jeden jejich měsíční plat a mnohdy i další provize ze strany zaměstnavatelů. Pokud ovšem vietnamský pracovník změní místo i jen jedenkrát do roka, jeho reálný výdělek klesne na minimum.³⁴⁹

Z realizovaných rozhovorů rovněž vyplývá, že mezi některými zprostředkujícími agenturami a firmami nebo jejich zaměstnanci (zejména personalisty) existují neformální propojení a spolupráce využívaná na úkor dělníků a dělnic a oficiálně nedoložitelné finanční toky, které mají na situaci pracovníků a pracovníc negativní dopad.³⁵⁰ Dochází tak k tomu, že si vlastně dělník za celou dobu své aktivní zaměstnanosti nezřídka nevydělá ani na zpáteční cestu domů.³⁵¹

Takovéto jednání spolu se špatnými podmínkami, ve kterých pracovníci žijí, vede ke stížnostem vietnamských pracovníků. Ty podle dostupných informací mělo řešit již i vietnamské zastupitelství v Praze. Někdy toto predátorské jednání zprostředkovatelů práce ústí v násilnou trestnou činnost, jakou byla i vražda v prostoru velkoobchodu Sapa v létě 2008. Obětí vražedného útoku se stal pracovník agentury zprostředkující práci po hádce s jedním z vietnamských pracovníků. Masové propouštění vietnamských pracovníků z průmyslových podniků zejména v okolí Plzně vedlo mimo jiné k rozšíření pouliční kriminality páchané Vietnamci.

K rychlému nárůstu nezaměstnanosti mezi vietnamskými pracovníky přispívá i dovoz nekvalifikovaných pracovních sil z Vietnamu. Všechny agentury slibují českým podnikům dodání vyškolených vietnamských pracovníků hovořících česky. V praxi se však často nestarají o kvalitu těchto pracovníků, ale pouze o kvantitu – respektive o zisky plynoucí jim ze zprostředkování kontraktu. Často je ani nezajímá, jakou specializaci firmy poptávají. Jak již bylo zmíněno, dovezení

³⁴⁸ Klub Hanoi. Komentář na webu.

³⁴⁹ ZPČR: Analýza ÚOOZ, 2009.

³⁵⁰ ZTP, 2008.

³⁵¹ ZPČR: Analýza ÚOOZ, 2009.

pracovníci sice disponují požadovanými osvědčeními, ale v praxi se často ukazuje, že nemají příslušnou kvalifikaci pro vykonávání požadované profese. Jsou pak samozřejmě firmami vyloučeni, ale agentura už neřeší jejich návrat do země původu.³⁵² To je situace známá i z jiných států, kam jsou vietnamští pracovníci vyváženi.

Na kvantitě dovozu vietnamských pracovníků mají významný podíl i samotné firmy poptávající pracovní sílu. Např. zprostředkovatelským agenturám uvedou, že za tři měsíce budou poptávat 200 pracovníků. Jednotlivé agentury tedy začnou hledat a dopravovat do ČR 200 pracovníků. Tuto činnost vzájemně nekoordinují, a do ČR je proto na základě stejné poptávky dovezeno mnohonásobně více pracovníků. Po třech měsících se třeba i ukáže, že podnik, který poptávku vytvořil, ani všech 200 pracovníků nepotřebuje. Tyto problémy již nejsou žádným způsobem řešeny. Počet nezaměstnaných vietnamských pracovníků v ČR tak opět významně vzroste.³⁵³

Přestože Zastupitelský úřad ČR v Hanoji přestal v roce 2008 na čas vydávat pracovní víza, přestože s ohledem na světovou ekonomickou krizi mnohé podniky v ČR přistoupily k rozsáhlejšímu propouštění, a to v první řadě cizinců zaměstnaných prostřednictvím různých agentur, vietnamští ekonomičtí migranti do ČR přijíždějí i nadále. I nadále – zcela naivně a bez znalosti situace na trhu práce v ČR – předpokládají nástup do dělnických pozic, nicméně přijíždějí na víza podnikatelská. Zůstávají zcela závislí na zprostředkovatelské agentuře, jež je dále postupuje podnikům, mnohdy bez toho, že by je informovala o povinnosti platit si pojištění, odvádět státu poplatky dle živnostenského zákona apod. Dané osoby navíc nemají žádnou záruku, že slíbenou práci skutečně dostanou, nemají jistotu stabilního platu, jistotu ubytování a registrace pobytu.

Pokud slíbenou práci z nějakého důvodu nedostanou nebo o ni nepřijdou, ocitají se prakticky za hranicí zákona, tedy ve velmi složité pozici, se kterou nepočítali a se kterou si sami nedokážou poradit. Tak se stávají snadnou obětí podnikavců, kteří jim nabídnou pomoc, za niž se však opět drazé platí.

Mnoho nezaměstnaných vietnamských dělníků není schopno si nalézt jinou práci a nemá ani zájem vrátit se domů. V drtivé většině případů opět využívají služeb agentur nebo neoficiálních zprostředkovatelů. Stávají se snadnou kořistí náhončích na podřadné práce, ať už legálního, nebo nelegálního charakteru. Jsou např. využíváni v nelegálních dílnách na výrobu cigaret, pěstírnách marihuany, k distribuci drog apod. Zřejmý je i nárůst běžné pouliční kriminality, již se tyto pracovníci dopouštějí.³⁵⁴

³⁵² ZTP, 2008.

³⁵³ ZPČR: Analýza ÚOOZ, 2009.

³⁵⁴ Tamtéž.

Problémem rovněž je, že policie zaznamenává častou možnou provázanost agentur s orgány státní správy – především služby cizinecké a pohraniční policie, živnostenskými úřady, úředníky ministerstva průmyslu a obchodu, matričními úřady apod.³⁵⁵

Jiným problémem jsou falešné agentury zprostředkující práci, které se představují jako agentury s licenci ve Vietnamu. Tyto agentury jsou často zapojeny do trestné činnosti, jako je nelegální přistěhovalectví nebo obchod s lidmi. V roce 1997 ze 100 dělníků dovezených z Vietnamu do jedné textilní továrny ve Zlíně jich 98 zmizelo přímo z letiště po přistání. Pravděpodobně dále pobývali nelegálně v České republice, nebo byli převezeni dále na Západ.³⁵⁶

Česká pobočka organizace La Strada v posledních letech registruje případy žen dovezených do ČR těmito agenturami a poté nucených k prostituci. Mladým ženám (v jednom případě ve věku 14 let) jsou slibována místa účetních, číšnic, pracovnic v restauracích atd. Údajná cena za transfer se přitom pohybuje kolem 5 000 USD. V některých případech ženy podepsaly falešné smlouvy „zajišťující“ jim platy od 700 do 1 000 USD měsíčně. Poté, co přijely do ČR, částky peněz požadované za dopravu narostly na 12 000 USD a ženy byly nuceny „platit své dluhy“ jako prostitutky v podmínkách podobajících se otroctví.³⁵⁷

Objevily se rovněž případy rozsáhlých podvodů při zaměstnávání zahraničních dělníků:

Kauza stromkaři

V roce 2009 došlo v České republice k organizovanému podvodu na cca dvou tisících zahraničních pracovníků. Tito pracovníci byli najati zprostředkovatelskou agenturou A. F. a její dceřinou společností G. P., aby vykonali práce pro firmu L. F.

Pachatelé se dopouštěli trestné činnosti (podvod, obchodování s lidmi, účast na zločinném spolčení, neodvedení daní a pojistného za zaměstnance) od března 2009 až pravděpodobně do května 2010. Ve dnech 13. až 15. března 2009 se konaly v restauraci na pražské Sapě (Praha 4-Libuš) schůzky, které organizovala společnost A. F. (Jedno náborové setkání snad proběhlo i v Brně). Společnost vystupovala jako pracovní agentura, která může zaměstnat dělníky na práci v lese. Schůzky byly asi čtyři a na každé schůzce bylo přítomno asi 150 až 200 Vietnamců. Přítomen byl též zástupce vietnamské ambasády. Pracovníci ambasády se tehdy domnívali (jako mnozí jiní), že se jedná o skutečnou pracovní příležitost pro Vietnamce bez práce a chtěli projekt svoji přítomností podpořit.

Po prezentaci společnosti přítomní zástupci vysvětlovali podstatu práce a její finanční ohodnocení. Všichni poškození se shodují, že práce byla popsána jako práce

³⁵⁵ ZPČR: Analýza ÚOOZ, 2009.

³⁵⁶ NOŽINA, 2003b: 193.

³⁵⁷ PECHOVÁ, 2008.

v lese spočívající v sázení stromků, odklizení klestí a pomocné práce při kácení. Práce měla být vykonávána po celé republice s tím, že ubytování je v blízkosti pracovišť zajištěno. Mzdu slibovali zástupci společnosti v rozmezí 10 000 až 15 000 Kč čistého. Vyřízení veškerých pracovních a pobytových dokladů mělo být samozřejmostí. Pro vietnamskou stranu nabývala práce na důvěryhodnosti i tím, že konečným odběratelem práce měla být firma Lesy ČR.

Po představení projektu probíhal zápis dělníků, kteří se rozhodli se společností spolupracovat, což dle vyjádření poškozených byla vždy většina z přítomných. Ihned poté byli přítomní proškoleni z bezpečnosti a ochrany zdraví při práci školícím technikem, který byl rovněž přítomen, a za toto školení uhradili jakýsi poplatek.

Již v následujících dnech po setkání v restauraci na Sapě byli dělníci zváni do sídla společnosti, kde podepisovali smlouvy, o kterých si mysleli, že se jedná o pracovní smlouvy. Jednalo se však o tzv. „Smlouvy o vzdělání“. Podle této smlouvy nejenže nevzniká pracovní poměr, což si všichni zúčastnění dělníci mysleli, ale nevzniká ani nárok na jakoukoliv mzdu, dokonce podle této smlouvy museli dělníci zaplatit společnosti 500 Kč měsíčně za jakési školení, které měli absolvovat.

Podezřelí zcela evidentně uvedli všechny poškozené v omyl tím, že jim byly předloženy smlouvy pouze v českém jazyce, kterému nerozuměli, a to záměrně až v okamžiku, kdy již nebyl přítomen tlumočník (který kupříkladu překládal náborové akce). Poškození přitom byli ujišťováni, že na základě této smlouvy si vydělají peníze, které jim byly slíbeny, a následně odjížděli na různá pracoviště po ČR (Tišice, Libouchec, Děčín a další). Přislíbené mzdy jim ale nebyly nikdy vyplaceny. Dostávali pouze nezbytné zálohy na jídlo (cca 500 Kč týdně). Zástupci společnosti prostřednictvím firmy G. P. nabírali pracovníky i přímo ve Vietnamu. Při své návštěvě ve Vietnamu na podzim roku 2008 vystupovali jako součást oficiální delegace Parlamentu ČR. Vietnamským pracovníkům nabízeli zvýhodněný poplatek 3 000 USD za vyřízení pracovního víza a následných pobytových dokladů. To bylo podstatně méně než „obvyklé“ ceny ve výši kolem 6 500-15 000 USD, účtované vietnamskými pracovními agenturami.

Vykořisťování stovek zahraničních dělníků probíhalo zcela jistě v létě 2009, kdy pravděpodobně převažovali cizinci původem z Vietnamu, a pokračovalo i na podzim 2009, kdy se na pracovištích objevovali cizinci z Rumunska, Mongolska, Ukrajiny, Běloruska, Moldavska a v neposlední řadě též Slováci.

Dalšími poškozenými jsou firmy, které firmě A. F. dodávaly jídlo pro dělníky, ubytování a dopravu na místo práce – ani těm společnost nezaplatila.

Vietnamské firmy podvedené firmou G. P. ve Vietnamu uvádějí, že jim při podvodu bylo firmou G. P. odcizeno cca 2 700 000 USD a 900 vietnamských pasů.

Tato trestná činnost by zřejmě nebyla možná bez jisté podpory ze strany některých pracovníků státní správy a pravděpodobně i cizinecké policie.

Následně bylo podáno trestní oznámení na pachatele, případ získal oficiální podporu Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, podporu organizace La Strada, která se zabývá problematikou vykořisťování a obchodování s lidmi,

a mnoha dalších nevládních organizací v ČR a dále podporu zástupců vietnamské komunity (vietnamská ambasáda, Svaz Vietnamců, vietnamská média) a dalších ambasad.³⁵⁸

8.3.3. Situace kolem ambasády ČR v Hanoji

V roce 2000 udělil Zastupitelský úřad České republiky v Hanoji vietnamským občanům 2 167 víz a 191 jich zamítl; v roce 2002 to bylo 2 651 víz a 361 zamítnutých; v roce 2004 pak 5 287 víz, resp. 1 098 zamítnutých; v roce 2006 – 6 208, resp. 3 768.³⁵⁹ V roce 2007 bylo registrováno přibližně 15 000 víz, v roce 2008 12 000 víz. V roce 2009, po zablokování vydávání víz českou vládou, klesl tento počet na 1 200 víz.³⁶⁰ V souvislosti s politikou udělování víz vietnamským občanům se Zastupitelský úřad ČR v Hanoji ocitl pod velkým tlakem, zejména ze strany některých právních zástupců, podnikatelských subjektů a médií. Padla nařčení z korupce, která se však nepotvrdila.

Situace kolem ambasády se měnila podle systému přijímání žádostí o víza a také podle personálního obsazení úřadu, kdy v různých obdobích rostla, nebo klesala benevolence jednotlivých úředníků. Před Zastupitelským úřadem ČR v Hanoji se v některých obdobích tvořily až několika set metrové fronty a situace byla zoufalá. Úřad přijímal i 500 žádostí o víza denně. Žadatelé se shromažďovali před zastupitelským úřadem a stáli zde i několik dní ve frontě. Policie se snažila prostor před úřadem vyklidit, nicméně žadatelé se shromažďovali na protějším chodníku a v přilehlých ulicích. Je předpoklad, že zde byl vytvořen i obrovský prostor pro korupci při ovlivňování pořadí. Neověřené informace z vietnamské komunity hovořily o tom, že se platily vysoké poplatky i pouze za to dostat se na stranu ulice, kde sídlila ambasáda.

Zastupitelský úřad ČR v Hanoji volal po zavedení objednávkového systému, který byl v ČR odsouhlasen až v únoru 2008. Zavedením tzv. call centra, které fungovalo od 1. 4. 2008 do 17. 11. 2008, se situace kolem zastupitelského úřadu začala zlepšovat. Žadatelé se tak přesunuli z ulice do objednávkového systému, který jim umožňoval dostavit se na zastupitelský úřad v konkrétní den a hodinu. První den však bylo zaznamenáno kolem 30 000 pokusů dovolat se na call centrum a síť zkolabovala. Později se situace ustálila na výrazně menším čísle. Neověřené informace z terénu hovoří o tom, že po „opravách“ na telefonní ústředně po zkolabování call centra se do sítě dalo dovolat pouze z určitých SIM karet a telefonních linek, a tak se registrovat v pořádku. Za tuto „službu“ se majitelům linek platilo 2 500 USD.

³⁵⁸ ZTP, 2010

³⁵⁹ Zdroj: Ministerstvo zahraničních věcí ČR.

³⁶⁰ Zdroj: Zastupitelský úřad ČR v Hanoji, listopad 2009.

Nabírání žádostí o víza bylo od 17. 11. 2008 pozastaveno. Znovu obnoveno bylo 17. 2. 2009, kdy byl zahájen nový, pilotní projekt systému nabírání žádostí, tzv. Visapoint. Systém má však omezenou kapacitu přihlášení, takže umožňuje jen omezený nábor zájemců.

Na základě usnesení vlády č. 171 ze dne 9. 2. 2009 s platností od 1. 4. 2009 bylo nabírání žádostí o víza nad 90 dnů za účelem zaměstnání, podnikání a účasti v právnické osobě opětovně přerušeno a obnoveno až 26. 10. 2009, ale jen ve velmi limitovaném počtu. Zastupitelský úřad ČR v Hanoji v současné době nabírá žádosti o víza nad 90 dnů za účelem studia a žádosti o povolení k pobytu na území ČR za účelem sloučení rodiny nebo studia. S žadateli jsou prováděny pohovory a jsou k nim do ČR zasílána stanoviska zastupitelského úřadu. Nejčastějším typem víz jsou v současné době schengenská víza do 90 dnů, která se od 5. 4. 2010 řídí novými pravidly Vízového kodexu. Se změnou přihlašování cestou systému Visapoint se výrazně omezil prostor pro možné korupční chování pracovníků zastupitelského úřadu.³⁶¹

Podle Výroční zprávy Bezpečnostní informační služby (BIS) za rok 2009 ke stabilizaci situace na Zastupitelském úřadu ČR v Hanoji v letech 2008-2009 přispěly spolu s pozastavením vydávání dlouhodobých víz i personální změny. Zpráva ovšem dodává: „Jako problematický element ZÚ ČR v Hanoji se z hlediska korupčního chování jeví jeho místní pracovní síly, jichž se personální změny dosud nijak významně nedotkly.“³⁶² Podle neověřených informací byl rovněž tento problém na Zastupitelském úřadu ČR v Hanoji řešen.

Situace na Zastupitelském úřadu ČR v Hanoji je v současné době stabilní, bez poznatků o korupčním chování. Pokud by k němu došlo, šlo by o selhání jednotlivce, a ne celého systému. Tlaky na zaměstnance zastupitelského úřadu zvenčí jsou neustálé. Cílem řady vietnamských zprostředkovatelů je navázat známosti na ambasádě a tím i získat výhodu při posuzování žádostí o víza.

Zastupitelský úřad má možnost ovlivnit a zamítnout pouze žadatele o schengenská víza do 90 dnů. V ostatních případech pouze shromáždí materiály, provede nezbytné úkony a následně pošle žádost o pobyt v ČR příslušným orgánům v ČR. Místní síly zastupitelského úřadu nemají rozhodovací pravomoc. Nelze však vyloučit jejich aktivity mimo zastupitelský úřad, kde za finanční úplatu mohou radit agenturám, jak má být žádost podána, jaké jsou obvyklé otázky pro žadatele a na co kladen největší důraz. Mohou také vyvíjet aktivitu ve smyslu „já to zařídím“ a pokud žadatel vízum obdrží, mohou prohlásit, že šlo o jejich zásluhu, ačkoliv nechali věcem volný průběh. Pokud žadateli vízum nebylo uděleno, prohlásí, že ačkoliv dělali, co mohli, nebylo to možné více ovlivnit. Peníze jsou přijímány

³⁶¹ Zdroj: Zastupitelský úřad ČR v Hanoji, 2010; Poznatky z terénního výzkumu, Hanoj, listopad 2009.

³⁶² *Výroční zpráva BIS 2009.*

v obou případech v hotovosti a předem (to je ve vietnamském prostředí běžné). Signály o tomto jednání se občas z prostředí vietnamské komunity objevují. Jejich věrohodnost však nelze potvrdit ani vyvrátit.

Je zřejmé, že některá uskupení se v minulých letech pokusila ovlivňovat rozhodnutí českých konzulárních orgánů v Hanoji v oblasti udělování víz a rovněž se snažila okolo ambasády v Hanoji vytvořit síť, již by propouštěla pouze své vlastní platící „klienty“.³⁶³

8.4. Efekt transferů (ilegálních, pololegálních a legálních)

Česká cizinecká policie schválila v roce 1995 3 407 povolení k trvalému pobytu pro vietnamské občany; v roce 1997 to bylo již 17 620 povolení k trvalému pobytu. Podle policejních odhadů skutečný počet vietnamských vystěhovalců v České republice byl v té době dvakrát vyšší.³⁶⁴

Do roku 2005 narůstal počet vietnamských imigrantů v ČR ve své podstatě přirozeným vývojem. Velká část z čerstvě příchozích Vietnamců měla v Čechách příbuzně. Pro Vietnamce je i velmi vzdálený příbuzný zárukou (nebo příslibem) jistého zázemí, tato rodina je zároveň povinována dle tradice a běžných zvyklostí poskytnout jim potřebné útočiště. Často tedy nové příjezdy Vietnamců do ČR za příbuznými nebyly pouze reakcí na pozvání, ale odezvou na pověst ČR ve Vietnamu, na ekonomickou situaci ve Vietnamu a na tradiční rodinné vazby (a povinnosti), jichž lze využít. Postupný nárůst počtu Vietnamců v ČR byl tak z větší části způsoben pozváním člena rodiny, který se zapojil do rodinného podnikání, a současně zvyšující se porodnosti – v témž období tvořilo vietnamskou komunitu v ČR 21 % dětí ve věku do 14 let. V následujících dvou letech však poptávka po pracovní síle v českém průmyslu způsobila nárůst komunity o téměř 20 000 osob, přičemž drtivá většina z těchto nově příchozích přijela do ČR pracovat na dělnické pozice do továren a byla bez zdejších příbuzenských vazeb.

Podle oficiálních statistických údajů v České republice legálně žilo na konci roku 2006 40 779 vietnamských obyvatel³⁶⁵ a 45 023 v červnu 2007. Pouze 802 jich bylo českými občany. Zbytek zůstával v zemi na základě povolení k dlouhodobému pobytu (13 371) a povolení k trvalému pobytu (31 653).³⁶⁶ V srpnu 2007 u nás podle oficiálních statistik pobývalo 45 964 Vietnamců a Vietnamek – ve stejném měsíci roku 2008 pak vietnamská komunita čítala již 57 660 lidí.³⁶⁷

³⁶³ Zdroj: Zastupitelský úřad ČR v Hanoji, 2010; Poznatky z terénního výzkumu, Hanoj, listopad 2009.

³⁶⁴ ZPČR: Rozhovor s M. K., důstojníkem ÚOOZ, 27. 5. 1999.

³⁶⁵ BROUČEK, 2003a; BROUČEK, 2003b.

³⁶⁶ ZPČR: Nepublikovaná zpráva ÚOOZ, založená na odborných údajích Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, listopad 2006.

³⁶⁷ CSU, 2008.

v srpnu 2009 to bylo 61 998 vietnamských občanů s povolením k trvalému pobytu (35 402 osob) a dlouhodobému pobytu (25 596 osob).³⁶⁸

V květnu 2010 evidoval Český statistický úřad v ČR 60 931 občanů Vietnamu.³⁶⁹ Celkové odhady počtu Vietnamců legálně žijících a pracujících v ČR se v roce 2010 pohybovaly okolo 65 000 osob.

Počet nelegálních vietnamských přistěhovalců lze jen obtížně odhadnout. Česká republika zrušila kontroly na svých pozemních hranicích se členskými zeměmi EU 31. prosince 2007 a na letištích v březnu 2008. To vedlo také k přísnějším kontrolám na vnějších hranicích EU.³⁷⁰ Příznačné bylo, že v souvislosti s tím v první polovině roku 2007 prudce vzrostla i nelegální vietnamská migrace do České republiky.³⁷¹

Nelegální migranti jsou neustále v pohybu a mění místa pobytu napříč státy EU. Zdroje z vietnamské komunity hovoří o 10 000 nelegálních obyvatelích; policejní zdroje odhadují až 25 000 nelegálních usedlíků.³⁷² Jako reálný se zdá odhad 15 000. Na tomto čísle se výrazně podílejí pracovní síly, které ztratily oprávnění k pobytu kvůli ztrátě zaměstnání.³⁷³

Co se týká rozmístění vietnamské komunity uvnitř našeho státu, její největší část žije dle oficiálních statistik v pohraničí – v Karlovarském kraji, Ústeckém kraji; dále v Praze, ve Středočeském kraji, Plzeňském kraji, Jihomoravském kraji a Moravskoslezském kraji. Na rozdíl od ostatních cizinců na našem území se tedy Vietnamci vyznačují nižší koncentrací ve středu republiky. Mezi komplikacemi, které udávají úředníci státní správy v rozhovorech o svých zkušenostech s Vietnamci u nás, jsou nesrovnalosti ohledně jejich skutečného místa pobytu a místa pobytu, kde jsou úředně hlášeni. V některých obcích v západních Čechách jsou např. na jedné adrese hlášeny stovky lidí. Naopak v Chebu, kde je oficiálně hlášeno 6 000–7 000 Vietnamců, jich podle policejních informací žije ve skutečnosti až o tři tisíce více.³⁷⁴

³⁶⁸ MARTÍNKOVÁ – PECHOVÁ, 2010: 15.

³⁶⁹ CSU, 2010.

³⁷⁰ Euroskop.cz, 2007.

³⁷¹ ZPČR: Rozhovor s K. F., důstojníkem ÚOOZ, 11. 10. 2007.

³⁷² PECHOVÁ, 2007.

³⁷³ ZPČR: ÚOOZ, interní odhad, 2008.

³⁷⁴ PECHOVÁ, 2007: 17.

Legální a kriminální složka vietnamské diaspory: hlavní aktéři

Utváření vietnamské komunity v ČR je spojeno především s ekonomickými imperativy, respektive s honbou za maximálním ziskem. Život většiny příslušníků vietnamské komunity se proto vyznačuje vysokým pracovním nasazením. To se pochopitelně promítlo i do adaptačních modelů, na jejichž základě vietnamská komunita v ČR funguje. V jejím životě pozorujeme dvě složky: legální a kriminální. Funkce a koexistence legální a kriminální složky je založena na vietnamské „venkovské mentalitě“ a exploatačních strategiích přenesených do západního kulturního prostoru v kombinaci s tradičními modely asijských zločineckých uskupení. Vietnamský systém můžeme v mnoha ohledech charakterizovat jako mladšího a primitivnějšího bratra čínských zločineckých společností. V současnosti se rychle vyvíjí a zlepšuje své organizační struktury.

Na konci legální složky vietnamských společenství v zahraničí stojí pouliční obchodníci s různým zbožím a námezdní pracovníci, na konci kriminální složky pak stojí kriminální delikventi a členové násilnických gangů. Obě složky jsou propojeny osobou „bosse“, „šéfa“ nebo „respektovaného muže“ ve společnosti. Složky nejsou izolované, ale vzájemně provázané. Existuje mezi nimi mnoho mostů a dočasných vazeb. Žijí v ovzduší vzájemné komunikace. Role různých pachatelů trestné činnosti a násilnických gangů ve schématu života vietnamské komunity a kořeny tolerance ve vztahu k nim jsou ve světle těchto skutečností jasně viditelné.

9.1. Komunita

V České republice se život vietnamské komunity soustřeďuje kolem tržnic. Velké vietnamské tržnice se staly samostatným asijským světem par excellence, s vlastními pravidly v obchodování³⁷⁵ i sociálním životě. Je to zvláštní svět se svými vlastními zájmy, komplikovaná síť vzájemných vztahů a nepsaných zákonů.

³⁷⁵ Zde můžeme hovořit o tradičních rysech etnické ekonomie, jakými jsou ústní uzavírání smluv, provázanost vzájemných dluhů v kontextu rodinných a dalších hierarchických vztahů aj.

V těchto tržnicích fungují zprostředkovatelské, konzultační a překladatelské agentury specializované na vietnamské přistěhovalce, vietnamské restaurace, diskotéky, sportovní zařízení a zájmové skupiny, půjčovny vietnamských filmů, ale i lékařské služby. Vydávají se tam vietnamské časopisy a prodávají se tam časopisy a knihy z Vietnamu. Vietnamské děti tráví po škole mnoho času na tržnicích se svými rodiči, mohou zde navštěvovat zájmové kroužky, učit se bojovým uměním nebo studovat cizí jazyky. Tržnice jsou místem setkávání, předávání informací i vytváření neformálních kontaktů. Proto tato místa vyhledávají a navštěvují i Vietnamci, kteří v nich ani nenakupují ani nepracují.

Hlavním obchodním, správním, kulturním i mediálním centrem se pro vietnamskou komunitu v ČR stala pražská velkoobchodní tržnice Sapa v Praze-Libuši. Vznikla zde několikatisícová komunita Vietnamců, kteří tu tráví skoro veškerý svůj čas, a tržnice se rovněž stala branou do České republiky pro většinu nových imigrantů.³⁷⁶

Specifikem vietnamské komunity je existence zprostředkovatelské služby *dich vu*, jejímž prostřednictvím vietnamští imigranti kompenzují neznalost jazyka a kulturních odlišností při praktické komunikaci s českým prostředím. Této službě se dnes věnují jak firmy, tak jednotliví živnostníci, kteří krajanům za příslušné poplatky zařizují záležitosti na českých úřadech (živnostenská oprávnění, daně, pojištění, řidičské průkazy, překlady apod.), poskytují poradenství a informace o českém podnikatelském prostředí, vyhledávají bydlení, tlumočí při vyšetření u lékaře, ve školách, které navštěvují jejich děti atd. Síť těchto zprostředkovatelů je hustá a angažuje se v ní nemalý počet osob. Vietnamci se v interview netají tím, že příslušné osoby, které se *dich vu* zabývají na profesionální úrovni, mívají kontakty v nejrůznějších českých institucích a úřadech.³⁷⁷ Vietnamskou komunitu v ČR od českého prostředí však neoddělují pouze ekonomické důvody, jazyková bariéra a kulturní odlišnost, ale i vzájemná sociální provázanost a hierarchie komunity. To všechno přispívá k vytváření specifické sociální sítě.

Vietnamská komunita v ČR jako celek sice už nepodléhá organizační struktuře vytvářené ve Vietnamu jako před rokem 1989, nicméně vietnamský zastupitelský úřad v Praze stále zaujímá nejvyšší místo v pomyslné správní hierarchii komunity. Vietnamská ambasáda politicky ovlivňuje a koordinuje činnost krajan-ských organizací a spolků (komerčních i neziskových), které zajišťují komunitní aktivity na lokální úrovni.

Za zastřešující organizaci vietnamské komunity lze pokládat Svaz Vietnamců v ČR sdružující většinou dlouhodobě usazené a úspěšné vietnamské podnikatele, kteří zastupují komunitu v jednáních s majoritním českým prostředím. Svaz byl založen roku 1999 a dnes má reprezentanty ve všech českých městech nebo

³⁷⁶ MARTÍNKOVÁ – PECHOVÁ, 2010: 18.

³⁷⁷ Tamtéž: 19; ZVK, 2009.

obcích s významnější koncentrací Vietnamců. Snaží se řešit problémy komunity a pořádá i řadu kulturních akcí a sportovních aktivit k obohacení života vietnamských imigrantů v ČR.

Druhým oficiálním (tj. registrovaným na Ministerstvu vnitra ČR) vietnamským sdružením je Svaz vietnamských podnikatelů. Založen byl v roce 1992 s cílem podporovat ekonomické aktivity vietnamských podnikatelů v České republice. V roce 2008 pak vznikla v souvislosti s nárůstem pracovní migrace z Vietnamu do ČR a kvůli nekontrolovatelnosti agentur ohledně jejich práce a solidnosti podmínek také Asociace zprostředkovatelských agentur s údajným cílem jistého vydělení od těch „nepoctivých“. Posledním z aktivních občanských sdružení registrovaných na MV ČR je Svaz vietnamských studentů a mládeže, který sdružuje vietnamské studenty studující na různých českých vysokých školách.³⁷⁸

Vietnamská komunita v současné době prochází hlubokým přerodem. Ještě před dvěma lety hovořily statistiky jednak o vysokém nárůstu počtu druhé generace (21 %) ve vietnamské komunitě a jednak podílu osob s trvalým pobytem (63 %), z čehož se dalo soudit, že komunita – byť velmi sociálně rozvrstvená – směřovala k začlenění do většinové společnosti nejen prostřednictvím druhé generace, ale také opouštěním prostředí tržnic v důsledku konkurence mezi obchodníky v generaci první.³⁷⁹ Tento vývoj byl však silně narušen migračními vlnami v letech 2006 a 2007 spojenými s pracovní migrací. Vietnamská komunita se v tomto období rozrostla o téměř 20 000 osob, z nichž téměř všechny přijely za prací do českých továren. Tito noví příchozí tvoří v současné době asi třetinu celkového počtu komunity.

Na tak výraznou změnu sociální struktury, k jaké na základě mohutného přílivu levné pracovní síly z Vietnamu došlo, však nebyla připravena ani vietnamská komunita ani majoritní společnost. Závažným nedostatkem se ukázala absence kontrolního dohledu nad činností zprostředkovatelských agentur (ať už vietnamských, českých, ukrajinských, mongolských, nebo jiných), týkající se jak dovozu pracovních migrantů, tak zodpovědnosti za obstarání práce a zajištění dalších podmínek vyplývajících z předchozích dohod na území země původu. Pro ty z Vietnamců, kteří do ČR přijeli za účelem zaměstnání, s sebou ztráta pracovního uplatnění přinesla také nutnost řešit legalizaci pobytu, neboť v důsledku provázanosti zákona o pobytu cizinců a zákona o zaměstnanosti zaniká při ztrátě místa současně účel pobytu (zaměstnání), a tedy i oprávnění k pobytu.

Vietnamská komunita v ČR začala nekontrolovaný nárůst „nepřipravených“ krajanů brzy vnímat jako problém. Zpočátku hlavně z toho důvodu, že „nováčci“ pocházejí z málo vzdělané vrstvy populace vietnamského venkova a nebyli nijak připraveni na odlišnou kulturu hostitelské země. Pro jejich „neevropské“ chování

³⁷⁸ MARTÍNKOVÁ – PECHOVÁ, 2010: 20-21.

³⁷⁹ Tamtéž: 15.

se vietnamští usedlíci začali obávat nárůstu xenofobie v majoritní společnosti, dopadající na příslušníky vietnamské komunity bez rozdílu. V souvislosti s masivním propouštěním se objevila i obava z kriminality. Zatímco do té doby se vietnamská komunita snažila na sebe příliš neupozorňovat, v zimě 2008 se zástupci nejvýznamnějších vietnamských organizací v Praze rozhodli vyjít vstříc českým médiím a za podpory některých českých neziskových organizací sepsali otevřený dopis české vládě. Cílem bylo upozornit na bezvýchodnou situaci svých krajanů a možné následky, které z toho plynou nejen pro samotné oběti nezvládnuté migrační politiky, ale i pro vietnamskou komunitu a českou společnost, v níž komunita žije.

V návaznosti na masový příliv nových migrantů a migrantek z Vietnamu, kteří nedisponují dostatečnými informacemi ani znalostí českých reálií, narůstá ve vietnamské komunitě obava z xenofobie v regionech s nejvyšší mírou nezaměstnanosti. Původní etablovaní členové komunity se ocitají v ambivalentní situaci, kdy se na jednu stranu složitě vyrovnávají s novým přílivem „nepřipravených“ krajanů, zároveň s nimi cítí solidaritu a snaží se jim pomoci. V době největšího propouštění během zimního období na přelomu let 2008 a 2009 např. vietnamská sdružení a náboženské spolky pořádaly finanční sbírky na zimní oblečení a potraviny pro propuštěné pracovníky.³⁸⁰

Stát zavedl na začátku roku 2009 program dobrovolných návratů, který měl pomoci zadluženým cizincům bez práce. Z ČR jich ale odjel pouze zlomek. Část z propuštěných dělníků se přesunula na Západ (Německo, Švédsko, Francie, Velká Británie). Údajně odhadem 2 000 z 20 000 nově příchozích vietnamských pracovníků nemělo vůbec v úmyslu v ČR zůstat, jen využilo možnosti dostat vízum a přesunout se za příbuznými na Západ. Další část se vrátila do práce, když se ekonomická situace zlepšila, a určitá část přežívá různými způsoby – je nárazově zaměstnávána u krajanů apod.³⁸¹

Celkově představuje vietnamská komunita mladou a dynamickou součást společnosti České republiky. V její komunikaci s českou majoritou však vedle jazykových a kulturních bariér narážíme na řadu negativních stereotypů. V očích české majority nadále přetrvává mediální obraz Vietnamců jako pachatelů hospodářské kriminality, vietnamští podnikatelé a odborníci (právníci, ekonomové, lékaři aj. s českým univerzitním vzděláním) mají v českém prostředí nízkou prestiž. Mezi příslušníky vietnamské komunity naproti tomu přežívá nedůvěra k českému institucionálnímu prostředí, tendence neupozorňovat na sebe a problémy řešit uvnitř komunity.³⁸² To vede k vytváření paralelních mocenských struktur uvnitř vietnamské diaspory v ČR.

³⁸⁰ MARTÍNKOVÁ – PECHOVÁ, 2010: 15; ZTP: Analýza pro projekt, 2010.

³⁸¹ ZTP, 2010.

³⁸² MARTÍNKOVÁ – PECHOVÁ, 2010: 22; ZTP: Analýza pro projekt, 2010.

I přes svoji početnost nejsou Vietnamci v ČR podle zákona č. 273/2001 Sb. o právech příslušníků národnostních menšin vymezeni jako národnostní menšina, ale jako cizinci. Mezi udávané důvody patří jednak podmínka historické kontinuity pobytu vietnamské komunity na našem území, podle jiných názorů nejsou Vietnamci uznáváni jako menšina, protože chybí dostatečně projevená vůle z jejich strany. Z toho pro ně vyplývají některé limity zejména v oblasti kulturní, školské a v oblasti přístupu k informacím v rodném jazyce. Zároveň se integrační politika státu na tuto skupinu nezaměřuje prioritně a nesměruje na ni tolik finančních prostředků ve svých programech jako na národnostní menšiny.³⁸³ To by se v budoucnu mohlo negativně projevit při integraci vietnamské komunity do českého prostředí.

9.2. Vietnamští rezidenti: životní strategie a hierarchie

Mezi příslušníky vietnamské diaspory v ČR je častým jevem pocit „dočasnosti“ jejich pobytu. Mnozí vietnamští respondenti hovoří o svém konečném návratu do Vietnamu a považují svůj pobyt v České republice za dočasný dokonce i tehdy, když zde žijí po dlouhou dobu.³⁸⁴ Taková cirkulace skutečně existuje. Někteří Vietnamci se opravdu vracejí domů po několika letech, když naspořili dostatečný obnos peněz. Nezřídka přenechávají své firmy v České republice členům rodiny nebo mladým příbuzným, kteří nově přicestovali z Vietnamu. Tito nově příchozí obvykle nadále udržují kontakty a vazby, ustavené jejich předchůdci.³⁸⁵ Prodávání živností (a totožností) společně s podnikatelskými kontakty je rovněž rozšířené.³⁸⁶

Záměr vydělat si peníze co nejdříve a pocit „dočasnosti“ vedou k exploatačním strategiím. To dokládá i fakt, že ještě v roce 2006 mělo 26 189 Vietnamců (95 % všech ekonomicky aktivních Vietnamců v ČR) české živnostenské listy. Jde o největší počet živnostenských oprávnění vydaných jakékoli cizinecké skupině pobývajících v zemi. Pouze 1 % ze všech ekonomicky aktivních Vietnamců pracovalo v profesích, jako jsou lékaři, technici, učitelé, vědci atd.³⁸⁷ Obvykle Vietnamci dávali přednost obchodu – dokonce i když měli vysokoškolské vzdělání v humanitní nebo technické oblasti. Tento poměr se výrazně změnil až s přílivem vietnamských pracovníků organizovaným prostřednictvím pracovních agentur v letech 2008-2009.

„Dočasnost“ je v mnoha pohledech fiktivní. Mnozí Vietnamci bydlí v České republice po tři desetiletí a založili si zde obchodní firmy a rodiny (někdy zde dokonce založili novou rodinu, i když měli předtím ve Vietnamu jinou). Existují

³⁸³ PECHOVÁ, 2007: 17.

³⁸⁴ ZVK, 2007.

³⁸⁵ Tamtéž.

³⁸⁶ Tamtéž.

³⁸⁷ ZPČR: Nepublikovaná zpráva ÚOOZ, založená na odborných údajích Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, listopad 2006.

mezi nimi i jedinci, kteří se částečně, nebo úplně vzdálili od své komunity, tedy profesně se pohybují vně komunity, nebo mají společenské vztahy navázány spíše mimo vietnamské prostředí. Někteří z nich jsou zaměstnáni v českých nebo zahraničních společnostech nebo mají vlastní firmu, která zaměstnává Čechy i cizince, případně má i mezinárodní působnost (vietnamského majitele mají např. řetězce obchodů se sportovním zbožím Sportisimo nebo asijské fastfoody Panda a Li Vu). Ve valné většině se jedná o starousedlíky, velmi často manžele nebo manželky českých občanů.³⁸⁸

Zvláštní kapitolu představuje druhá generace Vietnamců v ČR, která je již podstatně více vrostlá do české společnosti než jejich rodiče. Vietnamské děti navštěvují české školy (často s velice dobrými studijními výsledky) a nepociťují již silné vazby na Vietnam.³⁸⁹ Život v České republice pro ně nepředstavuje pouze „dočasné“ období, ale považují ji za svoji vlast. Sami sebe nazývají „banány“ – to znamená, že mají „žlutou kůži, ale uvnitř jsou bílí“.³⁹⁰

Z těchto generačních odlišností vyplývá řada složitých problémů, se kterými se v současné době potýká velká část vietnamských rodin a které mají vliv na celou komunitu.

Vietnamci se tu nehodlají ukotvit. Vietnamci, kteří se sem dostali už v produktivním věku, si hodlají vydělat, popř. žít své děti po dobu vzdělávání, a pak hodlají odletět zpátky domů a zemřít tam. Jak jeden zástupce naší komunity řekl: „Žádný Vietnamec nepřišel do ČR zemřít.“ Ne vždy je tomu tak, ale třeba já nejsem s rodiči ještě ve Vietnamu, protože zatím ještě nejsou spokojeni se svým dosavadním ziskem (v podstatě nemáme nic) a navíc já tu musím ještě dostudovat, pak se rodiče můžou rozhodnout o návratu, po dalších osm let tu budou muset zůstat se mnou.³⁹¹

Existuje rovněž skupina Vietnamců, kteří se vrátili domů do Vietnamu po svém pobytu v České republice a nebyli schopni se znovu adaptovat na svůj předchozí život. Nacházeli svá rodinná pouta rozbitá, cítili se v sousedských společenstvích vykořenění, protože je tam lidé považovali za „povýšence“, „zbohatlíky“ atd. Někteří z nich se opět vrátili do České republiky.³⁹²

I když se vietnamské emigrantské komunity v zahraničí zdají být na první pohled stejnorodé, skutečnost je jiná. Jako výsledek historického a společenského vývoje se nejen v České republice, ale také ve všech státech bývalého východního bloku ustavily tři rozdílné skupiny vietnamských usedlíků:

³⁸⁸ MARTÍNKOVÁ – PECHOVÁ, 2010: 22.

³⁸⁹ BROUČEK, 2002: 23-26.

³⁹⁰ ZVK, 2007.

³⁹¹ Výpověď mladého Vietnamce: MARTÍNKOVÁ, 2007.

³⁹² ZVK, 2007.

- slabě zakořenění nově příchozí, někdy zvaní *thóc* („zrnko neloupané rýže“, ve smyslu chudí rolníci, nevýznamní lidé), kteří přijeli hlavně po roce 2000;
- přistěhovalci, kteří přijeli po demokratických změnách na konci devadesátých let a jsou v zemi již ekonomicky a společensky etablováni;
- starousedlíci zvaní *xù mợc* (*xù* je místní název pro české Vietnamce; *mợc* znamená „plesnivý, uleželý“).

Novým přistěhovalcům často chybí dostatečný obnos peněz na stravu, ubytování atd.³⁹³ Mnozí z nich začínají svůj pobyt v zemi jako nelegální dělníci ve vietnamských nebo čínských manufakturních dílnách, jako kuchaři a čišníci v asijských restauracích, jako pouliční prodavači zboží atd. V podobném postavení jsou i nezaměstnaní pracovníci dovezení prostřednictvím pracovních agentur. Jsou to lidé ze dna vietnamské vystěhovalecké hierarchie.³⁹⁴

Na tržnicích dnes vedle agentur působí i různí „dohazovači zaměstnání“. Na tržišti si vybírají osoby bez zaměstnání a těm potom nabízejí práci. Toto zaměstnání bývá jak legální, tak ilegální povahy. (V tržnici Sapa u pagody mohou tito nezaměstnaní dostat najist – skládá se na to celá komunita a je to předmětem určitých diskusí v rámci komunity.)³⁹⁵

Mezi členy nejnižších vrstev existují viditelné rozdíly. Nový migrant společně s náklady na dopravu musí platit za ubytování, stravu a zboží na prodej, za prodejní místo atd. Tyto výdaje jsou vysoké. Např. cena prodejního místa v tržnici se pohybuje mezi 200 000 až 300 000 Kč. Měsíční pronájem místa stojí kolem 25 000 Kč.³⁹⁶

Nový přistěhovalce má v podstatě tři možnosti, jak uhradit náklady: našetřit peníze sám s pomocí členů své rodiny žijících ve Vietnamu, České republice nebo v zahraničí; našetřit dostatečný obnos jako legální nebo ilegální dělník; případně začít provozovat vlastní podnikání „na dluh“ s penězi vypůjčenými od vietnamských podnikatelů.³⁹⁷

Podmínky těchto půjček a pracovních smluv jsou obvykle drsné a trvají i několik let. Pokud nejsou prodavači schopni pravidelně platit, šéfové jim zabaví jejich zboží. Pokud to nestačí, následují další způsoby nátlaku – bití, ponižování, konfiskace majetku, únosy dětí a konečně vraždy. Pod tímto tlakem, často pouze ve snaze uhradit své dluhy, se mnoho vietnamských emigrantů uchyluje k lukrativnějším činnostem za hranicí zákona – k obchodu s drogami, zbraněmi, cigaretami nebo k poskytování jiných služeb pro zločinecké skupiny.

³⁹³ PECHOVÁ, 2008.

³⁹⁴ Tamtéž.

³⁹⁵ ZTP, 2009.

³⁹⁶ ZPČR: Rozhovor s K. F., důstojníkem ÚOOZ, 11. 10. 2007.

³⁹⁷ ZVK, 2007.

„Člověk bez peněz, bez práce, dokonce i bez střechy nad hlavou udělá hodně, aby se k nějakým penězům dostal. Klidně třeba i hlídá pěstírnu marihuany, šlape u silnice, účastní se nelegálních závodů, vaří psy... Protože když je poptávka, je i nabídka.“³⁹⁸

Je vcelku jednoduché odlišit prodavače „na dluh“ od samostatného prodavače v tržnicích. Prodavači „na dluh“ pracují déle, zaujímají méně lukrativní (a proto drahá) místa atd.

V případě vietnamských pracovníků, kteří začali přicházet do ČR zejména v letech 2007 a 2008, je situace v mnohém podobná situaci nezávislých migrantů. Pechová a Martínková v jejich souvislosti vymezují tyto nejvýznamnější okruhy problémů:

- jazyková a kulturní bariéra, nemožnost najít si bez prostředníka práci mimo komunitu;
- zadluženost za zprostředkování cesty do ČR;
- nestandardní postupy v procesu navázání pracovního poměru, např. poplatky za zprostředkování, práce bez smlouvy, případně smlouva nepřeložená do vietnamštiny, neinformovanost o právech zaměstnance;
- nevyplácení mzdy v dohodnuté výši, nejasné srážky z platu;
- propouštění za maličkosti, mnohdy z důvodu získání volného pracovního místa a finanční částky za jeho zprostředkování dalším zájemci;
- závislost na příjmu, a tedy tendence přistoupit na práci za jakýchkoli podmínek,³⁹⁹ včetně ilegálních aktivit.

Samostatní prodavači, podnikatelé a dělníci, tedy samostatní emigranti se zaplacenými dluhy a stabilními zdroji obživy, tvoří střední třídu vietnamské komunity v České republice. Mají průměrnou životní úroveň a víceméně samostatné postavení. Tito obchodníci a podnikatelé mají tendenci se stěhovat z ulic a tržnic do stálých obchodů. Často si najímají české občany jako prodavače, hlídače a chůvy.

Tito lidé se velice zajímají o získání českého občanství (přesněji o získání českého pasu umožňujícího přístup do jiných zemí EU bez víz). Někdy se tak děje za pomoci fiktivních sňatků vietnamských vystěhovalců s českými občankami, často patřícími k romské komunitě. Cena takového sňatku se pohybuje od 30 000 do 150 000 Kč. Je zajímavé, že významná část těchto „stínových manželek“ udržuje styky se svými vietnamskými „manžely“ (dokonce i když spolu sexuálně nežijí) a v průběhu manželství dostávají finanční podporu, podílejí se jako partneři na obchodu nebo jsou placeny za konkrétní služby.⁴⁰⁰

³⁹⁸ *Když se řekne integrace*, 2009.

³⁹⁹ MARTÍNKOVÁ – PECHOVÁ, 2010: 22.

⁴⁰⁰ ZPČR: Rozhovor s J. S., příslušníkem ÚOOZ, 8. 8. 2007.

Jiný model užívaný v poslední době je zapsání vietnamských přistěhovalců jako „otců“ u dětí neprovdaných matek v romské komunitě. Cena jednoho zápisu se pohybuje mezi 20 000 až 30 000 Kč. Počet takových zápisů překročil hranici tisíce případů. Tuto „službu“ organizovaly české agentury. Ovšem vietnamské „otce“ nikdo neinformoval o jejich nové povinnosti platit výživné.⁴⁰¹

Lépe zavedení vystěhovalci poskytují finanční podporu svým rodinám ve Vietnamu. Pro mnohé z nich je typické, že slouží jako základna pro další vietnamské přistěhovalce, pro členy rodin nebo vesnických občin, pro nově příchozí z jejich rodných okrsků. V České republice vidíme tendenci k zakládání obchodních firem a speciálních zájmových skupin složených z členů téže rodiny nebo rodáků z týchž provincií. Ve světle těchto faktů spoření peněz a posílání mladých mužů a žen na Západ vyhlíží ze strany rodin a vesnických občin ve Vietnamu jako „dobrá investice do budoucnosti“.⁴⁰²

Střední podnikatelé postupně rozšiřují svou činnost, někdy zbohatnou jako majitelé tržnic, dovozních a vývozních společností, restaurací a v některých případech jako „šéfové“ a „finančníci“.

9.3. Vietnamský „respektovaný muž“

Model indočínské vesnické mentality je založen na názoru, že vnitřní mechanismus emigrantské komunity je schopen vyřešit problémy rychleji a účinněji než komunikace s úřady hostitelské země. Policie v České republice se v průběhu vyšetřování často setkává s tvrzením ze strany členů vietnamské komunity: „Nebojte se, my se s tím problémem vypořádáme sami.“ V mnoha případech je to pravda.

Mechanismus řešení problému je obvykle následující: člověk, jehož zájmy byly poškozeny, se obrátí na „respektovaného muže“ s žádostí o pomoc. „Respektovaný muž“ je schopen mu pomoci výměnou za „vděčnost“ vyjádřenou finančně ve formě služby nebo v mnoha případech morálně s očekáváním možné protislužby. Může to být podnikatel, se kterým poškozeného pojí ekonomické a společenské svazky, případně nějaká jiná důležitá osoba.

X. je absolventem české vysoké školy a majitelem exkluzivní restaurace v Praze. Jeho styky sahají do okruhu české ekonomické elity (kde je považován za seriózního a obratného podnikatele) a také k politicko-ekonomické elitě ve Vietnamu.

V Čechách začal studovat na vládní stipendium ještě během komunistické éry. Po roce 1989 zůstal v ČR a dal se na podnikání. Na počátku devadesátých let byl společně se svým přítelem Y. zadržen pro nelegální obchod s cigaretami. Oba muži byli propuštěni pro nedostatek důkazů. Y. se vrátil do Vietnamu, kde se stal členem politické elity.

⁴⁰¹ PECHOVÁ, 2007.

⁴⁰² ZVK, 2007.

X. dokáže na jedné straně komunikovat s českými úředníky a na druhé straně jsou jeho aktivity úzce provázány s vietnamským a čínským podsvětím. Organizuje dovoz a distribuci zboží do České republiky a přistěhovalectví z Vietnamu. V mnoha případech byl podezřelý z toho, že funguje jako „bankéř“ a finančník nelegálních činností. X. často cestuje po zemích východní a střední Evropy a do Rakouska a Německa. Je „respektovaným mužem“ s velkou mocí a působí jako arbitř ve sporech. Členy vietnamské komunity v České republice je považován za osobu schopnou najít řešení jakéhokoliv problému, přičemž mnozí mu jsou zavázáni a jsou připraveni poskytnout mu protislužby.⁴⁰³

V první polovině devadesátých let 20. století byl „respektovaným mužem“ obvykle bývalý student české vysoké školy plynule mluvící česky, s dobrým společenským a ekonomickým zázemím v zemi z komunistických dob. Jednalo se např. o absolventy vojenské akademie ve Vyškově, Vysoké školy ekonomické v Praze atd.⁴⁰⁴ Od druhé poloviny devadesátých let začali roli „respektovaných mužů“ hrát vietnamští podnikatelé, majitelé velkých tržnic, jichž většina přišla ze středního Vietnamu po roce 1990. Typické pro ně je směšování legálních a ilegálních aktivit.

Někteří „respektovaní muži“ původně dosáhli respektu jako kriminální delikventi nebo *bộ đội*ové. Zisky z násilné a jiné trestné činnosti investovali do páchání kvalifikované hospodářské trestné činnosti. Výnosy z ní poté dokázali legalizovat a překlenout ze sféry černé a šedé ekonomiky do ekonomiky legální.⁴⁰⁵

Stát se ve vietnamské komunitě „respektovaným mužem“ není jen otázkou bohatství. Je to také otázka reálné moci. Ta je zajišťována prostřednictvím sítě pomocníků. Tato síť zahrnuje okruh blízkých důvěrníků (obvykle dlouhodobých spolupracovníků a rodinných příslušníků), správců tržnic a firem, strážců, lidí se styky na státní správu (tj. na její zkorumpované zaměstnance), právníků a obchodních společníků. Jako „respektovaný muž“ musí šéf disponovat dostatečnou mocí, aby si svou autoritu vynutil v případech sporů, arbitráží a malých násilných bojů nebo při jakýchkoli problémech spojených s životem vietnamské komunity v České republice. Proto má časté styky na zločinecké podsvětí.

Pan Z. je vlastníkem poloviny firmy kontrolující velkou vietnamskou tržnici a mnohé menší vietnamské tržnice. Dva společníci pana Z. se dělí o zbylou polovinu společnosti.

Z. a jeho společníci zaměstnávají několik mužů. Jedná se o osoby na nižším stupni řízení firmy, jako jsou správci tržnic a vedoucí dovozních a vývozních oddělení, ale také

⁴⁰³ Modelový případ: NOŽINA, 2000b: 23; ZPČR: Rozhovor s M. K., příslušníkem ÚOOZ, 27. 5. 1999.

⁴⁰⁴ ZPČR: Rozhovor s K. F., příslušníkem ÚOOZ, 11. 10. 2007.

⁴⁰⁵ ZPČR: Analýza ÚOOZ, 2009.

o osoby s dobrými kontakty na českou státní správu, nebo s pověstí silných osobností ve vietnamském zločineckém podsvětí. Tito lidé dále zapojují vietnamské a české pracovníky a *bộ đội* do nelegální činnosti.

Firma pana Z. podniká legálně a zároveň vyvíjí kriminální aktivity v oblasti nelegálního dovozu falešného značkového zboží, v oblasti přistěhovalectví Vietnamců a někdy v oblasti násilné trestné činnosti.

Z. se těší ve vietnamské komunitě účtů pro své bohatství, obchodní úspěch, moc a schopnost najít řešení problémů. Vietnamští přistěhovalci, kteří mají potíže, se často obracejí na Z. se žádostí o pomoc. Z. poté pověří některého ze svých pobočníků, aby se problémem zabýval. Pobočník vejde do styku s některými členy své korupční sítě ve státním orgánu, aby zařídil potřebné dokumenty a povolení, nebo najme *bộ đội* na nájemnou vraždu, únos a jiné donucovací činnosti. Také oznámí přistěhovalci cenu za službu a vybere příslušný obnos. Typické je, že Z. nikdy přímo neinkasuje peníze za službu – přijímá pouze díky a výrazy vděčnosti, doprovázené více méně symbolickými dárky od přistěhovalce. Se žoldáky nekomunikuje přímo, ale přes své pobočníky.

V méně závažných případech se může emigrant obrátit přímo na pobočníka nebo na *bộ đội* a ti mohou operovat nezávisle na šéfovi.⁴⁰⁶

Toto je závažný důvod, proč je policejní vyšetřování vietnamské násilné trestné činnosti obtížné: kvůli často nejasným vztahům mezi *bộ đội* v terénu, tj. muži přímo spojenými s konkrétním trestným činem, a mezi zájmy a šéfy stojícími v pozadí trestného činu. Nepřímé spojení je důvodem, proč „respektovaný muž“ může mít současně pověst muže váženého ve vietnamské komunitě a zároveň působit jako zločinecký šéf.

Stejně jako v případech pánů X. a Z., i u jiných „respektovaných mužů“ zaznamenáváme snahu přerušit přímé vazby na trestnou činnost a spíše působit jako „finančníci“ a bankéři kriminálních operací, snahu prezentovat se ve vztahu k české společnosti jako úspěšní podnikatelé a ve vztahu k vietnamské komunitě jako „respektovaní muži“. Zejména v poslední době (pravděpodobně vlivem hospodářské krize) jsou známy případy, kdy tito „respektovaní muži“ mají tendenci zapojovat se do některých druhů vysoce výnosné trestné činnosti, jako je pěstování marihuany nebo vydírání movitějších příslušníků komunity. I v těchto případech platí, že tuto činnost uskutečňují zpravidla prostřednictvím svých zástupců a sami se na ní podílejí zejména finančně.⁴⁰⁷

V České republice existují tři nejdůležitější vietnamská uskupení, která slučují legální a nelegální činnosti. Kontrolují území měst Prahy, Brna a Chebu a mají

⁴⁰⁶ ZPČR: Modelový případ: Rozhovor s K. F., příslušníkem ÚOOZ, 11. 10. 2007; ZVK, 2007.

⁴⁰⁷ ZPČR: Bývalý důstojník ÚOOZ, analýza pro projekt, 2010.

podíl na podnikatelských aktivitách v Polsku.⁴⁰⁸ Někteří jejich šéfové jsou ve vietnamském společenství považováni za „respektované muže“.⁴⁰⁹

Spolu s nimi v zemi funguje celá paleta menších a méně organizovaných vietnamských kriminálně-podnikatelských firem. Jejich šéfové jsou úspěšní podnikatelé, kteří mají dostatečné finanční zdroje a kontakty s úřady. V některých případech jde o bývalé *bộ đội*. Obvykle mají jen málo pobočnicků a styky pouze se dvěma až třemi *bộ đội*. Podobně jako velcí šéfové kombinují legální a nelegální činnost. Např. legální dovoz textilu a tabáku se směšuje s nelegální výrobou cigaret s falešnými ochrannými známkami apod.⁴¹⁰

9.4. *Bộ đội*ové

Na samém dně vietnamské zločinecké hierarchie stojí kriminální delikventi. Obvykle se věnují samostatným kriminálním aktivitám, jako jsou loupeže, vydírání, krádeže vloupáním atd., a současně vykonávají zvláštní práce jako *bộ đội*ové pro vietnamské zločinecké pohlaváry – nájemné vraždy, vymáhání finančních pohledávek, zajišťování ochrany osob a majetku v tržnicích a barech (např. v karaoke barech). Jejich činnost je zaměřena především dovnitř vietnamské komunity. Mají svoji vnitřní hierarchii a pravidla.⁴¹¹ Zpravidla se jedná o osoby bez vlastní živnosti nebo zaměstnání, mnohdy jsou to osoby závislé na gamblingu a toxikomani.

*Bộ đội*ové se rekrutují z prostředí neúspěšných přistěhovalců, gangů mladistvých a zločinců pronikajících do České republiky z Vietnamu prostřednictvím přistěhovaleckých kanálů od osmdesátých let. Očekává se, že skupiny nově přichozích pracovních sil zřejmě posílí prostředí těchto nájemných zločinců. Dalším zdrojem takových kriminálních delikventů jsou země východní i západní Evropy. Velice dobře znají svět vietnamské komunity v České republice, jejíž členové jsou často terčem jejich kriminálních útoků.

Ve vztahu k vietnamským kriminálním delikventům se setkáváme s jistou cirkulací. Když se pro ně půda v některém státě stane příliš horkou a jejich tváře se stanou dobře známé, mění zemi pobytu, často s „doporučením“ pro zločineckého šéfa v novém působišti – přeshraniční styky mezi zločineckými skupinami jsou časté. Někteří z *bộ đội*ů změnili zemi pobytu v průběhu své kariéry několikrát. Vietnamští *bộ đội*ové (hlavně nájemní vrazi) jsou někdy pro speciální operace nájímáni ze zahraničí.

„Respektovaní muži“ nemusejí nezbytně zaměstnávat *bộ đội* na základě dlouhodobé smlouvy – ve většině případů jsou jejich jedinými regulárními zaměstnanci tohoto typu tělesní strážci –, ale díky svým stykům s podsvětím jsou

⁴⁰⁸ ZPČR: Rozhovor s K. F., příslušníkem ÚOOZ, 11. 10. 2007.

⁴⁰⁹ ZVK, 2007.

⁴¹⁰ ZPČR: Rozhovor s J. B., příslušníkem ÚOOZ, 4. 9. 2007.

⁴¹¹ ZPČR: Analýza ÚOOZ, 2009.

obvykle schopni si je najmout na konkrétní zvláštní úkoly jako strážce tržnic, vyděrače a dokonce jako nájemné vrahy. Namísto pravidelného zaměstnání a platu je honorují poskytováním výhod a jednorázovými odměnami za úkony. *Bộ đội* např. obdrží výnosné prodejní místo v tržnici a poté je honorován jen za provedení konkrétních „zakázek“.

*Bộ đội*ové působí samostatně, nebo s pomocí několika „kolegů“. Struktura a činnost těchto gangů *bộ đội*ů se liší. Pohybuje se od skupin vytvořených výhradně pro spáchání jednotlivých násilných trestných činů po stabilní gangy trvale zapojené do kriminálních podnikatelských aktivit.

Mezi skupinami *bộ đội*ů lze rovněž rozlišit solitérní lokální skupiny a skupiny trvale najaté „respektovanými muži“.

Solitérní lokální skupiny *bộ đội*ů se vyskytují v různých regionech ČR s vysokým podílem vietnamských rezidentů, na nichž parazitují. Věnují se násilné trestné činnosti, vydírání, únosům, krádežím apod. Kriminální činnosti nezřídka provádějí na zakázku.

Trvale najaté skupiny *bộ đội*ů se převážně zabývají ochranou majetku bohatých a vlivných vietnamských podnikatelů, bdí nad pořádkem v tržnicích, dohlíží zde na řádné odvody nájemného apod. Tyto skupiny *bộ đội*ů si, podobně jako solitérní skupiny, často vyhledávají svoji vlastní „činnost“ pro zlepšení finanční situace a pro posílení svého postavení v komunitě.

Nejtvrdší jádro *bộ đội*ů se rekrutuje z území středního Vietnamu, především z oblastí Nghe An a Ha Tinh. Specifikem této části vietnamské komunity je i zvláštní dialekt. Mezi *bộ đội*ii z těchto oblastí jsou velmi těsné vazby. Zahrnují vzájemnou pomoc včetně asistence při protiprávním jednání a následnou ochranu před policií – „uklizení“, tedy poskytnutí ubytování nebo úkrytu, finanční zajištění, obstarání nových dokladů (nové identity) apod. Tato pravidla platí po celém světě. *Bộ đội*ové se rekrutují i z jiných oblastí Vietnamu (např. ze severního Vietnamu), ale vazby mezi nimi nebývají tak pevné.⁴¹²

⁴¹² ZPČR: Analýza ÚOOZ, 2009.

Kriminální uskupení ve vietnamské diaspoře

Vietnamský organizovaný zločin se dynamicky rozvíjel v období od roku 1989 a svého největšího rozmachu dosáhl nejspíš v letech 1997-2002. Prostředí, v němž působí, má podobu velké sítě kriminálních uskupení různé síly, velikosti, zaměření a rozměru působnosti.

Analyzovat a charakterizovat kriminální síť, resp. síť vietnamského organizovaného zločinu, je velmi obtížné. Postrádají pevnější uspořádání a při různém stupni kooperace v nich působí poměrně velké množství velkých i malých skupin vzájemně si konkurujících a vzájemně se ovládajících, spojených jak rodinnými, tak zájmovými nebo obchodními vazbami. Zatímco menší skupiny o pěti až šesti pachatelích bývají jednoduše uspořádané a soustředěné okolo jedné až dvou silných osobností, větší skupiny bývají členěny na dílčí uskupení a sekce zabývající se různou trestnou činností. Nad těmito sekcemi stojí často boss nejsilnější sekce.

Bossové bývají výrazné osobnosti (nezřídka „respektovaní muži“), které zpravidla disponují několika atributy (více méně v závislosti na velikosti a rozměru působnosti dané skupiny organizovaného zločinu), jako je vlastnictví větších finančních prostředků, kontakty na státní správu, *know how* k páčání dané trestné činnosti nebo jen proslulost v páčání daného druhu kriminality.

Vietnamské kriminální síť se ve svém působení vzájemně překrývají, jsou propojeny mnoha kanály a společně zasahují do menších měst ČR, kde jsou na ně napojena regionální uskupení i jednotliví pachatelé trestné činnosti.

Vietnamský organizovaný zločin v ČR lze charakterizovat jako jakýsi mikrokosmos s několika galaxiemi soustředěnými okolo jedné hvězdy (nejsilnější organizace, která je schopna ovlivňovat život několika slabších), s mnoha malými slunečními soustavami, v rámci kterých působí výše uvedené skupiny organizovaného zločinu. V prostoru daného uskupení vždy existují jak malé skupiny organizovaného zločinu, tak i ty silnější, přičemž ty nejsilnější skupiny se mohou stát supernovami hrozícími vybuchnout, resp. vyčerpat svou energii, a po vychladnutí se stát studeným trpaslíkem, a to v podobě skupiny organizovaného zločinu odhalené a zničené orgány státní správy, skupiny organizovaného zločinu vyčerpané bojem o moc, nebo organizace transformované do legální oblasti podnikání, která se ze strachu před odhalením vzdala svých zločineckých praktik. V prostoru daného uskupení je však stále přítomno mnoho hvězd

a hvězdiček v podobě menších a dynamicky se rozvíjejících skupin organizovaného zločinu, připravených převzít vedoucí úlohu ve své galaxii, svém vesmírném prostoru, a vystoupit nad povrch kriminální sítě, odkud je potom skupina organizovaného zločinu schopna ovlivňovat dění části nebo celé takovéto kriminální sítě.

Takto vzniklé skupiny se zaměřují na páchání rozsáhlého spektra trestné činnosti, vzájemně kooperují nebo od sebe navzájem přebírají svá *know how* a druhy aktivit; v důsledku toho se jejich činnost často překrývá a následně dochází ke konfliktům mezi jednotlivými uskupeními.

Jednotlivé vietnamské kriminální sítě nejsou ani zcela vertikální, ale mají podobu více mírně zvrásněnou, neboť některé skupiny (zejména ty, jež disponují větším objemem finančních prostředků, vlivem v komunitě nebo dobrými kontakty na státní správu) mohou být k jiným skupinám v nadřazeném postavení a menší skupiny se jim v rámci konceptu vlivného muže, popsaném výše, podřizují. Představitelé těchto „výše“ postavených skupin poté mohou vystupovat jako arbitři sporů mezi jednotlivými skupinami (to často bývá spojeno s další eskalací konfliktu, neboť rozhodování nebývá vždy nestranné – spíše než skutečná podstata sporu jsou při jeho řešení rozhodující např. rodinné vztahy účastníků sporu nebo jejich vztah k arbitrovi).

Mezi skupinami působícími v rámci vietnamských kriminálních sítí na území ČR, ale i s přesahem do okolních států, identifikujeme s určitým nevyhnutelným zjednodušením podle velikosti a rozsahu aktivit tato uskupení:

10.1. Malé skupiny – gangy

Vietnamské gangy v České republice jsou obecně méně organizované, ale násilné a aktivní v širokém spektru trestné činnosti – ve vydírání, krádežích velkého i malého rozsahu, vraždách na objednávku, pašování lidí, drog, porušování autoritních práv apod. Tyto skupiny organizovaného zločinu pak z hlediska pronikání do společenských struktur můžeme zařadit do skupiny limitovaného pronikání, neboť nemají ani sílu ani dostatek finančních prostředků k proniknutí do státní správy. Jedná se o nejnižší kategorii vietnamských kriminálních uskupení, která je velmi zranitelná ze strany orgánů státní správy nebo konkurenčních skupin, a proto nezřídka mívá jen krátkou životnost; v případě úspěchu se transformuje do některé z vyšších forem vietnamských kriminálních uskupení. Tato uskupení – gangy – jsou často ztotožňována s vietnamským organizovaným zločinem jako celkem, což není pravda. Jsou pouze jeho součástí.

Nejedná se pouze o uskupení, která vznikla na území České republiky nebo k nám migrovala z Vietnamu, ale také o gangy, které do ČR přišly z východní i západní Evropy (zejména z Německa) a z USA.

Skupina S. K. představuje typ gangu vytvořeného „místními“ Vietnamci, kteří bydlí v České republice dlouhou dobu, a novými přistěhovalci z Vietnamu.

Specializovala se na násilnou kriminalitu. Její činnost v jinýchruzích zločineckého podnikání byla příležitostná a dočasná.

S. K. je bývalý vietnamský dělník, který přijel do Československa v druhé polovině osmdesátých let (pravděpodobně v letech 1988-1989). Povolení k trvalému pobytu získal na základě sňatku s romskou dívkou, se kterou má dítě.

Skupina vietnamských kriminálních delikventů (ne více než deset osob), v jejímž čele S. K. stál, byla činná v širokém spektru násilné trestné činnosti typické pro vietnamské gangy. Nevývíjela žádné podnikatelské aktivity. Na počátku devadesátých let se gang S. K. přestěhoval z ČR do Německa a „pracoval“ ve Francii, pravděpodobně na základě kontraktu s asijskými zločineckými bossy. Když policejní tlak začal být v roce 1995 příliš silný, gang se přestěhoval zpět do České republiky. S. K. poté působil jako velitel strážců vietnamského šéfa M. P. Jeho skupina v té době měla přibližně čtyři až pět členů. V letech 1996-1997 se S. K. zapojil do války mezi majiteli dvou soupeřících vietnamských tržnic v Brně. V roce 1997 byl zadržen českou policií a odsouzen k trestu odnětí svobody za padělání a užívání falešných dokladů. Jeho údajná účast na násilné trestné činnosti nebyla prokázána.

S. K. byl propuštěn následujícího roku. Vyhnul se vyhoštění z České republiky a nucenému návratu do Vietnamu. V České republice nadále pobýval nelegálně na pas svého bratra. Příležitostně se zapojoval do nelegálního obchodu s cigaretami, lidmi atd. V roce 2000 požádal v České republice o politický azyl, ale v průběhu azylového řízení utekl z azylového střediska. Po nějaké době dosáhl s pomocí některých svých přátel povolení k trvalému pobytu.⁴¹³ Vyhoštěn nebyl z rodinných důvodů (má romskou manželku). Dnes je pravděpodobně opět činný jako *bộ đội*.⁴¹⁴

Část členů gangu S. K. po zatčení svého vůdce pravděpodobně vytvořila novou skupinu a zbytek se rozptýlil.

Skupina „Nghe An“ je příkladem regionálního gangu, který vznikl v České republice na základě krajaňských a rodinných vazeb:

Několik osob původem z vietnamské provincie z Nghe An v letech 2001-2003 utvořilo skupinu operující v jižních Čechách, např. v Železně Rudě a Českých Budějovicích. Tato skupina byla původně zformována z *bộ đội*ů na obranu jedné z vietnamských rodin. Její členové byli navzájem propojeni rodinnými a krajaňskými pouty. Když s nimi šéfové ukončili kontrakt, *bộ đội*ové se nerozešli, ale pokračovali v činnosti jako volné, vertikálně organizované uskupení. Skupina se začala zabývat i násilnou trestnou činností. To pravděpodobně vyústilo v nájemnou vraždu provedenou jedním z jejích členů.⁴¹⁵

⁴¹³ NOŽINA, 2003b: 201-203.

⁴¹⁴ ZPČR: Rozhovor s K. F., důstojníkem ÚOOZ, 11. 10. 2007.

⁴¹⁵ ZPČR/ZVK: ÚOOZ, 2003 – informace pocházející od informátorů z prostředí vietnamské komunity.

Zejména ve druhé polovině devadesátých let nabyly na významu aktivity zločineckých elementů přicházejících ze západoevropských zemí a Spojených států. Většinu z nich tvořili vietnamští zločinci vytlačení z Německa poté, co německá policie zahájila rozsáhlé operace proti asijskému podsvětí. Jejich příchod vedl k vlně násilných sporů o sféry vlivu mezi starými členy vietnamského zločineckého podsvětí v ČR a nově příchozími. V současné době je situace víceméně stabilizovaná a vzájemné vztahy jsou urovnány.

Skupina X.-S. (pojmenovaná podle jmen svých dvou vůdců) se skládala přibližně ze čtrnácti osob a z většího nezjištěného počtu pomocníků z vietnamské komunity. V letech 1994-1996 operovala v Německu – v oblasti Lipska, Drážďan a Berlína. K jejím hlavním činnostem patřilo obchodování s cigaretami a vymáhání „poplatků za ochranu“ od vietnamských pouličních prodavačů.

V roce 1997 část skupiny přesídlila do České republiky. Nadále spolupracovala se svými partnery v Německu v oblasti obchodu se zbraněmi, obchodu s drogami a násilné kriminality (včetně vražd na objednávku). Ve druhé polovině roku 1998 a v první polovině roku 1999 česká policie zadržela osm členů této skupiny. Její vůdci X. a S. se přestěhovali z česko-německé hranice z měst Cheb a Most do Brna, kde zmizeli mezi početnými členy místní vietnamské komunity. Rovněž strávili tři měsíce v Maďarsku jako nájemní vyděrači.⁴¹⁶

Skupina Létající draci představuje rozvinutější násilnický gang zapojený do zločineckého podnikání.

Gang Létající draci byl pravděpodobně zorganizován jedním nebo více členy amerických Létajících draků, kteří působili v čínské čtvrti v New Yorku a přistěhovali se do České republiky. Gang si vytvořil síť malých podřízených skupin rozmístěných po celém českém území – jeden ze členů Létajících draků operoval v Chebu a další ve Varnsdorfu, Praze atd. Každý člen gangu si zorganizoval malé skupiny, které kontrolovaly určitá území a parazitovaly na vietnamských obchodnících.⁴¹⁷

Typickými představiteli gangů pocházejících z postkomunistických zemí jsou gangy zapojené do pašování zboží a lidí do západní Evropy. Gangy tohoto typu nejsou převážně násilnické, i když v případech potřeby neváhají použít sílu. Typické je pro ně zapojení do některých specifických typů činností a častá práce na dočasnou smlouvu pro větší asijské skupiny nebo zločinecké šéfy. Právě prostřednictvím těchto kontraktů jsou tyto víceméně lokální gangy zapojeny do aktivit s mezinárodním dosahem.

⁴¹⁶ ZPČR: Zpráva ÚOOZ pro výzkumný projekt „Mezinárodní organizovaný zločin v České republice“ (1999-2002), květen 2001.

⁴¹⁷ NOŽINA, 2000b: 26; ZPČR: Rozhovor s M. K., důstojníkem ÚOOZ, 27. 5. 1999.

Skupina V. V. V. se do České republiky přistěhovala přes Slovensko. Vedle pašování osob byla zapojena do organizované prostituce a dalších činností tohoto druhu. Sídliila v Karlových Varech.⁴¹⁸

Skupina K. D. dlouhou dobu pracovala na smluvním základě pro organizaci Východní větev (popsanou výše na s. 110) jako článek pašeráckého řetězce specializovaný na ilegální převádění lidí z České republiky do Německa.⁴¹⁹

Specifickou zločineckou vrstvou ve vietnamském podsvětí jsou překupníci drog. Počet drogově závislých mezi Vietnamci v České republice narůstá. V souvislosti s tímto jevem bylo do počátku devadesátých let zaznamenáváno rostoucí zapojení Vietnamců do obchodu s drogami. Někteří bývalí pouliční prodávачi zboží a bývalí dělníci přenesli svou pozornost na obchod s drogami jako na bohatý zdroj příjmů. I když vietnamští drogoví dealeri jsou často potlačováni konkurencí jiných obchodníků s drogami (kosovoalbánských, arabských a českých), zejména v rámci asijské komunity jsou stále aktivnější. Obvykle působí v malých domech, bytech, prostorách karaoke barů apod., kde si mohou konzumenti hlavně z asijské komunity koupit drogy a nezděka si je zde i přímo aplikovat.⁴²⁰ Drogoví dealeri jsou ve vietnamském zločineckém podsvětí považováni za „odpad“.⁴²¹

Skupina okolo S. C. vznikla z drogově závislých osob, které si v Praze 4 zřídily prodejní místo drog, jež dodávaly jak dalším skupinám vietnamských dealerů, tak i koncovým odběratelům české, ale i vietnamské a čínské národnosti. Drogy skupina nakupovala od albánských dodavatelů. Své „zboží“ dodávala mimo jiné i překupníkům drog vietnamské národnosti na Ostravsku.

Vedoucí postavení ve skupině měl S. C., který drogy nakupoval, třídil a balil. Měl dva své pomocníky a zástupce, kteří poté drogy dále distribuovali jak vietnamským, tak českým zákazníkům.⁴²²

Gangy mladistvých reprezentují jinou zvláštní skupinu zločinců ve vietnamském společenství. Jejich členové, obvykle z generace vietnamské mládeže již narozené nebo vyrůstající v ČR, se soustřeďují kolem diskoték a nočních klubů. Členové těchto skupin se relativně často uchylují k násilí a za vrchol prestiže považují držení střelné zbraně. Členové gangů mladistvých jsou zapojeni do trestné činnosti v malém měřítku, jako jsou drogové dealerství, krádeže a rvačky mezi gangy. Vzájemné útoky se projevují vysokou intenzitou násilí, na němž se může podílet i deset osob, které zaútočí na jedinou osobu.

⁴¹⁸ NOŽINA, 2000b: 27.

⁴¹⁹ Tamtéž.

⁴²⁰ ZPČR: Rozhovor s V. M., Národní protidrogová centrála Policie ČR, 11. 11. 2007.

⁴²¹ ZVK, 2007.

⁴²² ZPČR: ÚOOZ, jednotlivé kriminální případy (2002-2003).

Těch gangů mladých je fakt hodně a hlavně se rvou... Prostě se domluví kdy a kde a tam se poperou... Nechápu to – jsou o nějakých pět let mladší, ale úplně jinde... Patří do generace „Chín X“⁴²³ – to přivezli noví z Vietnamu, ale rozmohlo se to v Asii vůbec – specifické oblečení, výstřední chování... A mladí Vietnamci, kteří v ČR neměli ke komu se přidat, přidali se k tomuhle hnutí – ne vietnamskému, ale asijskému...⁴²⁴

Bitka na Chodově

...o Hien Bun Ca jsem slyšela. Ranačka ze Sapy? Prej jich šlo 40 na 2, tak to pardón, ale v mých očích jsou srabky! Btw nevíš něco bližšího o tý rvačce? Poněvadž jsi z Prahy a jak koukám, znáš se s hodně lidmi... navíc mě ten případ zajímá.

Re: Jednou jsem jela s bratrancem busem na Sapu a zrovna partička v čele s Hien Bun Ca tam byla taky – byly tam samé holky. Asi 6. Dělalý hroznej bordel (jak jinak, že) a stály blízko mě. Bylo mi to nepříjemný, tak jsem se přesunula na opačnou stranu busu. Ony si toho všimly a odvodily si z toho, že jimi opovrhují a začaly mi nadávat... Byly dost nasrané a kdybych tam neměla toho bratráčka (v té době on moi sang, takže jsem ho měla v patách furt, i ve škole... chodili jsme do stejné třídy), asi by se na mě sesypaly. I kvůli takové maličkosti. Celá ta její partička je taková povedená. Všem je okolo 17-18 let, nějaké už maj několikoroční haranty... mno, však to znáte. Je pravda, že znám hodně lidí (moje sestřenka též patří k „hot girls“), ale já se s „hot people“ celkově nebavím, nikdy jsem po tom ani netoužila, moc si s nima nerozumím. O tý rvačce jsem neslyšela, zkusím se zeptat sestřenky. Na Chodově se furt někdo pere... To už je klasika (= je to ráj vietnamských teen... hlavně u kulečníku).

...Tak jsem se na to ptala. Sestřenka o tom nic neví, ale matka (mno jo, klasická drbna ze Sapy) byla sdílnější. Prej Hien Bun Ca vedla spory s nějakou holkou. Jednou se domluvila se skupinou holek, mezi nimiž byly i Češky, že ji zmlátěj... Jak to dopadlo, víte... A Hien Bun Ca momentálně na měsíc hníje za mřížema.⁴²⁵

Gangy mladistvých obvykle zůstávají mimo profesionální zločinecké sítě, ale z jejich členů se někdy rekrutují *bộ đội*ové (a oni sami považují tuto pozici za prestižní).⁴²⁶ Jejich struktura a *mody operandi* jsou daleko bližší západním pouličním gangům mladistvých delikventů než „tradičním“ vietnamským uskupením.

10.2. Skupiny středního rozsahu

Tyto skupiny se zabývají převážně kvalifikovanějšími druhy trestné činnosti, což si vyžaduje jejich vyšší organizovanost. V jejich rámci můžeme pozorovat

⁴²³ „9X“ – označení pro mladou generaci Vietnamců narozených po roce 1990.

⁴²⁴ ZVK: N. H. T., žena, 23 let.

⁴²⁵ Z diskuse na vietnamském internetovém fóru *Asijské krásky*, 22.-25. 11. 2008.

⁴²⁶ ZVK, 2007; ZPČR: ÚOOZ, jednotlivé kriminální případy (2004-2008) a zprávy informátorů z vietnamské komunity.

zejména skupiny zabývající se obchodem s bílým masem, prostým převáděním osob, praním špinavých peněz, organizováním prostituce, výrobou tabákových a alkoholických výrobků, výrobou drog (zejména produkcí marihuany) atd. Tyto skupiny jsou z pohledu pronikání do společenských struktur již nepoměrně nebezpečnější a mohli bychom je zařadit jak do skupiny etablovaného působení organizovaného zločinu, tak do skupiny společensky, resp. spíše omezeně společensky angažovaného organizovaného zločinu, který už je v některých případech schopen vzhledem ke svým finančním zdrojům pronikat do státní správy a jeho zisk již mnohdy dosahuje takových rozměrů, že se jej snaží legalizovat.

Z hlediska jejich rozsahu působnosti se již zpravidla jedná o organizovaný zločin mezinárodní, resp. nadnárodní, který ovšem nemá ambice ohrožovat suverenitu jednotlivých zemí. Např. skupiny převaděčů mají nadnárodní rozměr, pronikají do státní správy, kde se snaží korumpovat především úředníky státní správy, jmenovitě např. referátů cizinecké policie, tak, aby jednodušeji získávaly povolení k pobytu pro převáděné a obchodované osoby; více se však nesnaží administrativu daných zemí ovlivňovat.

Složení těchto skupin organizovaného zločinu, míra použití násilí, jejich velikost, kooperace s nevietnamskými elementy či uskupeními organizovaného zločinu závisí zejména na jejich zaměření a druhu páchání trestné činnosti.

T. C. okolo sebe vytvořil skupinu zabývající se násilnou trestnou činností, prodejem drog a příležitostně převáděním osob. Gang disponoval poměrně velkou silou. Pravidelně se podílel na obchodu s relativně velkým objemem drog. Ve vietnamské komunitě byl známý zejména svou schopností využívat *bộ đội* z Německa, pověstně značnou brutalitou. V letech 2001–2002 se však T. C. stal závislým na drogách a během bojů s dalšími skupinami vietnamského organizovaného zločinu byl zadržen pro násilnou trestnou činnost a odsouzen k několikaletému trestu. Během pobytu T. C. ve vězení se jeho organizace rozpadla. On sám se po opuštění vězení, kde se nebyl schopen zbavit své drogové závislosti, stal řadovým *bộ đội*. Podle neověřených informací se zapojoval do nelegálního převádění osob a fungoval jako vymahač dluhů. Těžil přitom ze své předchozí pověsti brutálního násilníka.⁴²⁷

10.3. Velké skupiny organizovaného zločinu

Tato uskupení jsou schopna zajišťovat široké spektrum služeb – od zprostředkování dovozu zboží do České republiky přes provoz restaurací, karaoke barů a heren až po převádění osob, vývoz finančních prostředků a násilnou trestnou činnost. Někdy se podílejí na provozu tržnic. Jejich představitelé mají zpravidla značný

⁴²⁷ ZPČR/ZVK: ÚOOZ, jednotlivé kriminální případy (2007) a zprávy informátorů z vietnamské komunity.

vliv ve vietnamské komunitě. Působí jako rozhodčí sporů jak mezi jednotlivými účastníky sporů, tak mezi skupinami organizovaného zločinu. Mají moc povolovat jim působení na svém území nebo vymezovat druh jejich „činnosti“. Mívají dobré kontakty na státní správu nejen na území ČR, ale i ve Vietnamu. Své kriminální aktivity zpravidla kryjí legálním podnikáním, respektive jejich nelegální aktivity jdou ruku v ruce s legálním podnikáním v hostitelské zemi. Tyto organizace mívají strukturu spíše podnikatelsko-manažerského typu, někdy je však jejich struktura podobná struktuře čínského organizovaného zločinu – triád či tchungů (tongů). Vedoucí představitelé takového uskupení se mnohdy obklopují rodinnými příslušníky nebo svými krajany ze staré vlasti.

Tyto organizace působí mezinárodně, a to mnohdy ve značném rozsahu, využívají moderní informační technologie a kontakty do často i velmi vzdálených destinací. V tomto ohledu se jedná v podstatě o nadnárodní kriminální korporace, které lze zařadit do kategorie globálního organizovaného zločinu.

Při posuzování těchto skupin organizovaného zločinu z hlediska jejich pronikání do společenských struktur je nutné odlišovat jejich etablovanost v prostředí české majority a etablovanost v prostředí vietnamské komunity. V případě majoritní české společnosti jde o společensky etablovaný organizovaný zločin, který je ve svých různých úrovních napojen na státní správu a je schopen těchto napojení efektivně využívat. Nemá však ambice ohrožovat fungování národního státu.

Z pohledu vlastní komunity se jedná o typickou paralelní mocenskou strukturu uvnitř vietnamské diaspory. Tyto struktury jsou schopny velkou měrou ovlivňovat dění v prostředí diaspory. U příslušníků vietnamské komunity dokonce mnohdy vzniká pocit všudypřítomnosti těchto struktur, jež v životě Vietnamců, žijících převážně v hranicích své diaspory, hrají podstatnou roli.

Vietnamské komunity jsou soustředěny zejména v okolí významných středisek obchodu, jako jsou Praha, Brno, Cheb, Ostrava, ale např. i Česká Lípa nebo Most. Dále jsou pro život komunity důležité i některé z obchodního pohledu atraktivní hraniční přechody jako Svatý Kříž, Hatě apod. Tato obchodní centra i přes veškeré své obchodní vazby zůstávají spíše navzájem oddělená a vzájemně si konkurující. Vzhledem k tomu, že i vietnamská kriminální uskupení se organizují kolem těchto středisek a parazitují na nich, není překvapivé, že nelze hovořit o jedné kriminální síti, ale spíše o několika do jisté míry propojených, vzájemně kooperujících, ale i soupeřících sítích a centrech vietnamského organizovaného zločinu.

Vietnamský organizovaný zločin v České republice lze proto vnímat jako nejmeně tři hlavní, dílem na sobě do jisté míry nezávislé, dílem kooperující a dílem soupeřící kriminální sítě rozprostírající se v oblasti Prahy, Brna a Chebu. Dílčí uskupení pak působí např. v Ostravě nebo v Mostě nebo v jiných lokalitách a na výše uvedené hlavní sítě jsou samozřejmě napojeny.⁴²⁸

⁴²⁸ ZPČR: ÚOOZ, 2009.

Vietnamské kriminální aktivity

Vedle nelegálních a pololegálních transferů osob rozebraných výše můžeme rozlišit následující hlavní vietnamské kriminální aktivity v České republice: hospodářskou kriminalitu, násilnou trestnou činnost, lichvu, krádeže zboží, obchodování s lidmi a prostituci, obchod se zbraněmi, produkci a obchod s drogami. Tyto aktivity mají nezřídka mezinárodní rozsah.

V období let 1963-2006 bylo v České republice odsouzeno za trestnou činnost 4 518 vietnamských občanů.⁴²⁹

11.1. Hospodářská kriminalita

Tato aktivita je ve vietnamském prostředí častá. Bývá spojená s porušováním duševního vlastnictví (obchodování se zbožím klamavých značek a s nelegálními kopiemi), nelegální výrobou zboží a obchodování s ním (alkohol, cigarety), porušováním celních a daňových předpisů, praním špinavých peněz (včetně pašování hotovosti a systému *hawala*) atd. Policie ČR zaznamenala v letech 1997-2006 celkem 3 695 trestných činů tohoto druhu spáchaných vietnamskými občany.⁴³⁰ Jedná se o zásadní problém ve vztahu k asijské komunitě v ČR a rovněž v EU.

V posledním období je v České republice, ale i v dalších zemích evropského regionu, zřejmý posun (zejména) elit organizovaného zločinu směrem k páčání tohoto druhu trestné činnosti. Důvodů tohoto posunu je více. Především je to vysoký zisk. Ve většině případů jde o latentní trestnou činnost, jež se v prostředí vietnamské diaspory nesmírně obtížně odhaluje. Z pohledu ostatních příslušníků vietnamské diaspory je tato trestná činnost vysoce tolerována a v mnoha případech i vítána. Pomáhá totiž ostatním příslušníkům v jejich podnikání. Např. skupiny zabývající se importy zboží dovážejí pro drobné prodejce kontejnery s neprocleným zbožím a další skupiny zaměřené na vývoz finančních prostředků a praní špinavých peněz zajišťují pro tyto prodejce vývoz finančních prostředků do zemí původu zboží nebo zasilání finančních podpor jejich rodinám ve Vietnamu.

⁴²⁹ ZPČR: Nepublikovaná zpráva ÚOOZ založená na odborném posudku Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky, listopad 2006.

⁴³⁰ Tamtéž.

Hospodářská kriminalita nenarušuje ani koncept „respektovaného muže“, kterým se mnoho bossů vietnamského organizovaného zločinu zaštiťuje.

Tento posun sám o sobě neznamená, že by se kriminální elity chtěly vzdát ostatních kriminálních aktivit, jako je násilná trestná činnost, obchod s lidmi apod. Kriminální bossové pouze předávají jejich realizaci do kompetence předáků nižších článků v hierarchii svých organizací. Sami si udržují vliv v těchto sférách trestné činnosti, aby je mohli příležitostně využít, nebo z nich získávají část příjmů. Typické je též používání násilných forem trestné činnosti v prosazování obchodních zájmů bossů v legální sféře jejich podnikání.

Tato hospodářská trestná činnost již ze své podstaty vykazuje vysokou míru mezinárodní kooperace, která ještě vzrostla po přistoupení ČR k schengenskému prostoru. Pomineme-li spolupráci mezi komunitou žijící v ČR, Vietnamem a samozřejmě zeměmi původu zboží, tedy převážně Čínou, potom je typická spolupráce mezi těmito skupinami napříč Evropou. Není výjimečné, když organizovaná skupina etablovaná v ČR propašuje zboží přes velké přístavy jako Hamburk nebo Janov do ČR a odsud ho dále distribuuje na prodejní místa v Maďarsku, Polsku, Slovensku, SRN, ale i ve Francii nebo Itálii. V jiných případech toto zboží pašované skupinami usazenými v ČR na naše území ani nevstoupí. Vcelku běžná je rovněž situace, kdy finanční prostředky pocházející z trestné činnosti nebo šedé ekonomiky v Maďarsku, Slovensku a SRN jsou nejprve až fyzicky, nebo prostřednictvím systému *hawala* svezeny do ČR a poté jsou buď přímo z ČR, nebo prostřednictvím kont např. v Polsku zasílány do různých destinací v zahraničí, zejména v Číně a Vietnamu.

Lze konstatovat, že do konce roku 2008 převažovaly dovozy zboží přes německý obchodní přístav v Hamburku. Dnes jsou to třeba i přístavy italské nebo v chorvatském Splitu.

Neutěšený stav v oblasti vietnamské hospodářské kriminality vedl zejména v roce 2008 k vlně policejních razíí v tržnicích, při nichž bylo zadrženo ilegální zboží v řádu stovek milionů korun. Demonstrativní byl zejména policejní zásah v tržnici Sapa v Praze-Libuši v listopadu 2008, kterého se zúčastnilo na tisíce policistů, celníků a členů České obchodní inspekce. Zatčeny byly čtyři desítky lidí a zabaveno 5 tun padělaného zboží v hodnotě desítek milionů korun.⁴³¹ Razie vyvolala v české společnosti rozporuplné reakce. Prezident Václav Klaus ve svých dopisech ministrům vnitra a zahraničí zásah v Praze-Libuši označil za „megalomanský“ a „bez efektu“.⁴³²

⁴³¹ *V pražských tržnicích stovky policistů provedly kontrolní razie, 2008.*

⁴³² *Klausovi se nelíbí zásah ve vietnamské tržnici ani blokování vietnamských víz, 2008.*

11.1.1. Celní a daňové delikty

Vzhledem k orientaci celé diaspory na obchodní činnost je jednou z nejvýnosnějších forem hospodářské trestné činnosti pašování zboží z Číny a Vietnamu do České republiky. Škody působené zločineckými organizacemi zabývajícími se nelegálními dovozy zboží do ČR a celními a daňovými úniky dosahují stovek milionů, ne-li miliard korun.⁴³³ Jsou i jedním z hlavních důvodů, proč je zboží prodávané Asijci na evropském trhu nejlevnější a zboží domácí nebo dovážené legálními cestami mu není schopno cenově konkurovat.

Velká část zboží dováženého z Asie kontejnerovou přepravou, k jehož prodeji a další distribuci dochází na asijských trznicích, se do zemí Evropské unie dostává díky obcházení daňové povinnosti – resp. jejímu dílčímu, nebo úplnému neplnění. Celý podvod řídí převážně vietnamské organizované skupiny nazývané *dịch vụ hải quan* („celní služba“, nebo volně přeloženo, „služba k proclení“). Těchto „celních servisů“ působí jen na území hlavního města Prahy sedm. Další podobné servisy působí v krajských městech, případně v lokalitách, kde jsou soustředěny větší počty příslušníků vietnamské komunity, a v asijských trznicích. Podstatou daňového podvodu je výroba falešných faktur ke zboží dováženému z Asie. Do 31. 12. 2007 bylo organizovanými skupinami prováděno i falšování *Certificate of Origin*, tedy dokladu, který prokazoval původ zboží. Padělání certifikátu o původu zboží bývalo prováděno zejména kvůli omezením EU na dovozy levného zboží z ČLR. Zboží tak nebylo vykazováno jako čínské, ale certifikáty uváděly jako místo původu Vietnam, Indonésii, Kambodžu, ale i Šrí Lanku, Pákistán apod. Toto padělání nabylo takových rozměrů, že Evropská komise poněkud zaslepeně konstatovala významný pokles zboží dováženého z ČLR do prostoru společného trhu EU. K 1. 1. 2008 proto zrušila dovozní kvóty pro čínské zboží, jelikož podle oficiálních statistik nebylo tím pádem toto zboží nadlimitní. Po 1. 1. 2008 už tedy „služby k proclení“ provádějí pouze falšování faktur a doprovodných dokumentů.

Importy zboží a „služby k proclení“ probíhají podle víceméně ustáleného modelu. Vietnamský, ale i čínský obchodník, působící v Budapešti nebo Berlíně, si objedná v Čínské lidové republice zboží a prostřednictvím služby k posílání peněz zašle potřebnou peněžní částku své kontaktní osobě v zemi původu zboží (zpravidla Vietnamu, Číně). Tato kontaktní osoba dle pokynů obchodníka zboží koupí, zaplatí výrobci nebo dodavateli a zboží zpravidla vyclí (dohlédne na naložení zboží na loď a je odpovědná za přípravu a vyplnění originálních dokumentů jako je *Certificate of Origin*, *Packing List*, *Invoice* a *Bill of Lading*). Poté zpravidla prostřednictvím poštovní služby, nejčastěji DHL, zašle veškeré doklady o zboží danému obchodníkovi.

⁴³³ ZPČR: Analýza ÚOOZ, 2009.

Obchodník si zboží nechá v kontejneru dovézt lodí do některého z evropských přístavů (Hamburku, Gioia Tauro, Amsterdamu, Janova apod.). Mezitím kontaktuje pana XY, který provozuje „službu k proclení“, a požádá jej o propašování zboží do ČR.

Pan XY je vlivným a váženým podnikatelem vietnamské národnosti s českým (nebo slovenským) občanstvím a temnou minulostí. Vlastní podíl na jednom z tržišť v České republice a má dobré kontakty na spediční firmy (některé provozované bývalými zaměstnanci celní správy). Jeho organizace se skládá z několika desítek osob, nicméně on sám řídí pouze dva až tři své pobočníky, na které jsou navázány střední články organizace, plnící v organizaci i další funkce dle momentálních potřeb. Jde o členy širší rodiny pana XY. Jeden z těchto pobočníků řídí osoby zabývající se násilnou trestnou činností, další je pak určen pro styk s českým prostředím, třetí zajišťuje fungování organizace dovnitř vietnamské komunity (tedy její legální části) atd.

„Služba k proclení“ inkasuje od obchodníka za propašování poplatky v rozpětí od 120 000 Kč do 250 000 Kč. Ten je určen podle vzdálenosti přepravy a velikosti přepravovaného kontejneru – 40 feet (FEU 40'), 20 feet (FEU 20') –, ale i druhem pašovaného zboží: vzhledem ke zvýšenému riziku je kontejner s padělaným značkovým zbožím nebo tabákem pochopitelně mnohem dražší než s obyčejným zbožím.

Ve službě je zahrnuto vyzvednutí zboží v přístavu, jeho následná přeprava na místo určení a platba cla – zahrnuje tedy i servis spediční firmy a osob zajišťujících hladký průběh celního odbavení.

Vzhledem k tomu, že organizace pana XY již nebyla schopna množství zboží sama zvládat, dohodla se na dovozu zboží s jedním z tuzemských dopravců. Pro jednání na celních úřadech si zajistila služby jistého bývalého pracovníka celní správy. Po rozdělení zisku panu XY sice zůstává z jednoho kontejneru mnohdy jen několik stovek eur, ale jedná se v podstatě o bezpracný a bezpečný zisk, kdy v tomto případě náklady a bezpečnostní rizika nesou zejména čeští dopravci a celní deklaranti.

Obchodník předá panu XY pro potřeby dovozu zboží do ČR konosamenty od zboží, zpravidla jen nákladový list (*Bill of Lading*) a seznam zboží (*Packing List*). Pokud obchodník působí např. v Maďarsku, na Slovensku nebo v Polsku, potom se zpravidla obrátí na pobočku takovéto služby k proclení v dané zemi. Ta je zpravidla rovněž umístěna na velkostržnici, jako jsou velkostržnice v Budapešti, Berlíně, Bratislavě, Krakově a ve Varšavě. Pobočka může být tvořena jen jednou osobou s dobrým kontaktem na pana XY. Nežrídka se jedná o přítele se společnou kriminální minulostí nebo o bývalého kolegu ze studií. Spolupráce nežrídka probíhá právě na bázi zástupců.

Mezi původními dokumenty ke kontejneru obvykle chybí faktura za zboží a dříve často chyběl i certifikát původu zboží (*Invoice a Certificate of Origin*). Organizace pana XY si je ve spolupráci se spediční firmou vyrobí sama, nebo si na to najme obratného padělatele. Padělaná faktura je oproti té původní podhodnocena někdy až o 97 % hodnoty, nejčastěji však o 70-80 % původní hodnoty zboží v kontejneru. Z takto podhodnocené faktury je odvedena i první, nepřímá daň, clo. Výše celního poplatku se řídí druhem zboží. Nejčastěji se pohybuje v rozpětí od 8 do 13 %.

O hladké odbavení defektního zboží se starají spříznění celní deklaranti, kteří od „služby k proclení“ obdrží potřebné podklady a následně se poté, co dorazí kamion s daným kontejnerem, starají o celní odbavení.

Zásadní pro celé fungování „služby k proclení“ je, že veškeré faktury znějí na právnické osoby, fiktivní firmy zřízené zpravidla ve formě společnosti ručením omezeným (s. r. o.), jež jsou plátcí DPH. Jde o tzv. „mrtvé duše“, jejichž vlastníci a jednatelé již prokazatelně nejsou na území České republiky, respektive z různých důvodů opustili území ČR a řádně neukončili činnost jako právnické osoby. Těmito firmami pak „služby k proclení“ fakticky disponují.

K zakládání právnických osob může docházet nebo i dochází zcela účelově. Určitá skupina lidí využije informace o návratu příslušníka vietnamské komunity do vlasti a ještě za jeho přítomnosti v ČR s ním domluví založení firmy. Daná osoba následně prokazatelným způsobem opustí ČR (opuštění republiky je zaregistrováno v evidenci Policie ČR). Založenou právnickou osobou pak fakticky disponuje organizace, která danou osobu pro založení firmy využila, a deklaruje na ni nadlimitní dovozy zboží.

Vzhledem k tomu, že se jedná o právnické osoby, odpadá starost s nepohodlným svědkem. Umožňuje to i prakticky bez rizika podhodnotit zboží a snížit základ pro výpočet cla a daní. Organizace pana XY a následně i vietnamský obchodník, který si ji najal, se tak vyhnou placení vysokého DPH a dalších daní, jako je daň z příjmu.

Po celních procedurách bývá zboží propuštěno, ať již do volného oběhu, nebo do jednotlivých celních tranzitních režimů. Zboží proclené a propuštěné do volného oběhu se pak v ohromném prostoru EU „ztrácí“. Jinými slovy bývá převezeno do vietnamských velkoskladů. V případě našeho vietnamského obchodníka by toto zboží mohlo být vyskládáno např. v Budapešti, kde si je spolu s padělanými průvodními dokumenty, zejména pak fakturou, daný obchodník přebere.

V některých případech, po dohodě se „službou k proclení“, může být platba za službu uhrazena přímo řidiči kamionu, který také předává průvodní dokumenty ke zboží. Platba je však zpravidla hrazena pracovníkem pobočky „služby k proclení“ v dané zemi, který u vykládání kamionů bývá přítomen. Předchází se tak pozdějším sporům.

Řidič kamionu může, ale nemusí vědět, o jaký druh činnosti se tu jedná; jak peníze, tak dokumenty bývají předávány v zalepených obálkách.⁴³⁴

V ČR jsou cílovými destinacemi zboží dovezeného za pomoci „služby k proclení“ např. Sapa, HKH a tržnice Svatý Kříž. Zde jsou kontejnery velmi rychle vyloženy a umístěny do velkokapacitních skladů mezi jiné zboží. Stanou se tak nekontrolovatelné ze strany celních a daňových orgánů. Zboží je ze skladů dále expedováno a rozprodáno koncovým zákazníkům (prodejcům) prakticky po celém

⁴³⁴ ZPČR: Modelový případ „služby k proclení“ s mezinárodní dimenzí, analýza bývalého důstojníka ÚOOZ pro projekt, 2010.

území EU. Je příznačné, že organizace působící v ČR provádějí dovozy a pašování zboží pro čínské a vietnamské komunity v zahraničí, např. v Maďarsku, Polsku, na Slovensku a v Německu.

Jedná se o značně výnosnou operaci. Např. kontejner textilního zboží v hodnotě 80 000 USD byl v roce 2008 touto cestou proclíván jako zboží v hodnotě 10 000 USD (ale i pouhých 5 000 USD). Tím byl podhodnocen náklad pro výpočet celních dávek a rovněž DPH ze zboží. Padělání dodacích listů a faktur od zboží (kdy jako příjemce zboží je uvedena fiktivní firma) dále umožňuje vietnamským prodejcům vyhnout se placení přímých daní, zejména v podobě daně z příjmu fyzických a právnických osob, ve svém důsledku pak i obcházet placení sociálního a zdravotního pojištění apod. Daňový únik na jednom kontejneru v hodnotě 80 000 USD tak může činit až 20 000 USD. Stát nezřídka vybere pouhé 2 000 USD.

Osoby, které se zabývají zprostředkováním „služby k proclení“, mají značné zisky, bohatnou a rozšiřují i sféry svého vlivu. Nejedná se jen o následné investice do legální ekonomiky, tedy očištění, vyprání peněz, ale i získávání kontaktů a vlivu v prostředí společenských elit.

Celý systém těží z toho, že velká řada institucí dohledu neplní svoji roli, která je jim dána ze zákona. Činnost stínových firem je umožňována i nedůsledností ze strany správce daně – tedy finančních úřadů. Ty takoveto firmy pouze označí za nekontaktní. Zřídka pak dávají rejstříkovému soudu podnět k výmazu firmy. Rejstříkové soudy by nově měly registrovat a činit kontroly evidovaných firem, minimálně po linii oznámení o konané valné hromadě právnické osoby. V případě, že se v uplynulých letech nekonala valná hromada a rejstříkovému soudu nebylo učiněno oznámení o jejím konání, měl by tento úřad učinit potřebné kroky ke zjednání nápravy stavu. To se však často neděje.

Finanční úřady by v těchto případech měly úzce spolupracovat s orgány Celní správy ČR. Celní úřady jsou schopny na základě svých evidencí uvést množství dovozů činěných na jednotlivé právnické osoby. Správce daně by pak mohl sledovat rozdíly mezi těmito dovozy a odvody DPH. Měl by tak informace o nesrovnalostech v deklarovaném fungování dané firmy. Sám by pak mohl učinit podnět k rejstříkovému soudu k postupu k nápravě stavu, respektive k výmazu těchto firem a tím i zamezení jejich dalšího užívání a možnému zabránění dalším daňovým únikům. V delším časovém horizontu je pak nutno sjednotit legislativní úpravu EU týkající se celních předpisů k dovozu zboží v jednotlivých členských zemích EU, vzájemně propojit databáze celních a finančních úřadů nejen mezi jednotlivými úřady, ale i napříč zeměmi EU a dosáhnout pružnější spolupráce mezi celními orgány členských zemí EU. Jistou formou řešení by mohlo být i přenesení jisté části odpovědnosti na orgány Evropského úřadu pro boj proti podvodům (OLAF). Respektive je třeba tuto jednotku reorganizovat a přenést do její působnosti určité pravomoci, aby se mohla stát výkonným celním orgánem v oblasti EU.

11.1.2. Vývoz finančních prostředků, praní špinavých peněz a *hawala*

Výše popsanými aktivitami se otevírají pomyslné nůžky mezi příjmy a výdaji vietnamských podnikatelů a vytvářejí se ohromné finanční prostředky, které je nutno z ČR vyvézt. Touto činností se zabývají další organizace zaměřené jak na praní špinavých peněz, tak na prostý vývoz finančních prostředků do zahraničí. V jeho rámci bývá využíván i systém *hawala*. Nezřídka bývá vývoz těchto finančních prostředků zprostředkováván stejnou organizací jako dovoz pašovaného zboží. Schopnost vyvážet z ČR a z prostoru EU finanční prostředky bez dohledu státu je pro vietnamskou komunitu důležitým faktorem úspěchu.

Pokud jde o „klasické“ praní špinavých peněz (respektive legalizaci nezákonných zisků), vzhledem ke špatnému legislativnímu stavu, který přetrvává v této oblasti v ČR a rovněž v EU, se vietnamské organizace nemusí vlastním praním špinavých peněz v podstatě zabývat. Soustředí se pouze na jejich vývoz do zahraničí tak, aby nebyl přerušen tok zboží a plateb za toto zboží v rámci jejich obchodních aktivit.

Na tomto místě je nutno podotknout, že legalizace zisků může proběhnout pouhým vyvezením těchto prostředků do třetí země, zpravidla s nerozvinutým bankovním sektorem (např. právě do Vietnamu), a poté jejich zpětným dovozem do ČR. Zda finanční prostředky vznikly skutečně, nebo jen fiktivně v takto deklarované zemi původu, je poté pro orgány činné v trestním řízení prakticky nemožné prokázat.

Pro praní špinavých peněz je příznačné, že důkazní břemeno leží na straně státu. Pro vietnamský organizovaný zločin je tak velmi jednoduché vyhnout se postihu. Pokud je ze strany orgánů činných v trestním řízení zajištěno větší množství finančních prostředků, stačí, aby daný vietnamský podnikatel přišel např. s tvrzením, že prostředky pocházejí od jeho příbuzných z Vietnamu, nebo že je to půjčka od třetích osob. I přes to, že neexistují doklady o dovozu daných finančních prostředků do ČR, nebo že podnikatelovi příbuzní žijí ve Vietnamu na hranici chudoby, není obvykle možné tato tvrzení zpochybnit. Mnohdy se o to orgány činné v trestním řízení během vyšetřování ani nesnaží.

Dalším problémem je, že v zemích, jako jsou Vietnam a Čína, drtivá většina plateb probíhá hotovostně a existuje zde jen velice omezená kontrola finančních toků. Vyšetřování ze strany ČR a dalších států EU rovněž naráží v těchto zemích na neprospustnou bariéru korupčních vazeb.

Vývoz finančních prostředků z území ČR, potažmo EU, do Vietnamu a Číny se děje prostřednictvím četných skupin i jednotlivců. Vietnamci z ČR přitom spolupracují s osobami v Německu, Polsku, na Slovensku a velmi pravděpodobně i v Maďarsku a v dalších zemích EU. *Modus operandi* se u jednotlivých uskupení liší, nicméně v podstatě existuje několik hlavních způsobů vývozu těchto finančních prostředků – využitím bankovního sektoru, zneužitím systému osobního posílání peněz (např. prostřednictvím Western Union), posiláním peněz v poštovních

zásilkách a prostým vývozem finančních prostředků v cestovních zavazadlech kurýrů. Organizace zabývající se vývozem finančních prostředků různé způsoby nezřídka kombinují.

Mnoho vietnamských firem si na podporu svého podnikání vytvořilo zvláštní metody, jak vyvážet finanční prostředky. Tyto metody byly posléze transformovány na systém vývozu finančních prostředků, který se stal předmětem vlastní trestné činnosti organizovaných uskupení. Daná uskupení si postupně zřídila výběrčí místa v prostorách českých velkoobchodů. Za účelem samotných bankovních převodů pak byla zřízena fiktivní bankovní konta třetích osob, a to za použití cestovních dokladů tzv. „bílých koní“ (obvykle osob vietnamské národnosti, které své doklady prodaly k dalšímu využití před návratem do Vietnamu). Pomocí těchto kont jsou zaslány finanční prostředky zejména do Vietnamu a Číny, kde již fungují další osoby, které poté peníze předávají jejich cílovým zákazníkům.

V roce 1993 byla zadokumentována skupina Vietnamců, která na svých výběrčích místech v prostoru velkoobchodu Sapa vybírala finanční prostředky od vietnamských podnikatelů. Ty vkládala na konta „bílých koní“ a zasílala je na výdejní místa své organizace ve Vietnamu a Číně. Tam byly poté peníze distribuovány buď přímo adresátům, nebo byly dále převáděny na libovolná bankovní konta kdekoliv v zahraničí. Organizace jako poplatek za převody peněz vybírala od podnikatelů částky ve výši 1-5 % poslané částky. Denní objem předisponovaných finančních prostředků dosahoval výše 3-5 milionů Kč.⁴³⁵

Další forma této trestné činnosti je realizována tak, že po vybrání finančních prostředků dojde k jejich fyzickému převozu prostřednictvím kurýrů leteckou cestou, nejčastěji na trase Praha – Frankfurt nad Mohanem – Hanoj. Zde jsou potom vydány příjemcům. Byl zaznamenán případ, kdy byla finanční hotovost ukryta v balení čokolády a proložena stroužky česneku proti detekování psem, nebo byla přelepena starými bezpečnostními páskami celní správy. Fyzický vývoz finančních prostředků je sice spojen s určitou mírou rizika odhalení a zabavení peněz, nicméně je podstatně levnější (odpadají bankovní poplatky) a následně v podstatě neprokazatelný.

Otevření hranic EU této formě vývozu finančních prostředků z ČR výrazně napomohlo. Důvodem jsou rozdílné národní legislativy. Pokud jsou finanční prostředky zadrženy v ČR, celní správa s velkou pravděpodobností ve správním řízení zkonfiskuje celou zabavenou finanční hotovost. Pokud je však stejná částka zajištěna např. v Německu, je z této částky zajištěna pouze poměrná část, a to ve výši pouhých 20-25 %; tj. ve stejné výši, v jaké by ze zajištěné částky byla vybrána daň z příjmu. Fyzický převoz peněz přes česko-německou hranici není nijak obtížný a na německém území riziko ztráty výrazně klesá.

⁴³⁵ ZPČR: Případ šetřený ÚOOZ.

Hawala (z arabského slova „důvěra“) je tradiční finanční servis asijských expatriantů. Vietnamskou komunitou je pro něj používán termín *chuyển tiền* (převod peněz). Tento systém poskytuje službu podobnou té, kterou vykonávají normální banky. Transakce jsou však založeny na principu důvěry: např. peníze uložené u *hawala* v Paříži budou k dispozici u partnerského bankéře *hawala* v Hanoji. Stačí k tomu pouze jeden telefonát nebo mail a schopnost zákazníka předložit identifikační znamení. Dříve to byly často nenápadné předměty – bankovky, hrací karty, jízdenky přetřžené napůl apod. –, dnes jsou to číselné kódy a hesla zasílaná mailem apod.

Zjednodušeně lze říci, že v Evropě sedí jeden *hawalodar*, který peníze od zájemců o jejich zaslání do Asie přebírá, odečítá poplatek za službu a dává věděť – telefonicky, elektronicky nebo jinou vhodnou formou – svému protějšku, *hawalodarovi* v Asii. Ten vyplácí požadovanou částku cílové osobě, kterou určí odesílatel. Poplatek za tuto službu se pohybuje v rozpětí 0,8-1,9 %, nejčastěji však 1,4 %.⁴³⁶ Protože peníze vlastně „fyzicky“, v jakékoli formě, vůbec neopouštějí zemi původu a během transakcí se nevedou formální záznamy, které by se daly využít při revizích během finančních šetření, jedná se z pohledu účastníků *hawaly* o bezpečné transakce. Tento způsob deponování peněz je proto v asijské komunitě značně oblíben.

Ovšem problémem systému *hawaly* je zajistit oboustranný pohyb zboží a služeb, jež by generovaly dostatečné množství finančních prostředků, nutných k provozování buněk *hawaly*. Z těchto důvodů dnes *hawala* ve vývozech vietnamských finančních prostředků z Evropy až tak příliš nefunguje. Ve Vietnamu a Číně k účinnému fungování tohoto prastarého finančního systému totiž neexistují zdroje, které by takto rozsáhlé transfery byly schopny pokrýt. Pohyb zboží je spíše jednosměrný – ve směru z Asie do Evropy; peníze naopak putují prostřednictvím *hawaly* z Evropy do Asie. V asijských pobočkách *hawaly* se tak nekonzentruje dostatečně velký finanční kapitál. Tento výpadek nejsou schopny pokrýt ani zdroje finančních prostředků pocházející z pašování lidí, neboť podstatná část z platby za převod běžence zůstává ve Vietnamu. Tyto oblasti navíc vedle sebe koexistují relativně odděleně.

Hawala je ovšem využívána např. ve směru Česko – Polsko. Vietnamští podnikatelé z Česka nezřídka pašují zboží z Asie přes ČR pro vietnamskou komunitu v Polsku, neboť polské zákony jsou v tomto směru mnohem přísnější. V Polsku je zboží prodáno a získané finance jsou následně bankovním převodem zaslány do Vietnamu nebo Číny. Zde slouží k nákupu asijského zboží směřujícího přes ČR do Polska. Obchodní transakce mezi vietnamskými podnikateli v ČR a Polsku jsou pak finančně zajišťovány prostřednictvím *hawaly*.⁴³⁷

⁴³⁶ ZPČR: Analýza ÚOOZ, 2009.

⁴³⁷ ZPČR: Analýzy ÚOOZ (2008-2009).

Skupina vietnamských obchodníků vyvinula snadný způsob, jak své peníze, pocházející z daňových úniků, posílat do Vietnamu. Zprvu používaná přeprava těchto finančních prostředků v hotovosti leteckou cestou byla příliš riskantní, neboť organizace několikrát o celou finanční částku přišla, když byla zachycena pracovníky celní správy. Organizace spolupracovala i s ostatními službami k zaslání peněz a snažila se minimalizovat svá rizika, nicméně i tak docházelo k záchytům větších finančních částek ukrytých v baleních čokolády, dětském batůžku nebo v balících označených přelapkami celní správy.

I když se podařilo, někdy za pomoci „spřátelených“ pracovníků celní správy, propašovat finanční hotovost z ČR, v mnoha případech docházelo k situacím, kdy byly finanční prostředky objeveny v Německu. Zde ztráty sice nebyly tak vysoké jako při objevení finančních prostředků v ČR, neboť celní sankce v Německu dosahují pouhých cca 25 % namísto 100 % v České republice, nicméně finanční náklady spolu s výdaji na první zastoupení rostly do nepřijemné výše.

Proto organizace postupem času vyvinula způsob posílání finančních prostředků prostřednictvím finančních kont založených na jména třetích osob, tzv. „bílých koní“. Tento vysoce efektivní způsob umožnil přestavbu části organizace, jež rozdělila do několika na sobě více méně nezávislých skupin o několika desítkách osob. V době svého největšího vřhlu měla své volně přidružené pobočky i v Německu, Maďarsku a na Slovensku. V prostoru velkých tržnic byla zřízena výběrčí místa, na která byla navázána výdejní místa především v Saigonu a Hanoji, organizace však byla schopna zasílat finanční částky na jakékoli místo na světě. Poplatek se pohyboval od 1,5 % do 5,5 % zasilané částky. V rámci zaslání finančních prostředků docházelo rovněž ke směně české koruny za dolary nebo eura a v dřívějších dobách rovněž za národní měny západoevropských států, zejména na západoněmeckou marku. Pokud chtěl zájemce poslat finanční prostředky v hodnotě cca 100 000 USD a peníze byly složeny již v USD, cena transakce mohla klesnout na pouhých 1,3 %, neboť organizace mohla vydělat i na směnném kurzu.

Organizace měla třístupňovou strukturu. Prvním stupněm byla výběrčí místa. Jedno výběrčí místo bylo provozováno dvěma až třemi osobami, v závislosti na jeho velikosti. Druhým stupněm byla skupina zajišťující zdroje valut, jejich směnu na českou korunu, vkládání finančních prostředků na konta, zaslání finančních prostředků prostřednictvím finančních transakcí do Vietnamu, Číny a dalších destinací. Třetí stupeň byl tvořen výdejními místy ve Vietnamu a jinde.

Pokud tedy obchodník např. v Berlíně chtěl poslat finanční prostředky do Hanoje, jednoduše zašel do jedné z restaurací v Berlíně, o níž věděl, že také funguje jako výběrčí místo. Zde složil hotovost a poplatek za transfer peněz. Výběrčímu rovněž sdělil jméno a telefonní číslo příjemce finančních prostředků v Hanoji. Místní výběrčí po shromáždění dostatečného množství hotovosti určené k zaslání do Vietnamu, Číny a dalších destinací převezl finanční prostředky do ČR (vstupem ČR do schengenského prostoru se značně snížilo riziko odhalení během převozu finančních prostředků přes

hranici). V ČR byly tyto finanční prostředky předány druhému stupni organizace. Řídící článek tohoto stupně finanční prostředky přerozdělil a zaúkoloval své pomocníky, kterých mohlo být až deset. Předal jim vytištěné příkazní lístky pro banku (k zaslání finančních prostředků do Vietnamu, Číny apod.). Pomocníci poté uložili finanční prostředky na konta „bílých koní“ (např. konta Vietnamců, kteří pracovali v ČR jako pomocníci organizace a později se rozhodli k návratu domů, nebo se jednalo o konta založená na doklady zapůjčené od jejich majitelů pod záminkou prodloužení pobytových víz apod.). Pomocníci rovněž předali bance příkazy k zaslání finančních prostředků (v pozdějších letech mohla být transakce provedena prostřednictvím internetového bankovníctví).

Tyto finanční prostředky banka zaslala přímo na bankovní konta příjemců (pokud nějaká konta měli), popřípadě na konta výdejních míst ve Vietnamu. Výdejní místa potom faxem nebo e-mailem obdržela instrukce k vydání finančních prostředků. Taková instrukce zpravidla obsahovala informaci o výši finančních prostředků, jméno a telefonní číslo příjemce finanční částky. Na jejich základě potom došlo k vyplacení hotovosti příjemcům.

Zajímavostí je, že ve Vietnamu vzhledem k špatnému fungování bankovního sektoru často docházelo ke zpoždění ve vydávání tak vysokých částek ze strany banky výdejním místům. Do hry proto nezřídka vstupovali místní „respektovaní muži“, kteří kontaktovali ředitele některé z vietnamských bank v dané lokalitě a ze své pozice domlouvali plynulejší vydávání peněz výdejním místům.

Ostatně spolupráce mezi touto skupinou a bankami neprobíhala jen ve Vietnamu. Skupina se dokázala napojit na bankovní úředníky i v ČR. Bankovní úředník zjišťoval pro skupinu termín případné blokace kont. (V případě, že banka zjistí nestandardní transakce na účtech, spočívající v zasílání vysokých částek do zahraničí, konto zpravidla zablokuje a pošle oznámení Finančnímu analytickému útvaru Ministerstva financí ČR. Ten potom podává trestní oznámení.) To bylo pro skupinu velice důležité, protože pokud by se v době blokace na kontě nacházelo větší množství finančních prostředků, skupina by o tyto prostředky přišla.

Když tato struktura přestala po zásahu policie fungovat, organizace se rozpadla a transformovala do mnoha menších uskupení. Tato uskupení zčásti přešla zpět k vývozům finančních prostředků prostřednictvím leteckých linek. Došlo totiž k otevření ČR v rámci schengenského prostoru a to umožnilo fyzicky převážet finanční prostředky do Německa a odtud je letecky přepravovat do Vietnamu.

Dalším *modem operandi* byl již zmíněný transfer formou *hawaly* do Polska, odkud putují finanční prostředky do Vietnamu přes bankovní účty.⁴³⁸

⁴³⁸ ZPČR: Modelová studie, analýza pro projekt, 2010.

11.1.3. Nelegální výroba zboží klamavých značek a porušování duševního vlastnictví

Obliba asijského zboží na českém trhu dnes postupně klesá a trh je víceméně nasycen. Naopak zde nadále rostou ceny alkoholických a tabákových výrobků a poptávka po nich je setrvale vysoká. Vietnamští překupníci na to pružně reagují. České bezpečnostní složky proto stále častěji registrují případy nelegální výroby a distribuce padělků známých značek cigaret a alkoholu.

Obě činnosti spolu úzce souvisejí jak *mody operandi*, tak i škálou trestných činů, ke kterým při nich dochází. Rozdíl ovšem existuje ve zdrojích surovin, ze kterých jsou padělky vyráběny. Zatímco v případě výroby alkoholu je levnější a jednodušší si suroviny pořídit v České republice, nebo je dovézt z Balkánu, tabák a komponenty k výrobě tabákových prostředků jsou do ČR pašovány z Vietnamu nebo z Číny. Náklady na pašování tabáku jsou proto podstatně vyšší.

Další postup je již podobný – organizace si musí pronajmout prostor dostatečně zásobený elektřinou, nicméně v relativní izolaci od okolí, aby nešlo k prozrazení „předmětu podnikání“. Zpravidla jde o budovy bývalých zemědělských statků a družstev. Dále organizace musí najmout dostatečný počet pracovníků, zpravidla z řad nových přistěhovalců na dluh. Ti potom ve výrobnách alkoholu a tabáku žijí a pracují. V malém prostoru dílny se mnohdy zdržují i po dobu mnoha měsíců, protože s ohledem na utajení provozu mohou vycházet pouze v nočních hodinách, případně vůbec. Dále musí být obstaráno zařízení na výrobu požadovaného produktu. V případě tabákových výrobků to jsou drtiče tabáku, lisy, plničky cigaretových dutinek apod. Ty jsou za pomoci „odborníků na výrobu cigaret“ instalovány a vyzkoušeny, poté je na tyto stroje zaučen výše uvedený „vietnamský personál“ a je zahájen výrobní proces.

Zásobování výroby a odvoz hotových výrobků bývá prováděn v nočních hodinách. Výrobky bývají často vyváženy do zahraničí, např. cigarety hojně směřují do Německa. Zajímavostí bývá označování cigaret kolky. Byly zadokumentovány případy označení cigaret kolky Ruské federace pro trh v Německu, aby se tak zvýšila jejich atraktivita pro koncové zákazníky. Ti se domnívali, že se jedná o skutečné výrobky ruských tabákových firem, jež byly propašovány z Ruské federace na území Německa.

Postavení pracovníků v takovýchto ilegálních dílnách je velmi špatné. Pobírají mzdu často nižší než 13 000 Kč, musejí denně pracovat mnoho hodin. Bývají jim odebírány mobilní telefony a osobní doklady, aby se tak zamezilo možnému útěku pracovníka a vyzrazení polohy dílny, nemocným pracovníkům bývá odpíráno lékařské ošetření apod. To v minulosti bylo i příčinou úmrtí některých z nich.

Pan Vien se v minulosti zabýval pašováním cigaret ze zemí východní Evropy do Německa, nicméně později zjistil, že je mnohem pohodlnější a hlavně výnosnější cigarety vyrábět. Za tímto účelem si v ČR pronajal opuštěný statek v Českém středohoří,

zakoupil starou výrobní linku na cigarety a zaměstnal několik pracovníků. Jednalo se o vietnamské dělníky propuštěné z jedné z českých továren. V Číně zakoupil kontejner tabáku, který za pomoci českého dopravce a celního deklaranta propašoval do ČR. V jedné z malých tiskáren si nechal za úplatu vytisknout na kartónovém papíře krabičky od cigaret s patřičnými etiketami a u příslušných padělatelů si zakoupil cigaretové kolký.

Své dělníky ubytoval přímo ve statku, kde probíhala výroba cigaret – jejich balení do cigaretových krabiček a rovněž označování falešnými cigaretovými kolký. (Obzvlášť oblíbené mezi padělateli jsou cigarety Marlboro, Camel, ale i české Petry.)

Takto vyrobené cigarety pak pan Vien nabízel prostřednictvím maloprodejců koncovým zákazníkům na tržističích. V některých případech byly cigarety dodávány i do kamenných obchodů, ke kterým mají čeští a evropští zákazníci všeobecně větší důvěru.

Vzhledem k tomu, že měl z minulosti dobré kontakty i v Německu, pan Vien záhy začal dodávat cigarety i tam. Příhraničním kontrolám německých policistů se na rozdíl od českých řidičů lehce vyhnul tím, že začal používat dodávkové vozidlo s německou státní poznávací značkou. Němečtí policisté těmto vozidlům obvykle věnují menší pozornost. Vzhledem k tomu, že ceny cigaretových výrobků jsou v Německu stále vyšší než v ČR, pan Vien profitoval.⁴³⁹

V obdobných podmínkách dochází i k výrobě „značkového“ textilního zboží, které je ve většině případů vyráběno přímo na území ČR; v podstatně menší míře je pak do ČR pašováno. Vzhledem k nižší společenské nebezpečnosti tohoto jednání a tím i nutnosti utajení bývají dílny umístěny přímo v areálech velkoobchodů – zejména ve vyšších patrech budov, které jsou součástí těchto komplexů a které jsou méně dostupné lidem mimo komunity. V případě razie státních orgánů to poskytuje i jistý časový prostor k tomu, aby byla dílna včas opuštěna, resp. aby byly zlikvidovány stopy trestné činnosti.

Pracovní podmínky v těchto dílnách jsou v porovnání s podmínkami dělníků vyrábějících cigaretové a alkoholové výrobky nesrovnatelně lepší. Nicméně během pracovní doby jsou pracovníci v dílnách zamykáni (pravděpodobně ve snaze zabránit rozkrádání již hotových a velmi dobře prodejných výrobků a kvůli utajení). To v několika případech vedlo ke smrti pracovníků v důsledku náhlé nevolnosti a nemožnosti útěku před požárem, který v dílně vznikl. Zboží je dále prodáváno cílovým zákazníkům prostřednictvím drobných prodejců, kteří mají své stánky na tržnicích po celém území ČR.

Jiná situace panuje v prostředí výroby nelegálních hudebních a obrazových nosičů. Zde vzhledem k technologii výroby, která je sice energeticky náročná,

⁴³⁹ ZPČR/ZVK: Modelová studie na základě jednotlivých kriminálních případů (2003–2008) a na základě informací pocházejících z policejních informačních zdrojů ve vietnamské komunitě.

nicméně zařízení lze umístit do třípokojového bytu panelákového typu, nejsou výrobní podmínky nijak dramatické. Problém nastává až během distribuce tohoto zboží, kdy v podmínkách téměř nasyceného (nebo lehce nasýtitelného) trhu probíhá silný konkurenční boj. Ten je možno přirovnat k boji kartelů o území, na nichž mohou distribuovat své zboží. Během střetů o sféry vlivu dochází k fyzickým útokům, k ničení stánků prodejců výrobků konkurenčního uskupení apod.⁴⁴⁰

11.2. Násilná trestná činnost

Násilná trestná činnost má ve fungování vietnamské komunity pevné místo. Pomáhá jejím elitám vietnamskou komunitu izolovat od většinové společnosti a udržovat ji v ovzduší permanentního strachu. To elitám umožňuje komunitu ovládat a donutit i její „nepřizpůsobivé“ členy k loajalitě.

Násilná trestná činnost páchaná příslušníky vietnamské komunity na území ČR zahrnuje široké spektrum trestných činů násilného charakteru. Od prostého výtržnictví, rvaček, ublížení na zdraví, vydírání, vyřizování účtů, konkurenčních bojů, vydírání formou výpalného až po nájemné vraždy a vraždy ze cti, znásilnění, pohlavní zneužívání, omezování osobní svobody apod. Policie v letech 1997-2006 registrovala 696 násilných trestných činů spáchaných příslušníky vietnamské komunity.⁴⁴¹ Zřejmě však jde pouze o malou část jejich skutečného množství.

Asi nejběžnější jsou z pohledu organizovaného zločinu různé formy násilí, kterými mezi sebou jednotliví prodejci řeší vzájemné spory, konkurenční boj a vymáhání dlužných částek. K vyřizování těchto účtů si vietnamští podnikatelé najímají *bộ đội*.

Pan XY podnikal na jedné z pražských velkostržnic, kde ve sporném případě dlužil svému bývalému obchodnímu partnerovi částku cca 2 000 USD. Vzhledem k tomu, že splacení dlužné částky pan XY oddaloval, jeho obchodní partner si najal *bộ đội*, v té době zaměstnané jako ochranka jiné tržnice. Ti od pana XY dluh obratem vymohli. Vzhledem k tomu, že pan XY celou věc neoznámil policii a nepodnikl ani jiná opatření, získal v komunitě pověst slabocha a „ztratil tvář“.

Po letech se pan XY dostal s bývalým partnerem opět do obchodního sporu, kdy bývalý partner porušoval výhradní práva ke zboží, se kterým pan XY obchodoval. Protože bývalý obchodní partner od svých protiprávních obchodních aktivit neodstoupil, ani když ho k tomu pan XY opakovaně vyzval, ten jeho jednání oznámil České obchodní inspekci (ČOI) a živnostenskému odboru příslušného místního úřadu. Tyto správní

⁴⁴⁰ ZPČR/ZVK: Jednotlivé kriminální případy (2003-2008) a informace z vietnamské komunity.

⁴⁴¹ ZPČR: Nepublikovaná zpráva ÚOOZ založená na odborném posudku Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky, listopad 2006.

orgány proti bývalému obchodnímu partnerovi pana XY zakročily, což ale vyvolalo jeho hněv. Partner panu XY vyměřil „pokutu“, kterou na něm měli opět vymoci najatí *bộ đội*ové. Pan XY měl rovněž odvolat oznámení učiněné před ČOI a místním živnostenským úřadem. Protože se zdráhal podrobit, byl v prostoru tržnice opakovaně veřejně zbit a ponižován. Dále mu bylo vyhrožováno likvidací rodiny. Poškozený celou věc oznámil policii. Ta po krátkém vyšetřování během fiktivního předání peněz zadržela tři vietnamské *bộ đội*ie, kteří se na vydírání podíleli. Následně byl zadržen i bývalý obchodní partner pana XY.

Mimo jiné bylo zjištěno, že hlavní vykonavatel vydírání se v ČR zdržoval bez platných dokladů a měl zde zakázán pobyt. Byl podezřelý i z dalších trestných činů.⁴⁴²

Další formou násilné trestné činnosti ve vietnamské komunitě je vydírání formou výpalného.

Velký počet *bộ đội*ů se rekrutuje z ochranky tržnic, které si najímají majitelé tržnic za účelem udržení pořádku. Tito *bộ đội*ové mají i další funkce. Do jejich kompetence spadá i vybírání nájemného v jim svěřeném úseku. Proto mají dobře zmapovanou situaci v tržnici a znají poměry jednotlivých prodejců.

Vzhledem k životnímu stylu většiny *bộ đội*ů finanční prostředky plynoucí z ochrany tržiště nestačí na pokrytí jejich životních potřeb. Proto se *bộ đội*ové uchylují k vydírání některých prodejců na tržnicích, dopouštějí se drobných krádeží, např. vloupání do skladů nelegálních cigaret apod.

Spory mezi *bộ đội*ii se vyznačují vysokou mírou násilí. Je znám případ, kdy do herny-baru, střeženého jedním z *bộ đội*ů, vnikli dva *bộ đội*ové z konkurenční skupiny ozbrojení meči. Ranou mříčící na hlavu téměř odsekli strážnému ruku a rána ho i částečně skalpovala. Útočníci byli oblečení do oděvů ochranky tržnice, ve které se herna-bar nacházel, a prvotní informace, které zraněný policii uvedl, naznačovaly, že oba útočníky zná, nebo by je mohl být schopen identifikovat. Mezi *bộ đội*ii však pravděpodobně došlo k finanční kompenzaci a při dalších výsleších napadený vypovídal tak, že vyšetřování nevedlo k odhalení pachatelů.

Příznačné je, že i v případech násilných trestných činů a vydírání se jejich oběti a svědci zdráhají kontaktovat policii ve strachu před ostrakizací z řad ostatních příslušníků vietnamské komunity a následnou pomstou ze strany pachatelů, dalších příslušníků jejich gangů apod.

Klasický je příklad prodejce na jedné ze západočeských tržnic. Muž se stal objektem vydírání a když odmítl požadavky vyděračů splnit, byl ve svém stánku pobodán. V důsledku vážného poranění v oblasti sedacího svalů téměř vykrvácel. I přes toto zranění se neodvážil opustit své prodejní místo, vyhledat ošetření a věc ohlásit policii. Poté, co zkolaboval a byl převezen do nemocnice, sice nejprve

⁴⁴² ZPČR: Případ z roku 2007.

oznámení učinil, v pozdější fázi vyšetřování však svou výpověď několikrát změnil. Vyšetřování skončilo do ztracena.⁴⁴³

Ve vietnamské komunitě se poměrně často vyskytují i vraždy na objednávku. Jednou z nich byla i vražda pana HH, vysoce postaveného „bosse“ v rámci vietnamské komunity v ČR:

HH spolu se svými lidmi slavil propuštění jednoho ze svých přátel z výkonu trestu v jednom z nočních podniků určených výhradně pro Vietnamce. Krátce po půlnoci do baru vtrhli tři maskovaní muži vyzbrojení automatickými zbraněmi. Osazenstvo baru donutili lehnout si na zem, odebrali mu peníze, cennosti a mobilní telefony. Po identifikaci zastřelili pana HH dvěma ranami do hlavy. Poté z baru uprchli a z místa odjeli osobním motorovým vozidlem, pravděpodobně značky Favorit. Vzhledem k tomu, že HH byl spolumajitelem jedné z velkoobchodů, nelze vyloučit, že vražda souvisela právě s jeho působením na této tržnici.

Policejní vyšetřování vedlo k zadržení podezřelého, známého v prostředí vietnamské komunity jako obzvlášť agresivní *bộ đội*. Muž se na území ČR zdržoval bez povolení k pobytu a byl podezřelý i z řady dalších násilných trestných činů. Vedle toho byl zřejmě zapojen do rozsáhlé sítě distributorů drog. Jeho zadržením se tak spustilo vyšetřování i této trestné činnosti. Na základě mezinárodního zatykače byl posláze předán do Německa, kde byl rovněž podezřelý z řady násilných trestných činů.⁴⁴⁴

Jiný typ představují vraždy ze cti nebo ze msty.

V lesním podrostu na kraji lesní cesty bylo nalezeno tělo mladého muže vietnamské národnosti ve značném stadiu rozkladu. Dalším šetřením bylo zjištěno, že se jedná o NL, pohřešovaného prodejce z nedalekého tržiště. Policisté shromáždili mnoho indicií nasvědčujících tomu, že motivem vraždy byl pravděpodobně poměr NL s mladou ženou z tržnice. Vraždy se pravděpodobně dopustili rodinní příslušníci postižené rodiny. Konkrétní pachatel však nakonec zjištěn nebyl.⁴⁴⁵

V létě roku 2008 byl v prostoru jedné tržnice v Praze po hádce zavražděn pracovník agentury na zprostředkování práce. Motivem byla pravděpodobně nespokojenost jednoho z pracovníků se způsobem jeho umístění do továrny a jeho nezaplacená práce ze strany agentury.⁴⁴⁶

V období ekonomické krize agresivita pachatelů trestné činnosti stoupá a ve vietnamské komunitě začíná docházet i k vraždám pro peníze. Vraždy pro peníze jsou v poslední době velkým problémem i v samotném Vietnamu.

⁴⁴³ ZPČR: Bývalý důstojník ÚOOZ, analýza pro projekt, 2010.

⁴⁴⁴ ZPČR: ÚOOZ, policejní případ (2002-2003).

⁴⁴⁵ ZPČR: ÚOOZ (2007-2008).

⁴⁴⁶ ZPČR: ÚOOZ, policejní případ (2008).

Jeden z nejzávažnějších případů se stal v Praze 9, kde byla zavražděna mladá žena, matka několikaměsíčního dítěte. Vrah poté uloupil několik tisíc amerických dolarů. Není ovšem vyloučeno, že vrah si svou oběť spletl, protože ve stejném domě bydlela i rodina poměrně majetných Vietnamců. Vrah byl sice policií ČR identifikován, nicméně se mu mezitím podařilo uprchnout do Německa a poté zpět do Vietnamu. Šance na jeho potrestání se tak podstatně snížila.⁴⁴⁷

Z výčtu výše uvedených případů je patrné, že násilí je nedílnou součástí života vietnamské komunity v ČR. Nicméně je nutno zdůraznit, že všechny případy násilí v této komunitě nemají takto brutální průběh, cesta k násilí bývá poměrně dlouhá a v mnoha případech mu předchází i různé formy nátlaku, ze kterých může poškozený vytušit, že může k násilí dojít. Nátlaková akce, tak, jak k ní ve vietnamské komunitě dochází, má zhruba následující průběh:

Drobný prodejce dluží svému obchodnímu partnerovi s kontakty na *bộ đội* několik plateb za zboží a dlužná částka se vyšplhala na několik desítek tisíc USD. Tento prodejce však ve zhoršující se ekonomické situaci není schopen dluh hradit, a proto přestává se svým obchodním partnerem komunikovat. Ten se nakonec obrátí na známého *bộ đội* s žádostí o vynucení dluhu.

Mezitím již dlužník dostává varování, že na vymožení předmětného dluhu bude najat *bộ đội*. Později se zadavatel nechá spolu s nájemným *bộ đội* spatřit někým z rodinných příslušníků dlužníka, nebo přímo samotným dlužníkem.

Potom přijde další varování v podobě zdánlivě bezúčelného postávání najatého *bộ đội* u prodejního místa dlužníka s upřeným pohledem směrem k jeho stánku. Ještě později *bộ đội* pravděpodobně zavede řeč na dluh v rozhovoru s některým z okolních prodejců, možná se zmíní, že věřitel chce věc neprodleně řešit, a to všemi dostupnými prostředky. Je nepředstavitelné, že by v prostředí vietnamské tržnice o obsahu hovoru nebyl dlužník dříve nebo později informován. Na jeho prodejní místo může také přijít některý z níže postavených *bộ đội* a informovat jej, že má zaplatit svůj dluh, jinak „může dojít k nepříjemnostem“. V této fázi je již dlužníkovi zřejmé, nakolik je jeho situace vážná, a ví, že dalším krokem již bude násilí. Nicméně první útok nebývá nijak nebezpečný, poblíž jeho stánku může např. vzniknout rvačka, do které je jakoby náhodou vtažen. Průběh rvačky je však pečlivě naaranžován tak, aby dlužníka nic nenechalo na pochybách o jejím pravém účelu.

Další krok vymahačů je již veden přímo proti dlužníkovi. Ten může být na svém prodejním místě zbit nebo jinak zostuzen.

Poté zpravidla následuje několik telefonátů požadujících neprodlené uhrazení dluhu – teď již ovšem podstatně vyšší částky, než byla částka dlužná. Pokud dlužník ani v tomto okamžiku nereaguje, dojde pravděpodobně k další, brutálnější akci. Dlužník může být unesen a dopraven na neznámé místo, kde je okraden, zbit a držěn do doby,

⁴⁴⁷ ZPČR: Bývalý důstojník ÚOOZ, analýza pro projekt, 2010.

než dluh uhradí. Je donucen napsat dlužní úpis na vysokou částku, podepsat směnku, doklad o převodu svého majetku, nebo musí dluh uhradit jeho rodina. Vymahači se mohou uchýlit i k jiné formě násilí – únosu rodičů, dětí apod.⁴⁴⁸

Pro násilí ve vietnamské komunitě jsou mimo jiné charakteristické excesy vykonavatelů násilných trestných činů, tedy *bộ đội*. I jen nevhodně pronesená poznámka na jejich adresu může vést k útoku ze strany *bộ đội*, končícímu zabitím oběti. Toto nekontrolovatelné jednání je pro příchozí z jihovýchodní Asie typické.

Časté je také okradení oběti během „donucovacích“ opatření apod.

Vysoká míra násilí vyplývá také z toho, že veškerá ujednání jsou v komunitě uskutečňována ústně, nemají potřebnou psanou formu a jsou tak soudně nevy-mahatelná. Jedinou cestou je pak logicky použití násilí. Transakční náklady jsou v případě tohoto postupu poměrně vysoké, jdou však často na vrub dlužníka. Věřiteli i v případě, že nedokáže vymoci celý dluh, umožňují „zachovat si tvář“. Dluž-níkovi tak dá alespoň výstrahu do budoucna. Pro celou komunitu je to znamením, že obchodní dohody s daným věřitelem, byť nepsané, se mají dodržovat.

Dalším průvodním znakem násilné trestné činnosti je časté odmítání spoluprá-ce oběti s policií. Mnohdy je to dáno tím, že v mezidobí (dříve než policie dokáže dopadnout pachatele) dojde k finančnímu nebo jinému odškodnění ze strany pachatele (dohoda bývá mnohdy zprostředkována „respektovaným mužem“ v po-zadí), nebo oběť chce vzít spravedlnost do svých rukou a „ztrátu tváře“ pomstít sama. Dalším důvodem bývá i to, že spolupráce s policií dává poškozenému punc „udavače“.

Ve vietnamské komunitě jsou časté i případy smyšlených důvodů k vydírání.

Poměrně bohatá vietnamská rodina byla kontaktována jedním z předních „respekto-vaných mužů“. Boss příslušníkům rodiny sdělil, že se k nim chystá policie, která chce několik rodinných příslušníků zatknout a provést v jejich bytech domovní prohlídky.

Boss se toho času nacházel po zatčení některých svých spolupracovníků ve fi-nanční tísní a spekulovalo se o možnosti, že on sám se stal terčem vydírání rusko-jazyčných mafií. Patrně se domníval, že rodina je zapojena do nějakého druhu trestné činnosti. Proto rodině nabídl, že se s policií dohodne a celou věc „vyřeší“ – pokud mu ovšem rodina vyplatí částku ve výši 6 milionů Kč na „provozní náklady“ a na úplatky pro policisty. Sám rovněž stanovil datum, do kterého mu mají být peníze vyplaceny. Poté rodinu ještě několikrát kontaktoval. Ve svém naléhání na předání požadované částky se stával téměř hysterickým. Ve chvíli, kdy zjistil, že mu rodina požadované peníze nedá, poslal alespoň dva muže české národnosti, aby se vydávali za policisty, rodinu nějak postrašili a on „neztratil tvář“. Vzhledem k tomu, že rodina byla na tento krok připravena, případ skončil útekem falešných policistů z místa činu. Příznačné je,

⁴⁴⁸ ZPČR/ZVK: *Modus operandi* vypracovaný na základě jednotlivých kriminálních případů a na základě informací pocházejících od informátorů z řad vietnamské komunity.

že rodina nejenže neuvědomila policii, ale z obavy před pomstou se o případu nijak zvlášť nezmiňovala ani v rámci vietnamské komunity.⁴⁴⁹

Falešní policisté nejsou ve vietnamské komunitě ničím zvláštním. Vzhledem k jazykovým bariérám a vším prostupující trestné činnosti je jejich využití velmi efektivním a poměrně levným prostředkem nátlaku.

Ve skladu s oděvy vietnamského velkopodnikatele N. H. skladníci kradli zboží a prodávali ho pod rukou drobným stánkařům. Ti mnohdy neměli o původu zboží potuchy.

Někteří ze stánkařů vlastnili lukrativní prodejní místa v prostoru velkotržnic Sapa a KHK. Incident proto velkopodnikateli posloužil jako záminka k pokusu o svévolné převzetí stánků do držení. Skladníci, kteří se krádeží dopustili, byli vylákáni do odlehlejšího skladu, kde byli zadrženi předem najatými *bộ đội*. Ti je zbili a donutili k přiznání. To obsahovalo i jména osob, kterým bylo zboží prodáváno. Po „výslechu“ byli skladníci za doprovodu *bộ đội* neprodleně dopraveni do Vietnamu. Skladníci se tak nemohli obrátit na českou policii. Protože velkopodnikatel měl ve Vietnamu velký vliv a kontakty na vysokých místech, bylo pro tak nízké postavené osoby, jako byli skladníci, rovněž nemyslitelné podat na něj trestní oznámení tam.

Na základě informací od skladníků velkopodnikatel vyčíslil škodu, kterou poté požadoval po stánkařích. Ti ovšem jeho nároky odmítli s tím, že do věci nebyli zasvěceni.

Vzhledem k tomu, že velkopodnikatel si nemohl dovolit „ztratit tvář“ a zašel již příliš daleko, musel věc dovést do konce. Celá akce byla svěřena jednomu z pobočníků – T. C. Tento muž, bývalý *bộ đội*, zorganizoval demonstrativní únos jednoho ze stánkařů.

Stánkař, který měl prodejní místo v prostoru velkotržnice Sapa, byl zákaznicí, rodinnou přítelkyní velkopodnikatele, vylákán na parkoviště pod záminkou donášky zakoupeného zboží. Zde se jej pokusili „zatknout“ falešní policisté v civilu. Drobný prodejce se zatčení bránil, nicméně byl přemožen, svázán a na hlavu mu byl nasazen pytel, aby neviděl, kam má být převezen. Poté jej skupina falešných policistů převezla do Mostu, kde byl v jakési stavební buňce předán několika *bộ độiům* k výslechu. Ti poškozenému odcizili finanční hotovost v řádu sta tisíc korun, mobilní telefon a bitím a ponižováním jej donutili podepsat směnku na dva miliony Kč s tím, že tuto částku dluží velkopodnikateli.

V době únosu již rodina poškozeného o incidentu věděla a bylo jí jasné, kdo za únosem stojí. Proto po velkopodnikateli požadovala stánkařovo propuštění. Ten prohlásil, že o ničem neví, ale že se pokusí věc urovnat.

Po podepsání směnky byl poškozený svázán a vyhozen z auta nedaleko Chomutova. Bez bot a svrchního oblečení došel do nejbližšího stavení, odkud si zavolal taxi, uvědomil svou rodinu a policii.

⁴⁴⁹ ZVK, 2010.

Velkopodnikatel se poté pokusil o převzetí stánků některých drobných stánkařů, kdy předložil vedení tržnic domnělý dlužní úpis na jím vyčíslenou škodu. To však jeho nároky odmítlo. Poté, co vešel ve známost únos stánkaře, vedení jedné z tržnic spolupracovalo s policií a tento dlužní úpis jí předalo. Případ vyústil v zatčení několika osob.⁴⁵⁰

Velký počet *bộ đội* přišel na naše území v polovině devadesátých let z Německa. V té době se situace v Německu, zejména s ohledem na stupňující se násilí mezi jednotlivými vietnamskými gangy, stala neúnosnou. Na vietnamské podsvětí se proto zaměřily německé bezpečnostní složky. To vedlo k výraznému odlivu kriminálně aktivních osob z Německa do okolních zemí, zejména ČR, Polska, Maďarska, ale i na Slovensko. V těchto zemích byl následně zaregistrován významný nárůst násilné trestné činnosti Vietnamců.

Po určitém poklesu násilné trestné činnosti od roku 2005 způsobenému zatčením nejagresivnějších *bộ đội* a poměrně stabilním rozložením sfér moci ve vietnamské komunitě v minulých letech, opět dochází k jejímu nárůstu. Přetrvává totiž úloha násilí jako určitého druhu „transakčních prostředků“. Navíc lze s ohledem na novou vlnu příchozích z Asie ve vietnamské komunitě pozorovat určité sociální napětí. Významnou roli sehrává i určité vyčerpání potenciálu starých „bos-sů“ a jejich probíhající obměna mladšími a agresivnějšími vůdci.

Jistým řešením do budoucna by mohlo být otevření vietnamské komunity v ČR většinové společnosti. Spáchat násilný trestný čin v relativně uzavřeném prostoru tržnice, tzn. „mezi svými“, kde je každý případný svědek snadno ovlivnitelný, je totiž mnohem snazší, než je tomu na místě veřejném, kde by pachatelé hrozila možnost zadržení a svědectví českých, tedy obtížněji ovlivnitelných svědků.

11.3. Lichva

Na začátku je nutno zdůraznit, že pohled na půjčku, kterou by bylo z našeho pohledu možno označit za lichvářskou, je z perspektivy vietnamské komunity odlišný. Běžný úrok vietnamských bank začíná s ohledem na vysokou inflaci v zemi (a nedostatek finančních prostředků na trhu) na hranici 25 % a podmínky pro její získání předem vylučují značnou část populace. Proto i půjčky poskytované si navzájem rodinnými příslušníky mívají ve Vietnamu poměrně vysokou úrokovou sazbu.

V České republice se poskytováním půjček zabývají zejména skupiny kolem osob dále zapojených do nelegálních transferů peněz a zboží, vysoce postavených podnikatelů a majitelů tržišť. Další skupina poskytovatelů půjček se rekrutuje např. z jednotlivých pachatelů specifických trestných činností, kteří si tak k sobě

⁴⁵⁰ ZPČR: Bývalý důstojník ÚOOZ, případy ÚOOZ, analýza pro projekt, 2010.

pevněji připoutávají své zákazníky (prodej drog) i podřízené (*bô dôie* nebo osoby nucené k prostituci).

Při zkoumání trestné činnosti, kterou český právní systém označuje jako lichvu, narážíme na několik jejích hlavních forem. Je nutno rozlišovat mezi půjčkami poskytovanými nově příchozím, půjčkami mezi starousedlíky a obchodními partnery, dále mezi půjčováním na úrok a přátelskou výpomocí mezi příbuznými a obchodními partnery (která však může, jak již bylo uvedeno, být také vysoce zúročena).

Lichvářskými půjčkami jsou nejvíce ohroženi nově příchozí, kteří si však většinou své dluhy přinášejí již z vlasti. Tam jim (zejména mladým ženám určeným k prostituci nebo budoucím zaměstnancům a pracovníkům továren) bývá poskytnut úvěr na cestu do ČR. Po přiletu se nově příchozí dozví, že výše jeho dluhu závratně narostla např. o některé provozní náklady nebo že se „vyskytly komplikace“, které si vyžadají dodatečné platby. Protože nově příchozí imigrant je odríznutý od svého rodinného zázemí a sociálních vazeb, rázem se ocitá v síti dluhů, jež je nucen si za mnohdy nelidských podmínek odpracovat. Klasickým příkladem je nucení vietnamských žen v ČR k prostituci na základě vysokého zadlužení:

Slečna Hien pochází ze středního Vietnamu, z malého města asi 80 km severně od Hue, z dobré, ale chudé rodiny. Od dětství je považována za hezkou dívku. Po ukončení studia na střední škole a určité době neúspěšného hledání smysluplného zaměstnání doma ve Vietnamu je kontaktována osobou známou svou schopností zprostředkovat cestu do ČR, resp. dále do zemí EU. Je jí nabídnuta možnost práce v ČR (Německu a dalších zemích EU) při prodeji luxusního zboží. Ze strany majitele obchodu je totiž údajně požadován dobrý vzhled prodavačky. Vzhledem k tomu, že rodina nemá dostatek prostředků na zaplacení nákladů spojených s uhrazením cesty, je dívka nabídnuta možnost financování cesty formou úvěru, který jí poskytne její budoucí zaměstnavatel v Evropě. V roce 2008 se částka za cestu do ČR pohybovala v řádu 8 000 USD. Po příjezdu do ČR je dívka řečeno, že cena její cesty byla ve skutečnosti až 15 000 USD a v takové výši je tedy i její celkový dluh vůči jejímu novému zaměstnavateli. Navíc je slíbené místo již obsazeno a jiná možnost zaměstnání neexistuje. Dívce je nabídnuta možnost odpracovat si dluh formou prostituce. Vše je případně podpořeno „pádnějšími argumenty“, jako je odebrání cestovních dokladů, bití a znásilnění.⁴⁵¹

Další kategorií úvěrů, které lze označit za lichvářské, je např. půjčka na pořízení zboží k dalšímu prodeji nebo úvěr do začátku podnikání. Zde se úroková sazba pohybuje na úrovni 5-15 % týdně, tedy v praxi 280-560 % ročního úročení dluhu.

⁴⁵¹ ZPČR: Modelová studie na základě policejních zkušeností s jednotlivými případy a na základě informací pocházejících z vietnamské komunity.

Nepoměrně lepší situace je při poskytování půjček mezi obchodními partnery nebo rodinnými příslušníky. Zde v krátkodobém horizontu nemusí být úrok žádný (služba je vyvážena „vděčností“ a z ní plynoucích závazků splatitelných formou jiné výpomoci).

Nicméně i zde, stejně jako v předchozím případě, může nastat problém v případě zpoždění při splacení/splacení dluhu. Donucovací metody jsou často velmi tvrdé a penalizace neplatičů ze strany věřitelů je z evropského pohledu neadekvátní.

11.4. Krádeže zboží

Pachatele krádeží zboží lze v rámci vietnamské komunity rozdělit do čtyř kategorií.

První kategorií jsou drobní prodejci zboží, kterým jejich výdělek nestačí na to, aby si luxusní zboží, které bývá považováno ve vietnamské komunitě za výraz společenského postavení, poříдили legální cestou. Proto se uchylují k drobným krádežím v luxusních obchodech. Krádeže se často dopouštějí malé skupinky vietnamských pachatelů, tzv. kriminální party, které vznikají nahodile bez zjevné organizační struktury za účelem spáchání toho kterého trestného činu. Nejedná se ještě o organizovaný zločin v pravém slova smyslu.

Další dvě skupiny pachatelů této trestné činnosti však již definici organizovaného zločinu naplňují. Jednou skupinou jsou gangy mladistvých, které si tak opatřují jak prostředky pro zábavu, tak i prostředky k nákupu zbraní a drog. V druhém případě se jedná o skupiny drogově závislých osob, které si takto opatřují prostředky na své denní dávky drog. Vznik těchto uskupení toxikomanů zaměřených na krádeže zboží někdy podněcují sami drogoví dealři.

Pan S. C. H. je prodejcem drog a vlastníkem nebo nájemcem nemovitostí, kde si toxikomani mohou zakoupit a aplikovat svou denní dávku. Vzhledem k časté „platební neschopnosti“ toxikomanů dodává svým stálým zákazníkům drogy na dluh. Na dluh také drogy odebírá od svého albánského dodavatele. Po určité době se tak celá skupina dostává do finanční tísně, neboť není schopna své dluhy albánským překupníkům splácet. S. C. H. proto začne organizovat lupičské výpravy za účelem krádeží luxusního zboží vhodného k dalšímu prodeji. Tyto výpravy míří zpravidla do velkých nákupních center ve vzdálených městech. Cílem krádeží bývá drahé kožené zboží, drobná elektronika, šperky a rovněž drahý alkohol.

Lidi schopné krádeže provést S. C. H. vybere mezi svými drogově závislými zákazníky. Vzhledem k tomu, že nikdo z toxikomanů nevlastní motorové vozidlo (a většinou ani řidičské oprávnění), S. C. H. sám tuto skupinku odveze na místo krádeže, určí zboží, které má být odcizeno, a rovněž činnosti, které má kdo provést. Poté si počká ve svém autě na výsledek. Takto odcizené zboží je pak za zlomek jeho původní hodnoty prodáno vietnamským prodejcům na tržnicích a jejich prostřednictvím je nabízeno k prodeji běžným zákazníkům.

Za určitou zajímavost lze považovat i skutečnost, že tyto zlodějské party si bývají vědomy právního řádu ČR a snaží se krást zboží do hodnoty 5 000 Kč. V případě zadržení se tak jejich členové vyhnou trestnímu stíhání a jejich delikt je řešen pouze v přestupkovém řízení. To nevede ke ztrátě povolení k pobytu na území ČR.⁴⁵²

V současné době dochází i k organizovaným krádežím ve velkých obchodních řetězcích prováděným skupinami nezaměstnaných Vietnamců. Tyto skupiny za účelem krádeží vyvinuly řadu způsobů, jak nepozorovaně vynést zboží z prodejen, aniž by na to senzorová čidla u východu z prodejny upozornila. K tomu jim slouží např. tašky oblepené alobalem.

Je znám případ skupiny, která dokázala denně nakrást zboží v hodnotě přes 500 000 Kč. To potom prodávala za třetinovou až poloviční cenu v prostorách velkoobchodu ostatním trhovcům. Činnost skupiny byla pro trhovce natolik lukrativní, že skupina začala krást zboží na jejich objednávku. Pokud měl trhovce zájem o nějaké luxusní zboží, kontaktoval někoho ze skupiny, sdělil mu své požadavky a skupina během druhého dne požadované zboží dodala.

Jsou známy případy, kdy tyto skupiny vyjíždějí i do sousedního Německa, nebo se tím alespoň chlubí. Oblíbenou destinací jsou např. Drážďany.⁴⁵³

Tato forma trestné činnosti je v poslední době poměrně rozšířená. Důvodem je zejména špatná ekonomická situace vietnamské komunity v ČR. Stíhání pachatelů ztěžuje především špatná identifikovatelnost pachatelů této trestné činnosti, neboť v mnoha případech se jedná o osoby drogově závislé, často již bez povolení k pobytu na území ČR, a tedy i bez dokladů potřebných k jejich identifikaci, nebo o mladistvé – tedy osoby, které nelze právně postihnout.

11.5. Obchodování s lidmi, prostituce

Hlavními změnami v oblasti nelegální migrace od devadesátých let 20. století jsou nárůst podílu obchodu s lidmi a vyšší profesionalizace skupin zabývajících se touto trestnou činností.

Obchod s lidmi je ve vietnamské komunitě poměrně rozšířeným jevem. Zde je nutno rozlišovat mezi lidmi již původně obchodovanými přímo z Vietnamu (prostitutky, dělníci do ilegálních výroben lihu a cigaret) a lidmi, kteří se dostanou do finančních obtíží až v České republice. Tito lidé se potom pro nadměrnou zadluženost uchylují k přijetí nelegální práce, např. při pěstování marihuany, při výrobě cigaret a alkoholu, nebo jsou donuceni k prostituci. Způsob práce a podoba vztahu zaměstnavatel – zaměstnanec se pak neliší od podmínek, ve kterých žijí „klasicky“ obchodované osoby. O tom svědčí např. i fakt, že těmto osobám bývají

⁴⁵² ZPČR: Modelový případ: Zdroj ÚOOZ, jednotlivé kriminální případy (2002-2007).

⁴⁵³ ZPČR: Bývalý důstojník ÚOOZ, analýza pro projekt, 2010; ZVK, 2010.

odebírány osobní doklady, aby jim byl znemožněn útek, a jsou drženy v nedůstojných podmínkách. Jejich práce bývá špatně odměňována (tak, aby museli zůstat v závislém postavení po co nejdelší dobu).

11.5.1. Osoby obchodované za účelem prostituce a otrocké práce z Vietnamu

Tato trestná činnost byla nejrozšířenější pravděpodobně v letech 2005-2007. Poté vietnamská prostituce začala upoutávat zájem policie. Došlo k rozbití rozsáhlé fungující sítě nočních podniků držících takto obchodované dívky a tato činnost se stala vysoce rizikovou. Nicméně s určitými změnami přetrvává nadále.

Obchodování osob za účelem práce v ilegálních provozovnách přímo z Vietnamu pozbylo smyslu po otevření českého pracovního trhu vietnamským pracovníkům. Mnozí z těchto pracovníků byli následně propuštěni ze svých firem v ČR kvůli nedostatku práce za hospodářské krize, nesplnění kvalifikačních předpokladů nebo machinacím pracovníků agentur. Tito lidé, nezřídka zadlužení kvůli nákladům na svůj transfer do ČR, se mnohdy odmítají vrátit domů do Vietnamu a jsou ochotni vykonávat prakticky jakoukoli práci bez ohledu na její legálnost a za jakýkoli plat. Z jejich řad dnes čerpají své pracovníky nelegální výrobní tabáku, alkoholu a dalších komodit.

Obchodování osob za účelem prostituce a za účelem tzv. otrocké práce je nutno od sebe odlišovat. Liší se *mody operandi* a nebývají ani páčány stejnými skupinami osob. Na druhé straně je zřejmé, že obě činnosti vykazují mnoho společných znaků. Je to zejména prvotní předlužení obchodované osoby, které neodpovídá poskytnutým službám, dále nelidské podmínky, ve kterých tyto osoby poté pracují a žijí, kruté zacházení s obchodovanými osobami ze strany pachatelů a omezování jejich osobní svobody.

Příznačné je, že vietnamská komunita pohlíží na obě cílové skupiny odlišně. Zatímco na osoby obchodované za účelem otrocké práce je nahlíženo spíše s jistou dávkou soucitu, na dívky obchodované za účelem prostituce je pohlíženo s opovržením umocněným skutečností, že ve Vietnamu je prostituce trestným činem.⁴⁵⁴

Paradoxně se tak stává, že po návratu do Vietnamu bývají orgány činnými v trestním řízení vyšetřovány i prostitutky, které se staly obětí řady trestných činů a byly ke své činnosti donuceny. Organizátoři nucené prostituce toho proti obchodovaným dívkám využívají. Zastráší je tím, že i v ČR je prostituce trestná, a proto v případě, že dívky budou kontaktovat policii, dostanou se do problémů především ony samy, protože sexuální služby poskytovaly.

V případě obchodu za účelem prostituce pak vše probíhá zhruba následujícím způsobem:

⁴⁵⁴ ZVK, 2008.

Majitel nočního klubu určeného pro vietnamskou klientelu, kam zpravidla mají přístup jen Vietnamci, se rozhodne pořídit si do svého podniku novou pracovníci. Ve Vietnamu kontaktuje osobu zabývající se zprostředkováním těchto obchodů, která posléze nalezne vhodnou dívku (dívky pocházejí zejména z chudých oblastí středního Vietnamu). Zprostředkovatel nabídne dívce možnost vycestování do ČR a na pokrytí nákladů spojených s cestou jí poskytne i půjčku. Dívce je buď přímo sděleno, za jakým účelem má do ČR vycestovat, nebo jí je přislíbeno jiné zaměstnání vyžadující reprezentativní vzhled. Dívce je vyřízeno potřebné povolení k pobytu v ČR a ta posléze přicestuje leteckou cestou. Již na letišti si dívku přebere majitel nočního klubu, který jí zpravidla zabaví doklady a odveze ji do některého ze svých podniků. Zde je dívka sdělena přesná výše dluhu, podstatně vyšší než původně dohodnutá částka, a způsob jeho zaplacení. Takto vzniká závazek mezi prostitutkou a majitelem nočního klubu, který následně trvá i několik let. Není nutno zdůrazňovat, že pokud se dívka zdráhá poskytovat sexuální služby, je vystavena veškerým formám nátlaku, včetně bití a znásilňování. Některé neověřené informace z vietnamské komunity hovoří o tom, že prostitutkám bývají podávány i drogy.⁴⁵⁵

Vedle klasicky obchodovaných dívek v rámci nočních podniků určených vietnamským zákazníkům začaly v posledních letech poskytovat služby i dívky, které ve dne pracují jako prodavačky ve stáncích a v nočních hodinách zvyšují svůj příjem prostitucí. To do jisté míry způsobilo ústup klasického obchodování s lidmi za účelem prostituce. To ovšem v nižší míře i nadále přetrvává. V oblasti prostituce využívají Vietnamci v posledních zhruba deseti letech i české a ukrajinské dívky a zároveň je nabízejí i mimo asijskou komunitu.⁴⁵⁶

Další skupinou obchodovaných osob jsou lidé určení k otrocké práci – tedy osoby, které jsou využívány k práci při výrobě tabáku a alkoholu. Zde je *modus operandi* velmi podobný *modu operandi* obchodování žen za účelem prostituce, ovšem s dílčími odlišnostmi. Ty spočívají např. v tom, že drtivá většina osob zpravidla předem zná i náplň své práce pro věřitele. Problémem této trestné činnosti je naprosté vydání obchodované osoby napospas věřiteli. Obchodovaným osobám bývá odpíráno mimo jiné i lékařské ošetření, kontakt s rodinou ve Vietnamu nebo volný pohyb mimo tajnou provozovnu, ve které vykonávají práci.

11.5.2. Osoby, které se stávají předmětem obchodu až na území ČR

Ve vietnamské komunitě existuje i malé procento osob, které sice přicestují do ČR nezávisle, nicméně si s sebou přivázejí dluhy nebo se zadluží v průběhu pobytu na našem území. Tyto osoby mohou rovněž řešit svou situaci „sestupem“ do

⁴⁵⁵ ZPČR/ZVK: Modelová studie na základě zkušeností s jednotlivými případy a na základě informací pocházejících z informačních zdrojů ve vietnamské komunitě.

⁴⁵⁶ ZPČR: ÚOOZ, 2009.

podřadného postavení a vykonávat otrocké práce nebo prostituci pro své věřitele. I těmto osobám bývají zpravidla odebírány osobní doklady, nejsou odpovídajícím způsobem za svou práci odměňovány, bývají drženy v nevyhovujících podmínkách a vystaveny špatnému zacházení. Nicméně obecně platí, že tito lidé, kteří již mají zkušenost s pobytem na území ČR, nebývají vystaveni tak brutálnímu násilí nebo donucovacím praktikám jako osoby, které do ČR přicestovaly nově. Vzhledem k jejich lepší znalosti českého prostředí totiž hrozí nebezpečí, že by mohli kontaktovat místní úřady a o věci je informovat.

11.6. Padělatelské aktivity (kreditní karty, pasy a doklady)

Zatímco v devadesátých letech docházelo hlavně k padělání cestovních pasů a řidičských oprávnění, dnes je pravděpodobně nejčastěji padělanou nebo jinak upravovanou listinou výpis z rejstříku trestů Vietnamské socialistické republiky, potřebný k žádosti o povolení nebo prodloužení pobytu na území ČR. Dále bývají často padělány různé výuční listy a doklady o dosaženém vzdělání (potřebné k doložení požadovaného vzdělání při ohlášení živnosti závislé), rodné listy, doklady o sňatku nebo doklady o uložení finanční hotovosti u některé z evropských bank (potřebné pro doložení finančních prostředků k udělení pobytu na území ČR).

V souvislosti s běžně rozšířenou praxí prodeje osobních dokladů (pokud se osoba s trvalým nebo dlouhodobým pobytem na území ČR rozhodne pro návrat do Vietnamu, často prodá své doklady osobám pobývajícím na území ČR bez řádného povolení) je poměrně rozšířenou praxí výměna fotografií, kterými jsou tyto doklady opatřeny, tak, aby při náhodné kontrole ze strany policie nebo celní správy nedošlo k odhalení změny držitele dokladů.

Samostatnou kapitolu tvoří padělání dokladů k dováženému obchodnímu zboží, zejména faktur od tohoto zboží, které jsou určující pro výměru cla a daně z přidané hodnoty.

Ceny padělků je obtížné odhadnout. Zatímco cena jednotlivých padělaných osobních dokladů se na trhu stále pohybuje v rozmezí od jednoho do dvou tisíc dolarů, padělání rodných listů, rejstříku trestů a dokladů ke zboží je součástí širších „servisních“ služeb, takže je prakticky nemožné jejich cenu stanovit. Zadavatel si např. zaplatí u specializované firmy prodloužení pobytu. Do této služby je pak zahrnuto jak opatření potřebných podkladů k prodloužení pobytu na území ČR, tak i vyřízení administrativních procedur spojených se samotným prodloužením. Firmy, aby ušetřily náklady na opatření pravých dokladů, si je jednoduše raději vyrobí samy. Mnoho vietnamských zákazníků tak mnohdy ani netuší, že tyto specializované firmy jejich jménem předkládají orgánům ČR padělky dokladů potřebných k získání nebo prodloužení pobytu na území ČR.⁴⁵⁷

⁴⁵⁷ ZPČR: ÚOOZ, analýza jednotlivých kriminálních případů (2002-2009).

11.7. Obchod se zbraněmi

I přes přetrvávající mýty o zapojení Vietnamců do této oblasti trestné činnosti není obchod se zbraněmi ve vietnamské komunitě příliš rozšířen. Pokud k němu dochází, jedná se spíše o nákup jednotlivých kusů zbraní „pro vlastní potřebu“ za účelem páchaní násilné trestné činnosti, vydírání a nájemných vražd. Mnoho nelegálně držaných zbraní také slouží pouze k obraně, neboť mnoho obchodníků nemá šanci získat zbrojní pas a přitom u sebe často nosí značnou finanční hotovost.

Určité množství zbraní ve vietnamské komunitě vlastní z prestižních důvodů i party teenagerů, aby mohly zastrašovat konkurenční gangy. Zde existuje vysoké riziko použití těchto zbraní.

V minulosti byly zaznamenány pokusy o zprostředkování nákupu zbraní nebo vojenské techniky pro vietnamskou vládu, nicméně to spíše spadá do legální sféry podnikání, a proto se nebudeme těmito případy dále zabývat.

Zaznamenána byla i nelegální přeprava českých zbraní pro zločinecké skupiny v Německu.⁴⁵⁸

Jistou zajímavostí je přítomnost zbraní balkánského původu mezi asijskými komunitami žijícími v ČR. Je to pravděpodobně způsobeno nedávnou válkou v oblasti a dále tím, že zbraně putují spolu s drogami kvůli jejich ochraně. V neposlední řadě je určující i obliba některých typů zbraní, které jsou využívány (někdy jen jejich kopie) armádami Vietnamu a Číny, a proto řada pachatelů násilné trestné činnosti má již s těmito zbraněmi předchozí zkušenosti. Oblíbený je např. samopal AGRAM 2000.⁴⁵⁹

11.8. Obchod s drogami

Až do roku 2000 nelegální výroba a obchod s drogami prováděné Vietnamci nepřitahovaly větší zájem českých bezpečnostních složek. Zneužívání a prodej drog jsou ve vietnamské komunitě všeobecně odmítány a odsuzovány a nepředpokládalo se větší zapojení Vietnamců do tohoto druhu trestné činnosti. V první dekádě 21. století však drogová kriminalita ve vietnamské komunitě v ČR začala postupně narůstat. Již na jaře roku 2001 proto česká policie odstartovala sérii operací proti vietnamským překupníkům, označených krycím jménem „Mau“. Operace pokračovaly do podzimu 2001, kdy byla uskutečněna v pořadí pátá akce s krycím názvem „Lama“. Policie během této doby pozatýkala 24 osob, 14 Vietnamců a 10 Čechů, zapojených do nelegálních drogových obchodů. Při domovních prohlídkách byly zadrženy drogy, prostředky pro jejich zpracování a falešné osobní doklady.⁴⁶⁰

⁴⁵⁸ NOŽINA, 2003b: 212.

⁴⁵⁹ ZPČR: Analýza ÚOOZ, 2009.

⁴⁶⁰ NOŽINA, 2003b: 213.

Situace na vietnamské drogové scéně se po sérii dalších zásahů policie v letech 2003-2005 zlepšila, nicméně vietnamští dealeri se rychle přizpůsobili nové situaci. Pod policejním tlakem zvýšili bezpečnostní opatření při svých operacích a po krátké době útlumu dále pokračovali ve svém „podnikání“. Nárůst vietnamské drogové kriminality v následujících letech se tak nepodařilo zastavit. Příznačné je, že z 98 občanů Vietnamu ve vazbě v českých věznicích ke konci roku 2008 jich bylo 59 odsouzeno pro drogové delikty.⁴⁶¹

Sortiment drog, s nímž vietnamští překupníci obchodují, je široký. Zahrnuje heroin, dále hašiš, marihuanu, extázi, LSD, pervitin, méně kokain. Svě „zboží“ Vietnamci odebírají od překupníků z řad kosovských Albánců, osob pocházejících z Ruské federace, od Arménů, Bulharů (resp. bulharských Turků) nebo větších překupníků z řad vietnamské a v jednotlivých případech i čínské komunity.⁴⁶² Někteří příslušníci vietnamské komunity se rovněž zabývají samostatným dovozem a distribucí drog.⁴⁶³

Hlavním zdrojem heroinu pro vietnamské drogové dealery jsou dlouhodobě zločinecké sítě kosovských Albánců (jen asi 10% heroinu se nelegálně dováží z jihovýchodní Asie). Kanabis dnes vietnamští překupníci produkují převážně sami v hydroponních pěstírnách. Tato činnost zaznamenala v posledních letech přímo raketový nárůst a souvisí s globálními trendy v oblasti vietnamské kriminality. V případě produkce a obchodu s pervitinem se jedná o latentní činnost, která však zejména v roce 2010 zaznamenala znepokojivý nárůst. Vietnamští dealeri přitom často spolupracují s českými „vaříči“ pervitinu, stále častěji se však osamostatňují.

Nelegální produkce a obchod s drogami realizované Vietnamci v ČR dnes směřují jak dovnitř vietnamské komunity, tak i do české toxikomanské komunity a rovněž do zahraničí.

V souvislosti se špatnou ekonomickou situací a častou frustrací mezi příslušníky vietnamské komunity žijící v ČR stále více Vietnamců řeší svou těžkou životní situaci útekem k drogám. Mezi drogově závislými tak můžeme ve vietnamské komunitě vedle sebe vidět mladé teenagery, bývalé bohaté a vážené podnikatele, námezdní dělníky, prodejce z tržnic a *bộ đội*. To vytváří pro drogové dealery vhodný trh, do jehož oblasti navíc české bezpečnostní složky jen s obtížemi pronikají. Vietnamští prodejci a distributoři drog na nižších a středních článcích drogového řetězce mnohdy bývají sami uživateli drog.

Rovněž u českých toxikomanů jsou vietnamští překupníci poměrně populární. Podle zpráv z terénu vietnamští dealeri nabízejí drogy za nižší ceny a v dobré kvalitě. Zvláštností je značná provázanost vietnamských dealerů s romskou komunitou. Romové tvoří relativně velké procento odběratelů drog od Vietnamců,

⁴⁶¹ *Vězeňská služba Ministerstva spravedlnosti ČR*, 2008.

⁴⁶² ZPČR: ÚOOZ, 2002-2008.

⁴⁶³ Tamtéž.

ať již v roli konzumentů, nebo překupníků. Prodejem pervitinu si často zároveň vydělávají na jeho konzumaci.

Narůstajícím fenoménem je vývoz drog do zahraničí, zejména zemí západní Evropy, organizovaný Vietnamci. To se týká především kanabису a v poslední době i pervitinu. Podle šéfa Národní protidrogové centrály Policie ČR Jakuba Frydrycha dnes panuje obava z „razantního nástupu“ Vietnamců v oblasti drogové kriminality. V současnosti se snaží získat větší vliv na drogových trzích, např. nasazováním velmi nízkých cen v porovnání s konkurencí.⁴⁶⁴

11.8.1. „Šlehárny“

Drogy ve vietnamské komunitě jsou distribuovány zejména v nevěstincích a karaoke barech. Zneužívání drog zde pak vedlo i ke vzniku zvláštní formy páchání této trestné činnosti – zřizování prodejních míst v rodinných domech a bytech, kde si toxikoman může na místě dávku aplikovat. Je mu zde rovněž poskytnut nocleh a za další poplatek i strava. V policejním slangu jsou tato místa nazývána „šlehárny“.

Okolo takovýchto „šleháren“ pak vznikaly i jakési komunity toxikomanů zabývajících se mimo jiné krádežemi luxusního zboží ve velkých obchodních domech, jejichž pomocí byly hrazeny nákupy drog.

Fungování takového místa lze popsat na příkladech z Prahy 4, z Jirčanské ulice a z ulice K Novému sídlíšti, kde se téměř na dohled od sebe nacházely dvě velké „šlehárny“. Na těchto dvou místech se v době policejních zásahů nacházelo vždy nejméně dvacet osob, většinou koncových uživatelů drog. „Šlehárna“ v ulici K Novému sídlíšti byla navíc specifická tím, že byla organizována Číňany, jejichž zákazníci však byli zejména vietnamští a čeští toxikomani.

Vedoucí postavení ve „šlehárně“ měl pan Son, který si za účelem prodeje drog pronajal dvoupodlažní dům v Praze 4. Ten se mimo jiné nachází v bezprostřední blízkosti vietnamské velkostržnice Sapa.

Son obýval malý byt v prvním podlaží domu. Spodní patro a část prvního patra sloužily jako prodejní místa drog a zároveň „šlehárna“ pro toxikomany. Pan Son měl dva zástupce. Jeden z nich zajišťoval styk z českými zákazníky, zatímco druhý obstarával distribuci drog vietnamským zákazníkům a udržování pořádku uvnitř „šlehárny“.

Drogy pan Son odebíral z menší části od drogových dealerů z vietnamské komunity, z větší části pak od dodavatelů z řad kosovských Albánců. Mechanismus prodeje byl jednoduchý. Uživatel drog se předem telefonicky ohlásil a objednal si svou dávku drogy, telefonicky byla případně dohodnuta i cena (ta byla u stálých zákazníků pevná a měnila se pouze při změně dodavatele a podle momentální kvality drogy). Pan Son

⁴⁶⁴ Největším problémem Česka zůstává pervitin, 2011.

namíchal dávku dle požadavků toxikomana a předal ji svému zástupci. Ten ji po příchodu zákazníkovi předal a zároveň od něho vyinkasoval platbu, kterou později předal panu Sonovi. Průměrná cena dávky se pohybovala okolo 230-250 Kč za gram heroinu (podle momentální kvality drogy), přičemž dodavatelská cena drogy se pohybovala okolo 150 Kč za gram (samozřejmě nepoměrně kvalitnější drogy, která ještě neprošla „řezáním“ dalšími příměsemi, jež zvyšují objem, a tím i prodejní cenu drogy).

Čeští zákazníci objednávali drogy přímo u zástupce pana Sona, specializovaného na českou klientelu. Prodej českým zákazníkům pak ve většině případů probíhal mimo vlastní „šlehárnu“, neboť vietnamští drogoví dealeri se obávali možného přepadení ze strany českých toxikomanů a rovněž jim nedůvěřovali a obávali se vyrazení prodejního místa policii. Poměrně velké množství drog bylo prodáno tzv. na dluh, což vedlo ke zvyšující se zadluženosti Sona vůči jeho kosovoalbánským dodavatelům. (Je vysoce pravděpodobné, že svým pozdějším zatčením se Son vyhnul odplatě kosovských Albánců za nesplácení svého narůstajícího dluhu.)

Tento systém s sebou přinášel komplikace v podobě časté zpronevěry peněz ze strany Sonova zástupce a následně k osamostatnění zástupce, který měl na starosti prodej drog českým zákazníkům. Tento muž se díky tomu po zásahu policie v Sonově „šlehárně“ vyhnul zatčení a dále pokračoval v dealerské činnosti. Po nějaké době tento dealer zavraždil jednoho z českých zákazníků. Důvodem byl pravděpodobně velký dluh za odběr drog ze strany českého zákazníka. Vražda toxikomana snad měla být výstrahou pro ostatní „neplatiče“, ale mohla být i výsledkem zkratového jednání.

Skupina kolem Sona mimo jiné dodávala drogy i vietnamským drogovým dealerům na Ostravsku. Společným zásahem ostravských a pražských kriminalistů byly pozatýkány obě skupiny těchto pachatelů. Ti byli následně odsouzeni k vysokým trestům odnětí svobody.⁴⁶⁵

Celkový počet „šleháren“ v České republice nelze odhadnout. Jen v Praze jich je nejméně patnáct. Další byly detekovány zejména v Ostravě, Brně, Ostrově nad Ohří, Děčíně, České Lípě, Karlových Varech, Chebu a jiných větších městech v ČR.

Dodatelské ceny heroinu od albánských překupníků se pohybují v rozmezí od 120 do 200 Kč za gram, v závislosti na kvalitě drogy. Prodejní cena koncovým uživatelům se pohybuje ve výši 200-300 Kč za gram již „řezané“ drogy (kvalita této drogy zpravidla není nijak vysoká).

11.8.2. Pěstování, zpracování a distribuce kanabisu

Tento problém tvoří samostatnou kapitolou vietnamských drogových deliktů. České bezpečnostní složky zaznamenávají od poloviny roku 2007 enormní nárůst především hydroponních (indoorových) pěstíren kanabisu (marihuany),

⁴⁶⁵ ZPČR: Kriminální případ (2002-2003).

žřizovaných Vietnamci. Zatímco v roce 2005 policie detekovala pouhou jednu takovou pěstírnu, v roce 2007 to bylo osm pěstíren; v roce 2008 55 pěstíren,⁴⁶⁶ v roce 2009 84 pěstíren a v roce 2010 145 pěstíren.⁴⁶⁷

Jednou k nám přijel zaměstnavatel z druhého konce republiky osobně si vyzvednout souseda – bývalého dělníka – na novou práci. Táta na to: „Takovou dálku? Ten jde pěstovat kytky.“ I to je východ. Poslední půl roku se dočteme skoro každý týden zprávy o Vietnamcích a marihuaně ve skleničku. Vietnamské týdeníky zas mají co psát. Redaktoři slovy typu „čest národa“, „důstojnost komunity“, „hrdost“ ... rozhodně nešetří. Kritizují, obviňují dělníky ze zničení hezké pověsti o Vietnamcích, o které desetiletí usilují. ... Ono je to složitější, než se zdá. Vyhození dělníci pěstují něco zeleného, možná ani neví, co to je, pracovní doba bývá celý den, každý den v týdnu a plat maximálně 25 000 korun, zatímco milionový zisk jde do kapes majitelů, kteří při zásahu české policie nikdy nejsou. Skuteční zločinci zůstávají jako bohatý, úspěšný vzor, chudí, nevinní stráví čas ve vězení a ještě dostávají ostrou kritiku od vlastních lidí (výpověď vietnamského migranta).⁴⁶⁸

Mnoho vietnamských výrobců tabákových výrobků se v poslední době specializuje na pěstování marihuany a její následný prodej do zemí západní Evropy, zejména Německa a Itálie. Tato činnost není tak náročná na množství pracovních sil a logistickou podporu. Vietnam je rovněž převážně zemědělská země, a proto má mnoho Vietnamců s pěstováním obdobných plodin zkušenosti již z vlasti. Pěstování marihuany je spojeno s poměrně nízkými pořizovacími náklady, relativně vysokými zisky za krátký časový úsek a hlavně s nízkým rizikem odhalení pro tyto skupiny. Tento směr páchání trestné činnosti katalyzuje i probíhající celosvětová hospodářská recese, která zásadním způsobem zasahuje vietnamskou komunitu a tlačí mnoho jejích příslušníků do nelegálních aktivit.⁴⁶⁹

Technologie hydroponního pěstování marihuany byla dovezena z Nizozemska. Poprvé ji do ČR dle dostupných informací dovezl Vietnamec známý pod přezdívkou Binh Con („Malý Binh“). Jeho skutečné jméno nebylo zjištěno, muž nebyl nikdy dopaden. To bylo způsobeno pravděpodobně tím, že několik dalších osob vietnamského původu se na „dobré“ pověsti Binh Cona „příživilo“ a pod jeho jménem dále šířilo technologii k pěstování marihuany.

V současné době se způsob pěstování kanabisu neustále zdokonaluje. Byly vyvinuty technologie k pěstování rostlin přímo ze semen, zdokonalilo se i osvětlování rostlin a odvětrávání, což umožňuje jak vyšší výnosy, tak produkci kvalitnější drogy. Pěstírny se z panelákových bytů přesunuly do rodinných domů. Zařízení

⁴⁶⁶ ZPČR: Analýza NPC, 2008.

⁴⁶⁷ *Největším problémem Česka zůstává pervitin*, 2011.

⁴⁶⁸ *Jak opravdu žijí Vietnamci v ČR*, 2008.

⁴⁶⁹ Zdroj: Policie ČR, ÚOOZ, 2008.

s 1 000 rostlinami nejsou považována za nic výjimečného. V listopadu 2010 odhalili policisté v Třebíči nelegální pěstírnu kanabisu s rekordními 5 000 rostlin. Pěstírna fungovala v prostorách skladiště bývalého velkoobchodu s potravinami. Zadrženi byli tři vietnamští „zahradníci“.⁴⁷⁰

Velké zisky v této oblasti rovněž přitahují pozornost *bộ đội* a kriminálních gangů. Ty do pěstování kanabisu vnášejí násilnou trestnou činnost. Dochází k únosům, loupežím a vydírání. V konkurenčních bojích mezi skupinami zabývajícími se pěstováním kanabisu jsou však také využívány legální prostředky – trestní oznámení nebo činnost ve prospěch policie, kdy jsou policistům sdělovány informace o umístění pěstíren konkurenčních skupin apod.⁴⁷¹

Na území ČR se pěstování kanabisu značně rozšířilo. Atraktivní pro pěstitele jsou zejména vysoké výnosy plynoucí z této trestné činnosti. Není výjimkou, že tzv. „pěstírna“ obsahuje 600-800 kusů rostlin a za sklizeň lze inkasovat až 3 000 000 Kč.

10 kg suché drogy se od „výrobce“ prodává za částku kolem 800 000 Kč. Toto množství odpovídá jedné sklizni z pěstírny o rozloze cca 150 m². Náklady spojené s vybavením takovéto rozlohy pěstírny (elektroinstalace, vzduchotechnika, zálaha apod.) se pohybují v částkách okolo 300 000 Kč. Jeden cyklus (od zasazení do sklizně rostliny) trvá tři měsíce. Tedy zisk z prvního cyklu činí cca 500 000 Kč. Následující cykly pak přinášejí zisky ve výši 800 000 Kč, jelikož odpadá počáteční náklad na zřízení pěstírny. Nutné je ovšem odečíst i mzdy personálu a další vedlejší výrobní náklady.⁴⁷²

Modus operandi je ve všech případech velmi podobný. Organizátor této trestné činnosti si najde na území ČR nějaký odlehlý prostor, nejčastěji v podobě bývalého zemědělského statku, rozlehlého obytného domu, půdního prostoru nebo i bytu v panelovém domě. Za účelem uzavření nájemní smlouvy často využije identitu jiné osoby nebo pozměněných dokladů. K jednáním jsou využíváni kultivovaní jedinci, kteří mají vzbudit důvěru pronajímatelů. Vietnamci přitom využívají i služeb Čechů, kteří jim pomáhají vybírat budovy vhodné k pronájmu a následnému zřízení pěstírny a zprostředkují nájem budov.⁴⁷³ Nájemné je placeno včas a v hotovosti.

Vybavení k indoorovému pěstování si organizátoři pěstování marihuany pořizují ve specializovaných obchodech, které vlastní nezřídka i Vietnamci. Policisté zjistili, že v Česku bylo založeno několik obchodních společností, které se zabývají dovozem hydroponních technologií pro velkopěstírny. V pozadí těchto

⁴⁷⁰ V Třebíči našli policisté pěstírnu s 5000 rostlinami konopí, 2010.

⁴⁷¹ ZPČR: Bývalý důstojník ÚOOZ, analýza pro projekt, 2010; ZVK: 2010.

⁴⁷² ZPČR/ZVK: ÚOOZ, kriminální případy (2005-2008) a operativní informace od informátorů z vietnamské komunity.

⁴⁷³ Největším problémem Česka zůstává pervitin, 2011.

společností stojí vietnamské skupiny. Tyto technologie jsou dováženy převážně z Nizozemska a Velké Británie. Majitelé těchto firem jsou ve většině případů zapojeni jak do nelegálního pěstování konopí, tak do následné výroby a distribuce marihuany.⁴⁷⁴

Indoorový způsob pěstování je využíván Vietnamci i k pěstování zeleniny.

Dnes již v rámci vietnamské komunity bude pravděpodobně operovat několik osob dodávajících tuto technologii a schopných zprovoznit technologické zařízení potřebné speciálně k pěstování a k výrobě marihuany. Prodejce technologie také zpravidla provádí montáž zařízení a nežádka i zaučení personálu.

V rámci úprav objektu dochází k úpravě přívodu elektrické energie, která je obvykle ještě před rozvodnou sítí objektu uzpůsobena k nelegálnímu odběru (až 18 000 kWh za měsíc/400 rostlin).

Organizátor si dále najme vhodné pracovníky. Tito „zahradníci“ jsou často občané Vietnamu, kteří jsou na území ČR v postavení žadatelů o azyl, porušují režim pobytu cizinců nebo jsou v jiném nevýhodném postavení (dluhy, nezaměstnanost apod.). Nežádka se jedná o propuštěné vietnamské pracovníky, kteří se po ztrátě zaměstnání pohybují v prostorách velkých tržnic a jsou za každou nabídku práce (byť nelegální) vděční. Novým trendem pak je, že „zahradníky“ jsou lidé, kteří již mají zkušenosti s pěstováním kanabisu a této činnosti se soustavně věnují.

„Zahradník“ je přesně instruován o technologii pěstování a o zásadách konspirace. V pěstírně je mu zajištěna strava a jistá forma ubytování, nesmí ji však opouštět a musí ji mít stále zamčenou. Jeho úkolem je starat se o rostliny a rovněž je chránit před krádeží. Pracovníci na těchto místech žijí po mnoho měsíců v malých, uzavřených a často nevětraných prostorách (zápach pěstované marihuany je velmi výrazný). Obvykle znají jen osoby, jež je nábory, instruují, zásobují potravinami a hnojivy a jezdí kontrolovat, nikoli majitele pěstíren. V průběhu jednoho růstového cyklu dochází k přemísťování „zahradníků“ mezi objekty.⁴⁷⁵

Poté již pěstírna funguje v podstatě jako samostatná buňka. Potraviny, živiny pro rostliny apod. jsou dováženy na místo v nočních hodinách, aby tak nedošlo k odhalení. Zároveň jsou odváženy odpadky a suché části rostlin.

V minulých letech bylo běžné, že v roli „zahradníků“ v pěstírnách fungovali lidé na hranici vykořisťování s malou zkušeností pěstování kanabisu. Průměrný pracovník dostával za svou práci 12 000–15 000 Kč měsíčně.⁴⁷⁶ To se místy nadále děje. Jiná je situace v případě „profesionálů“, kteří jsou dnes za svoji nelegální činnost relativně dobře honorováni. Podle policejních zdrojů se v těchto případech v roce 2010 běžné mzdy vietnamských zahradníků pohybovaly okolo 1 000 €(asi

⁴⁷⁴ Největším problémem Česka zůstává pervitin, 2011.

⁴⁷⁵ ZPČR: Analýza NPC, 2008.

⁴⁷⁶ Tamtéž.

24 400 Kč) měsíčně.⁴⁷⁷ Ovšem např. během rozsáhlé operace „Canh“ proti pěstitelům kanabisu v srpnu 2010 policie zaznamenala mzdy těchto „zahradníků“ ve výši 1 500 až 2 000 € (37 000 až 50 000 Kč) za měsíc. Finanční odměna „zahradníků“ závisela i na výsledku sklizně. Mnozí z nich měli s pěstováním kanabisu zkušenosti z jiných evropských států, zejména z Británie a ze severských států.

Relativně novým fenoménem je „výprodej“ techniky a „vyškoleného personálu“ dalším pěstitelům doma i do zahraničí. Stejně jako vyškolení „zahradníci“ přicházejí do České republiky, množství z nich naopak odchází pěstovat kanabis do západní Evropy, zejména do Velké Británie.⁴⁷⁸

Marihuana z vietnamských hydroponních pěstíren se vyznačuje vysokým obsahem psychoaktivních látek THC (tetrahydrocannabinolu) – až 18 %.⁴⁷⁹ Surová „tráva“ se po sklizni často převáží k usušení na zvláštní místa, aby byl zajištěn plynulý růst nových rostlin.

Dvojice Vietnamců havarovala nedaleko Karlových Varů s vozidlem plným ještě neusušené marihuany. Pro dopravní policisty poté nebyl problém podle typického zápachu drogu ve vozidle nalézt. Těžce zraněný řidič nebyl schopen z místa havárie uprchnout, nicméně jeho spolujezdec byl náhodně zadržen policejní hlídkou až poblíž Chebu, neboť vzbudil její pozornost tím, že se podél silnice pohyboval v únoru bos a velmi spoře oblečen. V havarovaném vozidle byl pak nalezen jeho cestovní pas a další doklady.⁴⁸⁰

Po usušení je droga prodána v menší míře na domácí trh, ve větší míře do zahraničí – zejména do Německa. To se děje zejména prostřednictvím dalších příslušníků vietnamské diaspory v Evropě. Podle policejních a celních poznatků jako kurýři již v poslední době nejsou najímáni občané České republiky, případně dalších států Evropské unie, ale převážně občané Vietnamu.⁴⁸¹

Po otevření hranic si pro drogu často jezdí sami němečtí dealeri (při přechodu hranic bývají na území Německa velmi často kontrolováni řidiči s českými státními poznávacími značkami, na německé vozy se při přechodu státních hranic spolkové bezpečnostní síly většinou nezaměřují).

Na boj proti mezinárodnímu obchodu s kanabisem, za kterým stojí Vietnamci, je zaměřen speciální společný tým Národní protidrogové centrály Policie České republiky Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR (NPC) a Celní protidrogové jednotky Generálního ředitelství cel (CPJ), zřízený v roce 2009.

⁴⁷⁷ Výroční zpráva NPC 2010: 9; Největším problémem Česka zůstává pervitin, 2011.

⁴⁷⁸ Policisté dopadli 21 lidí, které podezírají z pěstování marihuany, 2010.

⁴⁷⁹ Výroční zpráva NPC 2010: 20.

⁴⁸⁰ ZPČR: ÚOOZ.

⁴⁸¹ Policisté dopadli 21 lidí, které podezírají z pěstování marihuany, 2010.

Společný pracovní tým detektivů Národní protidrogové centrály (NPC) a Celní protidrogové jednotky (CPI) zahájil v polovině měsíce srpna 2009 operaci pod krycím názvem „Bao“.

Operace byla zaměřena na organizovanou skupinu pachatelů vietnamské národnosti působících na území České republiky, Spolkové republiky Německo a Maďarska, kteří se v České republice zabývali zřizováním indoorových velkopěstíren konopí – kanabisu. Z konopí následně vyráběli marihuanu, kterou pašovali prostřednictvím najatých kurýrů na nelegální drogové trhy v Německu a Maďarsku.

V průběhu operace „Bao“ byla navázána mezinárodní policejní spolupráce s vyšetřovacími orgány Spolkové republiky Německo – GER Norimberk Nordbayern, Celní správou Slovenské republiky a Protidrogovou jednotkou Maďarska.

Dne 7. října 2009 byl v součinnosti s příslušníky Generálního ředitelství cel a Celního kriminálního úřadu Selb (Bavorsko) zadržen na hraničním přechodu Selb občan ČR. Tento kurýr pracující pro vietnamské organizátory pašoval v kufru a na zadních sedadlech svého vozu Audi A6 celkem 29 kg marihuany. Tato marihuana měla být na německém drogovém trhu prodána za cenu 4 000 € za 1 kg.

Dne 9. listopadu 2009 byl v součinnosti s příslušníky Celní správy Slovenské republiky zadržen v Bratislavě občan Maďarska, který ve svém vozidle BMW pašoval pro vietnamské organizátory 15 kg marihuany. Droga byla určena pro maďarský trh, kde by se její prodejní cena pohybovala okolo 70 000 Kč za 1 kg.

Dne 17. listopadu 2009 byl příslušníky GER Norimberk Nordbayern zadržen muž vietnamské národnosti, žijící trvale na území Německa, který zde organizoval prodej marihuany pašované z České republiky. Kromě toho zadržený muž také zorganizoval na území Německa zřízení dvou velkopěstíren konopí s kapacitou přibližně jednoho tisíce rostlin konopí na jednu pěstírnu.

V období od 27. listopadu do 1. prosince 2009 došlo v součinnosti s příslušníky Skupiny operativního nasazení Generálního ředitelství cel, Služby kriminální policie a vyšetřování územního odboru Havlíčkův Brod a Zásahové jednotky Krajského ředitelství policie Hradec Králové k zadržení čtyř občanů Vietnamu. Tito Vietnamci organizovali pěstování konopí a zřizování indoorových pěstíren konopí na území České republiky. Jeden z pachatelů byl zadržen v Chebu a tři další na různých místech Prahy. Při domovní prohlídce v bytě na pražské Libuši, který tato skupina pachatelů užívala jako sklad marihuany, bylo zajištěno 15 kg drogy. V rámci operace byly zlikvidovány celkem tři velkopěstírny konopí. Jedna v obci Rudná, okres Praha-západ, druhá v obci Krucembek, okres Havlíčkův Brod, a třetí v obci Habry, okres Havlíčkův Brod. Dále byli zadrženi tři občané Vietnamu, kteří pracovali jako tzv. „zahradníci“, respektive se starali o pěstování a sušení kanabisu. V pěstírnách bylo zajištěno celkem 3 000 kusů rostlin konopí. Byly také zajištěny tři kompletní technologie určené k indoorovému pěstování konopí v pořizovací ceně 3 miliony korun.

Celkově bylo v rámci této operace zajištěno 59 kg marihuany s vysokým obsahem účinné látky THC od 18 do 25 % v hodnotě nejméně 5 110 000 Kč. Z tohoto

množství marihuany by bylo možné vyrobit až 59 000 dávek. Bylo zadrženo deset osob.⁴⁸²

V srpnu 2010 proběhla policejní operace s krycím názvem „Canh“, která byla vedena společným pracovním týmem příslušníků Národní protidrogové centrály (NPC) a Celní protidrogové jednotky (CPJ). S ohledem na rozsah operace se na celé akci podílely i další útvary Policie ČR a Celní správy ČR včetně Skupiny operativního nasazení Celní správy ČR, Útvaru rychlého nasazení (URNA), zásahových jednotek Krajského ředitelství policie Plzeňského kraje, Středočeského kraje, Krajského ředitelství policie hl. m. Prahy a Speciální pořádkové jednotky Krajského ředitelství policie hl. m. Prahy. Řádově šlo o stovky lidí.

Realizace operace „Canh“ byla výsledkem několikaměsíčního prověřování organizované trestné činnosti s významným mezinárodním prvkem. V jejím průběhu byla zadržena na území ČR organizovaná skupina 21 Vietnamců, další čtyři Vietnamce zadrželi spolupracující celní a policejní orgány v zahraničí.

Pachatelé v ČR zřizovali a provozovali velkokapacitní indoorové pěstírny konopí. Z vypěstovaného konopí vyráběli marihuanu, kterou prodávali na území ČR a také ji vyváželi do Rakouska, Maďarska a na Slovensko. Byla proto navázána úzká spolupráce s příslušnými protidrogovými policejními a celními jednotkami těchto zemí. V důsledku této spolupráce došlo v březnu 2010 k zadržení kurýra v Rakousku, který z ČR pašoval 7,2 kg sušené marihuany; další kurýr byl zadržen koncem března 2010 na Slovensku s 6 kg sušené marihuany určené pro maďarský trh; v květnu 2010 došlo k zadržení kurýra přímo v Maďarsku se zásilkou 14 kg sušené marihuany; koncem května 2010 byl zadržen další kurýr na česko-rakouské hranici při pokusu o vývoz 8 kg sušené marihuany do Rakouska.

Na území ČR došlo v rámci operace k odhalení osmi plně vybavených a funkčních velkokapacitních indoorových pěstíren konopí. Pěstírny se nacházely v lokalitách Starý Plzenec, Tachov, Nýřany, Třemešné – Bezděkov, Horoušany, Chotěboř a Havlíčkův Brod. Při domovních prohlídkách a prohlídkách jiných prostor u hlavních organizátorů bylo zajištěno celkem 4 200 ks rostlin konopí, 2 kg sušené marihuany, 40 mobilních telefonů, 10 notebooků, 10 digitálních vah. Dále byly zajištěny finanční prostředky pocházejících z obchodování s marihuanou v celkové výši 2 200 000 Kč a osobní vozidla Audi A6, Škoda Octavia a BMW 318.

Vzhledem k tomu, že vegetační období indoorově pěstovaného konopí je přibližně deset týdnů, možná roční produkce marihuany z těchto pěstíren by mohla dosahovat až 1 400 kg. Cena za 1 kg tohoto druhu marihuany v zemích EU dosahuje částky 3 000 €, celková cena by tedy mohla dosáhnout částky 100 milionů korun.⁴⁸³

⁴⁸² FRYDRYCH, 2010a: 14.

⁴⁸³ FRYDRYCH, 2010b: 15.

Na pěstírny marihuany provozované Vietnamci se dnes soustředují i některé gangy *bộ đội*. Vytipují si objekt, poté pěstírnu skrytě hlídají a těsně před sklizní ji vykradou (sklidí).⁴⁸⁴

Pan Hoan byl zapleten do konkurenčního boje mezi pěstiteli kanabisu. Proto navedl jiného Vietnamce, Nguyena, aby policii ukázal některé pěstírny konkurenčního gangu. Ten o pěstírnách věděl od svého kamaráda Binh, který zde zaváděl technologie a „rozjížděl výrobu“ ještě v době, kdy bezpečnostní opatření směrem do vietnamské komunity nebyla třeba. V rámci policejní akce, při které došlo k likvidaci pěstíren, však nebyli zatčeni hlavní organizátoři z konkurenčního gangu. To mohlo mít mnoho důvodů. Policie mohla pociťovat důkazní nouzi vzhledem k vyšším článkům této organizace, nebo se domnívala, že ještě nenalezla všechna místa k pěstování marihuany, která skupina provozovala, a proto zatkla pouze část celého gangu.

Po „výslechu“, provedeném najatými *bộ đội*, dodavatel technologií Binh přiznal, že Nguyenovi prozradil místa pěstíren. Protože Nguyen pracoval pro Hoana a ten byl přímá konkurence, bylo jasné, co se stalo. Vůdce konkurenčního gangu Hung, jehož pěstírny byly policií zlikvidovány, se rozhodl s Hoanem „pořádně zatočit“. S pomocí svého bratra, kterým byl známý *bộ đội* působící na jedné z velkostržnic jako šéf skupiny „vojáků“, se pokusil Hoana unést. To se jim však nepodařilo. Naopak někteří z *bộ độiů*, kteří jim při pokusu o únos pomáhali, na vlastní pěst přepadli a vyloupili jednu z Hoanových pěstíren. Přitom surově zbili jejího „zahradníka“.

Hoan proto zesílil svoji osobní ochranu a zvýšil i bezpečnostní opatření ve svých pěstírnách. Svým „zahradníkům“ zabavil mobilní telefony a zásobování pěstíren se provádělo v delších intervalech. To vedlo k naprosté izolaci „zahradníků“ od okolního světa. Zahradník, kterého zbili loupící *bộ độiové*, trpěl astmatem a měl slabší srdce. Když se jeho zdravotní stav zhoršil, nedovolal se pomoci. Podařilo se mu sice informovat Hoana o tom, že potřebuje lékařské ošetření, ale protože se na území ČR zdržoval nelegálně a Hoan neměl žádné náhradní doklady, na které by jej nechal ošetřit, pravděpodobně v pěstírně nakonec zemřel. Tomu nasvědčuje zejména skutečnost, že nedlouho po svých potížích beze stopy zmizel.

Hungovi se podařilo některé své pěstírny obnovit, nicméně nadále po Hoanovi prostřednictvím svých *bộ độiů* požadoval kompenzaci za škody vzniklé zásahem policie. Hoan byl proto několikrát Hungovými lidmi zbit. Nakonec se obrátil na policii a oznámil jí, že ho Hungova skupina vydírá. Policie s Hoanovým souhlasem monitorovala jeho telefonní rozhovory a schůzky s vyděrači. Po shromáždění potřebných důkazů byli vyděrači při předání požadované finanční částky zatčeni. Za mřížemi se ovšem ocitl i Hoan, neboť v průběhu policejního vyšetřování bylo zjištěno, že i on je šéfem gangu provozujícího pěstírny kanabisu.⁴⁸⁵

⁴⁸⁴ ZPČR: ÚOOZ, NPC, kriminální případy (2005-2008).

⁴⁸⁵ ZPČR: Zdroj ÚOOZ, analýza pro projekt, 2010.

11.8.3. Metamfetamin – pervitin

Metamfetamin – pervitin je na území České republiky tradičně nejužívanější „tvrdou“ drogou. Je vyráběn převážně z pseudoefedrinu, který výrobci drog abstrahují z volně dostupných léčiv. Tato léčiva se dají zakoupit jak v ČR, tak i v sousedních zemích – v Polsku, Německu a na Slovensku. V minulých letech rovněž především Albánci dováželi efedrin ze států bývalé Jugoslávie.⁴⁸⁶

Léčiva ze zahraničí jsou jednak levnější a jednak mají vyšší obsah pseudoefedrinu. Ten se pohybuje od 30 do 60 mg v lékové jednotce (tabletě), v některých případech jde dokonce o množství 120 mg v lékové jednotce.⁴⁸⁷ Z farmak dovážených ve velkém množství z Polska se jedná se především o léky Acatar a Sudafet, u kterých je obsah pseudoefedrinu 60 mg na tabletu.⁴⁸⁸ Je běžné, že nákupy léků v zahraničí provádějí specializovaní nákupci zároveň pro několik výrobců pervitinu v ČR.⁴⁸⁹

Jako zajímavý „obchodní artikl“ pervitin záhy vzbudil pozornost i vietnamských drogových překupníků. Ti pervitin zpočátku nakupovali od českých „vaříčů“, později si je k výrobě pervitinu přímo najímali. Rovněž začali obchodovat nejen s již vyrobeným pervitinem, ale i s prekurzory – látkami potřebnými k jeho výrobě. S pervitinem a jeho prekurzory dnes již většinou obchodují souběžně a zařadili je do svých obchodních aktivit nejen v rámci České republiky, ale i v dalších státech EU.⁴⁹⁰ V roce 2010 byl rovněž zaznamenán první případ dovozu léčiv s obsahem pseudoefedrinu původem z Vietnamu.⁴⁹¹

Vietnamci časem získali od českých „vaříčů“ jejich *know how*. V roce 2010 pak česká policie zaznamenala jejich razantní nástup do samostatné výroby pervitinu. Vietnamští „vaříči“, na rozdíl od svých českých „kolegů“, začali sestavovat velké varny, které jsou schopny produkovat velké množství metamfetaminu na jeden výrobní cyklus.⁴⁹²

Obyvatelům panelového domu v Modřanech se nezdál silný zápach acetonu, který se delší dobu šířil z bytu šestačtyřicetiletého Vietnamce. Zavolali proto policisty. Vietnamec z bytu před příchodem policistů stačil utéct, ale po krátké honičce byl zadržen.

Policisté v bytě našli varnu na výrobu pervitinu a rovněž sportovní tašku nabitou pytlíky s bílou krystalickou látkou, které dohromady vážily zhruba 8,5 kilogramu. Analýza prokázala, že se jedná o velmi kvalitní pervitin v hodnotě přibližně 30-40 milionů korun. Kromě pervitinu měl muž v tašce i nabitý samopal Škorpion s plným

⁴⁸⁶ Výroční zpráva NPC 2010: 6; Největším problémem Česka zůstává pervitin, 2011.

⁴⁸⁷ Tamtéž.

⁴⁸⁸ Výroční zpráva NPC 2010: 28.

⁴⁸⁹ Tamtéž.

⁴⁹⁰ Tamtéž: 26.

⁴⁹¹ Tamtéž: 6.

⁴⁹² Tamtéž: 24.

zásobníkem a peníze v cizí měně v hodnotě přes 1,7 milionu korun. Rovněž několik mobilů a klíčů od aut. Podle množství drog a peněz je pravděpodobné, že muž nebyl jen obyčejný dealer, ale spíše významnější člen organizované skupiny.⁴⁹³

Část produkce takto vyrobeného pervitinu je určena i pro český trh, část je vyvážena do zemí západní Evropy, zejména do Německa.⁴⁹⁴

Koncem února roku 2011 byla policisty Národní protidrogové centrály ukončena operace s krycím názvem „Sang“.

Po několikaměsíčním prověřování trestné činnosti byla ve spolupráci s Útvarem rychlého nasazení a Zásahovou jednotkou Policie ČR Krajského ředitelství Ústeckého kraje zadržena organizovaná skupina devíti Vietnanců, sedmi mužů a dvou žen, která se zabývala výrobou a distribucí metamfetaminu. Část této skupiny byla zadržena v Litvínově bezprostředně při výrobě metamfetaminu. Droga měla být distribuována toxikomanům v Ústeckém kraji a na dalších místech České republiky. Další aktivitou této skupiny bylo indoorové pěstování konopí a následná výroba marihuany. Tu skupina vyvážela do Německa. Detektivové NPC kontaktovali kolegy v Německu, kterým se podařilo zadržet tři kurýry skupiny se 17 kg marihuany.

Při provedených domovních prohlídkách a prohlídkách jiných prostor byla zajištěna finanční hotovost 245 000 Kč, 750 €, 100 USD, dvě laboratoře na výrobu metamfetaminu a cca půl kilogramu metamfetaminu ve stadiu výroby. Dále se podařilo zajistit dohromady 200 g různých drog, konkrétně heroinu, hašiše a kokainu, chemikálie potřebné k výrobě metamfetaminu a 4 kg „vyloupaných“ tablet léků s obsahem pseudoefedrinu. V prostorách objektu v Litvínově byla zajištěna rovněž jedna indoorová pěstírna konopí.⁴⁹⁵

Lze předpokládat, že těchto případů bude přibývat. Vzhledem k vazbám Vietnanců v ČR na jejich vlast představují latentní nebezpečí dovozy prekurzorů na výrobu metamfetaminu a rovněž samotného metamfetaminu z oblasti jihovýchodní Asie. Ta dnes v produkci a spotřebě této drogy, místně nazývané *já-bá*, „bláznivá droga“, prodělává drogový boom.

⁴⁹³ MIKLÍKOVÁ, 2011; *V paneláku měl Vietnamec varnu, v tašce devět kilo pervitinu a samopal*, 2011.

⁴⁹⁴ *Výroční zpráva NPC 2010*: 24.

⁴⁹⁵ *Tisková zpráva k operaci „SANG“*, 2011.

12 Vztahy vietnamského a čínského podsvětí

V tisku se v minulých letech často objevovaly informace, že Vietnamci jsou pouze schopni provádět „špinavou práci“ pro bossy čínského organizovaného zločinu. To dnes již není ani zdaleka pravda.

Zaměstnanci čínského velvyslanectví byli do roku 1989 prakticky jedinými Číňany dlouhodobě přítomnými v České republice. Poté došlo k strmému nárůstu jejich počtu. V současné době se v zemi nachází přibližně 6 000 trvale bydlících Číňanů a toto číslo naopak klesá.⁴⁹⁶ Rovněž čínský organizovaný zločin v České republice není silný. Organizované zločinecké skupiny z Peking, Fu-t'ien a Wen-čou jsou aktivní v oblasti ilegální migrace a obchodu se zbožím klamavých značek, ale i pašování zboží a vývozu finančních prostředků z této činnosti. Vývoz finančních prostředků pro Číňany pak už nezřídka zajišťují Vietnamci.⁴⁹⁷

Čínští přistěhovalci v rámci vlastních organizovaných zločineckých skupin začali zaměstnávat na počátku devadesátých let Vietnamce hlavně ve třech oblastech: jako tlumočníky, zprostředkovatele a odborníky na Českou republiku, jako dealery se zbožím a jako pomocníky při vykonávání nelegální činnosti. Vietnamci však postupně začali vstupovat i do velkého podnikání. V mnoha ohledech kopírují úspěšné čínské modely. Struktura jejich skupin ovšem není tak hierarchická a pevná jako v případě čínských uskupení. To na druhé straně vietnamskému organizovanému zločinu v dnešní době poskytuje jistou operační výhodu a větší flexibilitu. I díky tomu zřejmě došlo k podstatnému vytlačení tradičních čínských organizací triádového typu z asijského podsvětí v ČR. V současnosti stále více vietnamských zločineckých vůdců a skupin působí samostatně a organizuje své vlastní zločinecké struktury. Nejsou pouhými „lokaji“ čínského organizovaného zločinu, stali se jeho partnery.

Na konci roku 1997 a na počátku roku 1998 někteří Číňané vyjádřili svůj zájem na podílu ze zisku z lukrativních nelegálních činností na západní česko-německé hranici, které jsou ovládaný Vietnamci. Vzájemné napětí vedlo k několika

⁴⁹⁶ ZPČR: Nepublikovaná zpráva ÚOOZ založená na odborném posudku Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky, listopad 2006.

⁴⁹⁷ MACHÁČEK – RUMPL, 1997: 68-69; NOŽINA, 2003b: 214-217.

vraždám v západních Čechách a Číňané vyhrožovali vypálením velké vietnamské tržnice v Praze. Neshody se vyřešily na schůzce čínských a vietnamských šéfů v Praze. Obě zločinecká podsvětí od té doby koexistují více méně pokojně.⁴⁹⁸

Vietnamské kriminální síť dnes můžeme obecně charakterizovat jako mladší a primitivnější obdoby čínských kriminálních společností, ovšem s větší tradicí v ČR. Tato tradice obráceného poměru čínských a vietnamských kriminálních uskupení je v evropském měřítku do jisté míry raritou.

⁴⁹⁸ NOŽINA, 2000b: 28; ZPČR: Rozhovor s M. K. a T. R., důstojníky ÚOOZ, 4. 6. 1999.

Vztahy českého a vietnamského podsvětí

Ačkoli kontakty mezi skupinami vietnamského organizovaného zločinu a českého podsvětí nejsou nijak výjimečné, je všeobecně známo, že kriminální delikventi pocházející z řad vietnamské komunity neudržují kontakty s českým zločineckým prostředím nijak rádi. Pokud tomu tak je, potom jsou čeští pachatelé trestné činnosti využíváni víceméně ke „špinavé práci“. Spolupráce probíhá zejména v oblasti převádění osob a obchodu s bílým masem, kdy čeští pachatelé často zajišťují převozy vietnamských osob přes hranice, poskytují jim ubytování nebo spolupracují při legalizaci jejich pobytu. Čeští kriminální delikventi bývají rovněž využíváni při páchání násilné trestné činnosti – únosech, loupežích, méně pak (s ohledem na jazykovou bariéru) k vydírání. Jsou známy případy, kdy čeští občané vařili pro Vietnamce pervitin a asistovali jim při distribuci drog, případně vystupovali jako falešní policisté.

T. H., stánkový prodejce v jedné z tržnic, byl pravděpodobně kvůli obchodnímu sporu unesen skupinou Čechů, kteří se vydávali za policisty. Později byl předán několika Vietnamcům, kteří jej drželi v opuštěném objektu, zbili jej a požadovali na něm zaplacení určitého finančního obnosu. Rovněž mu odcizili větší finanční hotovost a mobilní telefon. Nakonec ho přinutili podepsat dlužní úpis a propustili ho na odlehlém místě v jižních Čechách.⁴⁹⁹

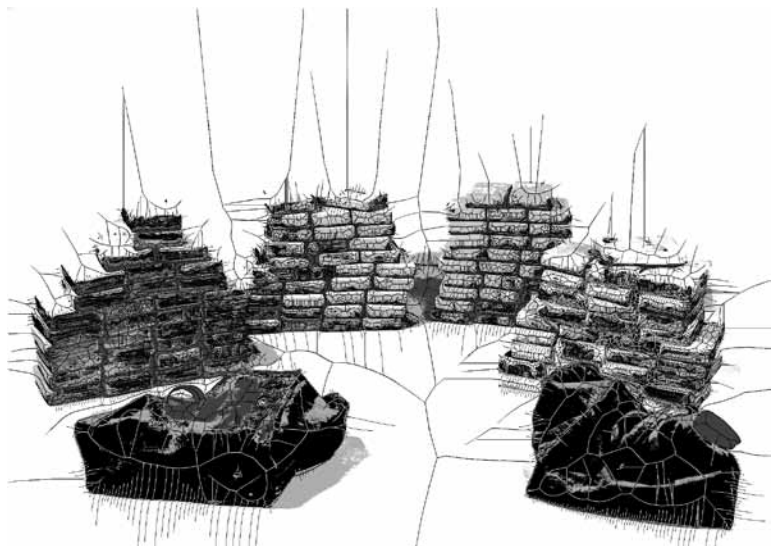

Poblíž Prahy došlo k přepadení vozidla převážejícího větší finanční obnos. Přepadení bylo provedeno tak, že pachatelé české národnosti narazili s odcizeným vozidlem Škoda Favorit do okolo projíždějícího vozidla řízeného občanem Vietnamu. Za použití zbraně (došlo ke střelbě, která měla oběti zastrážit) z vozidla odcizili větší finanční obnos a z místa ujeli. Později bylo zjištěno, že přepadení bylo vytipováno a pravděpodobně i naplánováno Vietnamcem s výbornou znalostí prostředí vietnamské komunity. Ten byl i na místě činu.⁵⁰⁰

⁴⁹⁹ ZPČR: ÚOOZ, kriminální případ (2007-2008).

⁵⁰⁰ ZPČR: ÚOOZ, kriminální případ (2008).

Specifické jsou vztahy Vietnamců s romskou komunitou. Vietnamští delikventi její služby často využívají k legalizaci svého pobytu v ČR (fiktivní sňatky, přiznání otcovství atd.), realizaci příležitostných kriminálních aktivit aj. Jako rizikovou lze označit provázanost romské komunity s vietnamskými dealery drog. V žádném případě se však nejedná o rovnoprávný vztah. O tom svědčí i vietnamské označení pro Romy – *moi*. Jedná se o termín užívaný ve středním a jižním Vietnamu pro příslušníky horských etnik, považovaných tradiční vietnamskou společností za zaostalé a barbarské.

Spolupráce příslušníků vietnamské komunity a policie s českými bezpečnostními složkami

Vietnamská kriminální uskupení v ČR mají zájem na vytvoření vhodného prostředí pro své aktivity. To se týká jak etablování těchto struktur v prostředí vietnamské diaspory, tak i jejich vztahů s českým majoritním prostředím. V průběhu výzkumu byla zaznamenána řada neověřených informací o snahách vietnamských kriminálních subjektů ovlivňovat rozhodovací procesy a činnost českých úřadů a bezpečnostních složek. Tyto snahy se pohybují v širokém spektru aktivit od poskytování zavádějících informací přes korupci zodpovědných úředníků až po snahy o jejich vydírání a diskreditaci.

Známý je případ důstojníka Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Policie ČR (ÚOOZ), který se věnoval asijské kriminalitě. Tento důstojník jako jeden z mála policistů hovořil vietnamsky, a i proto se stal pro vietnamské podsvětí nepohodlnou osobou. Při vyšetřování případu spojeného s finanční kriminalitou se ho kdosi z vietnamské komunity pokusil odstranit. V Libanonu bylo za nevyjasněných okolností založeno anonymní konto, k němuž byla vyrobena napodobenina platební karty na jméno tohoto důstojníka. Touto kartou pak měly být podle některých informací a výpovědí hrazeny podezřelé platby. Důstojník tak měl být zdiskreditován.

I přes to, že se připravovaná akce prozradila a o případu informovala ve své reportáži televize Nova, důstojníka začala vyšetřovat inspekce ministerstva vnitra. Následně proběhla diskreditační kampaň tohoto důstojníka v tisku. V rámci případu byl rovněž vyšetřován jistý vyšetřovatel inspekce ministerstva vnitra, podezřelý ze spolupráce s vietnamským podsvětím.

Vyšetřování skončilo do ztracena a celý případ diskreditace byl nakonec státním zástupcem zastaven jako neopodstatněný. Důstojník ÚOOZ v době uzávěrky knihy stále čelil soudní žalobě v souvislosti s ochranou osobnosti osob, které byly z pokusu o jeho diskreditaci podezřelé.⁵⁰¹

Neověřené informace z terénu a analýzy registrovaných kriminálních aktivit naznačují, že vietnamské kriminální subjekty jsou ve snahách o ovlivňování státních orgánů nezdědky úspěšné. To potírání vietnamské kriminality výrazně ztěžuje.

⁵⁰¹ KRIŠTOF, 2010; Interview s daným důstojníkem ÚOOZ, březen 2011.

Na druhé straně ani české bezpečnostní složky neustrnuly. Stav legislativy a rovněž řešení vietnamské kriminality se v mnohém zlepšily. Roste počet úředníků a pracovníků bezpečnostních složek, kteří mají s tímto fenoménem zkušenosti a jsou schopni proti němu účinně zasahovat. I přesto je situace v této oblasti nadále neuspokojivá.

I přes přetrvávající relativní uzavřenost vietnamské komunity v ČR se dnes určitá část jejích příslušníků snaží vymanit ze závislosti na paralelních mocenských strukturách uvnitř komunity a více komunikovat s českým prostředím. To se týká i osob ochotných spolupracovat s českými bezpečnostními složkami. Jedná se o široké spektrum lidí od patriotů přes osoby v nouzi až po osoby snažící se zneužívat české státní orgány ve svůj prospěch.

Patrioti spolupracují s orgány státní správy z vlastního přesvědčení a ve snaze pomoci vlastní komunitě v boji proti vysoké zločinnosti a při řešení důležitých sociálních problémů, se kterými se komunita potýká. Mnohdy se jedná o vzdělané lidi, kteří se po skončení studia vzhledem k nedostatku jiných pracovních příležitostí začali věnovat podnikání nebo jiným profesím souvisejícím s vietnamskou komunitou. Vzhledem k tomu, že neustále naráželi na bariéry uvnitř komunity nastavené zasahováním její kriminální složky do běžného života vietnamských imigrantů v ČR, rozhodli se přispět k řešení tohoto závažného problému. Takoví lidé mnohdy bývají vlastní komunitou opovrhováni, nenáviděni a jsou považováni za „potížisty“ a „policejní donašeče“. Tak je označuje i velká většina „respektovaných mužů“. Na druhé straně to bývají právě tito lidé, kteří se staví do čela odporu drobných prodejců proti nereálným požadavkům, utlačování a v některých případech i šikaně ze strany „respektovaných mužů“, resp. jiných elit vietnamské komunity. To jim sice přináší jisté skryté sympatie ze strany obyčejných Vietnamců, otevřenou podporu se však většina z nich zpravidla bojí dát najevo. V některých případech se tito lidé stávají cílem různých útoků.

Je znám případ pokusu vraždy, resp. těžkého ublížení na zdraví vietnamského tlumočníka, který platí za znalce vietnamských kriminálních struktur v západních Čechách. Tento muž, řekněme mu Hai, byl napaden v prostoru jedné z vietnamských restaurací mladým *bộ đội*. Ten se nejprve pokusil zastřelit pistolí, ale vzhledem k tomu, že se zbraní den před útokem manipuloval a pravděpodobně špatně zasunul do zbraně zásobník, k výstřelu nedošlo. Následnému fyzickému útoku, během kterého *bộ đội* použil zaseknutou pistoli jako obušek, se již Hai ubránil. Byl však zraněn.

Mladý *bộ đội* si tak pravděpodobně chtěl zajistit větší prestiž mezi ostatními „vojáky“ a odstranit Haie od případné spolupráce s policií.⁵⁰²

Tento případ není ojedinělý. Kromě lidí, kteří jsou považováni za spolupracovníky státní správy, bývají napadáni i tlumočníci odmítající spolupracovat

⁵⁰² ZPČR: Bývalý důstojník ÚOOZ, analýza pro projekt, 2010.

s kriminálním prostředím vietnamské komunity. Napadání bývají i jejich rodinní příslušníci a jsou ohrožováni i jejich rodiny žijící ve Vietnamu.

Další skupinu vietnamských spolupracovníků tvoří lidé, kteří výměnou za určitý prospěch, ať již hmotný, nebo třeba i domnělý, provedou pro orgány státní správy požadovanou práci, resp. zjistí potřebné a důležité informace. Tito lidé jsou někdy schopni zajít tak daleko, že si celou trestnou činnost vymyslí. I pro velmi zkušené policisty a jiné orgány státní správy je pak velmi těžké rozpoznat, nakolik jsou informace těchto lidí důvěryhodné. Tito lidé dobře znají jak vietnamské kriminální prostředí, tak i jeho *mody operandi*. Proto je pro ně poměrně jednoduché uvést státní orgány v omyl.

Osoby v nouzi jsou lidé, kteří spolupracují s orgány státní správy, protože jsou k tomu donuceni okolnostmi. Zde můžeme najít širokou škálu různých motivů. Těmto lidem může např. hrozit vyhoštění z ČR a oni proto, aby se mu vyhnuli, raději spolupracují s policií.

Další kategorií představují lidé, kteří spoluprací s policií a orgány státní správy řeší problémy, které jim vznikly v rámci kriminálního prostředí nebo jejich vlastní kriminální činností a které jim již přerostly přes hlavu. Policii a další složky státní správy kontaktují proto, aby je v určitém okamžiku zneužili ke svým účelům. Kriminálního bosse vede ke spolupráci s policií např. fakt, že někdo z jeho blízkých byl odstraněn a on již nemá sílu vyřešit problém (rozuměj provést mstu) vlastními silami. Může se jednat i o osobu, která se sama dopustila protiprávního jednání a snaží se odvrátit pozornost od vlastní trestné činnosti. Ve vietnamském kriminálním podsvětí takový člověk sice ztratí na vážnosti, nicméně svůj existenční problém tím často vyřeší.

V prostředí asijských pašeráků lidé operují skupiny, které nejsou schopny zorganizovat kompletní transfer migrantů z Asie do Evropy. Zaměřují se proto na tzv. lov kačen. Konkurenčním pašeráckým organizacím unášejí „zákazníky“. Tato činnost je daleko jednodušší, neboť odpadá starost o dopravu, ubytování a pokrytí celé pašerácké trasy. Své oběti potom násilím nutí, aby se spojily s příbuznými v Asii a požadovali na nich zaslání výkupného. Předmětem vydírání se může stát i sama pašerácká organizace, již únosy „zákazníků“ silně poškozují „podnikatelský kredit“ a hrozí nebezpečí, že už by se na ni v budoucnu nikdo neobrátil s žádostí o zorganizování transferu. Občas proto dochází i k ozbrojeným bojům mezi skupinami pašeráků a únosců.

V roce 1995 se na české policejní stanici objevil Číňan S. K. J. z Moskvy s oznámením, že několik jeho „přátel“ unesl vietnamský K. D. gang. S. K. J. znal díky svým pražským kontaktům adresy míst, kde byli unesení lidé vězněni. Jednalo se o dva domy a byt v Praze. Česká policie provedla na označených místech razii a podařilo se jí unesené Asiaty osvobodit. K. D. byl později uvězněn. S. K. J. odletěl zpět do Moskvy a osvobození Asiaté zmizeli z hotelů, kde byli dočasně ubytováni po policejním zásahu. Zároveň s nimi zmizeli i svědkové. Později se ukázalo, že S. K. J. je šéfem skupiny Východní větev, specializované na pašování imigrantů do Evropy, a unesení lidé byli

jeho „klienti“. K. D. gang pro něj zajišťoval transfery lidí přes česko-německou hranici. Kvůli nezaplaceným dluhům ze strany S. K. J. unesl K. D. jednu skupinu migrantů jako rukojmí. S. K. J. v té době nedisponoval požadovanou částkou a jeho pověst jako pašeráka lidí byla ohrožena. Proto k vyřešení problému využil služeb policie.

Obdobně se Vietnamci usídlení v České republice obrátili na policii s oznámením, že jejich krajané jsou vězněni v Moskvě jako rukojmí. Česká policie kontaktovala ruské kolegy, kteří – opět na základě informací vietnamské komunity v Moskvě – rukojmí osvobodili. I v tomto případě oběti i svědkové zmizeli a případ byl uložen *ad acta*.⁵⁰³

Lidé tohoto typu často záměrně uvádějí nepravdivé informace o svých nepřátelích tak, aby se tito stali subjekty trestního stíhání, nebo přímo aranžují události tak, aby vypadaly jako trestný čin, pro který by byly jim nepohodlné osoby kriminalizovány. Jde např. o vytváření zdání, že došlo k únosu, vydírání, ublížení na zdraví, krádeži apod. Někdy se dlužník snaží vyřešit závazek vůči svému věřiteli jeho kriminalizací. Využije např. skutečnosti, že dal do zástavy své osobní vozidlo a policii oznámí, že byl vydírán a že jeho vozidlo mu bylo „zabaveno“ do té doby, než zaplatí svůj dluh. Časté jsou i pokusy o zahájení vyšetřování, do kterého by později vstoupil někdo z „respektovaných mužů“ a za jistý finanční obnos by „dokázal“ toto trestní stíhání zastavit. Ve skutečnosti by prostě v pravou chvíli odhalil, že celý případ je smyšlený.

Vietnamský podnikatel se pokusil své obchodní spory řešit odstraněním svého konkurenta. Vymyslel si proto plán, kdy jednu ze svých příbuzných chtěl poslat na několika-denní návštěvu svého konkurenta. Prostřednictvím spřáteleného policisty poté chtěl oznámit její únos a pokus o vydírání. Policie podle tohoto plánu měla „poškozenou“ zajistit v domě pomyslného pachatele. Dívka a několik svědků včetně organizátora celé akce pak měli na policii vypovídat o únosu. Pro podezřelého by pak bylo velmi obtížné prokázat svoji nevinu.⁵⁰⁴

14.1. Problém policejní spolupráce

Většina policejních a bezpečnostních expertů se shoduje na tom, že bez policejní spolupráce mezi jednotlivými zeměmi, ať již v rámci Interpolu, Europolu, nebo na bázi bilaterální, je boj s mezinárodním zločinem nemožný. Zatímco spolupráce české policie s bezpečnostními orgány v dalších zemích EU v oblasti vietnamské kriminality se vcelku úspěšně rozvíjí a v rámci schengenského prostoru jsou vytvářeny společné pracovní skupiny a informační síť, spolupráce českých (a rovněž evropských) bezpečnostních složek s vietnamskými bezpečnostními sbory je dlouhodobě na nízké úrovni. Vietnam je sice členem Interpolu a rovněž ASEANa-

⁵⁰³ NOŽINA, 2003b: 207-208.

⁵⁰⁴ ZPČR: Bývalý důstojník ÚOOZ, analýza pro projekt, 2010.

POLu,⁵⁰⁵ zaměřených na mezinárodní bezpečnostní spolupráci, v praxi však v této oblasti vyvíjí spíše omezené aktivity.

Česká republika a Vietnam dnes udržují kontakty prostřednictvím Interpolu a rovněž Europolu. Nicméně např. dožádání o poskytnutí informací prostřednictvím služebny Interpolu v Hanoji představuje zdoluhavý administrativní proces nevhodný pro operativní činnost policie. Jinými slovy, je nemožné dopadnout pachatele nebo člena organizované skupiny, který dnes může odletět kamkoli z kterékoli členské země EU, pokud policie musí čekat na každou informaci z Vietnamu vyřizovanou přes Interpol v řádu týdnů a měsíců.

V současné době mezi ČR a Vietnamem neexistuje žádný smluvní vztah umožňující přímou policejní spolupráci. Obě země kooperují na bázi dvoustranných smluv o mezinárodní právní pomoci v oblasti trestní a civilní,⁵⁰⁶ které pocházejí ještě z dob komunismu a jsou dnes již beznadějně zastaralé. V rámci těchto smluv je sice možné žádat o právní úkony v průběhu trestního řízení (jako jsou výslechy svědků, podezřelých apod.), ale není možné na jejich základě v praxi realizovat tolik potřebnou přímou operativní spolupráci mezi policejními složkami.

Problém smluvního uspořádání je již v současné době řešen. Nicméně odhlédneme-li od skutečnosti, že takováto dohoda bude muset být uskutečněna tzv. prezidentskou smlouvou podléhající schválení parlamentu (a její realizace tedy bude značně časově náročná), takovéto smluvní uspořádání naráží na několik překážek. Asi nejzávažnější překážkou bude pravděpodobně požadavek vietnamské strany, která podle některých informací dohodu o policejní spolupráci podmiňuje uzavřením další smlouvy o výměně osob ve výkonu trestu (jako ji má ČR např. s Thajskem). Takovéto řešení by pro ČR nebylo pravděpodobně přijatelné, neboť Vietnam by české straně nebyl schopen poskytnout záruky o dodržení podmínek trestu. Další překážkou pak je odlišný trestní zákoník obou států a fakt, že veškerá policejní spolupráce ve Vietnamu musí projít tamějším Interpolem. To, co však potřebují čeští policisté, je přímá spolupráce na úrovni útvarů, jakými je Útvar odhalování korupce a finanční kriminality, Národní protidrogová centrála a Útvar pro odhalování organizovaného zločinu, s jejich specializovanými protějšky a s městskými policejními útvary ve Vietnamu, které jsou páteří tamějšího policejního aparátu.

Další překážkou policejní spolupráce mezi ČR a Vietnamem je i malá vzájemná důvěra. Vietnam je země s vysokou mírou korupce a rovněž v ČR se jedná o vážný problém. Neustále proto hrozí únik citlivých informací z průběhu vyšetřování, nebo jsou tyto informace zatajovány. V minulosti se mnohokrát stalo, že odpověď na právní pomoc z Vietnamu nedorazila buď vůbec, nebo v požadovaném

⁵⁰⁵ Policejní sdružení národů jihovýchodní Asie (*ASEAN Association of Police*).

⁵⁰⁶ Konzulární úmluva (Hanoj, 14. 2. 1980, vyhláška č. 15/1981 Sb.) a Smlouva o právní pomoci ve věcech občanských a trestních (Praha, 12. 10. 1982, vyhláška č. 98/1984 Sb.).

rozsahu, nebo byla znehodnocena nesprávným postupem vietnamské strany, a proto byla v pozdějších fázích vyšetřování nepoužitelná. To v mnoha případech vedlo k zastavení trestního řízení.

Vietnamské policejní složky jsou samotnými Vietnamci nezřídka označovány za postrach obyvatel, nástroj státního útluaku a korupce. Chování policistů vůči obyčejným Vietnamcům bývá často velmi autoritativní. Fungování vietnamské policie ztěžuje rozsáhlá byrokracie a rovněž zastaralé technické vybavení, navíc je její činnost zatížena mnohými relikty z dob komunismu. Zvláštní je i postavení vietnamského Interpolu, který je ve Vietnamu výkonnou složkou.

Významným problémem při spolupráci českých a vietnamských bezpečnostních složek je obtížné vyhledávání osob ve Vietnamu a informací o nich. Jednotlivé policejní evidence ve Vietnamu nejsou centralizovány a jsou roztrženy do více než 60 provincií. Technická vybavenost je stále nízká a v některých útvarech prakticky žádná. O počítačových evidenčních systémech si může policie ve většině provincií nechat jen zdát. Stále proto využívá tzv. kartičkové evidence, které jsou nepřesné a zdoluhavé na vyhledání informací. Mnoho lidí je zapsáno v evidencích pod datem narození shodujícím se s datem jejich registrace, nikoli faktickým datem narození. Děti totiž bývají běžně registrovány až půl roku po svém narození, kdy je potřeba je očkovat, tedy navštívit lékaře, a k tomu je potřeba rodný list.

Pokud je do Vietnamu zaslán požadavek na nalezení osoby určitého jména a data narození bez udání dalších upřesňujících informací, není prakticky možné takovou osobu dohledat. Vietnamské bezpečnostní složky by musely písemně obeslat všechny provincie v zemi a výsledkem by stejně bylo několik stovek osob, které mají stejné jméno a datum narození. Proto je nutné u hledaného jedince dodat maximum upřesňujících informací, jako např. poslední známá místa pobytu, jména rodičů a sourozenců, místo a číslo vydání dokladů, otisky prstů, fotografie, jakékoliv další písemné dokumenty a informace, které by mohly jednotlivou osobu přesně identifikovat. To nebývá vždy možné.

Byrokratickým problémem rovněž je, že policisté ve Vietnamu nemají přímý přístup do evidencí, ale musejí písemně žádat specializovaný útvar, který tyto evidence spravuje. Každá žádost si vyžaduje množství potřebných schvalovacích podpisů a tím se i prodlužuje doba odpovědi na žádost.

V letních měsících je často kvůli nedostatku energie vypínán elektrický proud, a tím je omezována funkčnost jednotlivých policejních složek.

Celkově vzhledem k existující situaci v případě konkrétních požadavků na spolupráci z české strany vietnamské orgány projevují vstřícnost, zpravidla ovšem reagují pomalu. Od roku 2010 je v Hanoji styčný důstojník Policie ČR. I když zřízení postu styčného důstojníka jistě přinese zlepšení, není možné jej přeceňovat. Bez odpovídajícího smluvního rámce bude jeho vliv na danou situaci omezený. Země jako Francie a Německo mají své styčné důstojníky ve Vietnamu po řadu let a i ony se neustále potýkají s podobnými problémy jako ČR.

Závěr

Je zřejmé, že schopnost České republiky regulovat imigraci, zajistit integraci imigrantů a snížit kriminalitu v diasporách bude mít značný vliv na ekonomický rozvoj a sociální stabilitu země. Účinná eliminace vietnamských kriminálních sítí hraje v tomto úsilí významnou roli. Import vietnamského zločinu nejen z Asie, ale rovněž z dalších zemí Evropy dnes představuje pro Českou republiku vážné bezpečnostní riziko.

Vietnamské kriminální sítě v ČR dnes představují plně rozvinutou strukturu. V ČR jsou nositelem celé řady kriminálních aktivit, které mají narůstající tendenci. Shromážděné informace naznačují, že v některých oblastech úspěšně penetrovaly českou státní administrativu, jsou ve společnosti pevně etablovány a vyvíjejí zde rozsáhlou kriminální činnost.

Jeden z hlavních faktorů, jenž brání prosazování efektivních opatření proti vietnamské kriminalitě, je dialektické propojení legální a ilegální sféry v životě vietnamských komunit. Je zavádějící snažit se vidět tyto dvě části odděleně, na základě evropské kultury, evropských norem a evropského právního systému. Obě části jsou navzájem propojeny a dohromady vytvářejí složitou mozaiku života vietnamských diaspor.

Jedním z hlavních facilitačních faktorů budoucího pronikání asijského zločinu do České republiky bylo ustavení silné vietnamské diaspory ještě před pádem železné opony. Společenské změny konce osmdesátých let tyto již nastartované procesy dále katalyzovaly. Již v tomto raném období bylo pro vietnamské kriminální sítě v bývalém komunistickém Československu symptomatické úzké propojení legálních a ilegálních aktivit. V průběhu osmdesátých let se pak tyto aktivity rozvinuly z malého podnikání v oblasti importu a exportu zboží a výroby oděvů ze zcizených textilních materiálů ve stínové podnikání většího rozsahu.

Směšování legálních a ilegálních aktivit je příznačné rovněž pro agentury organizující transfery vietnamských emigrantů do a přes území České republiky po roce 1989. Tyto agentury jsou vysoce flexibilní. Hladce přecházejí mezi legální a ilegální sférou a příležitostně spolupracují s kriminálním podsvětím. Obratně využívají mezer v českých imigračních zákonech při organizování „legálních“ transferů emigrantů a zároveň s tím organizují rozsáhlé ilegální transfery založené na korupci státních představitelů odpovědných za kontrolu imigrace, falšování dokumentů i „klasickém“ pašování lidí přes „zelenou hranici“. Oficiálně ustavené

agentury rovněž slouží jako krytí pro kriminální organizace angažované v pašování a obchodu s lidmi. Vedení těchto organizací jsou vietnamského a čínského původu, asistují jim místní lidé. Nezávislé vietnamské kriminální gangy operující na českém území nezdávka pracují jako „lokální specialisté“ pro mezinárodní čínské a vietnamské pašerácké sítě, v jejichž rámci organizují transfery lidí přes území ČR. Tuto roli si udržují i poté, co se Česká republika v lednu 2008 připojila k schengenskému bezpečnostnímu systému a vnější hranice EU se posunuly dále na východ. I když v současnosti hlavní část vietnamských imigrantů přichází do České republiky leteckou cestou (ať už proto, aby zde zůstali, nebo pokračovali do dalších zemí), existuje nebezpečí, že význam ilegálních pozemních transferů na/přes území ČR vzroste poté, co byla zavedena restriktivnější regulační opatření.

Přijetí imigračních zákonů a omezení podle standardů EU výrazně zúžilo operační prostor, využívaný vietnamskými organizacemi pro transfery lidí do země. Protože zájem o emigraci je ve Vietnamu stále vysoký, tyto organizace hledají nové cesty, jak pokračovat ve svém výnosném podnikání. Jedním z řešení se pro ně stala imigrace uskutečňovaná v rámci dovozu pracovních sil do ČR. Tento dovoz pracovních sil z Vietnamu s sebou nese řadu rizik pro národní bezpečnost. Musí být proto pečlivě sledován a regulován.

V oblasti zaměstnávání vietnamských dělníků existuje řada problémů, jež by měl stát sledovat a řešit – především pevné zajištění zaměstnání imigrantů po přesunu do ČR, zajištění sociálně spravedlivých pracovních podmínek a platů, ručení za nalezení alternativního zaměstnání nebo za odsun zpět do Vietnamu v případě, že daná firma smlouvu se zaměstnancem vypoví. Jak dokazují případy vietnamských pracovníků v českých firmách, kteří ztratili zaměstnání v důsledku hospodářské krize, jedná se nadále o nedořešený problém, jenž tlačí mnoho z vietnamských imigrantů do kriminálních aktivit.

Je zřejmé, že v průběhu devadesátých let a v prvním desetiletí 21. století vietnamský organizovaný zločin v České republice úspěšně rozvinul svou organizační strukturu a *mody operandi*. Je hluboce integrován do života komunity vietnamských přistěhovalců v České republice a vytvořil v ní silné paralelní mocenské struktury. Ty byly schopny proniknout i do české státní správy. I když sociální struktura a vzájemné vztahy nejsou ve vietnamské komunitě tak jasné a viditelné jako v komunitě čínské, existují mnohé podobné rysy mezi vietnamskými „respektovanými muži“ a vůdci čínských zločineckých společností. „Respektovaní muži“ hrají klíčovou roli v komunikaci mezi legálními a ilegálními složkami vietnamských komunit. Vytvářejí okolo sebe silné ekonomické a sociální sítě založené na ekonomické moci, schopnosti prosadit svoji autoritu i násilnými prostředky, komplikovaném klientském systému rodinných, regionálních a etnických vazeb. V tomto systému mnoho vietnamských imigrantů, často jinak bez kriminálního pozadí, příležitostně participuje na kriminálních aktivitách. Na druhé straně

jsou v tomto systému zapojeni i kriminální delikventi, tolerovaní z tohoto důvodu širší společností diaspory.

Vzájemné vazby mezi vietnamskými rezidenty existují nejen v jednotlivých zemích, ale také přes jejich hranice. Mezi vietnamskými emigranty v různých částech světa probíhá častá komunikace. Tato pouta zahrnují nejen ekonomickou a kulturní spolupráci, ale také spolupráci v oblasti trestné činnosti. Výrazné ve střeoevropském prostoru je napojení vietnamských kriminálních sítí v ČR na Polsko, Německo a Slovensko; v širší dimenzi, zejména v oblasti nelegální migrace, i na Francii a Velkou Británii.

Komparace vietnamských komunit ve sledovaných zemích prokázala řadu odlišností v životě místních vietnamských komunit a rovněž kriminálních aktivit, které jsou v jejich prostředí vyvíjeny. Tyto odlišnosti vycházejí z historie různých migračních vln z Vietnamu i různého sociálního prostředí, v němž se vietnamští migranti ocitli. Na druhé straně zde však nacházíme řadu společných znaků. V oblasti kriminality je to existence kriminálních sítí s výraznou rolí „respektovaných mužů“ a rovněž kriminálních gangů, mezinárodně šířené *mody operandi* kriminálních aktivit, vazby na Vietnam a rovněž na příslušníky vietnamských komunit v dalších zemích. Vietnamská kriminalita má dnes již globální rozsah.

Otevření hranic České republiky s Německem a Polskem v roce 2008 ovšem nepřineslo až tak dramatické změny, jak se očekávalo. Nárůst vietnamské kriminality na obou stranách hranice byl nízký. To prokázalo, že se vietnamské příhraniční kriminální sítě již dobře etablovaly i přes předcházející administrativní omezení a jsou úzce propojeny. Otevření hranic pouze dále zjednodušilo jejich přeshraniční operace a usnadnilo jejich expanzi do dalších zemí EU. Nebezpečí, že Česká republika bude sloužit jako významný most migrace a penetrace asijského zločinu do Evropy, proto nadále trvá.

Terénní výzkum ve Vietnamu potvrdil převis zájmu o migraci do zahraničí, včetně ČR. Tento zájem je doprovázen častou neinformovaností migrantů, šířením falešných informací a nestandardním, někdy až kriminálním jednáním subjektů, které se na organizaci transferů vietnamských občanů do ČR podílejí. Vietnamská vláda, která zahrnula vývoz pracovní síly do své nové ekonomické strategie, aktivity těchto subjektů často toleruje. Česká republika je v oblasti migrace považována vietnamskou vládou za jednu z klíčových zemí a za nejvýznamnější destinaci v Evropě.

Současná silná imigrační vlna a nárůst trestných činů ve vietnamské komunitě naznačují, že význam problému ještě vzroste. Vedle „klasické“ trestné činnosti, jako je pašování lidí, obchod s lidmi a prostituce, násilná trestná činnost, prodej drog atd., se vietnamský zločin v budoucnosti zaměří hlavně na ekonomické a finanční operace směřující legální a nelegální činnosti.

I když je snaha o likvidaci vietnamské kriminality ve vládních dokumentech jasně deklarována, v praxi naráží na množství problémů a je doprovázena řadou

nesystémových opatření. Za příklad těchto nesystémových opatření mohou sloužit vládní rozhodnutí o zastavení vydávání víz občanům Vietnamu z listopadu 2008 a vlna policejních razíí v asijských tržnicích v ČR ve stejném období. Problém vietnamské imigrace a s ní spojené kriminality však vyžaduje daleko komplexnější přístup, který je nutno zakomponovat do národní bezpečnostní strategie.

Výzkum vietnamských kriminálních sítí v České republice potvrzuje, že je třeba rozšířit způsob našeho chápání fenoménu asijské organizované kriminality a vytváření kriminálních trhů.

Abychom mohli zlepšit českou národní bezpečnostní strategii a taktiku, je třeba studovat mechanismy jejich fungování a kulturu. Je třeba, aby bezpečnostní složky začaly vnímat problém i mimo rámec vyšetřování tradičních kriminálních struktur typu mafie. Koncept rozdílu mezi „tradičním“ asijským organizovaným zločinem a asijskými kriminálními sítěmi, jak jej předkládají Finckenaier a Chin, je pro to dobrým východiskem.

Vyšetřování vietnamské trestné činnosti je stále obtížné a neefektivní. Do budoucna bude vyžadovat vyšší specializaci českých bezpečnostních složek na tento typ kriminálních aktivit. To zahrnuje:

- zpravodajské pronikání do prostředí vietnamské diaspory;
- identifikaci specifických *modů operandi* vietnamských kriminálních aktivit, adaptované strategie;
- metody šetření adaptované na vietnamské prostředí;
- vzhledem k současnému mezinárodnímu charakteru vietnamských kriminálních sítí širší přeshraniční spolupráci při řešení tohoto problému s partnerskými bezpečnostními složkami zejména v rámci schengenského bezpečnostního prostoru. Klíčovými partnery v této oblasti jsou pro Českou republiku partneři z Německa, Polska a Slovenska. Mimo schengenský prostor pak posílení doposud nedostačující spolupráce s Vietnamem;
- vzhledem k vysoké schopnosti vietnamských kriminálních sítí vyhledávat a efektivně využívat mezery v české legislativě je nutné nalézt cesty rychlejší a flexibilnější adaptace této legislativy na stávající podmínky, než tomu bylo doposud, zavedení zvláštního správního řádu platného pro vyřizování povolení k pobytu a udělování víz.

Vízová politika je nedílnou součástí regulace imigrace především v první instanci. Jak však dokazují dosavadní zkušenosti, v případě Vietnamu nepředstavuje sama o sobě účinný prostředek zamezující nežádoucí migrační trendy a přisun imigrantů, kteří vyvíjejí aktivity mimo zájmy a proti zájmům národní ekonomiky.

Problém vietnamské imigrace a kriminality jako celku vyžaduje daleko komplexnější přístup. Národní strategie boje s vietnamskou kriminalitou by měla zahrnovat nejen účinná zákonná a administrativní opatření, ale rovněž strategie otevírání vietnamské diaspory komunikaci s širší českou společností. Vietnamští rezi-

denti mají v české společnosti stále sporné postavení charakterizované předsudky, komunikačními a kulturními bariérami, častým pololegálním a ilegálním pobytovým statusem, marginálním, často ilegálním postavením na trhu práce a v národní ekonomice atd. To je zatlačuje do vlivové zóny paralelních mocenských struktur uvnitř asijské komunity a do kriminálních sítí. Zároveň to omezuje jejich interakci s českým prostředím. Je třeba vliv těchto mocenských struktur omezit a vytvořit národní program sociální stabilizace příslušníků vietnamské diaspory v české společnosti.

Vietnamci dnes tvoří třetí nejsilnější cizineckou komunitu v ČR – a to komunitu kulturně nejodlišnější a rovněž nejuzavřenější. Tato izolace je ovšem v mnoha ohledech fiktivní. Současná situace se v mnohém odlišuje od situace na počátku devadesátých let. Mezi vietnamskou diasporou a českým prostředím existuje řada kontaktů, které tuto izolaci překlenují. Co je možné považovat za pozitivní trend, je tendence rostoucího počtu vietnamských rezidentů adaptovat se na české prostředí. Tito rezidenti se snaží izolovat od kriminálních sítí (třebaže řada z nich přišla do České republiky ilegálními kanály a po jistou dobu spolupracovala s kriminálním podsvětím), odvádět daně, posílat děti do českých škol a vybudovat v České republice stabilní domov pro sebe a své rodiny. Řada vietnamských pouličních prodávačů a trhovců se dnes přesunuje do stálých „zděných“ obchodů. Tyto přesuny sama vietnamská komunita vnímá jako prestižní.⁵⁰⁷ Mladí Vietnamci, kteří již vyrostli v českém prostředí, jsou obvykle dobře adaptováni na kulturu a společnost v České republice a necítí se již příliš pevně svázáni s vlastní svých rodičů. V posledních pěti letech počet vietnamských univerzitních studentů v ČR výrazně roste.⁵⁰⁸

Výzkum prokázal, že tradiční „vesnická mentalita“ a pocity „dočasnosti“ se silně oslabují již v druhé generaci vietnamských rezidentů. Tato generace má zájem o interakci s českým prostředím. To poskytuje šanci na eliminaci vlivu paralelních mocenských struktur a kriminálních sítí fungujících v prostředí vietnamské diaspory v ČR.

Česká zkušenost je v mnoha ohledech stejná jako zkušenost dalších zemí, v nichž vietnamský zločin vyvíjí aktivity. Na druhé straně v českém prostředí existuje řada odlišností vycházejících z rozdílného historického vývoje, ekonomických podmínek a sociální zkušenosti. Tyto rozdíly jsou jasně viditelné, zejména srovnáme-li českou vietnamskou diasporu s diasporami v západní Evropě a v USA. Srovnávací výzkum v této oblasti by přinesl řadu hodnotných poznatků.

⁵⁰⁷ ZVK, 2007.

⁵⁰⁸ Tamtéž.

SUMMARY

Bosses, Soldiers, and Rice Grains**(Vietnamese Crime Networks in the Czech Republic
and Their International Dimension)**

The study seeks to analyse the structure and the “modus operandi” of Vietnamese crime networks operating in the Czech Republic’s territory, and their international dimension.

In the last few decades, and especially since 1975, the numbers of Vietnamese living outside Vietnam have steadily increased. Of the three million *Việt Kiều* (overseas Vietnamese), more than 1,6 million people of Vietnamese origin live in the United States, and 152,000 live in Canada. Australia hosts 174,000 Vietnamese, and France, which has the oldest Vietnamese diaspora in Europe, reports 250,000 Vietnamese residents. There are up to 150,000 Vietnamese emigrants in the Russian Federation. Germany reports 125,000, the United Kingdom 35,000, and Norway 18,000. 30,000 to 50,000 Vietnamese have been living in Poland. Data from the Czech Republic put the number of Vietnamese at 65,000.

Most of the Vietnamese emigrants have been looking for an opportunity to improve their lives and to ensure a better future for their children. However, waves of Vietnamese emigration brought a new type of crime to the host countries as well. Vietnamese crime has been engaged in a broad spectrum of criminal activities: economic crime, smuggling of people, trade in people and prostitution, violent crime, robberies, counterfeiting activities, trafficking in weapons and drugs, etc. In the process it introduced a new “modus operandi” of criminal activities to the host countries. Because many Vietnamese communities abroad have tendency to keep aloof from the social and administrative systems in their new countries of residence, it is very difficult to investigate criminal offences and introduce efficient legislative and preventive measures against their criminal activities. The cultural and social isolation frequently leads to a criminal stigmatisation of Vietnamese diasporas as a whole.

It is difficult to find the line between the “legal” sphere and the criminal underworld in Vietnamese communities living abroad. These two spheres live in a dialectical unity. It is impossible to identify their roots without understanding the structure, functional mechanisms and the culture of Vietnamese communities.

The Czech Republic is not an exception. Legal and illegal activities live in a dialectical unity in local Vietnamese communities, going hand in hand with each other. A lot of those activities are only parts of the complicated mosaic of the Vietnamese community life. In many aspects, the Czech experience is the same as the experience in many other countries where Vietnamese crime became active. On the other hand, a lot of specialties that have their roots in historical developments, economic conditions and social experiences can be encountered exclusively in the Czech Republic. The differences are clearly visible, especially in relation to Vietnamese diasporas in Western Europe and the U.S.A.

Historical perspective: the beginnings of the Vietnamese involvement in the Czech Republic

To understand the current role of Vietnamese in the Czech criminal world, we must go back in the history of the mutual relations between the former Czechoslovak Socialist Republic (CSSR) and the Democratic Republic of Vietnam.

The first larger waves of Vietnamese immigrants to the CSSR started to arrive in 1956. The majority of them were war orphans and students. At the beginning of the 80's, the Vietnamese government started to export Vietnamese labour force to the CSSR. Thousands of Vietnamese were transported to the CSSR in the framework of the so-called "assistance programme for the suffering Vietnam". The reason was simple: Vietnam used this means to pay its war debts to the CSSR (an important supplier of arms to the North Vietnamese army).

The project was carefully organised by the Vietnamese and Czechoslovak governments.

The young Vietnamese in this project, usually of an age between 18 and 20, received a basic language and professional education in Vietnam. This initial phase usually lasted 3 to 6 months. They were then transported to the CSSR where they continued in their language studies for another 3-6 months in seven study centres. After that, they were moved from the study centres into textile, chemical and industrial factories and agricultural cooperatives across the Czechoslovak territory. Their contracts usually lasted 4 years (sometimes they were prolonged to 7 years). Their professional education then continued in new places according to the requirements of their employers. Although official figures about the numbers of Vietnamese workers have never been published, it is estimated that between 70,000 and 120,000 young Vietnamese went through the system of "voluntary labour" in the CSSR in the course of the 80's.

It is difficult to estimate when the first Vietnamese criminal networks were established in the CSSR as the Czechoslovak government and security forces tolerated the problem for political reasons. However, it was probably in the first half of the 80's. During its beginnings, it was connected to small-scale entrepreneurial activities of Vietnamese workers endeavouring to improve their incomes. The

workers earned directly only 40-50 % of their real wages in the CSSR. A part of the rest of the money was exchanged for the Vietnamese currency, dongs, which were paid to their families in Vietnam in the form of small monthly contributions, and, finally, the families received a special final bonus after the workers came home; and the considerable remainder was used by the Vietnamese government to “cover workers’ travel expenses” – in other words, to cover the Vietnamese foreign debt. As a result, the living standard of the Vietnamese workers was not too high. A lot of them consequently looked for additional incomes. However, uncontrolled activities were officially interdicted, and the workers were allowed to work only in their assigned positions and under the control of their supervisors. Consequently, they turned to illegal or semi-legal activities in the Czech black market. Vietnamese discovered early on that there was a big interest in “western” fashion commodities such as clothes, digital watches and electronics in the Czech society. Consequently, they started to manufacture jeans and clothes with fake trademarks of western companies from stolen textile materials that were produced in the CSSR factories for exports. The second main source of their additional income became their import of goods, especially watches and cheap electronics with fake brand names from Asia.

These originally small-scale entrepreneurial activities accelerated when workers’ group supervisors and employees of the Vietnamese embassy in Prague entered the industry. According to eyewitnesses, in the second half of the 80’s, special airplanes loaded with Asian goods used to land in Prague’s Old Ruzyně Airport (used for receptions of foreign delegations, military purposes, charter flights, etc.). The goods were then immediately loaded into lorries and transported out of the airport without any contact with the Czech customs. After a few days, they appeared at the black market.

In the opposite direction, it was mainly bicycles, small motorcycles and sewing machines that were transported in planes officially chartered for transportation of workers coming back to Vietnam. It is not clear how the commodities with fake western trademarks produced in Taiwan, Singapore, Hong Kong, Indonesia, etc. were smuggled into Vietnam, but black market trade networks between the Asian countries and Czechoslovakia via Hanoi lasted for years. The 1989 democratic changes in Eastern Europe opened the doors for further acceleration of the trade.

The establishment of the Vietnamese diaspora: democratic changes in the 90’s and transfers of Vietnamese into and across the Czech territory

After the 1989 “Velvet Revolution” in Czechoslovakia, the situation in the society changed dramatically. Along with democratic freedoms, the immense changes after 1989 brought highly undesirable side effects. As Czechoslovakia opened its state borders, illegal transport of goods and people through Czechoslovakia/the Czech Republic accelerated. The vast economic transformation and the sud-

den creation of the free market presented many opportunities for criminal “businesses”.

It was only gradually and with great difficulty that the Czech legal system was amended and adapted to democratic standards and the necessities of a market economy; the justice and the police apparatus were fundamentally reconstructed; initially the police was inexperienced in investigation of the organised crime. The weakly organised local underworld could hardly compete with the ravenous, highly professional groups from abroad. As a result, the creation of transnational criminal organisations in the Czech territory was quick and efficient. Practically all the main transnational criminal groupings – from the former Soviet Union, the Balkans, Italy and other European countries, as well as Asia, Latin America, the Middle East and the sub-Saharan Africa, established themselves in the Czech Republic within two years of the democratic change. The main motor of the organised crime activities was not the local underworld, but criminal organisations coming from abroad.

The Vietnamese community in the Czech Republic was deeply affected by these changes. Relations between the Czech Republic and Vietnam were severed, and the interest of the transforming Czech industry and agriculture in Vietnamese workers declined sharply. On the basis of already existing agreements, some new students and workers were sent to the Czech Republic up until 1992, but new contracts were not concluded.

With the end of their stipends and contracts, the students and workers were pressed to return home. The Czech government also decided to pay reimbursement to Vietnamese workers willing to come back before the end of their contract, but in fact, the majority of them decided to stay in Czechoslovakia or emigrate to the West. The time was favourable for them – immigration laws were weak, and the police and security forces were partly paralysed. Under the contemporary Czech law, it was very easy to arrange a business license and obtain the permanent residence permit on the basis of this. The gap in immigration laws allowed many contract workers and former students to avoid returning to Vietnam and create business companies in the Czech Republic. In 1990, there was still approximately 20,000 Vietnamese living in the country. The situation also attracted a new wave of economic refugees from Vietnam.

The patterns of Vietnamese transfers to the Czech Republic have changed several times since the beginning of the 90's due to the introduction of new immigration laws, changes in asylum politics and police restrictions. Many of these changes were connected to the preparation for the Czech legal and security system's joining of the Schengen area in January 2008.

The dominant patterns of Vietnamese immigration have been based on exploiting gaps in the Czech legal system. Therefore, they are “legal” in principle and “semi-legal” in practice. Especially in the case of a subsequent transfer to

a western country, where the immigration is controlled more strongly, the transfer frequently continues on illegal basis:

- using counterfeit documents,
- smuggling people across the “green line” (illegal crossings of borders).

The most active organisation in the 1990’s was the Eastern Branch Group which organised smuggling of people from Vietnam and China into Germany and France via Moscow and Prague.

It is estimated that approximately 10,000 Vietnamese crossed the territory of the Czech Republic to Germany illegally in the course of the 1990’s. The routes from Germany to the Czech Republic were established as well. The Czech Republic has faced two strong Vietnamese migration waves from Germany after the 1989 revolution. In 1991, the German government decided to pay 3,000 marks to Vietnamese workers imported during communist times in return for their departure home before the expiration of their contracts. Many of them accepted the sum but immigrated to the Czech Republic instead of coming back to Vietnam. The second wave arose in the mid-1990’s, after the German and Vietnamese governments signed a repatriation agreement. Consequently, many “German” Vietnamese who were in Germany illegally emigrated from Germany to the Czech Republic, Poland, Slovakia, the Netherlands, Russia, or Canada. They still live mainly in areas near the German border (Cheb, Potůčky) and in Prague. Many of them still speak German better than Czech. In the 2000’s, several new Vietnamese groups appeared in the Czech Republic. The study investigates their structure and “modus operandi”.

In January 2008, when the Czech Republic joined the Schengen security system, its border opened in all directions. The main activities connected to the smuggling across the “green” line moved to external borders of the EU in Slovakia, Poland, and Hungary.

The civilian and criminal branches in the life of the Vietnamese diaspora

Legal and illegal activities are in a dialectical unity in Vietnamese communities. The functions and co-existence of the civilian and criminal branches are the result of the transfer of the traditional Vietnamese mentality to the Western cultural space. It is sometimes very difficult to separate the two parts on the basis of European norms, or according to the European legal system. The study analyses the problem on the grounds of the following social model:

The civilian branch

Although the Vietnamese emigrant communities abroad appear to be homogenous at first sight, it is far from the truth. As a result of historical and social developments, three different social groups of Vietnamese residents were established not only in the Czech Republic but also in other states of the former Eastern Bloc:

- Poorly established newcomers called *thóc* (“a grain of rice”, meaning poor farmers), who arrived mainly after 2000.
- Immigrants who arrived after the democratic changes at the end of the 90’s and are already economically and socially established in the country.
- Old settlers called *xù mộc* by Vietnamese (*xù* is a local name for a Czech Vietnamese and *mộc* means “mouldy”).

A street dealer of goods, a cook or a waiter in a Vietnamese or Chinese restaurant, eventually a worker in a legal/illegal manufacturing workshop is a man at the bottom of the Vietnamese immigrant hierarchy. But we can clearly observe visible differences among the members of the lowest caste.

A new emigrant needs a substantial amount of money for the transfer to the Czech Republic, either through a legal or illegal channel, and to establish himself in the country. The prices range between 6,000-15,000 USD for the whole process of immigration.

Basically, a new emigrant has three possibilities to cover the expenses: to collect money independently with the help of his family members living in Vietnam, the Czech Republic or abroad, to collect the sufficient sum as an illegal worker, and/or to start doing business “on debt” with money and goods borrowed from Vietnamese businessmen. The conditions of these loans and contracts are usually tough, as they often involve working in slave-like conditions. The contracts last several years. If sellers are not able to provide their payments regularly, their bosses seize their goods. If this is not enough, other types of pressure follow – beating, rapes of women, kidnaps of children, and finally assassinations. Under such pressures, often in an effort to merely cover their debts, a lot of Vietnamese emigrants turn to more lucrative activities beyond the limits of legality – trafficking in drugs, weapons, or cigarettes ... or performing other services for criminal groups. It is quite easy to distinguish between such sellers “on debt” and independent sellers. The sellers “on debt” work longer, occupy not so lucrative (and therefore inexpensive) places, etc.

Independent sellers and businessmen – independent emigrants and emigrants with covered debts – form the middle class of the Vietnamese community in the Czech Republic. They achieve an average level of comfort and a more or less independent status. They have tendency to move from streets and market halls to permanent shops. Frequently, they hire Czech citizens as sellers, guardians and nurses.

These people are highly interested in gaining the Czech citizenship (or more specifically, the Czech passport permitting access to other EU countries without visas). Sometimes, this is done through fake marriages of Vietnamese immigrants to Czech citizens, frequently to members of the Roma community.

The better-established emigrants have been providing financial support for their families in Vietnam as well. What is typical for many of them is that they

serve as a base for other Vietnamese immigrants – members of their families or village communities, or newcomers from their native districts. In the light of these facts, collecting money and sending young men and women to the West looks like a good investment for the future from the side of the families and village communities in Vietnam. In the Czech Republic, we see the tendency to establish business companies and special-interest groups composed of members of the same family or natives of the same province.

Mid-level businessmen gradually enlarge their activities, sometimes becoming wealthy men – owners of markets, export-import companies, and restaurants, and, in several cases, “respectable men”.

The Vietnamese boss

The Indochinese village mentality pattern is based on the superstitious belief that the community’s internal mechanisms are able to bring solutions of problems more quickly and efficiently than communication with state security forces. This superstition was exported abroad. The police in the Czech Republic often meets with the affirmation “Don’t worry, we will deal with the problem on our own” from the members of Vietnamese community in the course of a criminal investigation. In most cases, it is true.

The mechanism of finding a solution to a problem is usually as following: a man whose interests were damaged turns to a “respectable man” with a request for help. The “respectable man” would help him in exchange for “gratitude” which would be expressed financially, in services or, in many cases, morally, with the expectation of a possible favour done in return. The “respectable man” can be a businessman to whom the man requesting help has economic or social bonds or some other important person.

In the first half of the 1990’s, the boss was usually a former student of a Czech university who was fluent in the Czech language, with a good social and economic background in the country from communist times. Vietnamese graduates of the Czech Military Academy in Vyškov dominated among them.

Since the second half of the 1990’s, though, Vietnamese businessmen and owners of big market halls, the majority of them coming from Central Vietnam after 1990, have started to play the role of “respectable men”. The merging of legal and criminal business activities is typical for them.

Becoming a “respectable man” in the Vietnamese community is not just a question of wealth. It is a question of real power as well. The power is ensured through a network of assistants. The network includes a circle of close confidantes (usually long-term collaborators and family members), administrators of market halls and companies, guardians, people with connections to the state administration (i.e. its corrupt employees), lawyers, and business partners. As a “respectable man”, the boss must have sufficient power to enforce his authority in cases of quarrels,

arbitrages, and small violent struggles – or in any problems connected to the life of the Vietnamese community in the Czech Republic. This is why he is in a frequent contact with the criminal underground.

This is an important reason why the police investigations of Vietnamese violent crimes are difficult – because of the usually unclear relations between the *bo doi* in the field, i.e. the men directly connected to a specific crime, and the interests and bosses behind the scene. The indirect connection is the reason why a “respectable man” can have characteristics of a man honoured in the Vietnamese community and characteristics of a criminal boss at the same time.

Actually we observe the important bosses’ efforts to emancipate from direct connections to clearly criminal activities and to work more as “financiers” and bankers of specific criminal operations and to present themselves as successful businessmen in relation to the Czech community and as “respectable men” in relation to the Vietnamese community.

There are three important Vietnamese companies that merge legal and illegal activities in the Czech Republic. They control areas of the Czech cities Praha, Brno, and Cheb and have shares in business activities in Poland. Their heads are considered to be “respectable men” in the Vietnamese community.

Together with them, a range of smaller, less organised and independent Vietnamese criminal-business companies operate in the country. Their bosses are successful businessmen who have sufficient financial resources and contacts with offices. In some cases, they are former *bo doi*. Usually they have only a few adjutants and contacts with only 2 or 3 “soldiers” – *bo doi*. Similarly to the big bosses, they combine legal and illegal activities. For example, a legal import of textile and tobacco merged with an illegal production of cigarettes with fake brand names is typical for them.

***Bo doi* and criminal gangs**

The criminal delinquents stand at the bottom of the Vietnamese criminal hierarchy. They are usually involved in such independent criminal activities as robberies, extortion, burglaries, etc. together with special work as *bo doi* for Vietnamese criminal bosses.

The *bo doi* are recruited from the environment of unsuccessful emigrants, juvenile gangs, and criminal delinquents who entered the Czech Republic from Vietnam through immigration channels from the 80’s. Another source of such criminal delinquents are the countries of the Eastern and Western Europe. Local Vietnamese delinquents know the world of the Vietnamese community in the Czech Republic, whose members are frequently targets of their criminal interests, very well.

We meet with a certain principle of circulation in connection to those Vietnamese criminal delinquents. When the soil in some country becomes too hot for them,

and their faces become too well known, they change the country of residence, often with a “recommendation” to a criminal boss in the new country – the contacts between criminal groups in different countries are numerous. Some of them have changed their country of residence several times in the course of their careers. The Vietnamese *bo doi* in one country are sometimes hired for special work from abroad.

A respectable man does not necessarily employ *bo doi* on long-lasting contracts – in most cases, his only regular employees of this sort are his personal bodyguards – but thanks to his contacts, he is usually able to hire them for specific special assignments as guardians of market places, enforcers, and even contract killers. Instead of a regular job and salary, they are repaid with favours and/or single payments for specific acts. For example, a *bo doi* could be rewarded for his services with a profitable place on the market in combination with monetary payments solely for his specific actions.

Bo doi operate independently or with the assistance of several “colleagues”. The structures and activities of these groups vary. They range from temporary groups created only for single acts of violence to stable groups permanently engaged in criminal business activities. Vietnamese gangs in the Czech Republic are generally less organised but highly violent and involved in a wide range of criminal activities – extortion, theft, contract killing, smuggling of people, drugs. They are often identified as responsible for the whole of Vietnamese organised crime, which is not really the case. They are merely a part of it.

The Vietnamese crime activities in the Czech Republic

- smuggling of people (specialising in members of the Asian community – the current trend is to enlarge the numbers of clients by also smuggling refugees and other displaced persons from the Central Asia, Southern Asia and the Balkans),
- economic crime: smuggling and distribution of goods (jeans and other types of clothing, electronic goods, cigarettes, shoes with fake trademarks from China, Southeastern Asia, India, and Turkey, etc.; this type of crime is connected with the violation of customs and tax laws, money laundering in casinos and restaurants, transfers of money to Asia, etc.),
- violent crime: racketeering, extortion, kidnapping, enforcement activities including contract killing (the “dirty work” is frequently executed by Vietnamese for criminal bosses who might be Vietnamese, Chinese or of some other Asian background),
- usury (frequently in relation to new emigrants),
- stealing of goods (activities of gangs and small groups of criminal delinquents),
- trade in people, prostitution (connected with transfers “on debt” and illegal work in the Czech Republic),

- counterfeiting activities (credit cards, passports and documents – frequently connected with illegal transfers of people and economic crime),
- trafficking in weapons (mainly for personal use),
- trafficking in drugs (steadily increasing in the Vietnamese community).

Perspectives for the future

The Vietnamese crime networks are not restricted to one country, but operate internationally. The opening of the borders of the Czech Republic to Germany and Poland in 2008 did not bring changes which would be as dramatic as expected. The rise of Vietnamese crime on both sides of the borders was low. It proved that the Vietnamese trans-border crime networks had been already well established despite the previous administrative restrictions, and closely tied. The opening of the borders further facilitated the operations of the already established trans-border criminal networks and the expansion of their activities to other European Union countries. Because of this, the threat that the Czech Republic could become one of the important bridges for the penetration of Asian crime to the whole of Europe still exists. On the other hand, the movement of Vietnamese crime not only from Asia, but also from other European countries to the Czech Republic represents an important security threat for the Czech Republic. A closer international security co-operation among the involved countries is needed in this situation.

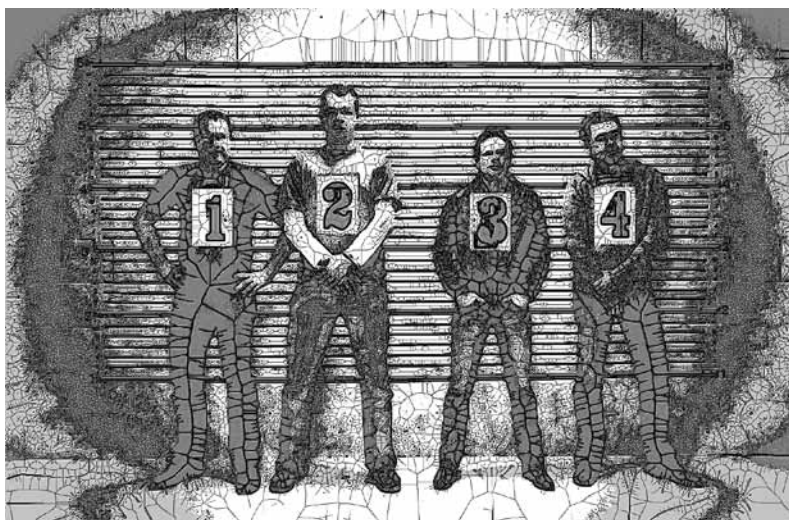
The rise of criminal offences in the Vietnamese community indicates that the problem will grow in importance. Vietnamese crime networks will focus mainly on economic and financial operations that will merge legal and illegal activities together in the future.

The investigation of these offences is still ineffective because of the difficulty involved in trying to penetrate the Vietnamese diaspora's community. It is evident that the national strategy of fighting the Vietnamese crime should include not only efficient legal, administrative and security measures, but also strategies for "opening" the Vietnamese diaspora to communication with broader Czech society. Vietnamese residents still have a questionable position in the Czech Republic which is characterised by prejudices, communication and culture barriers, frequent semi-legal and illegal residence statuses, a marginal and frequently illegal position on the labour market and in the national economy, etc. It pushes them towards the influence of parallel power structures inside the Asian community and crime networks. A national programme for the stabilisation of the Vietnamese diaspora should be thus created.

The frequently quoted "isolation" of the Vietnamese diaspora is fictive in many aspects. The current situation in the Vietnamese community is different to the situation two decades before. What is possible to consider as a positive feature in its development is the tendency of a growing number of Vietnamese

immigrants adapting to the Czech environment. These immigrants are attempting to keep aloof from criminal networks (although a lot of them came to the Czech Republic through illegal channels and have cooperated with the underworld for some time), to pay state taxes, to send their children to Czech schools, and to create a permanent home for their families in the Czech Republic. Many former Vietnamese street sellers are moving to permanent shops. Young Vietnamese are usually well adapted to the culture and society in the Czech Republic and don't feel too closely connected to the country of their parents' origin. The number of Vietnamese university students grew dramatically in the last three years.

It is mainly the second generation of Vietnamese residents that is interested in interacting with the Czech environment. This provides us with a chance to eliminate the role of parallel power structures and crime networks in the Czech Republic's Vietnamese diaspora.

Bibliografie

- BÉLANGER, D. – BARBIERI, M. (2009): *Introduction. State, Families, and the Making of Transitions in Vietnam*, in: BÉLANGER, D. – BARBIERI, M. (eds.): *Reconfiguring Families in Contemporary Vietnam*, Stanford (California): Stanford University Press, 2009, s. 1-37.
- BLANC, M.-E. (2005): *Vietnamese in France*, in: EMBER, M. – EMBER, C. R. – SKOGGARD, I. (eds.): *Encyclopedia of Diasporas. Immigrant and Refugee Cultures Around The World, 2: Communities*, New York: Springer Science and Business Media, 2005, s. 1158-1167.
- BROUČEK, S. (2003a): *Aktuální problémy adaptace vietnamského etnika v ČR*, Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2003.
- BROUČEK, S. (2003b): *Český pohled na Vietnamce (Mediální obraz Vietnamu, Vietnamců a vietnamství)*, Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2003.
- BUI, P. (2003): *Envisioning Vietnamese Migrants in Germany: Ethnic Stigma, Immigrant Origin Narratives and Partial Masking*, Berlin: LIT Verlag, 2003.
- CANTER, D. – ALISON, L. (2000): *The Social Psychology of Crime: Groups, Teams and Networks*, Aldershot: Ashgate, 2000.
- COHEN, R. (2001): *Global Diasporas. An Introduction*, London: Routledge, 2001.
- COUGHLAN, J. E. (1998): *Occupational Mobility of Australia's Vietnamese Community: Its Direction and Human Capital Determinants*, in: *International Migration Review* 32, 1998, č. 1, s. 175-201.
- CROSS, G. (1989): *The Vietnamese Crime Network*, in: LAUNER, H. M. – PALENSKI, J. E. (eds.): *Crime and the New Immigrants*, Springfield (Illinois): Charles C. Thomas Publisher, 1989, s. 33-39.
- ČERNÍK, J. – IČO, J. – KOCOUREK, J. – KOMERS, P. – MARTÍNKOVÁ, Š. – NOVÁKOVÁ, K. – PECHOVÁ, E. – PHUNG THI PHUO HIEN – VASILJEV, I. (2006): *S vietnamskými dětmi na českých školách*, Praha: H+H, 2006.
- DANG NGUYEN ANH (2007): *Labour Export from Viet Nam*, in: *Issues of Policy and Practice. Paper for Presentation at the 8th International Conference of Asia Pacific Migration*, Fuzhou, China, 2007.
- DE VITO, C. (2005): *The Encyclopedia of International Organized Crime*, New York: Checkmark Books, 2005.
- DORAIS, L.-J. (2000): *Les Cambodgiens, Laotiens et Vietnamiens au Canada* [= Les Groupes ethniques du Canada, 28], Ottawa: La Société historique du Canada, 2000, s. 1483-1512.
- DORAIS, L.-J. (2005): *Vietnamese in Canada*, in: EMBER, M. – EMBER, C. R. – SKOGGARD, I. (eds.): *Encyclopedia of Diasporas. Immigrant and Refugee Cultures*

- Around The World, 2: Communities*, New York: Springer Science and Business Media, 2005, s. 1149-1158.
- DRBOHLAV, D. (ed.) (2009): *Nelegální ekonomické aktivity migrantů (Česko v evropském kontextu)*, Praha: Karolinum, 2009.
- DU PHUOC LONG, P. – RICHARD, L.: (1997): *The Dream Shattered: Vietnamese Gangs in America*, Boston: Northeastern University Press, 1997.
- ENGLISH, T. J. (1995): *Born to Kill. America's Most Notorious Vietnamese Gang and the Changing Face of Organized Crime*, New York: William Morrow & Co., 1995.
- FERRELL, J. (1999): *Cultural Criminology*, in: *Annual Reviews in Sociology* 25, 1999, s. 395-418.
- FINCKENAUER, J. O. – CHIN, K.-L. (2007): *Asian Transnational Organized Crime*, New York: Nova Science Publishers, 2007.
- FRICTHE, K. (1991): *Vietnamesische Gastarbeiter in den europäischen RGW-Ländern*, Köln: Bundesinstitut für ostwissenschaftliche und internationale Studien, 1991.
- FRYDRYCH, J. (2010a): *Tisková zpráva k operaci „BAO“*. Praha 28. 12. 2009, in: *Bulletin Národní protidrogové centrály*, 2010, č. 4, s. 14.
- FRYDRYCH, J. (2010b): *Tisková zpráva k operaci „Canh“*. Praha 18. 8. 2010, in: *Bulletin Národní protidrogové centrály*, 2010, č. 4, s. 15.
- GAINSBOROUGH, M. (2010): *Vietnam. Rethinking the State*, London and New York: Zed Books, 2010.
- GILLES, C. (2004): *Cambodgiens, Laotiens, Vietnamiens de France. Regard sur leur intégration*, Paris – Budapest – Torino: L'Harmattan, 2004.
- GRZYMALA-KAZŁOWSKA, A. (2002): *The Formation of Ethnic Representation: The Vietnamese in Poland* [= Sussex Migration Working Paper, 8], Sussex: Centre for Migration Research, 2002.
- HALIK, T. (2006): *The Migrant Community of the Vietnamese in Poland in the Light of State Policy and Social Evaluate*, Poznań: Wydawnictwo Naukowe, 2006.
- HALIK, T. – NOWICKA, E. (2002): *Wietnamczycy w Polsce. Integracja czy izolacja?*, Warszawa: Prolog, 2002.
- HAYTON, B. (2010): *Vietnam. Rising Dragon*, New Haven and London: Yale University Press, 2010, s. xv.
- HAYWARD, K. – YOUNG, J. (2004): *Cultural Criminology: Some Notes on the Script*, in: *Theoretical Criminology* 8, 2004, č. 3, s. 259-273.
- HICKEY, G. C. (1964): *Village in Vietnam*, New Haven – London: Yale University Press, 1964.
- HLAVATÁ, L. – IČO, J. – KARLOVÁ, P. – STRAŠÁKOVÁ, M. (2008): *Dějiny Vietnamu*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008.
- IGLICKA, K. (2005a): *Active Civic Participation of Immigrants in Poland*, Oldenburg: Carl von Ossietzky Universität, 2005.
- IGLICKA, K. (2005b): *Labour Migration into Poland. The Case of the Vietnamese Community*, in: SPAAN, E. – HILLMANN, F. – NAERSEN, T. van (eds.): *Asian Migrants and European Labour Markets. Patterns and Process of Immigrant Labour Market Insertion in Europe*, London – New York: Routledge, 2005, s. 101-112.

- KIBRIA, N. (1993): *Family Tightrope: The Changing Lives of Vietnamese Americans*, Princeton (New Jersey): Princeton University Press, 1993.
- KLEINKNECHT, W. (1996): *The New Ethnic Mobs. The Changing Face of Organized Crime in America*, New York – London – Toronto – Sydney – Tokyo – Singapore: The Free Press, 1996.
- KORYŚ, I. (2003): *Migration Trends in Selected EU Applicant Countries: Poland*, Warsaw: Central European Forum for Migration and Population Research, 2003.
- KRATOCHVÍL, P. (2009): *Návrat k normativitě: národní zájem jako teoretické kategorie*, in: Politologický časopis, 2009, č. 1, s. 3-20.
- LEAVITT, G. C. (1990): *Relativism and Cross-Cultural Criminology: A Critical Analysis*, in: Journal of Research in Crime and Delinquency 27, 1990, č. 1, s. 5-29.
- LEONTIYEVA, Y. (2006): *Menšinová problematika v ČR: komunitní život a reprezentace kolektivních zájmů (Slováci, Ukrajinci, Vietnamci a Romové* [= Sociologické studie, 10], Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2006.
- LUONG CÁN LIÊM (2004): *De la psychologie Asiatique. L'humain, le politique, l'éthique*, Paris: L'Harmattan, 2004.
- MACHÁČEK, Z. – RUMPL, T. (1997): *Zahraniční skupiny organizovaného zločinu a jejich aktivity na českém území*, in: NOŽINA, M. – HLAVATÝ, L. (eds.): *Mezinárodní organizovaný zločin v ČR*, Praha: KLP, 1997, s. 41-73.
- MAREŠ, M. (2003): *Pravicový extremismus a radikalismus v České republice*, Brno: Barrister & Principal, 2003.
- MARTÍNKOVÁ, Š. – PECHOVÁ, E. (2010): *Vietnamci*, in: *Vietnamci, Mongolové a Ukrajinci v ČR. Pracovní migrace, životní podmínky, kulturní specifika*, Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2010, s. 9-31.
- Materiály k problematice etnických skupin na území ČSSR. Zahraniční pracující* (1988), Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku ČSAV, 1988.
- MAZYRIN, V. M. (2004): МАЗЫРИН, В. М.: *Вьетнамцы в России: образ жизни, проблемы, перспективы*, in: *Индокитай: тенденции развития*, Москва: ИСАА, Московский Государственный Университет [*Vietnamci v Rusku: způsob života, problémy, perspektivy*, in: *Indočína: tendence rozvoje*: Moskva: Ústav zemí Asie a Afriky, Moskevská státní univerzita] 2004, s. 159-179.
- NĚMEC, M. (1995): *Organizovaný zločin*, Praha: Naše vojsko, 1995.
- NOŽINA, M. (2000a): *Indočína na cestě reform*, in: *Mezinárodní politika*, 2000, č. 4, s. 28-30.
- NOŽINA, M. (2000b): *Vietnamese Organised Crime in the Czech Republic*, in: *Perspectives* 15, 2000, č. 4, s. 16-30.
- NOŽINA, M. (2000c): *Vietnamský organizovaný zločin*, in: *Mezinárodní politika*, 2000, č. 1, s. 32-34.
- NOŽINA, M. (2002): *Vietnamese Organized Crime*, Liège: Observatoire géopolitique de la criminalité internationale, 2002, č. 3.
- NOŽINA, M. (2003a): *Crossroads of Crime: The Czech Republic Case*, in: VIANO, E. C. – MAGALLANES, J. – BRIDEL, L. (eds.): *Transnational Organized Crime: Myth,*

- Power and Profit*, Durnham (North Carolina): Carolina Academic Press, 2003, s. 147-156.
- NOŽINA, M. (2003b): *Mezinárodní organizovaný zločin v České republice*, Praha: Themis, 2003.
- NOŽINA, M. (2004a): *Organized Crime in the New EU States of East Central Europe*, in: HENDERSON, K. (ed.): *The Area of Freedom, Security and Justice in the Enlarged Europe*, London: Palgrave Macmillan, 2004, s. 25-47.
- NOŽINA, M. (2004b): *The Czech Republic: A Crossroads for Organised Crime*, in: FIJNAUT, C. – PAOLI, L. (eds.): *Organised Crime in Europe. Concepts, Patterns and Control Policies in the European Union and Beyond*, Dodrecht: Springer, 2004, s. 435-466.
- NOŽINA, M. (2010a): *Crime Networks in Vietnamese Diasporas. The Czech Republic Case*, in: *Crime, Law, and Social Change*, 2010, č. 53, s. 229-258.
- NOŽINA, M. (2010b): *Dějiny Laosu*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2010.
- NOŽINA, M. – KRAUS, F. (2009): *Kriminální síť ve vietnamské diaspoře. Případ České republiky*, Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2009.
- OGD (1998): *Diaspora et réseaux vietnamiens de trafic de drogues en Europe*, Paris: Observatoire géopolitique des drogues, 1998.
- OKÓLSKI, M. (1999): *Migrant Trafficking in Poland*, Warsaw: Institute for Social Studies, 1999.
- PAOLI, L. – FIJNAUT, L. (2004): *Introduction to Part II: Sources and Literature*, in: FIJNAUT, C. – PAOLI, L. (eds.): *Organised Crime in Europe. Concepts, Patterns and Control Policies in the European Union and Beyond*, Dodrecht: Springer, 2004, s. 239-262.
- PARNELL, P. C. – KANE, S. C. (eds.) (2003): *Crime's Power: Anthropologists and the Ethnography of Crime*, New York: Palgrave Macmillan, 2003.
- PECHOVÁ, E. (2007): *Migrace Vietnamců do ČR v kontextu obchodu s lidmi a vykořisťování*, Praha: La Strada ČR, 2007.
- RUTLEDGE, P. J. (2000): *The Vietnamese Experience in America (Minorities in Modern America)*, Bloomington: Indiana University Press, 2000.
- RŮŽICKÁ, M. (2007): *Kriminalita z antropologické perspektivy: možnosti a limity sociologické inspirace*, Plzeň: Centrum aplikované antropologie a terénního výzkumu (CAAT), Katedra antropologických a historických věd FF ZČU, 2007.
- SILVERSTONE, D. (2010): *The Policing of Vietnamese Organized Crime within the UK*, in: *Policing Advance Access* 4, 2010, č. 2, s. 1-8.
- SILVERSTONE, D. – SAVAGE, S. (2010): *Farmers, Factories and Funds: Organised Crime and Illicit Drugs Cultivation within the British Vietnamese Community*, in: *Global Crime* 11, 2010, č. 1, s. 16-33.
- The Vienna Action Plan on Organised Crime* (1999): in: *EU Official Journal* C 019, 23/01, s. 1-15.
- THOMAS, M. (2005): *Vietnamese in Australia*, in: EMBER, M. – EMBER, C. R. – SKOGGARD, I. (eds.): *Encyclopedia of Diasporas. Immigrant and Refugee Cultures Around The World*, 3: *Communities*, New York: Springer Science and Business Media, 2005, s. 1141-1149.

- VASILJEV, I. (1989a): *Vietnamští dělníci mezi námi*, in: Rudé právo, 13. 7. 1989 a 11. 8. 1989.
- VASILJEV, I. (1989b): *Vietnamští pracující v Československu*, in: *Zahraniční pracující v ČSSR*, Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku ČSAV, 1989.
- VIDAL, G. (1969): *Reflections. Upon a Sinking Ship*, Boston: Little, Brown, 1969.
- VIVIANI, N. (1984): *The Long Journey. Vietnamese Migration and Settlement in Australia*, Carlton (Victoria): Melbourne University Press, 1984.
- VO, N. M. (2004): *The Vietnamese Boat People 1954 and 1975-1992*, Jefferson (North Carolina) – London: McFarland & Co., 2004.
- WOLF, B. (2007): *The Vietnamese Diaspora in Germany. Structure and Potentials for Cooperation with a Focus on Berlin and Hesse*, Eschborn: Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit, 2007 [<http://www.gtz.de/de/dokumente/en-vietnamese-diaspora-2007.pdf>, rev. 24. 1. 2010].
- Zahraniční pracující* (1988): Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku ČSAV, 1988.
- ZHANG, S. X. – CHIN, K.-L. (2003): *The Declining Significance of Triad Societies in Transnational Illegal Activities*, in: British Journal of Criminology 43, 2003, č. 3, s. 469-488.
- ZHOU, M. – BANKSTON III, C. L. (2006): *Delinquency and Acculturation in the Twenty-first Century: A Decade's Change in a Vietnamese American Community*, in: MARTINEZ JR., R. – VALENZUELA JR., A.: *Immigration and Crime: Race, Ethnicity, and Violence*, New York: New York University Press, s. 117-139.

Nepublikované práce

- BROUČEK, S. (2002): *Vietnamské etnikum v lokálním prostředí české majority*. Text vědeckého projektu RB1/1/01 zadaného Ministerstvem zahraničních věcí České republiky, Praha: MZV ČR, 2002.
- CASSIDY, W. L. (1995): *Self-Fulfilling Prophecy: Color of Authority and the Rise of Vietnamese Street Gangs in Orange County, California* (nepublikovaný koncept).
- Diaspora et réseaux vietnamiennes de trafic de drogues en Europe* (1998): Rapport, Paris: Observatoire géopolitique des drogues, 1998.
- DUNG VO TRUNG (1998): *Enquête de terrain sur les trafics de stupéfiants (et autres délits) au sein des communautés vietnamiennes d'Allemagne*, Rapport d'enquête. Analýza pro projekt Diaspora et réseaux vietnamiennes de trafic de drogues en Europe, Rapport, Paris: Observatoire géopolitique des drogues, 1998.
- JIRASOVÁ, M. (2000): *Vietnamci očima české společnosti*, Praha: Univerzita Karlova, 2000.
- KOCOUŘEK, J. (2001): *Historie příchodu a působení příslušníků vietnamské národnosti na území ČSR (resp. ČSSR) v letech 1950 až 1975*, Praha: Univerzita Karlova, 2001.
- KREBS, M. – PECHOVÁ, E. (2009): *Zpráva z projektu: vietnamští dělníci a dělnice v českých továrnách*, Praha: La Strada ČR, 2009.
- MARTÍNKOVÁ, Š. (2003): *Vietnamská menšina v Praze*, Praha: Univerzita Karlova, 2003.
- MARTÍNKOVÁ, Š. (2007): *Vietnamské etnikum, jeho sociabilita a sociální síť v prostředí Prahy*, Praha, Etnologický ústav AV ČR, 2007.

- NGO VAN LE (1989): *Vietnamští pracující v Československu*, Praha: Univerzita Karlova, 1989.
- PAULÍK, M. (2006): *Národnostní menšiny – aneb proč se nemluví o Vietnamcích*, Brno: Masarykova univerzita, 2006.
- SUKENÍKOVÁ, R. (2004): *Vietnamské etnikum v České republice*, Brno: Masarykova univerzita, 2004.
- ŠTĚPÁNKOVÁ, K. (2006): *Etnická ekonomika: případová studie vietnamské ekonomické enklávy Sapa v Praze-Libuši*, Praha: Univerzita Karlova, 2006.
- TRUNG TA MINH (2002): *Podnikání a život Vietnamců v Chebu*, Plzeň: Západočeská univerzita, 2002.
- Vězeňská služba Ministerstva spravedlnosti ČR: *Interní statistika*, 15. 11. 2008.

Internetové zdroje, agenturní zprávy

- 5T (gang), in: Wikipedia [http://en.wikipedia.org/wiki/5T_(gang), rev. 16. 2. 2011].
- Alleged Gang Members Indicted. Vietnamese Have Ties to N. Y. group, New Charges Say* (1996), in: The Atlanta Journal and The Atlanta Constitution, 13. 12. 1996 [http://nl.newsbank.com/nlsearch/we/Archives?p_product=AT&p_theme=at&p_action=search&p_maxdocs=200&p_topdoc=1&p_text_direct=0&EADA2D1178B8B8B&p_field_direct=0=document_id&p_perpage=10&p_sort=YMD_date:D&s_trackval=GooglePM, rev. 10. 2. 2011].
- ALLEN, K. M. (2004-2005): *A Brief History of the Vietnamese in Germany*, in: Tieng Magazine [http://www.tiengmag.com/article73.htm, rev. 28. 1. 2011].
- Asian Organized Crime and Terrorist Activity in Canada, 1999-2002*, A Report Prepared by the Federal Research Division, Library of Congress under an Interagency Agreement with the United States Government, July 2003, Researcher: Neil S. Helfand, Project Manager: David L. Osborne [http://www.loc.gov/rr/frd/pdf-files/AsianOrgCrime_Canada.pdf, rev. 22. 1. 2011].
- Asian Organised Crime in Australia* (1995), A Discussion Paper by the Parliamentary Joint Committee on the National Crime Authority. Parliament of the Commonwealth of Australia, February [http://www.fas.org/irp/world/australia/docs/ncaaoc1.html, rev. 11. 12. 2010].
- Asijské krásky*, 22.-25. 11. 2008 [http://www.lidé.cz, rev. 28. 11. 2008].
- Bad Time to Seek Work in Taiwan* (2008), in: Viet Nam News, 27. 12. 2008 [http://vietnamnews.vnagency.com.vn/Opinion/183793/bad-time-to-seek-work-in-taiwan.html, rev. 15. 2. 2011].
- Bộ luật hình sự [Trestní zákon]* so 15/1999/QH – Chuong XVIII [http://www.luatdongdo.com/details/bo-luat-hinh-su-viet-nam-so-15-1999-qh.html, rev. 20. 1. 2011].
- Boat People*, in: Wikipedia [http://en.wikipedia.org/wiki/Boat_people#cite_note-3, rev. 15. 2. 2011].
- BOUHIER, E. (2005): *Les troupes coloniales dans la Grande Guerre. Les troupes coloniales d'Indochine en 1914-1918*, Institut de Stratégie Comparée, Commission Française d'Histoire Militaire, Institut d'Histoire des Conflits Contemporains [http://www.stratisc.org/TC_5.htm, rev. 4. 10. 2007].

- BŨU LÂN (2010): *Tội phạm ma túy phức tạp cả vùng biên lẫn nội địa* [Složitost drogové kriminality – hranice a vnitrozemí], in: VTC News, 12. 5. 2010 [http://vtc.vn/2-247383/xa-hoi/toi-pham-ma-tuy-phuc-tap-ca-vung-bien-lan-noi-dia.htm, rev. 20. 1. 2011].
- CIA. *The World Factbook*, Cambodia [https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/cb.html#People, rev. 14. 2. 2011].
- CSU (2006): *Cizinci v ČR*, Český statistický úřad, 31. 12. 2006 [http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/engkapitola/ciz_pocet_cizincu, rev. 1. 2. 2007].
- CSU (2008): Český statistický úřad [http://www.czso.cz/, rev. 5. 8. 2009].
- CSU (2010): *Cizinci v ČR (2010)*, Český statistický úřad [http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_pocet_cizincu, rev. 10. 5. 2011].
- ČASSK (2009): Vietnamec Trinh Van Kien pestoval konope ako otrok: Dostal 8 rokov, in: Čas, 24. 7. 2010 [http://krimi.cas.sk/clanok/174527/vietnamec-trinh-van-kien-pestoval-konope-ako-otrok-dostal-8-rokov.html, rev. 5. 1. 2011].
- Česká ambasáda v Hanoji přestane vydávat víza do ČR (2008), in: ČT 24, 16. 11. 2008 [http://www.ct24.cz/domaci/36033-ceska-ambasada-v-hanoji-prestane-vydavat-viza-do-cr/, rev. 18. 11. 2008].
- Česko zpřisní vydávání dlouhodobých víz Vietnamcům (2008), in: iDNES.cz, 19. 11. 2008 [http://zpravy.idnes.cz/cesko-zprisni-vydavani-dlouhodobych-viz-vietnamcum-f93-/domaci.aspx?c=A081119_180009_domaci_pje, rev. 20. 1. 2011].
- Dấn Trí (2007). *Ngày càng nhiều trẻ em bị rao bán* [Cím däl tím více děti na prodej], in: Dân Trí, 6. 4. 2007 [http://dantri.com.vn/c20/s20-173757/ngay-cang-nhieu-tre-em-bi-rao-ban.htm, rev. 20. 1. 2011].
- Dismantling of an Important Network of Illegal Immigration to the United Kingdom* (2010), Communiqué Issued by the Ministry of Immigration, Integration, National Identity and Mutually-Supportive Development, Paris, June 22, 2010, Embassy of France in the United Kingdom [http://www.ambafrance-uk.org/Illegal-immigration-ring-broken.html, rev. 20. 1. 2011].
- DO, A. – PHAN, T. – GARCIA, E.: *Camp 230-D: The Survivors*, in: Dart Center for Journalism and Trauma. A Resource for Journalists Who Cover Violence [http://dartcenter.org/content/camp-z30-d-survivors, rev. 24. 1. 2011].
- DROŠČINOVÁ, K. (2006): *Vliv postojů české společnosti na životní situaci Vietnamců žijících v ČR*, bakalářská práce, Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně [http://is.muni.cz/th/73883/fss_b/Bakalarska_prace_SPSP.doc?lang=en, rev. 1. 2. 2008].
- EUbusiness (2009): *Suspected People Smugglers Charged in Poland*, in: EUbusiness, 27. 5. 2009 [http://www.eubusiness.com/news-eu/1243441023.03/, rev. 20. 11. 2010].
- European Union Organised Crime Situation Reports/European Union Organised Crime Reports* [http://www.europol.europa.eu/index.asp?page=publications &language=, rev. 2. 11. 2009].
- Euroskop.cz (2007): *The Czech Republic Joins the Schengen Area*, in: Euroskop.cz [http://www.euroskop.cz/8427/1390/clanek/the-czech-republic-joins-the-schengen-area/, rev. 2. 3. 2008].

- Findings from the UK National Problem Profile. Commercial Cultivation of Cannabis*, July 2010, in: ACPO (Association of Chief Police Officers) [<http://www.acpo.police.uk/documents/crime/2010/201008CRICCC01.pdf>, rev. 24. 2. 2011].
- Five Charged after Cannabis Raid* (2010), in: ABC News, Australia, 23. 11. 2010 [<http://www.abc.net.au/news/stories/2010/11/23/3074583.htm>, rev. 11. 1. 2011].
- Gái mại dâm [Prostitutky]*, in: Wikipedia, 2011 [http://vi.wikipedia.org/wiki/G%C3%A1i_m%E1%BA%A1i_d%C3%A2m, rev. 22. 2. 2011].
- HAMMER, M. (2007): *Problematika drogové kriminality páchané menšinovými etniky na území ČR*, bakalářská práce, Brno: Fakulta sportovních studií Masarykovy univerzity v Brně [http://is.muni.cz/th/160542/fsp_b/uvod_bakal.pdf?lang=en, rev. 5. 11. 2009].
- HLINČIKOVÁ, M. (2011): *(Ne)viditelní imigranti – Vietnamci na Slovensku*, in: Multi-Kulti.sk [[http://multikulti.sk/studie/\(ne\)viditelní_imigranti_-_vietnamci_na_slovensku.html](http://multikulti.sk/studie/(ne)viditelní_imigranti_-_vietnamci_na_slovensku.html), rev. 3. 1. 2011].
- HOÀNG KHUÊ (2007): *Tuyên tử hình trùm heroin Trịnh Nguyên Thủy [Verdikt nad heroinovým bossem Trinh Nguyen Thuyem]*, in: Việt Báo, 30. 1. 2007 [<http://vietbao.vn/An-ninh-Phap-luat/Tuyen-tu-hinh-trum-heroin-Trinh-Nguyen-Thuy/10994726/218/>, rev. 20. 1. 2011].
- Holding Labour Exporters to Account* (2009), in: Vietnam News, 6. 1. 2009 [<http://vietnamnews.vnagency.com.vn/Opinion/184049/holding-labour-exporters-to-account.html>, rev. 22. 2. 2011].
- HỮU TOÀN (2011): *Xóa sổ nhóm côn đồ đòi bảo kê để cưỡng đoạt tài sản. [Skupina vyděračů požadujících výpalné zatčena]*, in: Công an Nhân dân, 8. 2. 2011 [<http://ca.cand.com.vn/vi-VN/xahoi/2008/5/175080.cand>, rev. 22. 2. 2011].
- Children Trafficked from Asia to UK to Work in Cannabis Factories* (2007), in: The Independent, 23. 9. 2007 [<http://www.independent.co.uk/news/uk/crime/children-trafficked-from-asia-to-uk-to-work-in-cannabis-factories-403251.html>, rev. 19. 2. 2011].
- JACOBSON, G. (2009): *Ngo Did Mastermind MP's Murder: Inquiry*, in: The Sydney Morning Herald, 17. 4. 2009 [<http://www.smh.com.au/national/ngo-did-mastermind-mps-murder-inquiry-20090417-a9kf.html>, rev. 16. 2. 2011].
- Jak opravdu žijí Vietnamci v ČR* (2008), in: Blog iDnes.cz, 4. 8. 2008 [<http://tranthu.blog.idnes.cz/c/44919/Jak-opravdu-ziji-Vietnamci-v-CR-cast-2.html>, rev. 28. 12. 2009].
- Když se řekne integrace* (2009), in: Blog iDnes.cz, 13. 3. 2009 [<http://linhnguyen.blog.idnes.cz/c/74505/Kdyz-se-rekne-integrace-1.html>, rev. 15. 3. 2009].
- KHÁNH NGOC (2005): *Việt kiều buôn 350 bánh heroin [Zámořští Vietnamci obchodovali s 350 kilogramy heroinu]*, in: Việt Báo, 2. 11. 2005 [<http://vietbao.vn/The-gioi-giai-tri/Viet-kieu-buon-350-banh-heroin/50737312/400/>, rev. 20. 4. 2011].
- Khanh Trang [Bilý Khanh]* (2010), in: Wikipedia, 29. 12. 2010 [http://vi.wikipedia.org/wiki/Kh%C3%A1nh_Tr%E1%BA%AFng, rev. 20. 1. 2011].
- Klausovi se nelíbí zásah ve vietnamské tržnici ani blokování vietnamských víz* (2008), in: iHned.cz, 1. 12. 2008 [<http://zpravy.ihned.cz/cesko/c1-31027220-klausov>].

- %C2%ADse-nelibi-zasah-ve-vietnamske-trznici-ani-blokovani-vietnamskych-viz, rev. 6. 12. 2008].
- Klub Hanoi [www.klubhanoi.cz, rev 5. 8. 2010].
- KŘIŠTOF, R. (2010): *Konec zlatého deště*, in: Lidovky.cz, 1. 10. 2010 [http://www.lidovky.cz/tiskni.asp?r=ln_noviny&c=A101001_100006_ln_noviny_sko&klic=239152&mes=101001_1, rev. 2. 3. 2011].
- LAMPE, K. von (1999): *The Nicotine Racket. Trafficking in Untaxed Cigarettes: A Case Study of Organized Crime in Germany*. Paper written for a guest lecture given at the Institute of Criminology, University of Oslo, Norway, 6 may 1999 [http://www.organized-crime.de/zightm01.htm, rev. 3. 1. 2011].
- Lao Động (2010): *6 vụ án gây chấn động trong năm 2010 [Šest známých případů z roku 2010]*, in: Lao Động, 8. 12. 2010 [http://laodong.com.vn/Tin-tuc/6-vu-an-gay-chan-dong-trong-nam-2010/26857, rev. 20. 1. 2011].
- LÊ TUÂN (2010): *Phá 1.113 vụ án ma túy trong năm 2010 [V roce 2010 odhaleno 1 113 případů drogové kriminality]*, in: Báo Mới, 31. 12. 2010 [http://www.bao-moi.com/Home/HinhSu/www.bienphong.com.vn/Pha-1113-vu-an-ma-tuy-trong-nam-2010/5473540.epi, rev. 20. 1. 2011].
- LOI, C. C. (2000): *Rural to Urban Migration in Vietnam* [http://www.ide.go.jp/English/Publish/Download/Asedp/pdf/071_7.pdf, rev. 11. 1. 2011].
- Margaret Thatcherová nechťela přijmout vietnamské uprchlíky (2009), in: Zpravodajský server Romea.cz, 30. 12. 2009 [http://www.romea.cz/index.php?id=detail&detail=2007_7312, rev. 17. 2. 2011].
- MIKLÍKOVÁ, E. (2011): *V bytě našli varnu*, in: Policie České republiky – KŘP hlavního města Prahy, 1. 3. 2011 [http://www.policie.cz/clanek/prinos-pmj-v-byte-nasli-varnu.aspx, rev. 9. 3. 2011].
- MINH HY (2002): *Con đường tội ác của Lê Duy Bảo [Kriminální kariéra osoby Le Duy Baa]*, in: Việt Báo, 27. 4. 2002 [http://vietbao.vn/The-gioi/Con-duong-toi-ac-cua-Le-Duy-Bao/10768154/162/, rev. 27. 2. 2011].
- Năm Cam (2010), in: Wikipedia, 24. 12. 2010 [http://vi.wikipedia.org/wiki/N%C4%83m_Cam, rev. 20. 1. 2011].
- Nation's Export Labour Market Stunted by Economic Downturn* (2009), in: Viet Nam News, 18. 6. 2009 [http://vietnamnews.vnagency.com.vn/Opinion/189091/nations-export-labour-market-stunted-by-economic-downturn.html, rev. 20. 1. 2011].
- Největším problémem Česka zůstává pervitin* (2011), in: České noviny.cz, 10. 3. 2011 [http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/protidrogova-centrala-zverejni-vyrocní-zprava-za-lonsky-rok/607424, rev. 10. 3. 2011].
- Newsweek, 5. 7. 2000.
- Ngo Found Guilty of Newman Assassination* (2001), in: Australian Broadcasting Corporation, Lateline, Late Night News & Current Affairs, 29. 6. 2001 [http://www.abc.net.au/lateline/stories/s321466.htm, rev. 16. 3. 2011].
- Ngôi Sao (2005): *10 vụ "siêu buôn lậu" [Deset grandiózních případů pašování]*, in: Ngôi Sao, 3. 1. 2005 [http://ngoisao.net/news/hinh-su/2005/01/3b9afc32/, rev. 22. 2. 2011].

- Obvinění z úplatkářství na české ambasádě v Hanoji přibývá* (2007), in: Oživení (Bez korupce), 30. 11. 2007 [<http://www.bezkorupce.cz/aktuality/obvineni-z-uplatkars-tvi-na-ceske-ambasade-v-hanoji-pribyva/>, rev. 5. 2. 2009].
- Origins History of Immigration from Vietnam*, in: Museum Victoria, Australia [<http://museumvictoria.com.au/origins/history.aspx?pid=97>, rev. 16. 3. 2011].
- Overseas Vietnamese*, in: Wikipedia [http://en.wikipedia.org/wiki/Overseas_Vietnamese, rev. 14. 2. 2011].
- PECHOVÁ, E. (2008): *Potkali se u Kolína: Reportáž o vietnamských dělnících v Čechách*, in: Migrace online.cz, 25. 11. 2008 [<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2132389>, rev. 20. 1. 2011].
- PHAM HOÀI NAM (2005): *Những thủ đoạn của bọn buôn người [Mody operandi skupin zabývající se obchodováním s lidmi]*, in: Việt Báo, 3. 10. 2005 [<http://vietbao.vn/An-ninh-Phap-luat/Nhung-thu-doan-cua-bon-buon-nguoi/30080833/218/>, rev. 20. 1. 2011].
- Phúc Bồ [Milenka Phuc] (2010), in: Wikipedia, 8. 6. 2010 [http://vi.wikipedia.org/wiki/Ph%C3%BAC_B%E1%BB%93, rev. 20. 1. 2011].
- Policisté dopadli 21 lidí, které podezírají z pěstování marihuany* (2010), in: České Noviny.com, 18. 8. 2010 [<http://www.ceske-noviny.com/62948-policiste-dopadli-21-lidi-ktere-podeziraji-z-pestovani-marihuany.html>, rev. 2. 3. 2011].
- Proč sem stále jezdí Vietnamci. Kdo na kom vydělává?* (2008), in: Blog iDnes.cz, 23. 3. 2008 [<http://www.tranhu.blog.idnes.cz/c/29348/19782008-Proc-sem-stale-jezdi-Vietnamci-Kdo-na-kom-vydelava.html>, rev. 2. 9. 2010].
- Punkerí si z Česka přivezli Vietnamce. Našli je v reprobednách* (2010), in: Lidovky.cz, 8. 6. 2010 [http://www.lidovky.cz/punkeri-si-z-ceska-privezli-vietnamce-nasli-je-v-reprobednach-pt7-/ln_domov.asp?c=A100608_101729_ln_domov_hs, rev. 15. 6. 2010].
- Punkerí si z Česka v reprobednách přivezli Vietnamce* (2010), in: Monitoruji.cz (Monitoring cz & sk médií), 8. 6. 2010 [<http://www.monitoruji.cz/kultura/239913/punkeri-si-z-ceska-v-reprobednach-privezli-vietnamce>, rev. 15. 6. 2010].
- Rapport annuel sur le crime organisé au Canada 1999 (Le crime organisé de souche asiatique)*, Service canadien de renseignements criminels [http://www.cisc.gc.ca/annual_reports/documents/rapport_annuel_1999.pdf, rev. 20. 12. 2010].
- Rapport annuel sur le crime organisé au Canada 2002 (Le crime organisé de souche asiatique)*, Service canadien de renseignements criminels [<http://publications.gc.ca/collections/Collection/JS61-8-2002F.pdf>, rev. 20. 12. 2010].
- ROBERTS, N. (1996): *Vietnamesen vor dem Showdown*, in: Focus Magazin, č. 21, 20. 5. 1996 [http://www.focus.de/politik/deutschland/berlin-vietnamesen-vor-dem-showdown_aid_158836.html, rev. 26. 2. 2011].
- Rozsáhlá akce proti pašerákům lidí, dva lidé byli zatčeni i v ČR* (2011), in: ČTK, 8. 2. 2011 [http://www.ctk.cz/index_view.php?id=593561, rev. 10. 2. 2011].
- RYCHETSKÝ, J. (2007): *Česká ambasáda v Hanoji čelí obviněním z korupce*, in: Novinky.cz, 20. 9. 2007 [<http://www.novinky.cz/zahranicni/svet/123020-ceska-ambasada-v-hanoji-celi-obvinenim-z-korupce.html>, rev. 20. 1. 2011].

- SIMS, J. M. (2007): *The Vietnamese Community in Great Britain – Thirty Years On*, London: The Runnymede Trust [<http://www.runnymedetrust.org/uploads/publications/pdfs/TheVietnameseCommunity-2007.pdf>, rev. 20. 1. 2011].
- SME (2009): *Na Špeciálnom súde pokračuje pojednávanie s údajnou prevádzачskou skupinou*, in: Deník SME, 26. 1. 2009 [<http://www.sme.sk/c/4280047/na-specialnom-sude-pokracuje-pojednvanie-s-udajnou-prevadzacskou-skupinou.html#ixzz-1C8QWZoWs>, rev. 20. 12. 2010].
- SME (2010): *V Radišinej pestovali marihuanu* [<http://www.kriminoviny.sk/pestovatel-marihuany-skoncil-v-rukach-zilinskej-policie/2010-06-10/>, rev. 7. 2. 2011].
- SứcKhoẻ và Đời Sống (2010): *Thiếu nữ 14 cầm đầu nhóm hiếp dâm trẻ em! [Čtrnáctiletá dívka bossem skupiny, která znásilnila mladou dívku]*, in: SứcKhoẻ và Đời Sống 26. 7. 2010 [<http://suckhoedoisong.vn/2010072603197388p0c74/thieu-nu-14-cam-dau-nhom-hiep-dam-tre-em.htm>, rev. 22. 2. 2011].
- There's Room for 4,000 More Vietnamese Workers in Japan* (2009), in: Viet Nam News, 3. 1. 2009 [<http://vietnamnews.vnagency.com.vn/Opinion/183964/theres-room-for-4000-more-vietnamese-workers-in-japan.html>, rev. 22. 2. 2011].
- Tim Nhanh (2010): *Kỳ 2: Trước mỗi chuyến hàng, ép dân em phải... [Díl druhý: Před každou cestou zboží nutili děti...]*, in: Tim Nhanh, 6. 10. 2010 [<http://tintuc.timnhanh.com/phap-luat/20101006/35aacf8f/Ky-Truoc-moi-chuyen-hang-ep-dan-em-phai-.htm>, rev. 20. 1. 2011].
- Tisková zpráva k operaci „SANG“*. Zadržena organizovaná skupina devíti osob vietnamské národnosti, Národní protidrogová centrála SKPV Policie ČR, 2011 [<http://www.policie.cz/clanek/tiskova-zprava-k-operaci-sang.aspx>, rev. 9. 2. 2011].
- Topolánek v Hanoji řeší víza pro Vietnamce, kteří chtějí do ČR* (2008), in: Novinky.cz, 21. 3. 2008 [<http://www.novinky.cz/clanek/135898-topolaneck-v-hanoji-resi-viza-pro-vietnamce-keri-chteji-do-cr.html>, rev. 5. 2. 2009].
- TRAVIS, A. (2010): *Cannabis Farmers Take Up Arms to Defend Crops in Booming Trade*, in: Guardian News and Media [<http://www.guardian.co.uk/world/2010/aug/17/drugs-trade-drugs>, rev. 19. 2. 2011].
- TSUBOI, Y. (2005): *Corruption in Vietnam*, Waseda University [http://dspace.wul.waseda.ac.jp/dspace/bitstream/2065/804/1/20050406_tsuboi_eng.pdf, rev. 17. 1. 2011].
- TUNGOVÁ, L. (2009): *Vietnamský tisk v ČR*, in: Migrace online.cz, 17. 2. 2009 [<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2148497>, rev. 17. 2. 2009].
- Tuổi Trẻ (2010): *Y án từ hình Trương Văn Cam [Rozsudek smrti nad osobou Truong Van Camem]*, in: Tuổi Trẻ, 31. 10. 2003 [<http://tuoitre.vn/Chinh-tri-xa-hoi/Phap-luat/6991/Y-an-tu-hinh-Truong-Van-Cam.html>, rev. 20. 1. 2011].
- V paneláku měl Vietnamec varnu, v tašce devět kilo pervitinu a samopal* (2011), in: iDnes.cz, 1. 3. 2011 [http://praha.idnes.cz/praha-zpravy.asp?r=praha-zpravy-&c=A110301_154408_praha-zpravy_wlk, rev. 9. 3. 2011].
- V pražských tržnicích stovky policistů provedly kontrolní razie* (2008), in: iHned.cz, 22. 11. 2008 [http://domaci.ihned.cz/c4-10070920-30633840-002000_d-v-prazskych-trznichich-stovky-policistu-provadeji-kontrolni-razie, rev. 22. 2. 2011].

- V Třebíči našli policisté pěstírnu s 5000 rostlinami konopí* (2010), in: ČTK, 8. 11. 2010 [http://www.ctk.cz/sluzby/slovní_zpravodajství/vseobecne/index_view.php?id=553478, rev. 12. 11. 2010].
- Việt Báo (2005): *5 đặc trưng của tội phạm có tổ chức ở Việt Nam* [Pět charakteristik organizovaného zločinu ve Vietnamu], in: Việt Báo, 18. 6. 2005 [<http://vietbao.vn/An-ninh-Phap-luat/5-dac-trung-cua-toi-pham-co-to-chuc-o-Viet-Nam/10914648/218/>, rev. 22. 2. 2011].
- Việt Báo (2006): *Triệt phá đường dây buôn ma túy Lào – Việt – Trung* [Drogová obchodní cesta Laos – Vietnam – Čína zničena], in: Việt Báo, 26. 11. 2006 [<http://vietbao.vn/An-ninh-Phap-luat/Triet-pha-duong-day-buon-ma-tuy-Lao-Viet-Trung/70069589/218/>, rev. 20. 1. 2011].
- Việt Báo (2007a): *Phát hiện một đường dây “buôn người” sang Malaysia* [Odhalení případu obchodu s lidmi do Malajsie], in: Việt Báo, 10. 1. 2007 [<http://vietbao.vn/An-ninh-Phap-luat/Phat-hien-mot-duong-day-buon-nguoi-sang-Malaysia/20652341/218/>, rev. 20. 1. 2011].
- Việt Báo (2007b): *Đường dây ma túy Nguyễn Thị Thom: Gần 1.500 bánh heroin đã được mua bán* [Drogové síť Nguyen Thi Thom: Bylo zakoupeno téměř 1 500 cihel heroinu], in: Việt Báo, 18. 7. 2007 [<http://vietbao.vn/An-ninh-Phap-luat/Duong-day-ma-tuy-Nguyen-Thi-Thom-Gan-1.500-banh-heroin-da-duoc-mua-ban/70091767/218/>, rev. 20. 4. 2011].
- Việt Báo (2007c): *Nóng bỏng chợ buôn người: Mùa hè cam bẫy* [Živý trh s lidmi: Zrádné léto], in: Việt Báo, 5. 6. 2007 [<http://vietbao.vn/Xa-hoi/Nong-bong-cho-buon-nguoi-Mua-he-cam-bay/65094308/157/>, rev. 20. 1. 2011].
- Việt Báo (2008): *Đề nghị truy tố băng cướp dùng súng K54 giết người* [Předložení žaloby na ozbrojený gang páchající loupeže a vraždy], in: Việt Báo, 15. 1. 2008 [<http://vietbao.vn/Xa-hoi/De-nghi-truy-to-bang-cuop-dung-sung-K54-giet-nguoi/20783305/157/>, rev. 20. 1. 2011].
- Vietnam Business News (2011): *Vietnam's 2011 GDP Growth at 5.89 %*, in: Vietnam Business News, 29. 12. 2011 [<http://businesstimes.com.vn/vietnam's-2011-gdp-growth-at-5-89/>, rev. 5. 1. 2012].
- Vietnam's Labour-export Market Narrows* (2008), in: VietnamNews.biz, 7. 12. 2008 [http://www.vietnamnews.biz/Vietnams-labour-export-market-narrows_882.html, rev. 11. 1. 2011].
- Vietnamese American*, in: Wikipedia [http://en.wikipedia.org/wiki/Vietnamese_American, rev. 11. 11. 2010].
- Vietnamese Australian*, in: Wikipedia [http://en.wikipedia.org/wiki/Vietnamese_Australian, rev. 11. 1. 2011].
- Vietnamese Canadian*, in: Wikipedia. http://en.wikipedia.org/wiki/Vietnamese_Canadian#cite_note-another-0, rev. 29. 1. 2011].
- Vietnamese Held in Cannabis Plantation Bust* (2010), in: Polskie radio, 26. 4. 2010 [http://www.thenews.pl/national/artykul130388_vietnamese-held-in-cannabis-plantation-bust.html, rev. 3. 1. 2011].

- Vietnamese People in France*, in: Wikipedia [http://en.wikipedia.org/wiki/Vietnamese_people_in_France, rev. 20. 1. 2011].
- VINH TRỌNG (2010): *Nhiều phi vụ động trời của giang hồ thành Nam* [Zločinecké aktivity gangsterů na jihu], in: CAND online, 24. 12. 2010 [<http://cand.com.vn/vi-vn/cstc/2010/12/142003.cand>, rev. 20. 1. 2011].
- VTC News (2009): *Gái mại dâm 9x bán dâm dưới... hầm* [...náctileté prostitutky prodávány pod zemí], in: VTC News, 9. 1. 2009 [<http://vtc.vn/7-203803/phap-luat/gai-mai-dam-9x-ban-dam-duoi-ham.htm>, rev. 20. 1. 2011].
- Vụ án Năm Cam và đồng phạm* [Případ Nam Cama a jeho spolupachatelů] (2011), in: Wikipedia, 6. 1. 2011 [http://vi.wikipedia.org/wiki/V%E1%BB%A5_%C3%A1n_N%C4%83m_Cam_v%C3%A0_%C4%91%E1%BB%93ng_ph%E1%BA%A1m, rev. 20. 1. 2011].
- Výroční zpráva BIS 2009: Bezpečnostní informační služba. Vnitřní zpravodajská služba České republiky. Výroční zpráva 2009*, 16. 6. 2010 [<http://www.bis.cz/n/2010-06-16-vyrocní-zpráva-2009.html>, rev. 29. 3. 2011].
- Výroční zpráva NPC 2010: Národní protidrogová centrála SKPV PČR. Výroční zpráva 2010*, Praha 2011 [<http://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx>, rev. 11. 3. 2011].
- Xã hội đen ở Việt Nam* [Vietnamské podsvětí] (2010), in: Wikipedia, 27. 11. 2010 [http://vi.wikipedia.org/wiki/X%C3%A3_h%E1%BB%99i_%C4%91en_%E1%BB%9F_Vi%E1%BB%87t_Nam, rev. 20. 1. 2011].
- XãLuận (2008): *Phá băng cướp chém trả thù người dân ở Q.Tân Bình* [Rozprášen gang lupičů mstících se občanům v Tan Binh], in: XãLuận, 11. 4. 2008 [<http://www.xaluan.com/modules.php?name=News&file=article&sid=44093#ixzz1CAF2BcHy>, <http://www.xaluan.com/raovat>, rev. 20. 1. 2011].
- Zatrzymano Wietnamczyków produkujących narkotyki* (2010), in: TVP.pl, 19. 6. 2010 [<http://www.tvp.pl/bydgoszcz/aktualnosci/kryminalne/zatrzymano-wietnamczykow-produkujacych-narkotyki/1996685>, rev. 5. 8. 2010].
- 2004 EU Organised Crime Report – Poland, Council of the European Union, 8. 12. 2004 [http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/rs_atlantic/data/files/eu-organized2004.pdf, rev. 20. 1. 2011].
- 2007 American Community Survey: *Selected Population Profile in the United States*, United States Census Bureau [http://factfinder.census.gov/servlet/IPTable?_bm=y&-geo_id=01000US&-qr_name=ACS_2007_1YR_G00_S0201&-qr_name=ACS_2007_1YR_G00_S0201PR&-qr_name=ACS_2007_1YR_G00_S0201T&-qr_name=ACS_2007_1YR_G00_S0201TPR&-ds_name=ACS_2007_1YR_G00_&-reg=ACS_2007_1YR_G00_S0201:048;ACS_2007_1YR_G00_S0201PR:048;ACS_2007_1YR_G00_S0201T:048;ACS_2007_1YR_G00_S0201TPR:048&-lang=en&-redoLog=false&-format=, rev. 5. 1. 2011].

Rejstřík*

A

Afghánistán 48, 69, 70
 Afrika 81
 Albánie 12, 150, 175, 183, 191
 Alberta (Kanada), provincie 38
 ALISON, LAURENCE 15, 219
 ALLEN, KEVIN MINH 56, 224
 Amerika, Latinská 81
 Severní 29, 31, 43
 Amsterdam 157
 An-chuej (Čína), provincie 99
 Anaheim (USA), město 35
 Anderson, Jack, novinář 33
 Anglie 48, 49, 112
 Anh Thiep, vůdce gangu 95
 Arizona (USA), stát 38
 Arménie 69, 181
 Asie 12-17, 25, 29-33, 35-38, 40, 41, 43-47, 53-55, 58, 71, 73, 75, 80-82, 85, 86, 103, 106, 107, 117, 124, 133, 138, 139, 148-151, 154, 156, 162, 165, 173, 178, 180, 193, 197, 199, 201, 203, 205-207
 jihovýchodní 17, 27, 28, 37, 41, 46, 60, 68, 73, 74, 83, 85, 89, 98, 171, 181, 192
 střední 106
 východní 89, 103
 Aš 82
 Atlanta (USA), město 35
 Austrálie 25, 29, 30, 34, 38-43, 46, 48

B

Balkán 81, 106
 Bangkok 107
 BANKSTON III, CARL L. 19, 32, 223
 BARBIERI, MAGALI 88, 219
 Barma 98
 Bataan (Filipíny), tábor 28
 Bay Sy, člen gangu 93, 94
 BÉLANGER, DANIELE 88, 219
 Belgie 113
 Bělorusko 51, 52, 69, 108, 128
 Berlín 59, 60, 62-65, 114, 149, 156, 157, 163
 Bezděkov viz Třemešné
 Bidong (Malajsie), ostrov 27
 Bieszczady (Polsko), pohorí 69
 Biloxi (USA), město 35
 Binh, pěstitel kanabisu 190
 Binh Con (Malý Binh), pěstitel kanabisu 184
 Birmingham (Velká Británie) 48
 Blanc, Marie-Eve 19, 43, 44, 219
 Blízký východ 103
 BOUHIER, EMMANUEL 42, 224
 Bratislava 71, 73, 157, 188
 BRIDEL, LAURENT 221
 Britská Kolumbie (Kanada), provincie 37
 Brno 82, 143, 149, 153, 183
 BROUČEK, STANISLAV 19, 77, 79, 121, 131, 138, 219, 223

* Rejstřík obsahuje osobní a místní (geografická) vlastní jména a je navíc doplněn názvy kriminálních uskupení, zařazenými pod heslo „gangy“, nebyla však do něho z pochopitelných důvodů (srov. s. 22) začleněna fiktivní jména a iniciály osob figurujících v kriminálních případech. V případě potřeby je k příslušným jménům osob a geografickým názvům připojena upřesňující charakteristika. Kapitálkami jsou odlišeni autoři sekundární literatury.

Brusel 113
 Budapešť 47, 156, 157
 BUI, PIPO 19, 58, 64-66, 219
 Bulharsko 181
 BŨU LÂN 96-98, 225

C

Calais 47
 Calgary 38
 Cambamatta (Austrálie), město 39, 40
 Cambridgeshire (Velká Británie), hrabství 50
 Can Tho (Vietnam), město 10, 24
 CANTER, DAVID 15, 219
 Carington, Peter (lord Carrington), politik 48
 CASSIDY, WILLIAM L. 17, 223
 Cathay, Dai, člen gangu 94
 Cau Muoi, část Saigonu 93
 Clinton, Bill, politik 85
 COHEN, ROBIN 16, 219
 COUGHLAN, JAMES E. 19, 39, 219
 CROSS, GREG 19, 35, 219

Č

Čečensko 53, 70
 Česká Lípa 153, 183
 Česká republika (ČR) 12-14, 19-21, 25, 29, 30, 32, 47, 49, 55, 56, 59, 62, 63, 66-70, 72, 73, 75-77, 80-82, 98, 104, 106, 107, 109-119, 121-123, 125, 127, 129, 131-144, 147-150, 152-158, 161-163, 165, 166, 168, 171-174, 176-185, 187-189, 191-193, 195, 197-207; viz též Československo
 České Budějovice 148
 České středohoří 165
 Československo 13, 66, 70, 76-82, 148, 203; viz též Česká republika; Slovensko
 Čína 12, 14, 25-27, 29, 30, 33-39, 41, 42, 44-47, 49, 55, 73, 83-85, 88, 97, 99, 102, 106-108, 110-112, 117, 123, 133, 139, 142, 150, 153, 155, 156, 159-166, 180, 181, 193, 194, 199, 204

Ču Čch. W., převaděč 73

D

Da Nang (Vietnam), město 10, 24, 34
 Dallas (USA), město 35
 Dálný východ 51
 DANG NGUYEN ANH 219
 Děčín 128, 183
 DEVITO, CARLO 35, 41, 219
 Dien Bien Phu (Vietnam), bojiště 43
 Dien Khanh (Vietnam), město 92
 Dinh, David, obviněný 41
 DO, ANH 26, 225
 Do Dai, agent 76
 Dong Xuan, tržnice v Hanoji 91
 DORAI, LOUIS-JACQUES 19, 31, 36, 219
 Doraville (USA), město 35
 Dover (Velká Británie), město 111-114
 Dowling, Ben, punker 113, 114
 Drážďany 62, 149, 176
 DRBOHLAV, DUŠAN 19, 220
 DROŠČINOVÁ, KATEŘINA 225
 Dung Ha (Vu Hoang Dung), vůdkyně gangu 91, 94, 95
 DUNG VO TRUNG 56, 62, 63, 65, 223
 DU PHUOC LONG, PATRICK 19, 35, 220

E

Edmonton (Kanada), město 38
 EMBER, CAROL R. 219, 222
 EMBER, MELVIN 219, 222
 ENGLISH, THOMAS J. 19, 34, 35, 220
 Estonsko 108
 Evropa 12, 13, 17, 20, 25, 30, 43, 46, 47, 52, 55, 64, 66, 69, 81, 104-108, 111-114, 128, 154-157, 162, 166, 174, 175, 179, 187, 194, 199, 203, 205
 – střední 13, 30, 42, 45, 49, 56, 142, 205
 – východní 29, 45, 47, 51, 60, 80, 82, 103, 142, 147, 165
 – západní 29, 42, 45, 68, 73, 102, 105, 107, 109, 111, 113, 144, 147, 149, 163, 182, 184, 187, 192, 207

Evropská unie (EU) 61, 72, 73, 105-108,
112-114, 132, 140, 154, 156, 158-161,
174, 187, 189, 191, 200, 201, 204, 205

F

Fairfield (Austrálie), město 40, 41
FERRELL, JEFF 15, 220
Fico, Robert, politik 72
FIJNAUT, CYRILLE 12, 222
Filipíny 26-29, 31, 38, 48
FINCKENAUER, JAMES O. 13, 15, 16, 206,
220
Florida (USA), stát 31
Ford, Gerald, politik 26
Francie 17, 23, 25, 35, 42-47, 49, 76,
108, 110-114, 136, 148, 155, 202, 205
Francouzská Guyana 44
Francouzská Indočína 25
Francouzská Polynésie 44
Frankfurt nad Mohanem 161
Fraser, Malcom, politik 48
FRITSCHÉ, KLAUS 19, 51, 220
Frýdek-Místek 113
FRYDRYCH, JAKUB 182, 189, 220
Fu-t'ien (Čína), provincie 111, 112, 193

G

GAINSBOROUGH, MARTIN 85, 88, 220
gangy
5T 39, 40
Binh Xuyen (Binh Xuyên) 34, 90
Black Dragons 40
Black Eagles 33
Black Web 38
Born to Kill (BTK) 34, 35, 38
Bratři Velkého kruhu 46
Canal Boys 34
Cong Dung 66
Dark Side 33
Devil Boys 38
Eagle Seven 33
Fishermen 33
Flying Dragons (Létající draci) 30, 34,
149

Four Aces 40
Frogmen 33
Ghost Shadows 34
Ha Noi 64
Ha Tien 64
Ha Tinh 62
Hells Angels 37
Chosen Brothers 35
Chosen Sisters 35
Innocent Bitch Killers 35
Létající draci viz Flying Dragons
Madonna's Mob 40
Midnight Flowers 35
Natoma Boys 35
Natoma Girls 35
Nghe An 62, 64, 148
Nghe Tinh 62
Nghi Xuan 62, 63, 66
Ngoc Thien 62-66
N. I. P. 40
Nip Family 35
Quang Binh 62-66
Red Dragons 40
Santa Ana Boys 35
South Side Scissors 35
Tri Bom 62, 63, 66
Trouble Makers 38
Vinh 62, 63, 66
Young Dragons 38
GARCIA, EUGENE 26, 225
Garden Grove (USA), město 31, 35
Georgia (USA), stát 35
Gibson, Allan, kriminalista 50
GILLES, CLAUDE 17, 19, 220
Gioia Tauro (Itálie), město 157
Gorbačov, Michail Sergejevič, politik 84
Groznyj (Rusko), město 53
GRZYMALA-KAZLOWSKA, ALEKSANDRA 19,
66, 67, 220

H

Ha Tinh (Vietnam), provincie 122, 145
Habry 188
Hai, tlumočnick 198

Hai Duong (Vietnam), provincie 122
Hai Phong (Vietnam), provincie 10, 24,
77, 79, 94, 122
HALIK, TERESA 19, 67, 68, 220
Hamburk 155, 157
HAMMER, MICHAL 19, 226
Hanoj 9, 10, 22, 24, 44, 53, 55, 79, 80,
83, 84, 87, 90-92, 95-97, 100-102, 104,
116-118, 120-122, 126, 129-131, 161-
163, 201, 202
Hatě 153
Havlíčkův Brod 188, 189
Hawkins Road (Singapur), tábor 28
HAYTON, BILL 85, 220
HAYWARD, KEITH 15, 220
HELFAND, NEIL S. 224
HENDERSON, KAREN 222
HICKEY, GERALD CANNON 16, 17, 220
Hien, prostitutka 174
Hien Bun Ca, vůdkyně gangu 151
HILLMANN, FELICITAS 220
HLAVATÁ, LUCIE 76-78, 220
HLAVATÝ, LUKÁŠ 221
HLINČIKOVÁ, MIROSLAVA 19, 72, 226
Ho Či Min, politik 62
Ho Či Minovo Město (Saigon) 9, 10, 24,
26, 28, 30, 33, 34, 40, 55, 79, 87, 90-95,
101, 122, 163
HOÀNG KHUÊ 97, 226
Hoan, pěstitel kanabisu 190
Hongkong 27-29, 33, 34, 49, 80, 98
Horoušany 189
Houston (USA), město 33
Hradec Králové 188
Hung, pěstitel kanabisu 74
Hung, vůdce gangu 190
HỮU TOÀN 92, 226

Ch

Cheb 59, 82, 110, 132, 143, 149, 153,
183, 187, 188
Chicago 33
CHIN, KO-LIN 13, 15, 16, 206, 220, 223
Chomutov 172

Chorvatsko 155
Chotěboř 189
Chrástava 77

I

IČO, JÁN 76-78, 220
IGLICKA, KRYSTYNA 19, 66, 67, 220
Illinois (USA), stát 31
Indiana (USA), stát 34
Indočína 17, 25, 26, 28, 36, 38, 39, 42,
43, 48, 78, 83, 85, 90, 103, 141
Indonésie 27, 48, 80, 156
Irák 54
Istanbul 47
Itálie 34, 73, 77, 81, 108, 155, 184

J

JACOBSON, GEESCHE 41, 226
Janov (Genova) 155, 157
Japonsko 25, 77, 83, 85, 102, 104
Jarovce 73
Jihočínské moře 27, 52
JIRASOVÁ, MARTINA 19, 223
Jordánsko 105
Jugoslávie 12, 46, 191

K

Kalifornie 30, 32, 35
Kambodža 25-27, 83, 91, 97-99, 101,
156
Kameniční (Slovensko), obec 74
Kanada 25, 29, 32, 34-38, 43, 46, 59,
105
KANE, STEPHANIE C. 15, 222
Kanton (Čína), město 46
KARLOVÁ, PETRA 76-78, 220
Karlovy Vary 150, 183, 187
Katar 104, 105
KHÁNH NGỌC 98, 226
Khanh Trang (Khanh Trắng, Dung Van
Khanh, Bílý Khanh), vůdce gangu 90,
91
KIBRIA, NAZLI 19, 32, 221
Kittsee (Rakousko), obec 73

Klaus, Václav, politik 155
 KLEINKNECHT, WILLIAM 19, 28, 33, 34, 221
 KOCOUREK, JIŘI 19, 223
 Kolumbie 12
 Komárno 70
 Korea, Jižní 25, 85, 104
 Severní 123
 KORYŠ, IZABELA 221
 Kosovo 150, 181-183
 Krakov 157
 KRATOCHVÍL, PETR 221
 KRAUS, FILIP 19, 23, 222
 KREBS, MICHAL 19, 119, 223
 KRIŠTOF, ROMAN 227
 Krucemerk 188
 Kuang-si (Čína), provincie 99
 Kyjev 51

L

La Manche 113
 Labrousse, Alain, badatel 45
 Lafayette (USA), město 34
 LAMPE, KLAUS VON 19, 57-62, 65, 66, 227
 Lan Pham, emigrantka 34
 Lang Son (Vietnam), město 79, 107
 Laos 25, 26, 97, 98, 101, 107
 LAUNER, HAROLD M. 219
 Le Duy Bao, vůdce gangu 64, 65
 Le Manh Luong, pašerák 98
 LÊ TUÁN 97, 227
 Le Xuan Khoa, badatel 17
 LEAVITT, GREGORY C. 15, 221
 Li Kuang-jao, politik 48
 Liberec 77
 Libouchec 128
 Lille 114
 Linh, žadatelka o práci 115
 Lipsko 149
 Litva 69
 Litvínov 192
 Liverpool 48
 LOI, CU CHI 88, 103, 104, 227
 Londýn 49, 112
 Los Angeles 35

Louisiana (USA), stát 31
 LUONG CÁN LIÊM 17, 221
 Luong Van Tich, emigrant 76
 Lyon 44

M

Maďarsko 47, 72, 75, 82, 108, 112-114, 149, 155, 157, 159, 160, 163, 173, 188, 189
 MAGALLANES, JOSÉ 221
 MACHÁČEK, ZDENĚK 20, 193, 221
 Malajsie 26, 27, 99, 104
 Maledivy 105
 Manchester 48
 Manila 28
 Manitoba (Kanada), provincie 38
 MAREŠ, MIROSLAV 221
 Maroko 12
 Marseille 44
 Martin (Slovensko), město 70, 73
 MARTINEZ JR., RAMIRO 223
 MARTÍNKOVÁ, ŠÁRKA 19, 80, 82, 119-121, 132, 134-136, 138, 140, 221, 223
 Massachusetts (USA), stát 31
 MAZYRIN, VLADIMIR M. 19, 25, 51-55, 221
 Mekong, řeka 27, 99
 Melbourne 39, 40
 Mexický záliv 32
 MIKLÍKOVÁ, EVA 192, 227
 MINH HY 64, 65, 227
 Minnesota (USA), stát 31
 Minsk 51
 Mississippi (USA), stát 35
 Moldavsko 128
 Mongolsko 55, 123, 128, 135
 Montréal 36
 Moskva 47, 51-53, 55, 56, 64, 68, 107-112, 114, 199, 200
 Most 110, 149, 153, 172
 My Soi, členka gangu 92

N

NAERSSSEN, TON VAN 220

Nam Cam (Truong Van Cam), vůdce gangu 93-95
Nam Dinh (Vietnam), město 95, 109
Německo (SRN) 22, 25, 45-47, 49, 56-66, 68-70, 72, 75, 82, 107-114, 136, 142, 147-150, 152, 155, 159-161, 163-166, 169, 170, 173, 174, 176, 180, 184, 187, 188, 191-193, 200, 202, 205, 206 – NDR 56, 57, 59, 62, 110
NĚMEC, MIROSLAV 19, 221
New York (USA), město 34, 35, 38, 149
Chinatown 34, 35, 149
New York (USA), stát 31
Newman, John, politik 40, 41
Nghe An (Vietnam), provincie 62, 107, 121, 145, 148
Nghe Tinh (Vietnam), provincie 62
NGO VAN LE 19, 224
Nguyen, pěstitel kanabisu 190
Nguyen Cao Ky, politik 33
Nguyen Thi Thom, členka gangu 97
Nguyen Trung Hau, pašerák 102
Nguyen Van Linh, politik 84
Nigérie 12
Nizozemsko 46, 58, 111, 112, 184, 186
Non Chan (Kambodža), tábor 27
Norimberk 188
Norsko 25, 29
Nová Kaledonie 44
Nový Jižní Wales (Austrálie), stát 39-41
NOWICKA, EWA 19, 67, 68, 220
NOŽINA, MIROSLAV 15, 17, 19, 20, 23, 26, 77-79, 81, 84, 85, 87, 110-112, 117, 127, 142, 148-150, 180, 193, 194, 200, 221, 222
Nýřany 189

O

Oklahoma (USA), stát 31
OKÓLSKI, MAREK 19, 69, 222
Ontario (Kanada), provincie 37
Orange County (USA), okres 31, 33
OSBORNE, DAVID L. 224
Ostrava 82, 150, 153, 183

Ostrov nad Ohří 183
Ottawa 36
Ożarów Mazowiecki (Polsko), obec 69

P

Pákistán 48, 69, 73, 108, 156
PALENSKI, JOSEPH E. 219
PAOLI, LETIZIA 12, 222
PARNELL, PHILIP C. 15, 222
Paříž 43, 44, 46, 47, 66, 111, 113, 114, 162
Chinatown 43
PAULÍK, MIROSLAV 19, 224
PECHOVÁ, EVA 19, 53, 55, 59, 67, 77, 78, 80, 82, 119-122, 127, 132, 134-141, 221-223, 228
Peking 99, 112, 193
Pennsylvania (USA), stát 31
Pezinok 73
Pham Thi Thanh, pašerák 98
PHAN, TRAN 26, 225
Phuc Bo (Phúc Bô, Milenka Phuc, Nguyen Thi Phuc), vůdkyně gangu 90, 91
Phung Hung, tržnice v Hanoji 91
Phuong Canh Ngo, vůdce gangu 40, 41
Plzeň 106, 125, 132, 189
Pobaltí 106
Polsko 22, 25, 47, 49, 56-59, 62, 66-70, 72, 75, 82, 108, 113, 114, 144, 155, 157, 159, 160, 162, 164, 173, 191, 205, 206
Pomona (USA), město 35
Portugalsko 108
Potůčky 59, 82
Praha 12, 19, 64, 74, 76, 80, 82, 111, 114, 117, 118, 122, 125, 127, 132, 134, 136, 141-143, 149-151, 153, 155, 161, 167, 169, 170, 182, 183, 188, 194, 195, 199

Q

Quang Binh (Vietnam), provincie 122
Québec (Kanada), provincie 36, 38

R

Rakousko 73, 108, 142, 189

Reed, Josh, punker 113
 Réunion 44
 Rhode Island (USA), stát 31
 RICHARD, LAURA 19, 35, 220
 Richmond (Austrálie), město 39
 Riverside (USA), město 35
 Ro Van Le („Madonna“), vůdce gangu 40
 ROBERTS, NORBERT 64, 228
 Rostock 62
 Rudná u Prahy 188
 RUMPL, TOMÁŠ 193, 221
 Rumunsko 69, 128
 Rusko 12, 25, 49, 51-55, 59, 69, 106, 107, 109-112, 114, 165, 181, 200; *viz též* Sovětský svaz; Společenství nezávislých národů
 RUTLEDGE, PAUL JAMES 19, 32, 222
 RŮŽIČKA, MICHAL 15, 222
 RYCHETSKÝ, JAN 118, 228

Ř

Řím 47

S

Saigon *viz* Ho Či Minovo Město
 San Diego 35
 San Francisco 31, 33
 San José 35
 Sankt-Petěrburg 52
 Santa Ana (USA), město 35
 Sapa, tržnice v Praze 63, 125, 127, 128, 134, 139, 151, 155, 158, 161, 172
 Sau Nhao, člen gangu 94
 Saúdská Arábie 104
 SAVAGE, STEPHEN 19, 49, 51, 222
 Selb (SRN), obec 188
 Schade, Detlef, vyšetřovatel 65
 Siamský záliv 27
 Siang-si (Čína), oblast 99
 Silicon Valley (USA), oblast 31, 34
 SILVERSTONE, DANIEL 19, 49-51, 222
 SIMS, JESSICA MAI 19, 49, 229
 Singapur 27, 28, 48, 80
 Skandinávie 47

SKOGGARD, IAN 219, 222
 Slovensko 22, 56, 58, 68-75, 82, 107-109, 112, 113, 128, 150, 155, 157, 159, 160, 163, 173, 188, 189, 191, 205, 206; *viz též* Československo
 Son, prodejce drog 182, 183
 Sovětský svaz 51-53, 81, 84, 103, 112; *viz též* Rusko
 SPAAN, ERNST 220
 Spigelman, James, soudce 41
 Split 155
 Společenství nezávislých států 52
 Starý Plzenec 189
 STRAŠÁKOVÁ, MÁRIA 76-78, 220
 Střední východ 68, 73, 81, 103
 Suchá nad Parnou 74
 SUKENÍKOVÁ, ROMANA 19, 224
 Svatý Kříž 153, 158
 Sydney 39

Š

Šanghaj 99
 Španělsko 108
 Šrí Lanka 69, 73, 108, 156
 ŠTĚPÁNKOVÁ, KARLA 19, 224
 Švédsko 136

T

Tachov 189
 Tai Chem (Sekáč Tai), vůdce gangu 94
 Tam Phanh, podnikatel 94
 Texas (USA), stát 30, 35
 Thajsko 27, 85, 98, 107, 201
 Thang Chap (Bláznivý Thang), vůdce gangu 95
 Thanh Cao (Vysoký Cao, Nguyen Van Thanh), vůdce gangu 94
 Thatcherová, Margaret, politička 48
 Tho Hoang David Thai (David Thai), vůdce gangu 34, 35
 THOMAS, MANDY 19, 38, 39, 222
 Tchaj-wan 25, 80, 85, 104
 Tišice 128
 Tong Thi Thuyen, kuplířka 100

Toronto 36, 38
Tran Dan, obchodní ředitel 101
Tran Thi My Ha, členka gangu 102
Tran Van Tiu, vůdce gangu 65
Trang Ngoc Danh, agent 76
TRAVIS, ALAN 50, 229
Tri Minh Tran, vůdce gangu 39, 40
Trinh Nguyen Thuy, vůdce gangu 97
TRUNG TA MINH 19, 109, 110, 224
Třebíč 185
Třemešné 189
TSUBOI, YOSHIHARU 88, 229
Tu Quang Dao, obviněný 41
Tuan Con (Malý Tuan), vůdce gangu 95
TUNGOVÁ, LENKA 229
Turecko 12
T. V. K., pěstitel kanabisu 74

U

Ukrajina 51, 52, 69, 107-110, 128, 135, 178
USA 16, 17, 25, 26, 29-35, 37, 41, 43, 83, 85, 105, 122, 147, 149, 207

V

VALENZUELA JR., ABEL 223
Vancouver 36, 37
Varnsdorf 149
Varšava 67-69, 157
VASILJEV, IVO 19, 77, 78, 223
Velká Británie 23, 25, 32, 47-51, 59, 98, 110-114, 136, 186, 187, 205
VIANO, EMILIO C. 221
Victoria (Austrálie), stát 39, 41

VIDAL, GORE 85, 223
Vien, výrobce cigaret 165, 166
Virginia (USA), stát 31
VIVIANI, NANCY 19, 38, 39, 223
Vladivostok 52
VO, NGHIA M. 26-29, 223
Vysoká pri Morave (Slovensko), obec 73
Vyškov 142

W

Waldock, Ben, punker 113
Wales 49
Washington (USA), město 31
Wen-čou (Čína), město 193
Westminster (USA), město 31, 35
Whitelaw, William, politik 48
Winnipeg 38
WOLF, BERND 19, 56, 59, 223

X

Xiang Khuang (Laos), provincie 107

Y

YOUNG, JOCK 15, 220

Z

ZHANG, SHELDON X. 16, 223
ZHOU, MIN 19, 32, 223
Zlín 127

Ž

Železná Ruda 82, 148
Ženeva 43

BOSSOVÉ, VOJÁCI A ZRNKA RÝŽE

**Vietnamské kriminální sítě v ČR
a jejich mezinárodní dimenze**

MIROSLAV NOŽINA – FILIP KRAUS

Vydalo nakladatelství KLP – Koniasch Latin Press s. r. o.
(Na Hubálce 7, 169 00 Praha 6, koniasch@gmail.com)
ve spolupráci s Ústavem mezinárodních vztahů v Praze.

Rejstřík sestavila Tamara KROUPOVÁ.
Obálku navrhla a ilustrační doprovod připravila Jana KOKSTEINOVÁ.
Odpovědná redaktorka: Tamara KROUPOVÁ.

Praha 2012.
Vydání první. 240 stran.

ISBN 978-80-86791-88-3